18e jaargang Nr 1 januari 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

ONZE HARTELIJKSTE NIEUWJAARS-WENSEN VOOR 1988

De kortste weg tussen twee punten is de rechte lijn;

De kortste weg tussen twee mensen is de glimlach !

Vuur, het onmisbare gevaar !

TONDELDOOS, LUCIFERS en BRAND te STAVELE !

Veiligheidslucifers zijn hier pas een eeuw in zwang

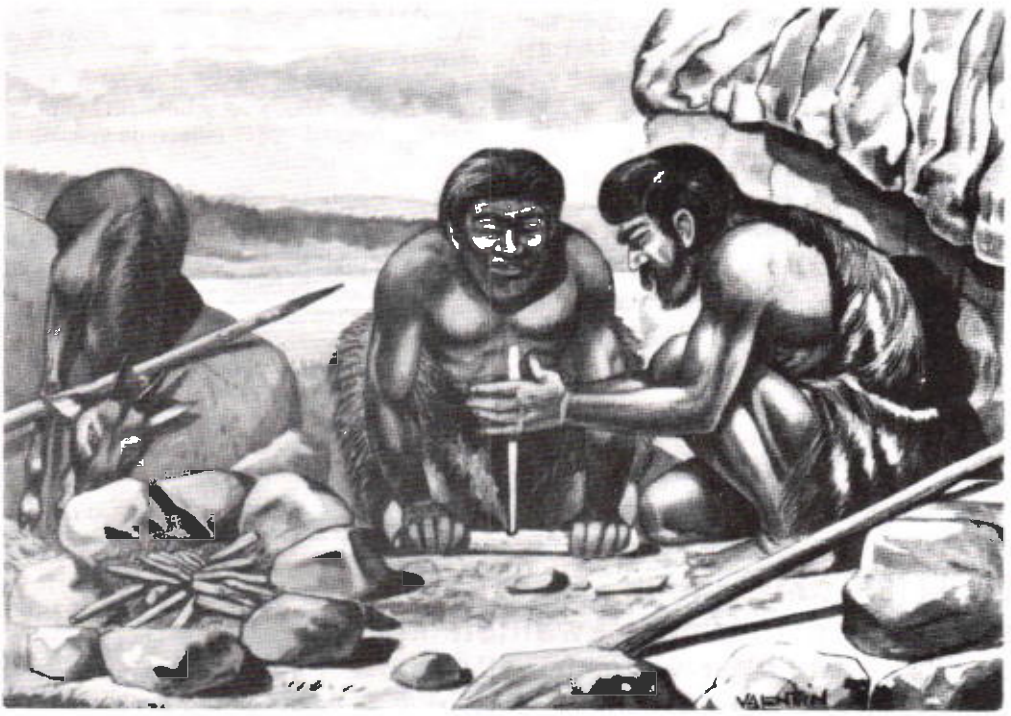

Vuurmaken bij de primitieve mens.

Als de menselijke beschaving geworden is wat ze nu is, dan is dat voor een groot deel te wijten aan het feit dat de mens, zeer lang geleden het vuur wist dienstbaar te maken.

Immers, zonder vuur geen licht noch warmte, geen gebakken, gekookt of gebraden voedsel, alleen maar rauwkost over de hele lijn. Vuur bleek bovendien een doelmatig verdedigingsmiddel tegen wilde dieren en in gevechten en strijd was het een niet te versmaden wapen.

Het is dan ook niet te verwonderen dat het vuur bij zoveel volken en godsdiensten tot iets heiligs is geworden. We denken o.m. aan het heilige vuur van Vesta te Rome, bewaakt door de Vestaalse maagden. Elk jaar werd het gedoofd en dan met grote plechtigheid weer ontstoken.

De Griekse wijsgeer Heraklitos van Ephese, die omstreeks 500 vóór onze tijdrekening leefde, kwam zo onder de indruk van het levendige, vlammende vuur dat hij dit beschouwde als het oerelement waaruit alle andere stoffen waren gemaakt. En Empedokles zou een halve eeuw later verkondigen dat vuur één van de vier elementen was waaruit het ganse heelal was opgebouwd.

Van bliksem tot tondeldoos

Op zekere dag - dat is 50 000 jaar geleden - zag een dappere Neanderthaler hoe een struik of een boom door de bliksem werd getroffen en vuur vatte. Hij ervoer de weldoende warmte, pakte een brandende tak beet en ontdekte dat hij de vlam met zich kon meedragen.

Vermoedelijk is dat vele keren gebeurd tot men zich organiseerde om dat milde vuur brandend te houden. Vele honderden en misschien vele duizenden jaren beschikte de mens slechts over het vuur dat uit de hemel kwam en dat hij moest weten in stand te houden. Rondom deze vuren zijn de eerste wankele pogingen tot arbeidsverdeling en maatschappijvorming tot stand gekomen. Aan deze vuren werden de eerste stukken lillend vlees gebraden en de primitieve toortsen ontstoken waarmee de oermens zijn holen verlichtte.

Duizenden jaren later wist iemand twee stukken hout zo krachtig tegen elkaar te wrijven, dat één ervan begon te smeulen en vlam vatte. Ook kwam de dag waarop men twee stukken vuursteen, of een vuursteen en een stuk ijzerkies tegen elkaar sloeg, en vonken verwekte. Vonken die opgevangen werden op houtskool of dorre bladeren en aangewakkerd werden tot een vlam. Zo werd voor het eerst op kunstmatige wijze vuur gemaakt. Dat was een der belangrijkste mijlpalen in de geschiedenis van de mensheid.

Die primitieve techniek om vuur te maken heeft ook een zekere evolutie gekend, voornamelijk in de manier waarop de stukken hout of steen moesten behandeld worden, maar ze kwamen toch allemaal neer op wrijven, boren en slaan. Tot minder dan een paar eeuwen geleden was er inzake vuurmaken nog niet veel vooruitgang geboekt, want tot in de 19e eeuw werd vuur aangemaakt met de tondeldoos.

Tondel, dat was licht ontvlambaar verkoold linnen of katoen - men sprak ook van een gloeikous - die in een doos gestopt was en die men met een vuurslag (een stuk staal waarmee men uit een vuursteen vonken sloeg), deed opgloeien, waarbij goed ontvlambare stoffen tot branden werden gebracht. Het idee om hiervoor houtspaanders, gedoopt in zwavel te gebruiken, ontstond rond 1800, en het duurde niet lang of men mengde zwavel met kaliumchloraat en suiker om de brandbaarheid te verhogen.

Lucifer, de lichtgevende

In 1669 werd het element fosfor ontdekt door de Duitse scheikundige Georg Brandt. Deze nieuwe stof had de kwalijke eigenschap vanzelf te ontvlammen als de temperatuur iets hoger was dan normaal. Maar tengevolge daarvan kwam men natuurlijk op de

➧

idee dat men fosfor kon gebruiken om vuur te maken. Reeds in 1680 vervaardigde de Engelsman Robert Boyle houten stokjes met zwavel aan het uiteinde, die door papier werden getrokken dat met fosfor was doordrenkt, en hierdoor ontvlamden. Maar er verliep nog meer dan een eeuw voordat lucifers aan bod kwamen.

In 1780 ontstond in Frankrijk de „fosforkaars". Deze bestond uit een strook papier waarvan het uiteinde met zuivere fosfor was belegd en dat opgesloten zat in een luchtdicht afgesloten glazen buisje, dat men gemakkelijk kon stuk slaan. In dat geval vatte het papierreepje meestal onmiddellijk vuur. Naderhand vond men er nog iets anders op : men maakte lange houten stokjes met aan een uiteinde een mengsel van kaliumchloraat, gom en suiker; wanneer men dat uiteinde dompelde in een flesje met geconcentreerd zwavelzuur, verkreeg men een vlammetje.

Ook de Londense tabakshandelaar Jones - die de moeilijkheden kende die de rokers ondervonden om te allen tijde aan een vuurtje te geraken - wist een dergelijk systeem te ontwikkelen. Bij hem had men twee glazen buisjes, het ene gevuld met kaliumchloride, het andere met zwavelzuur. Wanneer een opgerold stukje papier eerst in het ene, daarna in het andere buisje werd gestopt, ging het ontvlammen. Nog veel personen van allerhande nationaliteiten hebben een poging gedaan om het vuurslag te vervangen aan de hand van de scheikundige eigenschappen van de stoffen, o.a. de Fransman Chancel, die in 1813 werkte met houtstaafjes met zwavel bestreken en amiant met zwavelzuur doordrenkt.

Maar het is John Walker, een medisch student, die later apoteker werd, die de eigenlijke uitvinder was van de lucifers zoals wij die kennen. Hij deed veel proeven met allerlei stoffen tot hij de juiste verhouding meende gevonden te hebben om een houten stokje tot de gewenste ontbranding te brengen. Op 27 april 1828 bracht hij zijn ruwe en dikke lucifers van tien cm lengte, besmeerd met zwavel en aan de kop gedrenkt in een oplossing van kaliumchloride, suiker en gom, in de handel. Maar Walkers lucifers hadden nog veel gebreken, waarvan het voornaamste was dat zij toch niet zo gemakkelijk ontvlamden. Charles Sauria, een Franse schooljongen, maakte in 1831 Walkers lucifers na, maar doopte de koppen in witte fosfor. Die hadden echter het nadeel dat ze te pas, maar voornamelijk te onpas vlam vatten. Als het doosje waarin ze bewaard werden, door b.v. de lichaamswarmte of het zonlicht een verhoogde temperatuur kreeg, of nog als die lucifers te veel tegen elkaar wreven, schoot het hele doosje in brand. Bovendien is witte fosfor giftig, zodat het fabrikaat van Sauria een gevaarlijk goedje was.

In 1833 werden door Samuel Jones de lucifers van Walker op grote schaal vervaardigd onder de benaming „Lucifer Matches". De naam *lucifer* mag men hier niet associëren met hel en duivel, maar het woord zelf wil zeggen : lichtdrager !

In 1845 ontdekte Anton Schrütter uit Wenen dat gewone witte fosfor door verhitting in een gesloten vat, kon omgezet worden in rode fosfor, die veel minder gemakkelijk ontvlamt en ook niet giftig is. Daarmee wist Böttger in Frankfort een veiligheidslucifer te vervaardigen. Naderhand werd die lucifer nog verbeterd in Zweden door J.E. Lundström en vanuit dat land heeft hij tenslotte de wereld veroverd.

Na 1850 is de veiligheidslucifer ook in onze gewesten doorgedrongen, maar de gevaarlijke witte-fosforlucifer, die men aan de geribde broek of aan de schoenzool kon aanstrijken en hier al enkele jaren bekend was, bleef ook nog in gebruik, voornamelijk omdat hij veel goedkoper was.

Waarschuwingen in DE DORPSBODE

Drukker Desiré Allaert die zich in augustus 1855 te Roesbrugge vestigde, begon einde 1856 met het uitgeven van een wekelijks „nieuws- en annoncenblad", *De Dorpsbode van Rousbrugge*. In de nummers van 7 maart 1861 en 18 juli van hetzelfde jaar vinden we ernstige waarschuwingen tegen het gevaar van fosforlucifers. Die werden bij ons toen *phosphorieke stekjes* of eenvoudig *stekjes* (= vervorming van stokjes) genoemd, later toen de veiligheidslucifers volledig waren doorgedrongen, sprak men van *sulfers*, omdat er in hun kopjes sulfer (d.i. zwavel) is verwerkt.

Hieronder geven we eerst de tekst, zoals die in *De Dorpsbode* verscheen, in het nummer van 7 maart 1861 : (alleen de spelling is enigszins aangepast)

PHOSPHORIEKEN

Wij hebben reeds menigmaal de aandacht van het bestuur gevestigd op het gevaar, dat de phosphorieke stekjes opleveren.

Vooreerst zijn deze stekjes met witte phosphor vervaardigd en ontvlambaar bij wrijving op alle harde lichamen.

Daardoor heeft men van de ene kant verschrikkelijke vergiftigingen, zo door ongeval, onvoorzichtigheid en misdaad te betreuren gehad, terwijl men van een andere kant

(vervolg p. 255)

NIET „GRATIS"... maar toch de „beste" prijzen voor onze kwaliteitskledij !
Obterrestraat 56, 8994 PROVEN - Tel. 057/30 06 74

Pulls en kleedjes in tricot, ensembles in tricot, **sweaters voor volwassenen en kinderen,** jeansbroeken en -rokken, **pulls in lamswol met rolkraag of polomodel.**
UITGEBREIDE KOLLEKTIES JOGGINGS
aan zeer voordelige prijzen.
Laatste kleuren, recentste modellen !
VRIJE TOEGANG · ONKLOPBARE PRIJZEN · RUIME VOORRAAD
Dagelijks open van 9 tot 20 uur, alsook op zondagvoormiddag.
WEKELIJKS HEBBEN WIJ NIEUWE KOLLEKTIES BINNEN !

KOM en OVERTUIG U STEEDS WELKOM !

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

NIEUW : aanleg en asfalteren van opritten en parkings.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERIALEN UIT AFBRAAK :
- 1 lot dallen,
- 1 lot WC-potten, open model
- deuren en vensterramen,
- allerlei dakpannen, enz...
- steenbrokken, geleverd met kamion,
- aarde voor opvulling,
- goede teelaarde, geleverd met kamion.

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (2)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaams Herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit*.

Andere hypotesen omtrent Van Maerlant

Karel Versnaeyen, bureeloverste bij het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen te Brugge, die o.m. de kantate dichtte voor de Maerlantfeesten te Damme, in 1860, en die ook *Jacob van Maerlant en zijn werken* (1861) schreef, had in 1861 een oorkonde van 1262 ontdekt, waarin sprake was van „marlant" ten zuid-westen van „Zuwenkerke" (Zuienkerke).

Anderzijds was er W.H. James Waele, een Engelse oudheidkundige en kunsthistoricus, die van 1859 tot 1879 te Brugge verbleef, er o.m. samen met Guido Gezelle in 1865 *Rond den Heerd* stichtte en studies en werken schreef, ook in verband met de geschiedenis van Vlaanderen, die in 1868 vond dat in het Vlaamse marlantgebied van Karel Versnaeyen (Zuienkerke en omgeving), een familie *De Costere* woonachtig was.

Dit leidde tot een tweede hypotese : Jacob van Maerlant zou geboren zijn in *Marlant*, een gebied gelegen ten zuid-westen van Zuienkerke, terwijl „de Costere" zijn erfelijke bijnaam zou geweest zijn (familienamen in de echte betekenis van het woord bestonden toen nog niet). Zodat er van een verblijf op Voorne of een kostersambt geen sprake zou zijn. Deze stelling drong echter niet door, voornamelijk omdat Serrure - die nochtans de visie van Versnaeyen toegedaan was - het Vlaamse *marlant* als een moerasachtig gebied had beschreven. Bovendien weet elke historicus dat er zwaar geschut dient in stelling gebracht om een hypotese met eerstgeboorterecht omver te kogelen. Prof. Jozef van Mierlo s.j., een der meest gezaghebbende kenners van Maerlants werken en van de Middelnederlandse letterkunde bleef de eerste tesis steeds aankleven.

Niettegenstaande zoveel gezaghebbende steun voor de stelling-Van-Wijn werd de tweede hypotese in 1951 nieuw leven ingeblazen door E.H. Jozef Noterdaeme, pastoor van Snellegem [11]. Toen Noterdaeme kort na de bevrijding, in december 1944, te Snellegem was benoemd, vond hij daar historische nota's opgesteld door zijn voorganger. Aan de hand hiervan begon hij zich te interesseren voor de geschiedenis van zijn parochie. Bij verdere opzoekingen stuitte hij voortdurend op gegevens die de betwiste hypotese Versnaeyen-Waele-Serrure schenen te bevestigen en haar nieuw leven kon inblazen. Noterdaeme toonde aan dat er voor het *marlant*, in het Brugse Vrije, meer te zeggen was dan Versnaeyen en Serrure hadden doen gelden en dat het *marlant* door Versnaeyen ontdekt, geenszins een weinig bewoond moerasachtig stuk grond was, maar integendeel een uitgestrekt gebied dat verdeeld lag over de parochies Zuienkerke, Houtave en Meetkerke.

Als hij aanvaardde dat onze dichter in het Brugse Maerlant thuishoorde, moest hij echter ook ermee instemmen dat het woord „costere", die met zijn naam voortleeft, geen betrekking kon hebben op zijn ambt, aangezien het Vlaamse Maerlant geen parochie vormde en dus noch kerk noch koster bezat. Hieromtrent ontspon er zich tussen Van Mierlo en Noterdaeme een serieuze polemiek, die nog niet beslecht was toen Van Mierlo op 30 mei 1958 overleed. Het ging er voornamelijk om te weten of men moest lezen : „Jacob, die costere van Maerlant", of „Jacob die costere, van Maerlant". De hele kwestie draaide dus om een komma. Maar die komma stond er nu eenmaal niet, want in de middeleeuwse gedichten werd er nogal spaarzaam met leestekens omgesprongen.

Evenwel, in 1964 werd de teorie Versnaeyen-Waele-Serrure-Noterdaeme van de hand gewezen door H.C. Peeters [12], terwijl in 1977, op grond van mededelingen voorkomende in Engelse oorkonden, door E. Cramer-Peeters [13] teruggegrepen werd naar de hypotese van W.J.A. Jonckbloet, en de mening werd uitgesproken dat het Maerlant, dat toegevoegd werd aan de voornaam van de dichter, werkelijk te vinden is op het Verdronken Land van Zuid-Beveland.

Wat er ook van zij, door iedereen wordt toch aangenomen dat Jacob van Maerlant zich omstreeks 1265 te Damme vestigde, zij het nu volgens de oudste visie, als schepenklerk, een soort gemeentesekretaris, of volgens Noterdaeme als „zaakkundige klerk", d.w.z. zaakwaarnemer voor de kooplieden.

Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm

Rond de tijd dat Jacob van Maerlant zich te Damme kwam vestigen, kwam er een keerpunt in zijn literaire produktie. Waren zijn oudste werken hoofse ridderromans, waarvoor hij putte uit Franse werken, nu scheen hij genoeg te krijgen van de verzonnen avonturen en van die „scone walsche valsche poeten Die meer rimen dan si weten". Hij zou voortaan schrijven voor de nuchtere burgerij, die „nutscap ende waer" op prijs stelde. Rond 1270 voltooide hij *Der Naturen Bloeme*, een berijmde encyklopedie in dertien delen met in totaal (de proloog inbegrepen) 16 667 verzen, grotendeels naar het Latijnse werk *De natura rerum* van de Brabantse dominikaan Thomas van Cantimpré (onderprior te Leuven), al heeft hij wel meerdere handschriften geraadpleegd.

Der Naturen Bloeme is eigenlijk geen dichtwerk, maar een verhandeling in verzen, we noemen het daarom ook, naar het voorbeeld van prof. Van Mierlo, wetenschap op rijm [14]. Wetenschappelijke geschriften verdragen echter maar moeilijk een dichterlijke benadering, al zijn de teksten, voor onze begrippen, wel van veel verbeelding doortrokken, zij het als wetenschappelijke werkelijkheid opgediend. Dat doet geen afbreuk aan het werk van Maerlant, in het Latijn en het Grieks kende men dezelfde situatie. Verleidelijker dan het weten was het gevoel kennis te bezitten.

Standbeeld van Jacob van Maerlant te Damme

Der Naturen Bloeme is ingedeeld in dertien z.g. boeken. In het eerste boek (496 verzen) waar de auteur het heeft over de mens, verdeelt hij het leven in zes perioden : tot 5 jaar, van 5 tot 15 jaar, van 15 jaar tot 35 jaar, van 35 tot 50 jaar, van 50 tot 70 jaar, en de periode na 70 jaar. Tijdens de eerste drie perioden is de mens voornamelijk van minderwaardig gedrag. In die jaren lokt hij moeilijkheden uit, begaat hij misdrijven en seksuele uitspattingen en ontketent hij oorlog. Vanaf 50 jaar begint de oude dag en vanaf 70 jaar weet men dat het levenseinde in het verschiet ligt. Hij schrijft over eigenaardige aspekten van het menselijk leven, en heeft het b.v. over *Amasonia*, waar alleen maar vrouwen wonen. Ook de wondere monsters uit de Oudheid komen aan bod : reuzen, centauren, cyclopen, dwergen, mensen met het hoofd in de borst, enz.

In het tweede boek (4032 verzen) handelt hij over vierpotige dieren. Hij vermeldt hun algemene fysische eigenschappen : tanden, bloed, klauwen en hoornen en in alfabetische volgorde noemt hij 108 diersoorten op, meestal volgens Aristoteles en Plinius, met de Latijnse en Nederlandse (Vlaamse) naam.

In het derde boek (3674 verzen) worden de vogels bestudeerd, 113 soorten, met weer in de meeste gevallen de Vlaamse benaming, naast de Latijnse.

In het vierde boek (1098 verzen) beschrijft hij 51 monsterachtige of legendarische

➧

wezens. In het vijfde boek (1136 verzen) komen 59 vissoorten, schaal- en weekdieren aan de beurt. In het zesde boek (878 verzen) handelt hij over 35 soorten serpenten, kruipdieren en ook over de schildpad.

In het zevende boek (1053 verzen) heeft men de beschrijving van 29 soorten wormen en insekten. In het achtste deel (964 verzen) en het negende boek (644 verzen) worden de bomen en struiken besproken (63 soorten). In het tiende boek (708 verzen) heeft hij het over 32 kruiden en wordt er even gehandeld over de vier elementen van Empedokles : water, aarde, lucht en vuur. Het elfde boek (slechts 192 verzen) geeft een overzicht van de fonteinen beginnende met deze van het aards paradijs (!) en handelt verder over kwade en goede, heldere, warme en koude bronnen en hun geografische ligging. In het twaalfde boek (1472 verzen) worden 62 soorten stenen besproken, bijna uitsluitend edelstenen. Het laatste boek (162 verzen), is het boek van de zeven metalen : goud, zilver, elektrum (een natuurlijke legering van zilver en goud), koper, tin, lood en ijzer.

Van Maerlant was geen experimentator, geen baanbreker op proefondervindelijk gebied, maar een kompilator. Prof. A.J.J. van de Velde schreef dat hij : „een van de eerste is die de natuurwetenschappen behandelde in de taal van het volk, en dat hij aldus heeft meegewerkt tot het scheppen van een Vlaamse taal, ook op wetenschappelijk gebied, waaruit het Nederlands is ontstaan" [15].

Van Maerlant zou nog een drietal andere werken geschreven hebben met wetenschappelijke inslag, die van oudere datum zijn dan *Der Naturen Bloeme*. Vooreerst *Hemelijchede der hemelijcheit*, met in totaal 2 158 verzen, naar het ten onrechte op naam van Aristoteles gestelde *Secretum secretorum*, in de 10e eeuw samengesteld naar een Arabisch kompilatiewerk. Het is een handboek over de kunst van het regeren, maar het bevat eveneens beschouwingen over gezondheidsleer. Met de „lieve neve", die in het begin van het werk wordt toegesproken, zou volgens de aanhangers van de eerste Maerlant-hypotese, graaf Floris V zelf bedoeld zijn, die in het jaar 1266 twaalf jaar was geworden, officieel de regering aanvaardde en vaak op het hof van Voorne verbleef. Het zou dus een soort gelegenheidsgeschrift geweest zijn voor de jonge prins.

Tijdens een symposium gehouden te Muiderberg (Nederland) op 29 en 30 september 1978, en gewijd aan Floris V, werd door prof. Gerritsen van Utrecht een hypotetische voordracht gehouden over de vraag : „wat voor boeken zou Floris V gelezen hebben ?" Zijn konklusie was dat Floris best de roman van Lancelot en enkele werken van Maerlant zou bezeten hebben. Als met „de lieve neve" inderdaad Floris V is bedoeld, lijdt dat wel geen twijfel.

Twee andere handschriften zijn verloren gegaan, *Sompniarijs*, over droomverklaring en een *Corten Lapidarijs* (hij vermeldt ze allebei in zijn *Troyen*), over stenen, maar dat vermoedelijk als voorlaatste deel in *Der Naturen Bloeme*, werd opgenomen.

Tot een eeuw na zijn dood heeft Jacob van Maerlant zijn invloed laten gelden. Jan van Boendaele (+ omstreeks 1352), heeft hem de titel gegeven van „vader der Dietsche dichteren algader" [16] en ook Jan Praet en Jan de Weert behoorden tot zijn volgelingen. Maar in latere tijd werd hij uit het oog verloren en zijn *Naturen Bloeme* was in de 16e eeuw zogoed als vergeten, alleen de Gentse historicus Marcus van Vaernewijck citeerde in 1568, in zijn *Di Historie van Belgis* van Maerlant als de dichter van *Der Naturen Bloeme*, maar in de *Bibliotheca Belgica* (1643) van Valerius Andreas wordt de naam van Jacob van Maerlant niet eens vermeld.

In hoeverre de boeken van Jacob van Maerlant, in een tijd dat de drukkunst nog niet bestond, verspreid werden en hoe groot hun invloed is geweest, is moeilijk uit te maken. Alleszins bestaan er op heden nog verscheidene handschriften, die bewaard worden in de Universiteitsbiblioteek te Leiden, in de Koninklijke Biblioteek in Den Haag, in de Biblioteek van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen te Amsterdam, in de Koninklijke Biblioteek te Brussel, ook te Berlijn, Hamburg en Detmold. Op andere plaatsen werden fragmenten van verschillende lengte teruggevonden.

Van Smeinscen Lede

Nog vóór 1830 was er een kommissie opgericht voor het uitgeven van oude vaderlandse kronieken (Rerum Belgicarum Scriptores), waardoor de jacht op Middelnederlandse manuskripten open was. In 1844 werd te Londen door de Belgische ambassadeur het Middelnederlandse handschrift *Van Smeinscen Lede*, aangekocht voor de som van 250 fr. Er stond op vermeld dat het eens in het bezit was van een zekere Abraham Costerus, predikant te Ossendracht (Noordbrabant). Eens in Belgisch bezit belandde het in de Koninklijke Biblioteek te Brussel, waar het omstreeks 1950 onder de ogen kwam van prof. Leon Elaut.

Leon Elaut, eens hoogleraar in de urologie aan de Rijksuniversiteit te Gent en een van de eerste vijftien leden van de in 1938 gestichte Koninklijke Vlaamse Akademie voor Geneeskunde, was bij K.B. van 6 april 1945 op pensioen gesteld (op 48-jarige leeftijd !), omdat hij tijdens de oorlog lid was van de Orde van Geneesheren (die sedert 1938 bestond). Hij werd na een langdurig proces veroordeeld tot twee jaar cel, zonder ooit in de gevangenis terecht te komen. In die moeilijke jaren ging Elaut zich toeleggen op de geschiedenis van de geneeskunde en verrichtte daar pionierswerk. Hij liet zich weer inschrijven als student aan de Gentse universiteit, wenste voor de tweede keer de graad te behalen van geaggregeerde van het hoger onderwijs, nu in de geschiedenis van de geneeskunde, en hij besloot zijn proefschrift te wijden aan *Van Smeinscen Lede* [17].

In 1958 kreeg hij niet alleen zijn burgerrechten terug en werd hij nog dat jaar tot voorzitter gekozen van de Orde van Geneesheren van Oost-Vlaanderen, maar wist hij ook, na heel wat perikelen, die hij beschrijft in zijn memoires [18] de verlangde aggregatie binnen te halen. In de volgende jaren zou hij in een fakultatieve kursus de geschiedenis van de geneeskunde te Gent doceren.

Zoals we gezien hebben is *Der Naturen Bloeme* van Jacob van Maerlant de berijmde vertaling van *De Natura Rerum* van Thomas van Cantimpré, maar het eerste boek van dit Latijnse werk komt er niet in voor, en precies dat eerste boek is vertaald in *Van Smeinscen Lede*.

Deze vertaling bestaat uit 2027 verzen, die betrekking hebben op bouw en werking van het menselijke lichaam, op zwangerschap en verloskunde en op hygiëne, dat alles steunt op de leer van de toen dominerende autoriteiten Aristoteles, Galenos en Soranus van Ephese.

Prof. Dr. Elaut heeft weliswaar geen zekerheid kunnen krijgen over de auteur van dit werk, maar komt toch tot volgende konklusie : „De Middelnederlandse auteur bleef in de lijn van alles wat Van Maerlant schreef en vertaalde" [19].

Aangezien volgens prof. Elaut het werk moet geplaatst worden een vijftiental jaren nadat *De Natura Rerum* van Cantimpré was verschenen, dus omstreeks 1255, zou het indien het werkelijk van de hand van Maerlant zou zijn, om een jeugdwerk gaan en zeker moeten beschouwd worden als zijn eerste didaktische verzenbundel.

R.A.B.

(11) J. Noterdaeme. *Jacob van Maerlant, klerk van de heren van Roden te Snellegem*, in Handelingen van de Genootschap voor Geschiedenis, Société d'Emulation, Brugge, LXXXVIII, jaar 1951, pp. 5-25.

(12) H.C. Peeters. *Nieuwe inzichten in de Maerlantproblematiek*. Handelingen Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, XVIII, 1964, pp. 249-285.

(13) E. Cramer-Peeters, *Jacob van Maerlant*, in Wetenschappelijke Tijdingen, 36e jg. 1977, nr. 1, kol. 41-46.

(14) J. van Mierlo s.j. - *op. cit.* p. 39.

(15) A.J.J. van de Velde. *De natuurwetenschappen in de compendia van de XIIIe eeuw*. Med. Kon. Vl. Academie voor Wetensch. Lett. en Sch. K. van België, jg. XV, 1953 nr. 8 p. 51.

(16) J. van Boendaele, *Lekenspiegel*, II, 15, 119.

(17) L. Elaut. *Van Smeinscen Lede, een middelnederlands geneeskundig geschrift, zijn betekenis in het raam van de medische literatuur der dertiende eeuw*. Akademisch proefschrift, 1958. Autoreferaat in Scientiarum Historia, 1e jg. 1959, nr. 2, p. 91-94.

(18) L. Elaut. *Mijn Memoires, Van Keiberg tot Blandijnberg*. Beveren-Antwerpen, 1981.

(19) zie nota 17 p. 92.

Volgende keer :
Charles van Hultem
De nota van Jan-Frans Willems
Sterrenkunde in de Middeleeuwen

VOLLEYBALKLUB ROEPOVO

1e PROVINCIALE

Sporthal Poperinge

17 januari
17.00 u. ROEPOVO - Oostkamp

7 februari
17.00 u. ROEPOVO - Loker

21 februari
17.00 u. ROEPOVO - Oostende

13 maart
17.00 u. ROEPOVO - Jong VTI

27 maart
17.00 u. ROEPOVO - Kuurne

24 april
17.00 u. ROEPOVO - H. Bredene

TONDELDOOS EN LUCIFERS

(vervolg van p. 252)

er brandrampen heeft zien door ontstaan, die het leven en de fortuin van menigeen heeft gekost.

Het frans gouvernement is voornemens een wet uit te vaardigen, waarbij het maken van phosphorieke stekjes aan de bijzondere nijverheid verboden wordt. Het gouvernement zou na schadevergoeding aan de bijzondere nijverheid zelf stekjes leveren, welke niet vergiftigd zijn en slechts op daartoe gemaakte schaaltjes vuur vatten.

Het frans gouvernement zou echter hierbij niet alleen in een belang van openbare gezondheid en veiligheid tewerk gaan, maar tevens ene belasting op de phosphorieken leggen, die wel 20 miljoen zou opbrengen.

Tot zover Desiré Allaert. We moeten er aan toevoegen dat in Frankrijk, pas na de oorlog van 1870 de lucifers met een verkoopstaks werden belast, maar twee jaar later werd de luciferfabrikage er een staatsmonopolie. Niemand anders, dan de staatsfabrieken mochten lucifers maken.

In *De Dorpsbode* van 18 juli 1861 werd nog verder op hetzelfde onderwerp ingegaan :

DE PHOSPHORIEKSKENS

Sedert langen tijd moeten de dagbladen schier dagelijks ongevallen vermelden, welke door het gebruik der phosphoriekskens veroorzaakt zijn.

Het grootste deel der brandrampen is te wijten aan de onvoorzichtigheid van de personen, die zich van phosphoriekskens bedienen.

Van een andere kant is de phosphor dezer een sterk vergif, 't welk zoveel te gevaarlijker is, daar men het zich met uitnemend veel gemak kan aanschaffen. Heden nog vernemen wij dat te Bergen (= St.-Winoksbergen) ene gerechtelijke vervolging is ingespannen wegens poging van vergiftiging bij middel van phosphoor op een kind.

Om deze misdaden te voorkomen, zou het gouvernement het gebruik van den witten phosphoor moeten verbieden in het maken van de phosphoriekskens en hem doen vervangen door de roden phosphoor die geheel en al onschadelijk is. De rode phosphoor levert nog dit voordeel op, dat hij maar ontvlamt wanneer men hem op ene daartoe bereide stof wrijft.

Daaruit volgt dus dat zijn gebruik merkelijk het gevaar van brand vermindert.

Wij zullen nog een derde beweegreden aanhalen om den gewonen phosphoor te verbieden. De bewerking dezer stoffe veroorzaakt bij de werklieden dikwijls dodelijke ziekten, waaronder wij beenderziekten zullen noemen.

Zowel de voorzichtigheid als de menselijkheid schrijven dus het gouvernement voor de vraag, welke als 't ware door de gehele drukpers gedaan wordt, in te willigen.

Niemand zal in het verbod van een gevaarlijke stoffe te gebruiken, meer een krenking der nijverheidsvrijheid zien dan men er ene zien kan in het verbod, dat aan de apothekers gegeven is, zekere gevaarlijke geneesmiddelen te verkopen zonder toelating van de geneesheer.

Tot hier de tekst van *De Dorpsbode*, maar onmiddellijk er onder stond nog volgend bericht :

EEN NIEUW ONGELUK VEROORZAAKT DOOR PHOSPHORIEKEN

Donderdag in de namiddag zijn te Stavele, gehucht het Hoeksken, vier werkmanshuizekens tot den grond afgebrand.

Slechts enige voorwerpen zijn kunnen gered worden.

Het ongeluk is veroorzaakt door kinderen die alleen te huis waren en die door middel van phosphorieken een bed hebben in brand gestoken.

★ ★ ★

Onze moderne veiligheidslucifer, die omstreeks de jongste eeuwwisseling volledig was doorgedrongen - na 1900 werd het gebruik van witte fosfor in een aantal landen verboden - bestaat in principe uit een nogal explosieve kop, een mengsel van kaliumchloraat met zwavel (sulfer), antimoniumsulfiden en dergelijke stoffen meer, maar geen fosfor. Om de ontvlambaarheid van de kopjes af te remmen, wordt er nog fijn zand of glaspoeder aan toegevoegd en alles wordt samengehouden met lijm of gom. Op het strijkvlak zit er wel fosfor, rode in plaats van witte en in zo uitgebalanceerde mate dat het wel bijdraagt tot de vlamvorming, maar zelf niet gaat branden.

De mens heeft veel moeite gedaan om dat onmisbare vuur te kunnen maken, maar hij moest er tevens op letten dat hij het kon bedwingen. Het ideaal ligt inderdaad in de juiste maat der dingen !

Roger-A. BLONDEAU

GOED NEDERLANDS (6)

Spreken en schrijven

Eerstens, mogelijks, tweedens !

Mogelijks is nooit goed. De s moet weg !

Mogelijks komt hij nog... moet zijn : Misschien, wellicht komt hij nog.

Mogelijks is dat vroeger gebeurd... moet zijn : het is mogelijk dat dit vroeger is gebeurd... of : Misschien (wellicht) is dit vroeger gebeurd.

Zeg of schrijf ook niet : *eerstens, tweedens.*

Het moet zijn : ten eerste, of vooreerst, of op of in de eerste of de tweede plaats, ten tweede... enz.

Minstens en *hoogstens* mogen wel, maar in verzorgde schrijftaal verkiest men : ten minste of op zijn minst; ten hoogste, niet meer dan.

Spreek niet over de melkerij, maar over de zuivel- of melkfabriek !

PRETTIGE EINDEJAARSGESCHENKEN
met nuttige geschenken

★ Tafeltapijten (ook a/d meter)
★ Badsets en bedcarpetten
★ Sierkussens en nopperons
★ Donsdekens in alle prijzen
★ Onderleggers lamswol (anti-rheuma)
★ Toile ciré
★ Bad- en keukenhanddoeken

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

Loten eindejaarsverkoopaktie
Valois- en gezinszegels

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

VERBIEST-JAAR 1988

Het gemeentebestuur van Pittem organiseert op vrijdag 24, zaterdag 25 en zondag 26 juni 1988 een grootse nationale herdenking van zijn beroemde dorpsgenoot E.P. Ferdinand Verbiest s.j., missionaris, astronoom en diplomaat, geboren te Pittem in 1623 en overleden te Peking op 28 januari 1688.

Er werd een Verbiestkomitee opgericht onder het voorzitterschap van burgemeester L. Gelaude en als koördinator Valeer Arickx, eredirekteur van BRT-West-Vlaanderen, die reeds in 1951 een geschiedenis van de gemeente Pittem publiceerde en die nu een studie persklaar maakt over de familie Verbiest.

Onze medewerker R.A. Blondeau, die drie Verbiestboeken op zijn aktief heeft, werd verzocht toe te treden tot het Adviserend Komitee.

Er weze nog aangestipt dat het *Ferdinand Verbiest projekt* van de katolieke Universiteit Leuven, onder leiding van prof. dr. U. Libbrecht, het in het Latijn gestelde autobiografische werk van Verbiest, *Astronomia Europaea* heeft laten vertalen door dr. phil. class, Noël Golvers. Dit werk zou in het voorjaar 1988 verschijnen bij het Davidsfonds.

Ferdinand Verbiest S.J. (1623-1688) als wetenschapsmens is een boek dat verscheen naar aanleiding van het derde eeuwfeest van zijn overlijden. Het is een briljant pleidooi voor de waarheid over Verbiest, dat door Roger-A. Blondeau, eminent deskundige terzake, ook met nieuwe argumenten wordt gestaafd. Het is te verkrijgen bij Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge voor de prijs van 395 fr. (+ ev. 25 fr. verzendingskosten).

KLEINE FISKALE KRONIEK

DE EENPERSOONSVENNOOTSCHAP

Bij de wet van 14 juli 1987 werd de z.g. *Eenpersoonsvennootschap* ingevoerd, en deze wet is in werking getreden op 1 september 1987.

Nu wordt het vaak voorgesteld alsof dit de oplossing kan zijn voor de zware fiskaliteit waaraan de zelfstandigen, handelaars, ambachtslieden en vrije beroepen onderworpen zijn. Niets is minder waar !

Immers een *Eenpersoonsvennootschap* is een B.V.B.A. (vroeger heette dat P.V.B.A.), net als een andere, met dit verschil dat de stichting nu kan gebeuren door één persoon in plaats dat er vroeger twee of drie nodig waren. Maar voor de rest verandert er niets :

- men heeft dezelfde stichtingsformaliteiten en -kosten;
- er dient een volledige dubbele boekhouding gevoerd, zoals voorgeschreven bij de wet van 17 juli 1975;
- er moet rekening gehouden worden met de eigen juridische persoonlijkheid van de zaak.

Wie een *Eenpersoonsvennootschap* sticht, is de oprichter van een B.V.B.A. En wat men in een bescheiden zaak, eventueel fiskaal kan profiteren dient men ruimschoots te besteden aan verplichte administratieve en boekhoudingskosten.

Dat wil niet zeggen dat er geen omstandigheden kunnen zijn die het oprichten van een vennootschep vereisen, maar laat U VOORAF goed voorlichten door een onbaatzuchtige deskundige.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur UFSAL

DE HSA SPAARAKTIE.

Geert VANDENBUSSCHE
Haringestraat 37
8990 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND :

Geboorte :

- Arvid Deseyne, zoon van Marc en Ghislaine Liefhoghe.

Overlijdens :

- Valère Neuville, 82 j., echtgenoot van Anna Snick.
- Camille Wollaert, 73 j., echtgenoot van Germaine Huyghe.
- Louisa Peel, 89 j., weduwe van Robert Deeren.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

Maak de lange winteravonden gezellig en stemmiger

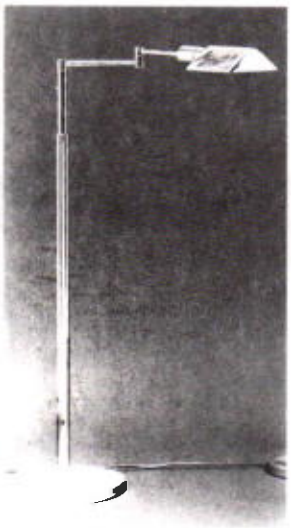

met een aangepaste
VERLICHTING
modern - klassiek - stijl

Kies uw eindejaarsgeschenk
uit ons prachtig gamma.

Jos. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Gedurende de maand december
is onze winkel ook open op zondagvoormiddag.

N.C.M.V. · AFDELING „IJZERBODE"

VERKOOPAKTIE
«KOOP IN UW DORP»

BEVEREN — KROMBEKE — PROVEN — STAVELE
ROESBRUGGE-HARINGE — WATOU — ST.-JAN-TER-BIEZEN

5 DEC. '87 - 3 JAN. '88

Trekking 9 januari 1988

WINNENDE NUMMERS VAN DE WEKELIJKSE TOMBOLA

8 waardebons van 500 fr.

1001	**2204**	**1710**	**3400**
3324	**2617**	**3201**	**2380**

OPGELET : Deze tombola heeft niets te maken met de nummers op de loten. Uw tombolanummer verscheen op de deelnemerslijst in het decembernummer van „De IJzerbode".
De winnaars kunnen deze waardebons afhalen bij de bestuursleden van N.C.M.V. „De IJzerbode".

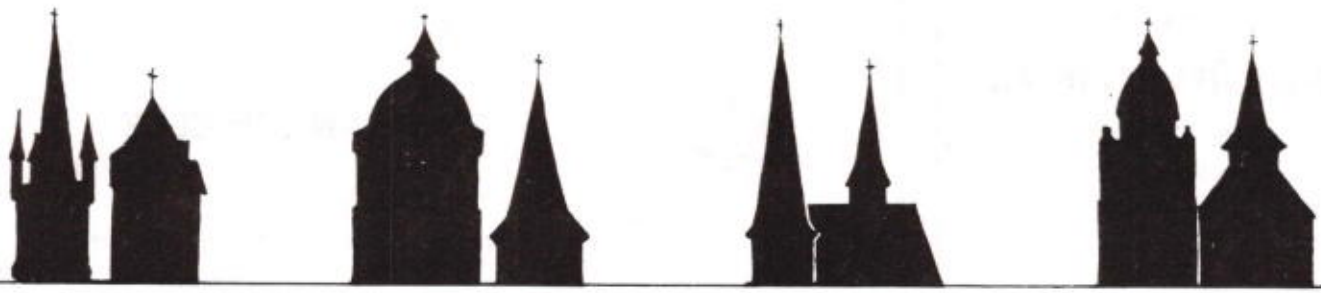

ODE AAN DE RUILVERKAVELING

Ruilverkaveling kan ekonomisch gezien wel interessant zijn, maar toch zijn de „kleingebruikers" hiervan vaak de slachtoffers. Bovendien, de mens leeft niet van brood alleen.

Vanuit zijn spijt om het verloren gaan van bepaalde waarden in het ruilverkavelingsproces, heeft Michel Duron onderstaand gedicht geschreven. De WOLF is de hongerige groot-uitbater, die altijd maar streeft naar meer, de KONIJNTJES, dat zijn - hoe kan het anders - de kleintjes, die door KONING NOBEL (overheid) in de steek worden gelaten.

HET GEVECHT OM DE EIK

't is meten en kavelen en ruilen,
't is twisten en blaffen en huilen,
'n wolf met circa 40 ha of meer
heeft honger naar nog en naar meer,
- zijn honger is grensoverschrijdend.

de konijntjes met, ach, tweehonderd roeden,
die trachten zich zelf te behoeden,
maar raken geplet en gewond
om 200 roeden, om een morzel grond,
- want zijn honger is grensoverschrijdend.

weg met de bomen en grachten en hagen,
flora en fauna zijn te beklagen,
alles moet even en plat gestreken,
langs linialen delft men nu beken,
- want zijn honger is grensoverschrijdend.

er rest nog één boom, wie heeft hem vergeten?
't konijntje, de wolf, wie kan het weten,
maar vier roeden schaduw is schade,
de wolf die loert en grijpt naar de spade,
- want zijn honger is grensoverschrijdend.

Koning Nobel aanhoort de klacht der konijntjes,
is nobel en lief voor de kleintjes,
maar keert zijn karre in de kortste keren :
de wolf kwam even langs in schapekleren,
- want zijn honger is grensoverschrijdend.

de boom moest voor altijd verdwijnen,
de zon mocht in 't water niet schijnen,
nu ligt alles horizontaal : de eik en de hagen,
de konijntjes die vruchteloos klagen,
- want zijn honger is grensoverschrijdend.

Er rest geen struik of geen boom meer,
want de wolf met de spade kwam weer,
alles is even en platgestreken,
de flora herleeft op de berm van de beken,
- maar zijn honger blijft grensoverschrijdend.

Michel Duron - Beauvoorde

TE KOOP

YORKSHIRE TERRIERS

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67
8994 Krombeke
Tel. 057/40 08 54

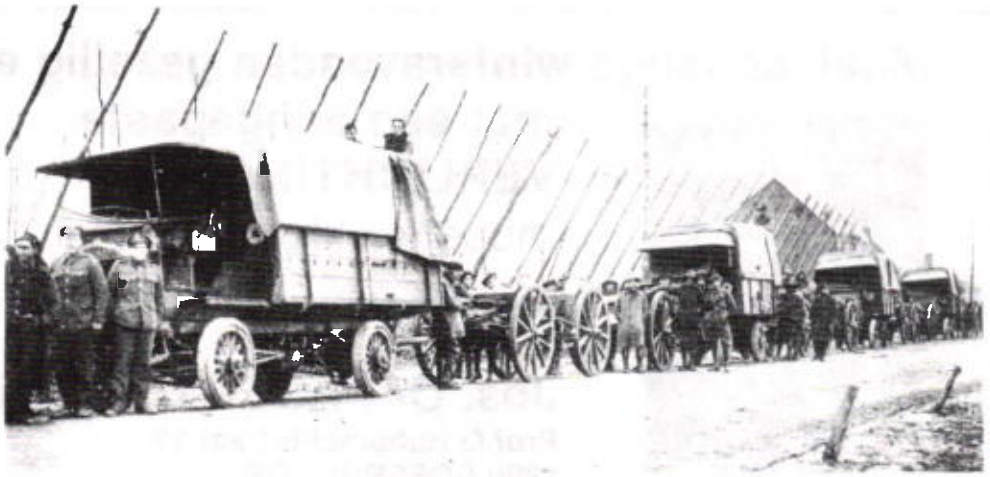

1914-1918
DE OORLOG ACHTER HET FRONT

Bijna 70 jaar na het uitdoven van het laatste kanonvuur smeult de 1e Wereldoorlog nog altijd in de geesten van de Westhoekers. De ouderen jagen harde oorlogsverhalen als kwelgeesten door stad en dorp; de jongeren zuigen, haast onverzadigbaar, het bloedig treffen uit film en boek.

Die oorlog heeft littekens geslagen in het gemoed van vreedzame mensen, die plots uit de eeuwenoude geborgenheid van hun dorp werden gerukt.

De Westhoek werd één grote wereldstad, waar dag en nacht gelach en geschrei elkaar afwisselden op het ritme van obussen en doedelzakken. De ellende kerfde diepe wonden in het gezinsleven, maar vulde de geldkousen van herbergier en venter.

Dit boek dat „de oorlog achter het front" beschrijft, zoekt een weg in het labyrint van de zinloze schizofrenie van de wereldbrand. Het is een kijkboek, dat via honderden foto's, voorzien van een passend kommentaar, een tijdsbeeld van Poperinge, Krombeke, Proven, Reningelst, Roesbrugge-Haringe en Watou poogt op te hangen.

Er werd gezocht in verscheidene oorlogsarchieven in binnen- en buitenland, in talloze privé-verzamelingen van beroepsfotografen en amateurs.

Uiteindelijk werden die losse momentopnamen waarvan de meeste nooit eerder werden gepubliceerd, tot een totaalindruk samengevoegd.

De logistieke steun en historisch-technische gegevens werden verzorgd door Chr. Depoorter, specialist van de militaire geschiedenis in stad en land.

De teksten werden in een vlotte, leesbare vorm gegoten door W. Tillie, die al in verscheidene publikaties zijn sporen heeft verdiend.

Het fotowerk en de grafische vormgeving berusten in de vaste hand van St. Cossey, die al het hele verleden van Poperinge door de lens heeft bekeken.

Aan de hand van honderden foto's, voorzien van kommentaar, werden zowel de militaire aspekten als het sociale leven achter het front in beeld gebracht. Een greep uit de verschillende onderwerpen : Franse, Britse en Belgische militairen, krijgsgevangenen, vluchtelingen, verwoestingen, zieken- en dodenzorg, jeugdzorg, huisvesting, handel- en neringen, ontspanningsleven, kunst en letteren, enz...

Als epiloog werd ook de nodige aandacht besteed aan herdenkingen, toerisme, enz...

Dit boek, een uitgave van de Kring voor heemkunde *Aan de Schreve*, 208 blz., ruim 300 illustraties, is te verkrijgen bij Drukkerij-Boekhandel Schoonaert, Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge aan de prijs van 850 fr. (+ ev. 100 fr. verzendingskosten).

CENTRUM voor CONTACTLENSAANPASSING

Harde en zachte contactlenzen
Gaspermeabele (doordraag-) lenzen
Onderhoudsprodukten voor ALLE LENSTYPES

ONZE SERVICE : GRATIS Oogmeting en controle
GRATIS Bepaling van het type LENS
GRATIS Aanpassing met na-controles

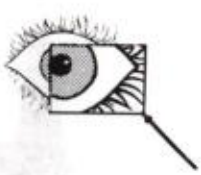

STEFAAN LOBELLE
B. Bertenplein 11 - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 67 19
Open op zondagmorgen van 10-12 u.

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

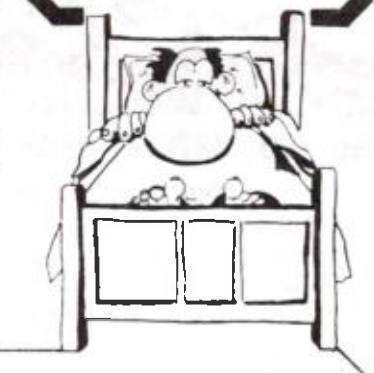

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET a.d. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Landbouwkrediet

Tijdens de verkoopaktie :
1 LOT per storting van 2.500 fr.

KANTOOR PAUL RECOUR B.V.B.A.
PAULA VANWILDEMEERSCH
Prof.O.Rubbrechtstraat 68A
8990 ROESBRUGGE - Tel. 057/30 02 70

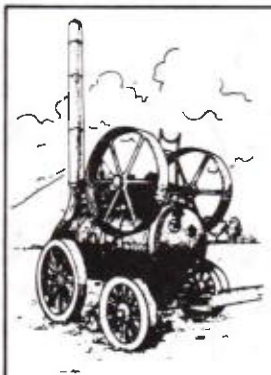

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

LEOPOLD GAST

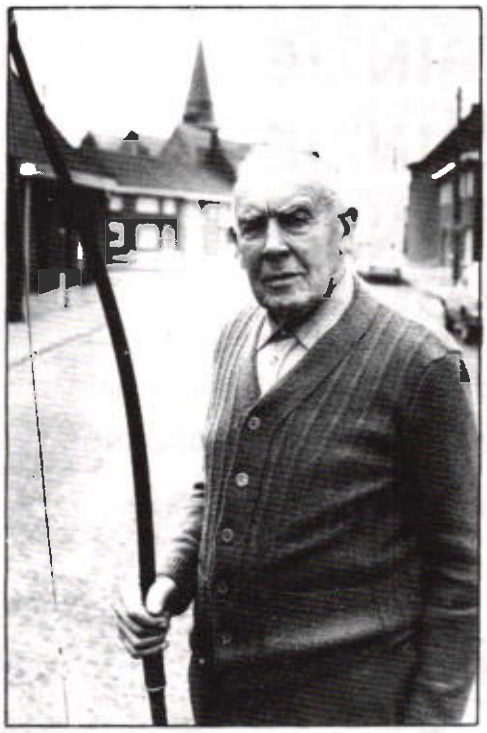

Zoals je het van een gewezen muilezelkommerçant aan kunt nemen, laat Krombekenaar Leopold Gast een eenmaal in het hoofd geprent objektief niet meer los en naar voorbeeld van de Federatie van 't Veurne Ambacht en van de Ieperse federatie Zuid-Westland richtte hij de „Groot-Poperingse Hopland Schuttersfederatie" op. Omwille van de onmiddellijke buurtschap is ook de Stavelse Sint-Jorisgilde in de federatie opgenomen. Opzet van deze federatie is de wat wegkwijnende handboogsport in een bredere organisatie te voorzien, die de leden toe moet laten om ook in de toekomst „voor de leute en de scheute" onder de staande pers bijeen te komen.

Eind 1987 bestaat de Poperingse Hopland Schuttersfederatie, bestaande uit negen Groot-Poperingse gilden met daarbij ook de Stavelse Sint-Jorisgilde waar Leopold Gast goede buurtschapsbanden mee onderhoudt, 10 jaar. Naast het stichten van deze federatie pakt Leopold Gast ook uit met een investeringsprogramma en hierbij laat hij zich kennen als nog altijd een man van het milieu die op twee paarden wedt en als boogschutter die meerdere pijlen op zijn boog houdt. Via het inzamelen van fondsen maakt hij een kastegoed waarvan de helft van de opbrengst voor de gehandikapten van de Lovie, wie het voorrecht niet is gegund om met de handboog om te gaan, is bedoeld en de andere helft voor federatieschietingen. Elk jaar mag elke gilde een federatieschieting opzetten, die is opgetuigd met vogels die door de federatiekas zijn betaald.

Eigenhandig zamelde Leopold Gast al voor 100.000 fr. in, wat erop neerkomt dat hij duizend kaarten aan de man bracht. Dat geld is in kasbons omgezet. Uiteraard moet hierop 25 procent roerende voorheffing betaald en dat is een moeilijk punt voor de gewezen koopman die zijn opbrengst niet graag wegbelast ziet.

Van zijn Groot-Poperingse federatie is burgemeester Mahieu erevoorzitter, Luc Louwagie voorzitter en Joël Berquin sekretaris. Daarnaast slaagde Leopold Gast er onlangs ook in om de Krombeekse Sint-Sebastiaansgilde weer op te starten.

AUTOHANDEL
best cars
GARAGE-CARROSSERIE
Provenseweg 90B, 8970 POPERINGE - 057/33 47 92
- ☐ *UNIEK IN BELGIË :* **komputer voor motortest**
- ☐ Hypermoderne autolakspuiterij
- ☐ Tweedehandswagens, onmiddellijk uit voorraad leverbaar :
  Opel Kadett 1.6 D 1985 — Mercedes 190 D 1984
  Peugeot 205 XT 1986 — BMW 316 1987
  Seat Ibiza 1987 — PEUGEOT 205 GTI
- ☐ Nieuwe wagens verkrijgbaar : VW - AUDI - BMW - MERCEDES
  (speciale voorwaarden)

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND :

Overlijdens :

- Julia Leny, 63 j., ongehuwd (Stavele).
- Camille Vandenbroucke, 69 j., echtgenoot van Alice Laseure (Beveren).
- Gaston Ducorney, 81 j., echtgenoot van Magdalena Haeghebaert (Beveren).
- Vladyslava Bakowska, 87 j., weduwe van Georges Mostaert (Beveren).

WERELDWIJD TOONAANGEVEND
IN LANDBOUWZADEN
SAPSA ses N.V. S.A.
Depot : **Guido BERTEN**
Provenplein 16 - 8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JANUARI

Kaartingen

- Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 2 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 4 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 11 januari
maandelijkse kaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, zaal „De Gouden Arend"
15 - 16 - 17 januari
kotelettenkaarting
t.v.v. renner Jürgen Decaesteker
- Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 18 januari
maandelijkse kaarting
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 23 en zondag 24 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 2 januari
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 januari
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 januari
smijting voor de leden
- Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 23 januari
smijting voor de leden
- Watou, café „'t Kloefje"
29 - 30 - 31 januari
worstenkaarting
t.v.v. flipperklub „Nooit tilt"

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Kooklessen
donderdag 7 jan. :
alles aan het varkentje is goed
donderdag 21 jan. :
biscuitdeeg en zijn afleidingen.
- Breilessen

Op maandag 11, 18 en 25 jan., 8 en 22 febr. en 7 maart in „St.-Jozef" te Haringe. Inschrijven bij mevr. Vanstraeseele 250 fr.

TE KOOP

- **Mazoutkachel**, zeer goede staat voordelige prijs
- **Brommer Yamaha 50 cc**
Zich wenden : V. Vandenbusschestr. 18, Roesbrugge.

TE KOOP

- **Volledige SLAAPKAMER**
aan voordelige prijs - tel. 057/30 03 98.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De verkiezingen zijn voorbij en het werd een afstraffing voor de CVP. Deze partij werd verantwoordelijk gesteld voor de onpopulaire maatregelen die de jongste regeringen hebben getroffen, nl. de inleveringen waardoor voornamelijk de kaders werden ontmoedigd en de besnoeiingen in de volksgezondheid en het onderwijs, die veel te brutaal werden doorgevoerd. Vele slachtoffers hiervan zijn naar de PVV overgestapt, omdat men het daar profijtelijker kan voorstellen.

De politieke ideologieen, waarop nog te veel gerekend wordt, zowel bij de CVP en de VU als bij de Sossen, doen het niet meer. Velen zijn tegenwoordig alleen maar materialistisch-positivistisch ingesteld. Boter bij de vis ! Men heeft de belangstelling verloren voor de schone maatschappijke teorieën over het herstelbeleid (dat alleen maar inleveren betekent); over de investeringen (die een illusie, want arbeidsbesparend zijn gebleken); over de staatshervorming (die in haar halfslachtigheid alleen maar ingewikkelde strukturen heeft meegebracht) en over de oplossing van de werkloosheid (die een fiasko is gebleken). Al die teorieën zijn misschien goed voor idealen koesterende hele en halve intellektuelen, maar de slachtoffers van de jongste experimenten hebben er genoeg van !

Dat er wel degelijk een verband bestaat tussen de staatshervorming en de budgettaire gezondmaking snappen de meesten niet, maar als Verhofstadt zijn kollega, minister Eyskens, ervan beschuldigt dat hij zinnens is de benzineprijs tot 40 fr. te verhogen, daar worden ze kil van !

Men moet met konkrete beloften voor de dag komen. Dat men die beloften niet kan waarmaken heeft geen belang. Reeds bij de verkiezingen van 11 april 1954 pakten de liberalen uit met de sensationele belofte dat de belastingen met 50 % zouden verminderd worden, met het gevolg dat zij 5 zetels wonnen en de belastingen omhoog gingen !

We hebben tijdens de jongste verkiezingskampagne pamfletten binnengekregen die ons weer vertrouwen geven in de toekomst van de Westhoek. Men heeft werkelijk aan alles gedacht om ons een hart onder de riem te steken : voor de landbouw en de hopteelt zullen er bijzondere voordelige schikkingen getroffen worden; de werkloosheid zal alhier in grote mate afnemen, dank zij allerhande overheidsinitiatieven; er komt een of andere vorm van hoger onderwijs en wat we alleszins niet hadden verwacht, het wegennet, de scheepvaart en het openbaar vervoer zullen verbeterd of uitgebreid worden.

„Dat schreven ze inderdaad", zegt Gusta, „maar terwijl we dat aan het lezen waren, vertelde men over de radio, dat er weer buslijnen in de Westhoek zullen afgeschaft worden !"

Zouden al die beloften toch weer leugens zijn ?

Pol

affiches - afleveringsbons - boeken - brochures
bestelbons - brievenbloks - bonbloks - briefkaarten
briefpapier - chromo's - dichtbundels - doorschrijf
formulieren - enveloppen - etiketten - folders
fakturen - fiches - firmakaartjes - fotokopies
gidsen - geboortekaarten - geïllustreerde boeken
handelskatalogi - huwelijksdrukwerk - kaarten
kaften - kalenders - kettingformulieren - leverings
nota's - lidmaatschapskaarten - mappen - menu's
notarisaffiches - naamkaartjes - ontwerpen - ont
vangstbewijzen - orderbevestigingen - orderboekje
pamfletten - prijslijsten - propagandabrochures
prentbriefkaarten - reklameaffiches - reklamedruk
werk - rapporten - rouwdrukwerk - strooibrieven
schrijfmachinepapier - sets - tijdschriften - tombola
biljetten - toegangskaarten - uitnodigingskaarten
verzendingsnota's - werkfiches - zelfklevers
zelfkopierend papier - zetten en opmaken van tekst

Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 8990 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

- VW Golf 12/86 benzine
- PEUGEOT 205 4/86 diesel
- FORD Fiesta 1987
- FORD Escort '87 5-deurs
- FORD Fiesta '82 1100 cc

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

Kerst- en Nieuwjaarsgeschenken

Nuttig om te geven
prettig om te krijgen

Schoenen
Ig. PARENT - MOYAERT
Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

VRIENDELIJKE WARMTE en DEUGDELIJK KOMFORT
in uw bestaande woning en nieuwbouw met

de nachtstroom akkumulatoren DIMPLEX

Met tussenkomst van de elektriciteitsmaatschappij GASELWEST :
een vermindering tot 8 000 fr. in de installatiekosten.

Vraag vrijblijvend om dokumentatie en inlichtingen :

Jos. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12, 8990 ROESBRUGGE

Voor uw BIJVERWARMING :
- ☐ convectoren
- ☐ blazers
- ☐ straalkachels
- ☐ olieradiatoren

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

De bond van de gepensioneerden van Houtem ging è uitstap doen met è autobus, voor è dag naar d'Ardennen.

„Ga je gy meigaan?" vroeg Disten Velge teegen Fonten Sampers. Fonten wos zyn maat van in de kaartingen.

„Ols je gy meigaat, jaak!" zei Fonten ... „maar myn vrouwmens ga niet mei, ze zit met è zeeren been!"

„En de myne hèt geen goeste om mei te gaan ... We gaan wyder moeten by Vonne Callens en Stiene van „'t Bronzen Peerd" zitten ennée!" lachte Disten.

„Wuk datte!" riep Fonten ... „by die twee groote klabetters! We gaan ruuzeldoof zyn teegen da'we daar gaan toekommen."

„We gaan daar è keer moeten è mouwe aanpassen, ennée!" zei Disten. Inderdaad, iedereen wiste dat Vonne en Stiene de twee grootste kommeeren waaren van uuren in 't ronde.

't Wos den nuchtend dat ze huideren uitstap gingen doen. De twee eerste die ol op de plaatse stonden te taateren waaren natuurlijk Stiene en Vonne. Disten en Fonten waaren van de laatste die toekwamen.

„Hoor je z'ol!" zei Disten ... „ze kraaien ol boven!"

„En'is daar ol!" riep Stiene olmetnekeer en inderdaad den autobus kwam toe.

„Kom!" zei Disten stille teegen Fonten ... „we moeten maaken da'we djuusten bachten die twee vrouwmenschen kunnen zitten!"

„Wuk zeg je!" zei Fonten ... „djuuste bachten die twee tettereegen, je zyt gy zeker niet goed?"

„Doet da'k zeggen!" grijnsde Disten.

Met è beetje duwen en wringen gerochten ze vlak achter Stiene en Vonne, maar in de plekke van d'r bachten konden ze niet verder of djuuste ervooren gaan zitten ...

„Oei, oei, toch!" grolde Fonten ... „we kosten nievers beter zitten of vlak voor die twee mitrailleuzen!" Den autobus wos nog maar aan è zet of ze waaren ol d'r aan...

è Beetje buiten 't dorp moeste den autobus stoppen om nog twee menschen te laaten opstappen. Op dat moment stoeg Disten rechte en haalde è zak met spekken uit zyn vestebeurze ...

„Zou je gy niet è diend zyn met è spekke?" vroeg Disten styf vriendelijk teegen Stiene en Vonne „'t zyn goe voor den asem".

„Maar kykt è keer nu!" riep Stiene ... „dat is è schoone geste van joen, Disten! We gaan natuurlijk een pakken!"

„En 't zyn nog eerbaare groote!" lachte Vonne.

Den autobus zette weer aan en Stiene en Vonne babbelden weere voort. Maar achter è moment vielen z'olmetnekeer stille ...

„Zyn ze in slaape è vollen dè van joen spekke?" vroeg Fonten.

„'k Peinzen 't niet!" vizelde Disten ... „maar dat zyn spekken dat myn wuuf gisteren è bakken hèt en ols je er 'n paar keeren op knabbelt, kun je de tanden van je gebit niet meer van mekaar krijgen!"

KWAAK

18e jaargang Nr 2 februari 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Klein en vervuild, maar wereldbekend !

De IJZER, de RIVIER van de WESTHOEK !

In het land van de vette weiden en de kasselkoeien.

De IJzer te Roesbrugge, met boogbrug over de verbinding met de „Dode IJzer". Foto genomen tijdens de Eerste Wereldoorlog. De vaartuigen die er te zien zijn getuigen van de toenmalige bedrijvigheid. Aangezien de schepen die te Roesbrugge kwamen, aan de losplaats of kaai niet konden draaien of wenden (de IJzer is er te smal), moesten ze bij hun terugtocht achteruitvaren tot aan de boogbrug. Ze gingen daar met hun achtersteven onder de brug door en zetten toen op normale wijze hun weg verder.

De bewoners van de IJzervallei spreken van de „Vaart". Maar de IJzer is eigenlijk meer dan dat, hij is een rivier, d.i. „een stromend water dat door vereniging van beken of andere waterlopen op natuurlijke wijze ontstond en in zee uitloopt" (Van Dale). Een „vaart" daarentegen is een gegraven waterweg, een kanaal en dat is de IJzer niet, al is hij zoals elke rivier gekanaliseerd of bijgewerkt.

Toch had Stavele, dat goed en wel op de rivier de IJzer is gelegen, vóór de fusie met Alveringem, een Vaartstraat ! Die is nu terecht omgedoopt tot IJzerstraat, in het bijzonder om alle verwarring te vermijden met de Vaartstraat te Alveringem, die alludeert op de Lovaart.

Al is de IJzer één van de drie rivieren die België rijk is, en de enige die op Belgische bodem uitmondt, hydrografisch bekeken is het een rivier van zeer bescheiden afmetingen, terwijl zijn ekonomische betekenis aan de grens van de tanende Westhoek niet is om van de daken te roepen.

En toch is dat nietige riviertje wereldberoemd - al is het een tragische roem - omdat in de Eerste Wereldoorlog zoveel jonge mensen aan zijn oevers gesneuveld zijn !

Hoe is hij ontstaan ?...

Vertellen hoe de IJzer is ontstaan zou een lange en wetenschappelijke uiteenzetting vragen, maar we willen het op een beknopte en eenvoudige manier proberen.

De IJzer is in twee keer gevormd : zeer lang geleden de bovenloop en veel later de benedenloop.

In de z.g. tertiaire aardkundige periode, 10 tot 20 miljoen jaar geleden, kwamen de Westvlaamse bergen en hun soortgenoten in Frans-Vlaanderen tot stand. In die tijd is vaak, door langzame bodemverzakking, de zee onze streken binnengedrongen om dan later tengevolge van bodemopstuwing er weer te worden uitgedreven. Tengevolge van dat heen en weer trekkende zeewater, alsmede van de werking der getijden zijn de losse bodemlagen weggeschuurd. Plaatsen met aan de erosie meer weerstandbiedend ijzerhoudend zand en zandsteen, zijn gebleven en zijn nu de getuigen (vandaar de naam *getuigenheuvels* in tegenstelling tot *plooiingsheuvels*) van de eens bestaande bodemhoogte.

Toen die heuvels daar stonden, heeft het water dat van de noordelijke flanken kwam zich in de loop van duizenden jaren een slenk en een bedding gegraven, die te midden van een moerasachtig overstromingsgebied, min of meer loodrecht stond op de west-oost georiënteerde heuvelrij.

Veel later, tijdens de z.g. Duinkerkse transgressie-I (omstreeks het begin van onze jaartelling) drong de zee voornamelijk het westelijk deel van de Vlaamse kustvlakte binnen en zijn er daar kreken ontstaan (ongeveer loodrecht op de kustlijn), waarvan er één aansluiting vond, in de omgeving van Reninge-Noordschote, met de primaire waterstroom van uit de heuvelhellingen. Een doorstroming van de bron tot de zee kwam tot stand en een rivierbedding was gevormd. Naderhand hebben mensenhanden er een nette situatie van gemaakt.

... en waar komt de naam vandaan ?

De naam IJZER zou een zeer oude keltische oorsprong hebben en heeft zich ontwikkeld uit oudere vormen, zoals dat met de meeste geografische benamingen het geval is. In oude geschriften is er sprake van *Ysera* (in het jaar 846); *Isera* (in 867); *Izera* (1225).

➧

Het achtervoegsel „a" in die diverse vormen zou *water* betekenen. Vandaar dat meerdere rivieren in Europa en ook in onze streken, eenvoudig de naam *A* dragen. Men heeft een dergelijke rivier in de provincie Antwerpen, in Noordbrabant en in Frans-Vlaanderen. Deze laatste vormt de zuidelijke grens van de Franse „Westhouck".

Het eerste gedeelte van de naam *Yser*(a), *Iser*(a) of *Izer*(a) zou in het oud-keltisch willen zeggen : *klaar en helder*. En ook dat is in meerdere riviernamen in Europa terug te vinden, o.m. :

in *Isère*, een bijrivier van de Rhône;
in *Isar*, een bijrivier van de Donau;
in *Iser*, een bijrivier van de Elbe.

Ysera of *Isera*, de oudste namen van de *IJzer*, zouden dus willen zeggen : *klaar of helder water*. In de loop van de eeuwen is het achtervoegsel „a" weggevallen en is, ten minste in het Frans, *Yser* gebleven. In het Nederlands is dit vervormd tot *IJzer* !

En al is dat „helder water" tengevolge van de vervuiling in de jongste decennia verdwenen, de naam is er nog !

De bronnen van de IJzer

Julien van Remoortere de samensteller van heel wat reisgidsen, is jaren geleden eens op zoek gegaan naar de bronnen van de IJzer. Hij werd naar Brokzele (Frans-Vlaanderen) verwezen en dan naar Buischure, doch heeft daar alleen maar een droge sloot gevonden aan de rand van een bietenveld. Hij is niet de enige die tevergeefs heeft gezocht.

Op zondag 19 augustus 1979 had te Roesbrugge, op de hofstede *Ter Linde*, voor de derde keer het intussen welbekende folkloristische hoevefeest plaats. In de loop van de namiddag kwam er de televisieploeg van de BRT. Men was sedert een paar dagen op stap voor de opnamen van een nieuw programma, *Dit Leuke Land*, de voorloper van *Boeketje Vlaanderen* (dat nu elke zaterdagavond om 19 u. op de beeldbuis komt). Dit eerste *Leuke Land* was gewijd aan *De IJzer van zijn oorsprong tot Nieuwpoort*, en het zou tal van schilderachtige hoekjes en tafereeltjes brengen uit de vele landelijke dorpjes die aan de oevers van deze rivier gelegen zijn. Deze TV-ploeg had ergens vernomen dat er te Krombeke (toch ook nog gelegen in de IJzervallei) nog een echte *duvel* (lokomobiel) van een ouderwetse dorsmachine te zien was, en die wilden ze op het scherm brengen. Maar te Krombeke vonden ze die zondagnamiddag de toonzaal ledig en men wist hun te vertellen dat men met de *duvel* aan het werk was te Roesbrugge op het hoevefeest. Wat een buitenkansje voor een TV-film ! De hele ploeg kwam er dus op af en omdat hun prent een goede en gratis reklame voor het hoevefeest kon worden, werden ze naar het woonhuis geroepen - waar ik aan de mikro zat - om mee te genieten van een gebraden worst, een verse boerenboterham en een frisse pint bier. De regie was in handen van een jonge dame van Litause origine - ik ben haar naam vergeten - die er het hart van in was dat zij de bronnen van de IJzer niet had kunnen vinden. Ze vertelde hoe men haar had verwezen naar de Paddeweide te Brokzele, dan naar de Haneberg te Lederzele en vervolgens naar de Cloethoeve te Buischure. Op alle drie de plaatsen had men haar een putje of een vochtige plek in de grond aangewezen als de bron van de IJzer. Maar overtuigd was ze niet !

Toevallig had ik kort daarvoor wat dokumentatie verzameld over de IJzer, zodanig dat ik haar ontgoocheling kon opvangen, met er op te wijzen dat de IJzer geen eigenlijke en wel bepaalde bron heeft, maar gevormd is door een *brongebied* ! Wat zij in Frans-Vlaanderen gezien had, zowel te Brokzele, te Lederzele als te Buischure, waren slechts sporen van aan de oppervlakte tredende ondergrondse wateraderen, die ongetwijfeld bijdroegen aan het ontstaan van de IJzer, maar die zeker niet als de enige bronnen mogen bestempeld worden.

De IJzer ontstaat uit de ondergrondse- en oppervlaktewateren van een gebied dat gelegen is op de noordwesterflank van de Kasselberg, ten noorden van St.-Omaars. Dit brongebied ligt inderdaad meer bepaald op het grondgebied van de gemeenten Brokzele, Lederzele en Buischure. Dat samenstromende water gaat tussen Brokzele en Rubroek een kleine sloot vormen en daar staat ook het allereerste bordje met de aanduiding „L'YSER". Naargelang het seizoen en de neerslag kan de onooglijke en in de beemden verloren bovenloop iets langer of korter worden en kunnen we het ontstaan van de IJzer tussen 25 en 35 m hoogte situeren. Zo is het te verklaren dat de lengte van de IJzer in verscheidene naslagwerken verschillend wordt opgegeven :

Winkler-Prins Encycl. 6e druk :	76 km
Winkler-Prins Encycl. 7e druk :	75 km
Larousse du XXe siècle :	78 km
Encycl. Britannica :	77 km.

De loop van de IJzer

Als waterweg wordt de IJzer niet hoog gekwoteerd. Pas vanaf 16 september 1981 wordt hij ook getekend op de weerkaart van

(vervolg p. 267)

SOLDEN... SOLDEN... SOLDEN

OP DE WINTER- EN ZOMERSTOCK '87 NOOIT GEZIENE LAGE PRIJZEN

Obterrestraat 56, 8994 PROVEN - tel. 057/30 06 74

KOOP JE RIJK GEDURENDE DIT LAATSTE SOLDENWEEKEND !

Pulls en kleedjes in tricot, ensembles in tricot, **sweaters voor volwassenen en kinderen,** jeansbroeken en -rokken, **pulls in lamswol met rolkraag of polomodel.**

HEVIGE STORM in de WINTERVOORRAAD want de LENTE IS IN ZICHT en de NIEUWE KOLLEKTIES KOMEN ERAAN !

Dagelijks open van 9 tot 20 uur, alsook op zondagvoormiddag.

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

NIEUW : aanleg en asfalteren van opritten en parkings.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERIALEN UIT AFBRAAK :

- 1 lot dallen,
- 1 lot WC-potten, open model
- deuren en vensterramen,
- allerlei dakpannen, enz...
- steenbrokken, geleverd met kamion,
- aarde voor opvulling,
- goede teelaarde, geleverd met kamion.

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (3)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede.*

Karel van Hulthem

In 1818 wist de Gentse kunstkenner, bibliofiel en toenmalige vaste sekretaris van de heropgerichte Akademie voor Wetenschappen en Letteren, Karel van Hulthem (1764-1832), uit de verzameling van de Londense boekenliefhebber Richard Heber, een in het Middelnederlands gestelde bundel handschriften op te kopen.

Al had Van Hulthem tijdens zijn leven heel wat aktiviteiten, hij is voornamelijk bekend gebleven als de grote boekenverzamelaar. Hij was nog maar negen jaar oud, toen hij in 1773 met zijn spaarcentjes zijn eerste boek aankocht : *Inleiding tot de algemeente teykenkonst door W. Goerce*. Dit was het begin van een ware passie en naderhand heeft hij het grootste deel van zijn inkomen en zelfs zijn persoonlijk fortuin eraan besteed. Hij bezocht alle boekenveilingen, niet alleen in België, maar ook in Holland, Frankrijk, Pruisen en Engeland om zeldzame werken en manuskripten op de kop te tikken. Zijn steeds groeiend aantal boeken werden niet systematisch geklasseerd, maar volstrekt willekeurig tegen de muren opgestapeld of in kisten opgeborgen. Hij besteedde de grootste zorg aan banden en kaften en samen met zijn knecht Joseph Delforge restaureerde hij duizenden volumes, bovendien liet hij tussen 1820 en 1830 voor niet minder dan 70 000 goudfrank boeken inbinden. Hij waakte er angstvallig over dat zijn boekenschat niet werd aangetast of bevuild door rook of stof en daarom mocht er in zijn werkkamer nooit vuur gemaakt worden, zelfs niet tijdens de koudste winterdagen.

Van Hulthem was een handig man, die stand wist te houden doorheen elf verschillende politieke regimes vanaf het Oostenrijkse Bewind tot het onafhankelijke België. In 1797 bracht hij al de in beslag genomen schilderijen, kunstvoorwerpen, handschriften en boeken uit de afgeschafte kloosters van het Scheldedepartement samen en legde hiermee de grondslag voor de Gentse musea en de latere universiteitsbibliotheek. Hij werd lid van de Raad der Vijfhonderd (1797) en van het Tribunaat (1802) te Parijs. Hij was ook de stichter van de Kruidtuin en lag aan de basis van de *Maatschappij van Land- en Tuinbouw*, die later de befaamde floraliën zou organiseren. Van 1809 tot 1813 was hij rektor van de Akademie en van de School voor Rechtsgeleerdheid te Brussel.

Verkozen in 1821 tot lid van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal, werd Van Hulthem, toen in september 1830 de Belgische revolutie losbarstte, met meerdere kollega's naar den Haag ontboden. Terwijl hij in Holland verbleef werd de omgeving van zijn huis te Brussel (hoek van de Hofberg en de Koningsstraat), het toneel van hardnekkige gevechten. Zijn huis werd beschadigd door kanonskogels en zijn biblioteek werd grotendeels verwoest. De opstandelingen hadden zich in zijn huis verschanst achter opeengestapelde kisten met boeken en gebruikten het papier van zijn schoonste werken om er kardoezen van te maken.

Toen Van Hulthem terug in het land kwam was hij er het hart van in. Van zohaast de toestand het mogelijk maakte verhuisde hij met het overschot van zijn boekenschat naar Gent, waar hij zich uit het openbaar leven terugtrok · zijn Oranjegezindheid zal hieraan wel niet vreemd geweest zijn - en zich uitsluitend nog aan zijn boeken ging wijden.

Na zijn dood op 16 december 1832 werd de verzameling Van Hulthem, 60 000 volumes, door de Belgische Staat aangekocnt voor 315.000 fr., die ze ter beschikking stelde van de Boergondische (nu Koninklijke) Bibliotheek ([20]).

De nota van Jan-Frans Willems

In die tijd van afzondering en studie bestudeerde Karel van Hulthem ook het Middelnederlandse manuskript dat hij zoveel vroeger in Engeland had aangekocht en dat gelukkig heelhuids uit de Brusselse ramp was gekomen. Maar Van Hulthem was ter zake geen specialist en de ontcijfering bleek hem te moeilijk. Hij was sedert lang bevriend met Jan-Frans Willems, die adjunkt-archivaris was geweest van de stad Antwerpen en er vanaf 1821 ontvanger van de registratie was, maar zich sedert 1826 ook onledig hield met het kopiëren en persklaar maken van Middelnederlandse teksten, bestemd voor de toen pas opgerichte kommissie tot uitgave van oud vaderlandse kronieken (de *Rerum Belgicarum Scriptores*, waarvan reeds sprake) en die zeker met zijn Middelnederlands manuskript over de baan zou kunnen.

Net als voor Van Hulthem was de Belgische onafhankelijkheid Jan-Frans Willems nogal wat tegengevallen. Zijn konnekties met het Noorden en zijn inspanningen ten bate van het Nederlands waren hem kwalijk genomen en hij werd in 1831, als ontvanger van de registratie naar Eeklo verbannen. Daar stond hij maandenlang als ontheemd en ontredderd afgesneden van zijn kulturele kontakten, wat hem alle lust ontnam om zijn letter- en taalkundig werk verder te zetten. Het was toen dat Van Hulthem hem het Londense handschrift bezorgde.

Willems bestudeerde het werk, maar omdat het om wetenschappelijke materie ging, die buiten zijn bevoegdheid viel, beperkte hij zich er toe een toelichtende nota te schrijven, die gedateerd was op 28 maart 1832 ([21]). Hij stelde er vast dat het ging om een werk bestaande uit 147 bladen perkament, omvattende 17 verhandelingen. Hij meende dat, steunende op het "schriftkarakter", kon uitgemaakt worden dat het ging om

Jan-Frans Willems

een manuskript uit het midden van de 14e eeuw, wat bevestigd werd door het feit dat er in een paar verhandelingen sprake is van 1351. Hij wees er bovendien op dat het ging om een Belgisch "voortbrengsel", aangezien er gewag is gemaakt van "vlaemsche tael". Hij was ervan overtuigd dat het boek naar oudere handschriften is vervaardigd en toonde aan dat blijkens een aantekening op het achterste schutblad het vroeger (in de 16e eeuw) toebehoorde aan een zekere Godefridus Leonijs, notarius en aromatarius (apoteker) te Mechelen, maar dat een zekere Johannes de Altre dit werk zou gekopiëerd hebben, rond 1351. Dat was ten andere gebruikelijk bij manuskripten uit die tijd. De auteur was niet vermeld en dus onbekend, maar de kopïist had er wel zijn naam op geschreven. Zelfs de allereerste gedrukte boeken gaven niet eens de naam van de auteur.

Wat de inhoud betreft, zegt Willems dat het een vrij volledige verzameling is van stukken die betrekking hebben op de *natuur- en geneeskunde van 's menschen lichaam*, te beginnen met de invloed van sterren en planeten, om te eindigen met de anatomie en de heelkunst. Hij gaf de verzameling de titel *Aloude belgische natuerkunde van den mensch, in de dertiende en veertiende eeuw*.

Beknopt samengevat bestaat de inhoud van deze bundel uit :

1. Blad 1 tot 6 recto : *Natuurkunde van het Geheel-al;*
2. Blad 6 verso tot blad 8 verso : *Recepten van waters en oliën*;
3. Blad 9 tot 21 verso : *Antidotarium Nicolai*;
4. Blad 22 tot 28 recto : *Leering van Orinen*;
5. Blad 28 verso tot 45 verso : *De Geneeskunde van Avicenna*;
6. Blad 46 tot 47 recto : *Die nature ende maniere van alle lieden*;

7. Blad 47 verso en 48 recto : *Gelaatkunde*;
8. Blad 48 recto tot 51 verso : *Leering van Orinen* (andere versie);
9. Blad 52 recto - 52 verso : *Latijnse recepten*;
10. Blad 54 recto tot 73 recto : *Boec der Medicina* van Jan Yperman;
    Blad 73 verso : blanco;
11. Blad 74 en 75 recto : Uittreksel uit Van Maerlants *Hemelichede der hemelijcheit*;
12. Blad 75 tot 77 recto : Uittreksel uit Van Maerlants *Naturenbloeme*;
13. Blad 77 verso tot 85 recto : *Heimelijkheid van Mannen en Vrouwen*;
14. Blad 85 recto tot 88 verso : *Chiromantie*;
15. Blad 89 : Gedicht van *Geestelijke minne*;
    Blad 90 : blanco;
16. Blad 91 tot 107 recto : *Herbarijs*
17. Blad 107 recto tot 147 verso : *Cyrurgie* van Jan Yperman.

Sterrenkunde in de volkstaal

Het uitspansel en de hemellichamen werden reeds geobserveerd door de voorhistorische mens en hun bewegingen werden weldra als goddelijke waarschuwingen en vingerwijzingen geïnterpreteerd. Daarom was de sterrenkunde, die ging uitmonden in sterrenwichelarij, zo belangrijk. Die inzichten werden het eerst gekultiveerd onder de heldere hemel van de landen aan de oostkust van de Middellandse Zee. De daar ontwikkelde begrippen zijn naderhand overgenomen en verzameld door de oude Grieken, die de zaken rationeel hebben aangepakt en systemen hebben bedacht in verband met de struktuur en de invloed van de kosmos.

In de tweede eeuw van onze tijdrekening heeft de Griekse geleerde Claudius Ptolemaeus aan de hand van oudere kosmologische ideeën, maar door eigen waarnemingen aangescherpt, een wereldstelsel opgebouwd in een groot dertiendelig werk *Syntaxis Mathematica* (door de Arabieren *Almagest* genoemd) dat de antieke wereld zou overleven en bijna 1500 jaar lang, tot voorbij het einde van de Middeleeuwen onaangetast het wetenschappelijk denken zou beheersen.

Zijn stelsel was in principe eenvoudig : het middelpunt van de kosmos is de Aarde, en rond dat middelpunt bewegen in cirkelvorm : de Zon, de Maan, de vijf toen bekende planeten en de steer der vaste sterren. Doch wegens de vele eigenaardige bewegingen van de planeten werd het uiteindelijk een ingewikkeld stelsel van cirkels en bijcirkels.

Maar Ptolemaeus heeft niet alleen een astronomisch stelsel opgebouwd dat vele eeuwen heeft getrotseerd, hij heeft ook van de eraan verbonden astrologische begrippen een syntese gemaakt, in een ander werk, *De Tetrabiblos*, dat zijn astronomisch wereldbeeld heeft overleefd, want de astrologische invloeden op het levenslot en de gezondheid waren voor de meeste mensen van meer belang dan het sterrenkundig inzicht.

Van de door Ptolemaeus oorspronkelijk in het Grieks geschreven werken zijn vele vertalingen en samenvattingen verschenen. De oudst bekende samenvatting in onze taal is terug te vinden in de eerste verhandeling van de Van Hulthemse bundel. Dit overzicht, getiteld *De Natuurkunde van het Geheel-Al*, omvat zes folio's met drie kolommen en 1610 verzen. Het gaat om z.g. gepaarde eindrijmen, die literair bekeken ook maar rijmelarij kunnen genoemd worden, want van dichterlijke taal en sonoriteit is er niet veel sprake. Dat schrijven op rijm was nu eenmaal eigen aan de toenmalige literatoren, die alleen maar inzake inhoud, maar niet naar de vorm op het wetenschappelijk-didaktische waren overgestapt. Bovendien, voor de verspreiding van de boekdrukkunst was de versvorm een hulpmiddel voor het geheugen.

Het is het werk van een onbekende dichter uit de omgeving van Gent (de taal is Oostvlaams), die blijkbaar gewerkt heeft naar gegevens in het Latijn. In de 19e eeuw werd als auteur vaak een broeder Geraert van Lienhout genoemd ([22]), omdat die naam in de tekst te vinden is, maar die zou slechts de maker geweest zijn van enkele Latijnse verzen die in deze verhandeling voorkomen.

Enkele jaren nadat Jan-Frans Willems zijn nota over die Middelnederlandse geschriften aan Van Hulthem had overgemaakt, meer bepaald in 1840, werd *De Natuurkunde van het Geheel-Al* gepubliceerd door L.G. Vischer ([23]), zij het op een nogal slordige manier. Zeven jaar later, in 1847 kwam er een degelijker uitgave van de hand van J. Clarisse. Nog vele anderen zijn ermee bezig geweest tot tenslotte in 1968 een nieuwe en grondig gekommentarieerde tekstuitgave verscheen van de hand van Ria Jansen-Sieben ([24]).

De inhoud van het traktaat omvat twee gedeelten : een verhandeling over natuur-en sterrenkunde, met astrologische toelichtingen, en een kalender met de kerkelijke en de astronomische tijdrekening.

De verhandeling over natuur- en sterrenkunde handelt over de hemellichamen die men toen de zeven planeten noemde (Maan, Mercurius, Venus, Zon, Mars, Jupiter en Saturnus), hun afstanden en grootte; over de sterren en kometen, vallende sterren, donder, bliksem, onweer en ook over de duivels en demonen die in de lucht vertoeven.

Natuurverschijnselen zoals de wind, hagel, regen en sneeuw worden allemaal veroorzaakt door dampen. Er wordt ook gesproken over de regenboog, de lichtkring om de Maan en de vlekken op het maanoppervlak. Vervolgens wordt er gehandeld over de dierenriem en de invloed die door de hemellichamen wordt uitgeoefend. Aangezien de sterren en planeten het weer beïnvloeden en het weer zijn terugslag heeft op de gezondheid wordt er logischerwijze op gewezen dat een heelmeester volkomen op de hoogte moet zijn van wat er aan het uitspansel gebeurt. Er is ook een deeltje gewijd aan de onderlinge betrekkingen tussen Maan, Zon en Aarde, meer speciaal wat betreft maans- en zonsverduisteringen, maar er is ook sprake van de vorm, positie en omtrek van de Aarde, waarbij er tevens op gewezen wordt dat de hel in het centrum van de Aarde te vinden is. Verder gaat het over aardbevingen, hun oorzaken, plaats waar ze voorkomen, voortekens en duur. Om te besluiten met de naam en het vormingsproces van de tien verschillende soorten winden.

In de verhandeling over de tijdrekening wordt eerst de kerkelijke kalender besproken. Daar kan men leren hoe de paasdatum (met guldengetal) ([25]) en de advent wordt berekend en wanneer het schrikkeljaar (van de Juliaanse kalender) voorkomt. Daarop volgt een heiligenkalender, een aanwijzing hoe men de kwatertemperdagen en de vigiliën bepaalt en tenslotte krijgt men gegevens in verband met kerstmis, vastenavond en de zondagsletter ([26]). De astronomische tijdrekening handelt over de ouderdom van de maan (aantal dagen verlopen sedert de Nieuwe Maan), de duur van de maneschijn op een bepaalde nacht en zelfs het verschijnsel van de getijden, waarvan men toen reeds wist dat ze verband hielden met de Maan, zonder de precieze oorzaak te kennen ([27]).

De kosmografie is gebaseerd op de leer van Ptolemaeus, de meteorologische verschijnselen zijn verklaard volgens de *Meteorologica* van Aristoteles en inzake cijfermateriaal wordt teruggegrepen op het werk van de Arabische astronoom Alfragenus (al Farghani), die in de 9e eeuw voornamelijk te Bagdad bedrijvig was aan het hof van de kalief en wiens werk in de 12e eeuw een grote verspreiding vond in West-Europa, dank zij verscheidene Latijnse vertalingen. Zijn werk was eigenlijk een overzichtelijk uittreksel van de zoveel moeilijker *Almagest* van Ptolemaeus.

De wetenschappelijke waarde van *De Natuurkunde van het Geheel-Al*, is hoger dan in het werk van Jacob van Maerlant, wat te wijten is aan het feit dat de sterrenkunde, met de astrologie in haar gevolg, beter gefundeerd was dan de andere natuurwetenschappen. „Hij (de schrijver) heeft zijn landgenoten een boek geschonken, waarin hij naar best vermogen een antwoord heeft willen geven dat beredeneerd en niet dogmatisch is" ([28]). Dit werk moet zeer populair geweest zijn, in de mate dat dit toen mogelijk was, en een grote verspreiding hebben gevonden, aangezien nu nog tien afschriften bekend zijn, waarvan de jongste dateren uit de tweede helft van de 15e eeuw.

Enkele decennia later heeft Jan van Boendale (1279- ±1350), *scepenclerc* of stadssekretaris van Antwerpen en een volgeling van Jacob van Maerlant in zijn *Der Leken spieghel* (1325-1328), een lang leerdicht over wereld- en heilsgeschiedenis, eveneens een uitvoerige uiteenzetting gegeven over het firmament, de planeten en de Aarde alsook over de mens.

R.A.B.

(20) *Biogr. Nat.*, IX (1886-1887), kol. 692-705.
Catalogus tentoonstelling Karel van Hulthem 1764-1832, Albert I-Bibliotheek, Brussel, 1964.

(21) L.J. Vandewiele, *De „Liber Magistri Avicenna" en de „Herbarijs"*, Verh. Kon. VI. Akademie voor Wetensch. Lett. en Sch. K. van België, Brussel, 1965, Bijlage pp. 505-510.

(22) Die naam vindt men ook nog terug in deel I van de *Geschiedenis van de Letterkunde der Nederlanden*, 2e herziene en vermeerderde druk, 1959, (J. van Mierlo, „De lerende dichtkunst") p. 331.

(23) Lodewijk Gerard Visscher (1797-1859), Nederlander en vriend van J.-F. Willems. Literatuurkenner en vanaf 1827 tot 1829 hoogleraar te Leuven voor Nederlandse taal- en letterkunde. Van 1831 tot aan zijn overlijden hoogleraar te Utrecht.

(24) Ria Jansen-Sieben, *De Natuurkunde van het Geheelal*, Academie Royale de Belgique, Brussel, 1968.
De auteur is germaniste en hoogleraar VUB en ULB. Leerlinge van A. van Loey. Zeer onderlegd in de Middelnederlandse vakliteratuur.

(25) Het *guldengetal* van een bepaald jaar is gelijk aan het restgetal van de deling van het jaartal + 1, door 19.

(26) Wanneer men de eerste zeven dagen van het jaar aanduidt met de eerste zeven letters van het alfabet, is de letter waarop de eerste zondag van het jaar valt, de *zondagsletter*.

(27) Daarvoor diende men te wachten op Newton.
(28) Ria Jansen-Sieben, *op. cit.* p. 26.

De volgende keer :
Geneeskunde in de Late Middeleeuwen
De publikaties van dr. apot. L.J. Vandewiele
Jan Yperman ontdekt !

De IJzer

(vervolg van p. 264)

Armand Pien, die sedert oktober 1953 als weerman op de televisie komt. Schelde, Maas en Samber waren op die weerkaart altijd te zien. Maar het is juist, met zijn 76-77 km lengte behoort de IJzer eigenlijk maar tot de Europese riviertjes. Dat blijkt duidelijk uit de volgende vergelijking :

Schelde, lengte :	370 km
Maas :	925 km
Rijn :	1.125 km
Donau :	2.860 km
Volga :	3.690 km

om nog niet te spreken van de buiten Europa stromende reuzen :

Mississippi (met Missouri), Noord-Amerika :	6.900 km
Nijl, Afrika :	6.580 km
Amazone, N.-Amerika :	5.000 km
Zaïre, Afrika, :	4.600 km.

De IJzer komt in België binnen te Roesbrugge. Dit dorp ligt ongeveer halverwege tussen de bron en de monding van de rivier. Ten zuiden van Roesbrugge heeft men ongeveer 40 km boven- en middenloop en ten noorden ongeveer 40 km midden- en benedenloop.

Het zuidelijke gedeelte heeft een heel ander karakter dan het noordelijke en die toestand verandert precies te Roesbrugge.

Het zuidelijke gedeelte had door de eeuwen heen alleen maar een agrarische betekenis. Het smalle en aan zichzelf overgelaten deel dat in Frankrijk stroomt, heeft samen met de eroserende wateren die er naartoe vloeien een slenk, een trog uitgegraven, die misschien niet zo opvallend is, maar 's winters regelmatig onder water komt. Die vaak zompige oevers waren alleen geschikt voor weiden, die tengevolge van de groeibevorderende sedimenten die uit het water er op terecht kwamen, vele graslanden zijn, „weiden als wiegende zeeën". Om Herodotus na te praten, die het had over Egypte en de Nijl, kunnen we zeggen dat de rijke veeteelt van Frans-Vlaanderen en de fameuze Kasselkoeien van Gezelle, een geschenk zijn van de IJzer.

Datzelfde agrarische aspekt vinden we ook wel in het noordelijke gedeelte : de vette weiden van de Westhoek en de bekende Diksmuidse boter hebben we ook aan de IJzer te danken, maar dáár is aan de rivier een nieuwe dimensie toegevoegd. Immers vanaf Roesbrugge is de IJzer eeuwen lang bevaarbaar geweest.

In een tijd toen er nog geen tien- of twintigtonners over onze wegen raasden en de spoorweg nog moest uitgevonden worden, bestond tussen Roesbrugge en Nieuwpoort de eigenlijke „IJzer-weg", de watertransportweg van de Westhoek, waarop de goederen met z.g. *binnenlanders* (binnenvaartschuiten) werden af- en aangevoerd.

Vier eeuwen lang heeft dat geduurd van het begin van de 16e eeuw tot 1940. Toen de jongste wereldoorlog begon lag er te Roesbrugge één schip gemeerd. Het is er niet meer weggeraakt. Het bleef er liggen, takelde af en - het was een houten schip - viel tenslotte uit elkaar. Dat was het einde van de scheepvaart vanaf Roesbrugge tot de Fintele, waar het kanaal Veurne-Lo in de IJzer uitmondt. Andere schepen zijn er nooit meer gekomen. Het ekonomisch zo goed als waardeloze deel dat vroeger ten zuiden van Roesbrugge was gelegen, is nu ongeveer 15 km opgeschoven.

Oorspronkelijk maakte de IJzer te Roesbrugge een korte maar fel gekromde bocht. Reeds in de 15e of 16e eeuw heeft men die bocht uitgeschakeld, door de beide betrekkelijk rechte delen met elkaar te verbinden door een kanaal. In elk geval werden te Roesbrugge, in 1578 door de Malkontenten *twee* bruggen vernield, wat toelaat te besluiten dat toen reeds dat verbindingskanaal bestond. En op de beeldkaart van Roesbrugge getekend door Vaast Duplouich, uit de eerste helft van de 17e eeuw, bestemd voor de *Flandria Illustrata* van Sanderus is de gesloten waterlus, met het verbindingskanaal, duidelijk aangetoond.

Naderhand is de oorspronkelijke arm voor een groot deel toegeslibd en wat ervan overblijft heet nu *„Dode IJzer"*.

De Eeuwige stroom van de Westhoek

De IJzer is een rivier met in normale omstandigheden, tengevolge van de geringe bodemhelling een zeer traag verval, soms amper 20 à 30 cm per kilometer. Bij sterke neerslag wordt het water niet vlug genoeg afgevoerd en de rivier treedt buiten zijn oevers. Wanneer deze overstromingen zich gedurende de winter voordoen en niet te lang duren hebben zij wel een gunstige invloed op de weilanden, door de bezinking van vruchtbare bestanddelen, maar wanneer men dat op het einde van de winter of zelfs in de zomer heeft, dan gaat de hooi-oogst verloren en zijn de aanslibbingen nadelig.

De IJzer wordt niet alleen gevoed door zijn brongebied, maar onderweg door een menigte zijriviertjes en beken, want de afwatering van bijna 900 km² komt erin terecht. De bijzonderste zijrivieren zijn in Frankrijk de Herzele-, de Pene-, de Sale- en de Heibeke. Laatstgenoemde vormt over een heel eind de grens met België. Bij ons in West-Vlaanderen hebben we in het bijzonder de Haringebeek, de Poperingevaart, de Ieperlee, de Handzamevaart en de Kemmelbeek.

Ekonomisch bekeken gaat de betekenis van de IJzer er niet op vooruit. De trafiek heeft tegenwoordig betrekking op nog geen 70 000 ton goederen, voornamelijk bouwmaterialen. In onze dorpen is hij als waterweg ongebruikt. Maar al is hij hier ekonomisch waardeloos en al is hij klein en ook vervuild, hij is en blijft voor ons de *Eeuwige IJzer*, die de lange en woelige geschiedenis van de Westhoek heeft begeleid !

Roger-A. BLONDEAU

40 YEARS
BBL travel

Goed nieuws voor de lijnvissers

Menig hengelaar die eens langs de IJzer wandelde, zal wellicht reeds gemerkt hebben, dat de Dode IJzer aan de hoge brug te Roesbrugge uitgebaggerd is. Dit werk werd met de grootste zorg uitgevoerd. De kom tussen de IJzer en de Dode IJzer is nu vrij en ruim 100 m naar de Brouwerij Feys toe is een brede en diepe watergeul ontstaan.

De bedoeling van dit werk is tweeërlei. Vooreerst wordt het een goede broedplaats in het voorjaar voor de aanwezige vis en het wordt tevens een schuilplaats voor de vis bij grote stroming in de IJzer.

De werken, welke 50.000 fr. gekost hebben, werden integraal betaald door de lijnvissers. Dit komt omdat 99% van onze visverloven gaan naar visbepoting en naar onderhoud van onze waterwegen. We hebben er alle belang bij ons visverlof te kopen in onze gemeente die in het IJzerbekken ingedeeld is.

Voor 1987 kregen we in Roesbrugge als pootvis toebedeeld : 2 000 stuks karper 8/11 cm, 300 kg volwassen karper, 2 000 stuks lauw (tink), 15 090 stuks voorn (rots) 13/18 cm, 7 000 stuks kleine karper en 300 kg paling (25 stuks per kg). J.D.

BBL travel
Reisbureau Bank Brussel Lambert Verg. 1096 Kat. A
De reisspecialisten
Inlichtingen : BBL
Roesbruggeplein 7 - Roesbrugge
Mod. 4 N

VERBIEST-JAAR 1988

In DE STANDAARD (der Letteren) van 26 december 1987 verscheen er een uitgebreid artikel over Verbiest als psycholoog en strateeg.

Daarin wordt o.m. het volgende gezegd : „...maar bij de Chinezen bleven ze (de jezuïeten) het oude wereldbeeld van Ptolemeus verkondigen omdat het moeiteloos aansloot bij hun eigen beeld."

Vijftig jaar geleden reeds heeft Henri Bernard-Maître s.j., de grote kenner van de Oosterse missiën en destijds *Directeur de l'Institut d'Ethnologie et de Sociologie religieuse*, te Parijs, dit weerlegd en er op gewezen dat de jezuïeten hielden aan het wereldbeeld van Tycho Brahe (zie *L'Encyclopedie astronomique du Père Schall*, Monumenta Serica, t.3, 1937-1938), en daarover is ook uitvoerig geschreven in mijn boek, *Mandarijn en astronoom* (1970).

Het is echter nutteloos hierover te schrijven naar DE STANDAARD. Ik heb er reeds een paar malen ernstige historische fouten willen rechtzetten (nog op 24 november 1987), maar die brieven worden nooit gepubliceerd. Hierover is wel een mededeling gedaan voor de *Bestendige Commissie voor de Geschiedenis der Wetenschappen* van de Koninklijke Akademie en een dossiertje is in voorbereiding.

In *Ferdinand Verbiest s.j. (1623-1688) als wetenschapsmens*, wordt de strijd om de wereldstelsels bij de jezuïeten omstandig uit de doeken gedaan.

Dit boek is te verkrijgen bij de Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge. Prijs 395 fr. + ev. 25 fr. verzendingskosten. (rab)

K.L.J. Proven · Ouderavond

• De K.L.J. van Proven brengt voor jong en oud een spannende avond met sketch, volksdans en moderne dans. Een avond die je zeker niet mag missen.
Op zaterdag 6 februari om 20 u. in zaal „St.-Elooi" te Proven,
op zondag 7 februari om 19.30 u. in de parochiezaal te Krombeke.
Inkom 60 fr. - kinderen 20 fr.

Kwis

• Op zaterdag 6 februari om 20 u. in zaal „Witsoone" te Krombeke : grote verenigingenkwis met mooie trofeeën, gratis inkom en gratis tombola. Een organisatie van het feestkomitee Krombeke.

STAVELE · BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- Germaine Gruwé, 79 j., weduwe van Jules Foutreyn (Beveren).
- Maxime Walbrou, 79 j., weduwe van Felix Declerck en van Emiel Brigou (Beveren).

Geboorten :
- Kim Leys, dochter van Luc en Lutgardis Matten (Stavele).
- Romina Worm, dochter van Martin en Annie Desmytter (Stavele).

Huwelijk :
- Johan Boone van Poperinge met Martine Ghesquiere van Stavele.

Huwelijksaankondigingen :
- Stefaan Wallecan van Stavele met Maria Maes van Nieuwpoort.
- Pedro Neyrinck van Beveren met Brigitte Feys van Leisele.

VADER ABRAHAM OP HET PLEUTENKARNAVAL

De 16e verkiezing van een nieuwe Prins Karnaval der Landelijke Pleuten, zal dit jaar een heel aparte kleur hebben.

We krijgen niet alleen een spannende verkiezing van een nieuwe Prins, maar tevens zal niemand minder dan Vader Abraham voor een ongekende ambiance zorgen in de feestzaal „De Lovie".

Vader Abraham is zeker een bekende gast en iedereen is ergens een stukje fan van deze grote artiest die met zijn vele karnavalliedjes een ongekende sfeer zal brengen. De kans bestaat dat hij in de jury plaats zal nemen om de nieuwe prins te helpen kiezen.

Volgende mensen zullen om de titel strijden : Haringe treedt aan met Noël; Proven komt met Eddy naar De Lovie; in Watou werd er beroep gedaan op Patrick; Roesbrugge probeert het met Micha en Stavele werpt met José zijn zwaarste gewicht in de schaal. Het belooft dus een spannende verkiezing te worden. In het jaar van de Olympische Spelen was het te verwachten dat dit het tema zou worden van deze verkiezing.

De toegangsprijs werd niet verhoogd : 100 fr. volstaan om én een spannende verkiezing mee te maken én een onvergetelijk optreden van een van de grootste Karnaval Artiesten, nl. Vader Abraham.

Dat moogt U zeker niet missen. Zet alvast uw feestneus op en kom op zaterdag 20 februari naar de feestzaal van „De Lovie" voor de 16e verkiezing van „Prins Karnaval van de Landelijke Pleuten".

TE KOOP

• **RUSTIEKE KOLENKACHEL SOMY**
Prijs : 5.000 fr. - Tel. 057/30 12 65

TE KOOP
ROESBRUGGE
Prof.O.Rubbrechtstr. 59
GROOT BURGERSHUIS
eventueel handelshuis
met grote garage (4 auto's mogelijk)
met uitgang in tweede straat
Tel. 057/30 00 59

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN
R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 75
9990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

HONDENTRIMSTER „SABINE"
Gediplomeerd

Algemene verzorging van alle honden
Specialiteit : SCHEREN VAN POEDELS
Verzorgen van Yorkshire Terrier
Geen verplaatsingskosten ! Wij komen aan huis

Één adres : **BUSSCHAERT SABINE**
Blasiusstraat 16 - 8994 KROMBEKE
Bellen voor afspraak : 057/40 00 97

OUDE FILMS UIT HET ARCHIEF VAN DE HEEMKRING

Sinds een drietal jaren is de Heemkring Aan de Schreve druk in de weer met het verzamelen van oude foto's en films. Op dit ogenblik zijn ongeveer 12 uur film gekopieerd op videoband.

Vier jaar geleden pakte de Heemkring uit met twee filmvoorstellingen. De publieke belangstelling was overweldigend en de kritiek was uitermate lovend.

Dank zij het video-systeem dat door de Stad werd aangekocht voor de projektie in het Nationaal Hopmuseum kunnen wij nu die oude films op groot doek projekteren zonder storende onderbrekingen.

In de eerste plaats kunnen we putten uit de films van E. Leeuwerck, die alle grote momenten van de laatste 50 jaar via het oog van de camera heeft vastgelegd. Maar na wat speurwerk konden we ook kopiëren uit het filmbestand van verscheidene beroeps- en amateurfotografen uit Groot-Poperinge.

Voor de eerste reeks voorstellingen werd volgend beeldmateriaal geselekteerd : Mariaal Jubelfeest te Poperinge (1954), bij de Paters van Sint-Sixtus te Westvleteren (ca. 1938), onze renners in aktie tijdens de wedstrijd in De Lovie en de cyclo-cross op de Zwarte Berg (vóór de 2e W.O.), de eerste hoppeplukmachine bij R. Top te Proven, batjes in de Ieperstraat (1952) en de muziekmaatschappij van Proven met optredens en uitstappen (tussen 1947 en 1949).

Er zijn vijf voorstellingen gepland die doorgaan in de gerenoveerde bovenzaal van het Nationaal Hopmuseum, Gasthuisstraat, Poperinge, op woensdag 2 maart om 14.30 u. en op vrijdag 4 maart, zaterdag 5 maart, vrijdag 11 maart, zaterdag 12 maart, telkens om 20 u.

De toegangsprijs bedraagt 80 fr. voor de leden van de Heemkring en de houders van een CP- of Plus 60-pas. Anderen betalen 100 fr.

De toegangskaarten worden enkel in voorverkoop aangeboden aan de balie van het Nationaal Hopmuseum (deur rechts van de vroegere toegang tot het café) op zaterdag 20 en 27 februari van 10 tot 12 u.

GOED NEDERLANDS (7)

Spreken en schrijven

Wiens en wier

Wanneer moet men *wiens* en wanneer *wier* gebruiken ?

Eigenlijk is het zeer eenvoudig : het is altijd *wier*, uitgezonderd voor mannelijk enkelvoud :

De man (man. enk.) *wiens* boek op tafel lag.

De mannen (man. meerv.) *wier* boek...

De dame (vr. enk.) *wier* boek...

De dames (vr. meerv.) *wier* boek...

Wiens en *wier* heeft alleen betrekking op personen. Maar het zijn toch vormen die wel iets verouderd aandoen. Men schrijft beter : van wie.

Je hoort nog vaak : iemand de *les spellen*, het moet zijn : de *les lezen* !

De uitbater van een *maalderij* is geen maalder, maar een *molenaar*. Maalder is geen goed Nederlands.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 30 januari jl. is na een kortstondige ziekte en meerdere opeenvolgende heelkundige ingrepen in het U.Z. Gasthuisberg te Leuven overleden : mevr. Suzanne Parent, geboren te Poperinge op 9 maart 1924, als dochter van Louis en Agnes Verlinde, destijds schoenhandelaars te Roesbrugge.

Suzanne huwde in 1952 met haar dorpsgenoot Jozef Vanstraeseele. In 1959 vestigden zij zich te Kortrijk, waar zij een groothandel in schoenen uitbaten. Zij was moeder van twee dochters. Zij wordt op zaterdag 6 februari om 11 u. te Kortrijk begraven.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Leasing of financieringshuur

Leasing of financieringshuur is een wijze van aankopen van bedrijfsmaterieel, waarbij men, door een bepaalde tijd iets *in huur* te nemen, tenslotte eigenaar ervan wordt, mits de betaling van een bepaald saldo of residuwaarde.

Wat betreft gewoon bedrijfsmaterieel, is het jaarbedrag van de leasing volledig aftrekbaar als bedrijfslast. Maar op dit materieel is geen afschrijving meer mogelijk, immers de kostprijs steekt in het leasingbedrag.

Bij leasing van personenwagens, die bedrijfsmatig worden gebruikt, moet elk jaar een opgave, met de indeling van het betaalde leasingbedrag, aan de leasingmaatschappij aangevraagd worden. Het daar vermelde deel van de koopsom, is over de hele tijd van de afbetaling slechts aftrekbaar tot beloop van 614.000 fr. (zonder B.T.W. en voor een wagen aangekocht in 1987).

Er zijn soms wel voordelen aan een leasing :

- men moet geen lening aangaan en kan dus zijn kredietwaardigheid behouden voor andere investeringen;
- men kan een korte huurperiode bepalen en dus in feite van een versnelde afschrijving genieten;
- de duur van de huurperiode kan vrij bepaald worden tussen de maatschappij en de leasingnemer.

Er is ook wel een nadeel. Leasing valt duurder uit dan een gewone lening.

Besluit : de voordelen dienen tegen dit nadeel afgewogen.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc-Fiskaal Adviseur UFSAL

TE KOOP

- **Volledige SLAAPKAMER**
  aan voordelige prijs - tel. 057/30 06 98.

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER IS BINNEN.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 21 december 1987 is te Veurne overleden, mevr. Irma Ducorney, weduwe van de hr. Urbain Bouckenooghe.

Zij was geboren te Beveren-IJzer op 15 februari 1912 en was in 1934-1938 uitbaatster van de herberg *De Voerman* (nu de hr. André Denys) op de Beverenkalsijde en in 1950-1960 van *De Rustplaats* op de weg Roesbrugge-Beveren. In 1960 vertrok het gezin Bouckenooghe-Ducorney naar De Panne.

Op 26 december 1987 is te Poperinge schielijk overleden, de gepensioneerde rijkswachter Robert Verack.

Hij was geboren te Menen op 28 augustus 1919. Op 10 december 1946 kwam hij als rijkswachter naar Roesbrugge, waar hij ging wonen op de Markt (de kazerne was volzet). Op 5 januari 1948 trok hij naar de Beverenkalsijde, in het huis dat nu bewoond is door mevr. Alice Prince, maar een jaar later, op 10 oktober 1949 kon hij zijn intrek gaan nemen in de rijkswachtkazerne. Einde oktober 1950 vertrok hij naar Poperinge. Na zijn oprustestelling is hij te Poperinge gebleven, waar hij zich vestigde in de Vaux-sous-Chèvremontstraat.

VOLLEYBALKLUB ROEPOVO

1e PROVINCIALE

Sporthal Poperinge

7 februari
17.00 u. ROEPOVC - Loker
21 februari
17.00 u. ROEPOVO - Oostende
13 maart
17.00 u. ROEPOVO - Jong VTI
27 maart
17.00 u. ROEPOVO - Kuurne
24 april
17.00 u. ROEPOVO - H. Bredene

TE KOOP

- **MEISJESFIETS**. Wiel diameter 66 cm. Zeer gunstige prijs. Tel. 057/30 04 60.

Gedurende 14 dagen

SUPER REKLAME

LUSTERS - TAFELLAMPEN
– 20 tot – 40 %

KOMMEN voor gas en elektriciteit
tot – 30 %

TV MEUBELEN EIK
– 25 %

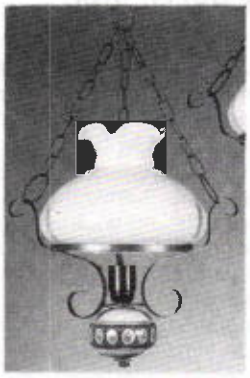

nu **750 fr.**

Jos. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94
Toegang vrij

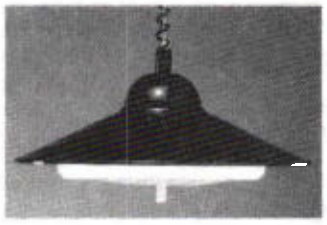

trekpendel
met TL-lamp
1595 fr.

De nieuwe kollektie
kommunieprentjes
en -menu's
is binnen

Drukkerij SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 79

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

Alle VEEVOEDERS
alsook voor neerhofdieren,
honden- en konijnenkorrels

Specialiteit :
hondenkorrels voor jonge en kieskeurige honden.

Raphaël BUSSCHAERT
Blasiusstraat 16
8994 KROMBEKE
SPECIALITEIT :
Verkoop van MINI-YORKSHIRE TERRIERS

de grootste keus behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

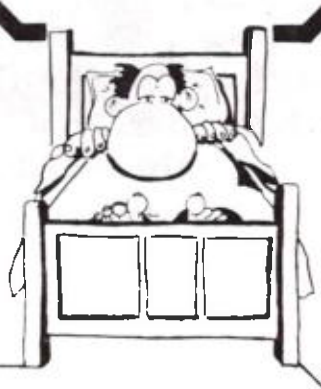

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A · 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 · 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 · 30 02 58

KREDIET A.D. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

HYPOTHECAIRE LENINGEN
ASLK

NIEUWE VOORWAARDEN
met zeer voordelige rentetarieven.

De woning van uw dromen is nu binnen uw bereik.

Vraag vrijblijvende inlichtingen
Kantoor ROESBRUGGE-HARINGE
Kantoorhouder : **EDDY AMELOOT**
Prof.O.Rubbrechtstraat 14 · 8990 ROESBRUGGE

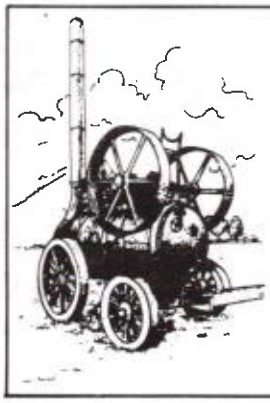

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

VERKOOPAKTIE „KOOP IN UW DORP"

Winnen 200 fr. :	loten eindigend op 982
Winnen 300 fr. :	loten eindigend op 276
Winnen 500 fr. :	nr. 114825
	nr. 312368
Winnen 1.000 fr.	nr. 124728
	nr. 162627
	nr. 212071
	nr. 350886
	nr. 353232
Winnen 5.000 fr.	nr. 112270
	nr. 367242
Wint 10.000 fr.	nr. 239330 (res. 139959)
Wint 20.000 fr.	nr. 311190 (res. 120413)

Het reservenummer is geldig vanaf 7 februari. De waardebons moeten afgehaald worden vóór 6 februari 1988.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Godelieve Vandenbroucke, 73 j., ongehuwd.

Geboorten :

- Ann-Sofie Lanszweert, dochter van Walter en Marleen Verheye
- Arne Laseure, zoon van Freddy en Magda Desimpel.
- Hanne Durnez, dochter van Luc en Ria Vandenbroucke.
- Nele Delerue, dochter van Daniël en Greta Delagrange.

Huwelijksaankondiging :

- Peter Maes van Roesbrugge met Ann Depoorter van Adinkerke.

DAVIDSFONDS IJZERWEELDE

Op vrijdag 11 maart speelt het Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen „De Filosoof van Hagem" in „De Gouden Arend" te Roesbrugge. Plaatsbespreking mogelijk bij de bestuursleden van DF-IJzerweelde en in „De Gouden Arend" vanaf 8 februari, echter niet meer als vroeger op het DF-sekretariaat.

AUTOHANDEL
best cars
GARAGE-CARROSSERIE
Provenseweg 90B, 8970 POPERINGE - 057/33 47 92

- ☐ *UNIEK IN BELGIË* : **komputer voor motortest**
- ☐ Hypermoderne autolakspuiterij
- ☐ Tweedehandswagens, onmiddellijk uit voorraad leverbaar :
  GOLF Diesel '86 — BMW 316 '87
  GOLF GTI '86 — + meerdere MERCEDES
  MITSUBISHI Galant Diesel '84
- ☐ Nieuwe wagens verkrijgbaar : VW - AUDI - BMW - MERCEDES (speciale voorwaarden)

GEZOCHT

Ter gelegenheid van de 12e Folkloristische Hoevedag te Roesbrugge op zondag 21 oogst, worden enkele nog niet gedemonstreerde aktiviteiten geprogrammeerd : o.a. een wagenmaker zal een wiel van een ijzeren beslag voorzien.

Wie een „gezond" wiel kan bezorgen of weet tot wie we ons moeten wenden, gelieve het aan één van de bstuursleden mede te delen of een telefoontje te geven naar 057/30 02 28. Dank bij voorbaat.

PRIJSKAMP

Vanaf heden zijn er iedere maand 3 prijzen te winnen van 100 fr. plus 2 inkomkaarten voor onze 12e Folkloristische Hoevedag.

De prijzen worden getrokken op de 1e donderdag van iedere maand. Je hoeft enkel een *GROENE KLEVER VAN DE HOEVEDAG* op je wagen te kleven en op het papiertje dat je aftrekt schrijf je je volledig adres en bezorg het terug bij een lid van het feestkomitee of bij Drukkerij Schoonaert.

Zelfklevers zijn te bekomen bij alle bestuursleden van de Karel de Blauwersgilde. Veel sukses !

OPENBARE BIBLIOTHEEKWERKING

De uitleenposten Proven en Roesbrugge ressorteren sedert 1 januari 1988 onder leiding van de Stedelijke Openbare Bibliotheek Poperinge.

De openingsuren zijn :

- uitleenpost Proven, Provenplein
  donderdag van 16.30 tot 18.30 u.
  zondag van 10 tot 12 u.
- uitleenpost Roesbrugge,
  Prof.O.Rubbrechtstraat 97
  (voorlopig in 2e klaslokaal van de vroegere Gemeentelijke Jongensschool)
  woensdag van 17 tot 19 u.
  zondag van 10 tot 12 u.

WERELDWIJD TOONAANGEVEND
IN LANDBOUWZADEN

SAPSA ses N.V. S.A.

Depot : **Guido BERTEN**
Provenplein 16 - 8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND FEBRUARI

Kaartingen

• Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 1 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 6 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 8 februari
maandelijkse kaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Proven, Café St.-Victor
bij G. Vandromme
12 - 13 - 14 febr. '88
HANDDOEKKAARTING
t.v.v. De Oude Brykeputvissers
Inleg 40 fr. - 3 voor 100 fr.

Haringe, café „St.-Joseph"
bij Cecile Ryon
Zaterdag 13 en zondag 14 febr. '88
JAARLIJKSE APOLONIAKAARTING
voor alle liefhebbers
vanaf 18 uur
Inleg 25 fr. - winnaars 150 fr.
1 partij kaarten
Inschrijving onbeperkt

• Proven, zaal „St.-Jozef"
zaterdag 13 februari
zondag 14 februari
Beauvoordse Pannekoekenkaarting
t.v.v. de Vrije Basisschool te Proven

• Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 15 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 februari
maandelijkse kaarting

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 6 februari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 februari
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 februari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 27 februari
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Kooklessen donderdag 18 februari :
tafelversieringen en schotelafwerking

Dansavond

• Lo, zaal „Moderna" - 20 u.
13 febr. : Valentijntjes-TD
Inr. : K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Door Iran, het land van Khomeini, dat is een heel eind hier vandaan, dat al acht jaar in oorlog is met zijn buurland Irak, worden er af en toe in de Perzische Golf mijnen gelegd. Je weet wel van die helse tuigen die schepen in de lucht blazen.

Waarvoor Iran en Irak elkaars jeugd uitmoorden en elkaars steden in puin leggen weet niemand meer, ook de betrokken partijen niet ! Irak wordt gesteund door de Arabieren en om de Arabische petroleumhandel te saboteren worden er door Iran op de reisroute van de tankschepen, in de Perzische Golf, mijnen gedeponeerd, die de opkopers van Arabische petroleum moeten afschrikken.

Iran en Irak kunnen die bloedige oorlog zoveel jaren volhouden, omdat er zoveel andere landen te vinden zijn die maar al te graag wapens verkopen. Voor wapenhandelaars zijn dergelijke oorlogen een buitenkansje. Dat die wapens dienen om mensen te doden en te verminken, steden en kunstschatten te vernielen, rouw en verdriet te zaaien, dat is hun minste bekommernis : commerce is commerce !

Maar 't schoonste van al is wel dat de Europeanen en Amerikanen ook zeemijnen aan Iran verkopen. Mijnen waardoor hun eigen tankschepen bedreigd worden, zodat ze verplicht zijn van mijnenvegers erop uit te sturen om - wie zou het geloven - hun eigen moordtuigen onschadelijk te maken ! Maar ja, commerce is commerce !

Ook het kleine België, „zo machtig steeds door moed en werkzaamheid", stuurt mijnenvegers naar de Perzische Golf. Dat spelletje heeft nu al 224 miljoen gekost en daar komt iedere maand nog 35 miljoen bovenop. Niemand schijnt zich af te vragen waarom België zich met die Aziatische oorlog bemoeit en daaraan zoveel schone belastinggelden besteedt, die we beter voor nuttiger zaken zouden gebruiken. Maar ja, we zitten misschien ook in de commerce !

Wat we ook nog zouden kunnen gebruiken, dat is een goeie regering. Vroeger zou dat veel vlugger geklonken zijn, immers de CVP was altijd bereid toe te geven, maar al die toegevingen hebben de kristen-demokraten tenslotte heel wat zetels gekost en daarmee zijn ze een beetje stugger geworden.

't Is nu Jean-Luc Dehaene die - als derde man - naar een oplossing moet zoeken. Ik denk dat hij een kans maakt, want 't is een vechtjas en een taaie !

„'t Is zeker een taaie", zegt Gusta, „ze vertellen dat een onopgevoede straathond hem onlangs in zijn kuiten heeft gebeten, zonder dat hij er hinder van ondervond, maar... de hond is dood !"

Formidabel,
Pol

De Antiekbeurs van West-Vlaanderen

KASTEEL VAN RUMBEKE
(Roeselare)

van zaterdag 5 MAART '88
t.e.m. zondag 13 MAART '88

Iedere dag open van 14 u. tot 20 u.
Provinciaal Domein Het Sterrebos

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

- VW Golf 12/86 benzine
- PEUGEOT 205 4/86 diesel
- FORD Fiesta 1987
- FORD Escort '87
- FORD Fiesta '82
- FORD Fiesta '78
- VW Golf Diesel '84

PEDICURE
Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis
Woensdagnamiddag gesloten
Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

T.I.

Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd

Schoenen
Ig. PARENT-MOYAERT
Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

DE WINTER IS NOG NIET TEN EINDE

Met de **SIERA**

LINNENDROGER
hoeft U enkel het linnen
op te vouwen
en weg te bergen.

SIERA
LINNENDROGER
AWC 377/4 - luxe model
inhoud 5 kg
bedieningspaneel met
programmaschema's
trommel uit **roestvrij staal**
met afwisselende beweging
2 vermogenniveaus :
1.250 W - 2.500 W
tijdschakelaar van 120 minuten
afkoelingsperiode : 12 minuten

NU AAN PROMOTIEPRIJS

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**
Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94 Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos op è zomerschen achternoene dat Gusten Blazee van Watou langsten de frontiereweg naar huis reed op zyn oude mobilette.

't Wos in 't weerekeeren van Houtkerke en è 'n hadde weere è stik in z'n voeten, want è reed ol lutsebalieren van d'eene kant van de straate naar d'andere kant, ol zingen van „Geernbie?"

Langsten diezelfde route stoeg meneere paster langsten zyn veloo, te klappen teegen Lientje Sanders die bezig wos met è kansel „keuneteeten" te snyden voor heur beesten. Olmetnekeer zag Lientje dat Gusten daar ofkwam ...

„Maar bekykt dat è keer, meneere paster?" lammenteerde Lientje ... „dat is Gusten Blazee die daar ofkomt, ennis weere snippedronke! ... è gaat nog 't onderste boven vliegen!"

Lientje hadde 't nog maar wel è zeid, of Gusten reed de graskant in en tuimelde daar kul over kasse in den dyk. Meneere paster ging er zeere naartoe, maar Gusten rabbelde ol weere rechte teegen dat'n d'r by kwam.

„'t Is nog nieten zi, meneere paster!" grimmeelde Gusten.

„Je moet gy laaten van zooveele te drinken me man!" vermaande meneere paster.

„Maar wuk wil je, meneere paster!" zei Gusten ... „ik hèn noch kind noch kraaie ... zoodus, dat doet niemand geen zeer ... en è teugske wijn, dat smaakt zoo goed, ja weet gy dat oek ... en bovendien, 'k gaan nog entwot zeggen. Dat is de schuld van Onzen Heertje ... je weet wel wuk dat'n daar è keer uit è meeten hèt in die bruiloft met dat water ... Héwè, iedereen bofte toen oek dat die wijn zoogoed wos ... voor myn wos er daar voorzeeker è Fransman in dien bruiloft, die dien truk of è keeken hèt!"

„Ja, ja, 't is ol wel!" lachte meneere paster ... „ga nu maar tevoete voort, da'je niet verongelukt!" en è reed voort.

Maar 's anderendaags, ols Gusten uit zyn bedde rabbelde, had'n overol zeer en è wos van plan van è keer naar den dokteur te gaan. Maar teegen dat'n daar gerochte, had'n ol è paar keeren moeten stoppen van den nadorst, zoodat'n ol vyf, zes pinten binnenhad ols'n toe den dokteurs arriveerde.

„'k Kommen om myn te laaten visseteeren!" zei Gusten.

„Ha! Wuk hapert er nu?" vroeg den dokteur, die direkt zag dat Gusten è beetje d'r van wiste.

„Dat ga je gy moeten uitzoeken, ennée meneere!" zei Gusten ... „kyk, 'k gaan één ding zeggen, onke hier duwen zi, hèn 'k daar zeer ... en onke vrats myn kop draaien, kom 'k ik dronke gelik è toep!"

Gusten moeste zyn veste ofdoen en den dokteur begoste zyn visiete ... Ols'n overol geklopt en geduwd en gehorkt hadde, schudde hy zyn hoofd ...

„'k Moeten zeggen gelik ofdat 't is!" zei den dokteur „maar 'k kunnen ik nieten vinden aan joen en 'k gelooven dat 't komt door den drank!"

„Ja potverdorie, is 't olzoo meneere dokteur!" lachte Gusten „weet je er gy oek van ...? 't waare misschien beter da'k è keer weerekommen ols je nuchter zyt!" KWAAK

18e jaargang Nr 3 maart 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks behalve in augustus

Een nieuwe volksroman van Johan Ballegeer

CELINES GROTE OORLOG

Met als dekor onze bloedeigen Westhoek

foto Rudi De Pauw

Weldra zeventig jaar geleden, op 11 november 1918, kwam er in onze Westhoek een einde aan een gedragspatroon van tegenover elkaar opgestelde levende wezens, die jaren aan een stuk rivalen opspoorden en hen op de meest geraffineerde- en wreedaardigste manier probeerden uit te moorden. Eén week vóór het einde van die slachtpartij werd Frans Vanderlinden vermoord, drie weken vóór 11 november mijn grootoom, Cyriel Deberdt, en samen met hen vele anderen, vriend en vijand. Gevallen net vóór de eindstreep, gelauwerd, vergruisd, beweend en met de mantel der hoop en de o zo dierbare vadergrond bedekt. Hun lijken ,,als zaden in 't zand'' ! Zij die geen familie onder de gevallen helden kunnen oproepen, vernamen alles op school : Vlamingen gedenk de Slag der Gulden Sporen. Walen peins op de Franchimontezen. Juicht Belgen juicht. Op die manier werd de eendracht hersteld. L'Oignon fait la farce !

Dit is wat men noemt geschiedenisonderricht. Jaar na jaar worden situaties scheef getrokken, worden kommissies opgericht om in rijks- en vrij onderwijs toe te zien wat en hoe mag verteld en onderwezen worden naar rato van een subjektieve deontologie, wat uiteindelijk ,,het programma'' wordt.

Wie van ons leerde ooit op school over de beestige behandeling van de inlanders van Kongo, die een hand werden geamputeerd als ze onvoldoende rubber leverden waardoor de berg goudvoorraden van Leopold II niet snel genoeg rezen. Goud dat Zijne Majesteit met kwistige hand aan zijn maîtresse, Caroline Delacroix, schonk in ruil voor veel intiem genot wat uiteindelijk resulteerde in 't verwekken van twee bastaardkinderen. Wat hebben we op school geleerd over de idealistische kajotters die het goddeloos communisme in 1940-45 ter plekke in de kiem gingen smoren? Als zij aan 't Oostfront niet sneuvelden, werden ze achteraf door de zelfde volksverlakkers voor jaren 't prison ingewalst. Ze verloren hun rechten, werden van have en goed beroofd en hadden het moeilijk om te overleven.

Nog een geluk dat historici, vaak na vele jaren van moeizaam opzoekingswerk, konfrontatie, kritische analyses, e.d.m. een objektief feitenrelaas in merkwaardige publikaties weergeven.

Zo beschreef prof. dr. Daniel Vangroenweghe wan- en misdaden in de kolonie van Leopold II *(Rood Rubber, Leopold II en zijn Kongo,* Uitgev. Elsevier 1985), beschreef A. Van Audenaerde de maîtresse van Leopold II *(Barones de Vaughan,* Uitgev. Het Volk 1984), schetste Julien Libbrecht in *Een genadeloze strijd* (Uitgev. De Nederlanden 1987) het idealisme, roeping ontgoocheling van de Oostfronter.

Tientallen andere voorbeelden zouden we kunnen aanhalen. Dank zij dergelijke publikaties wordt vaak recht getrokken wat scheef was gegroeid. Meestal doet het pijn.

Arm Vlaanderen

Deze nieuwe roman van Johan Ballegeer *Célines grote oorlog* (*), (Top-reeks, Uitgev. Altiora, Averbode) is eveneens ,,een kraker''. Het is een steengoed volksboek dat niet alleen tieners zal boeien, maar ook volwassenen zal ontroeren. Een kraker die vergroeiingen uit geschiedenisboekjes op de juiste plaats brengt. Een eerlijk boek dat antwoorden geeft op vragen als: wie was de IJzersoldaat ? Wie was de Vlaming die de Gulden Sporenslag moest gedenken ? Naar wiens pijpen moest hij dansen ? Wat was het uiteindelijke resultaat voor hemzelf ? zijn volk en zijn land ?

Johan Ballegeer die voor dit werk pas werd bekroond met de *Provinciale Prijs voor Letterkunde* vertelt over Céline Neyts.

Ze werd op de eeuwwisseling te Lens (N. Frankrijk) geboren midden de armoede van het Vlaamse mijnwerkersgetto. Jules, haar vader kwam samen met zijn Noordfranse vrouw, Marilou, en hun enig kind, na dertig jaar hard mijnwerkerslabeur, kapot gewerkt en reeds getekend door de dood, terug naar de roots. Bezijdens Oostduinkerkedorp, in de draai van de Zwijnewegel, op de Pelikaanhoek, namen ze hun intrek op een doeningske van een schorte groot.

In 1914 was Céline een tiener waarop geen leeftijd kon geplakt worden. Ze was vijftien. Achttien zou ook kunnen.

In 't seizoen reed ze elke morgen met Brieken, haar ezel, naar 't strand waar ze rijkeluiskinderen rondjes liet rijden waarmee de Neyts de eindjes van 't jaar aan elkaar knoopten. Knap was ze alleszins en eerlijk, ondernemend, potig en bijdehand. Ze sprak en las vlot Frans, kortom het was een meisje waar iedere jongen het hoofd naar wendde zonder het te durven bekennen.

Toen de nazomer van dat jaar al een goed stuk naar de herfst leunde, kwamen de eerste vluchtelingen uit 't Oosten plots met de neus voor de zee te staan. Kamiel Hullebusch van 't Zwarte Veld te Oedelem vond met zijn familie en zijn ganse hebben en houden onderdak bij Neyts.

Hullebusch vertelde over de Uhlanen, de beschietingen en angsten die ze hadden doorstaan en meteen ervaarde Neyts de oorlog voor 't eerst aan de lijve.

Een verkeerd gerichte Duitse obus die voor Nieuwpoort bestemd was schoot op 17 oktober het postje in de prak. Céline, op het moment van deze vreselijke slachtpartij afwezig, zag bij haar thuiskomst de niet te blussen vuurhaard waarin haar vader, haar moeder en de ganse familie Hullebusch waren omgekomen. Hun namen werden na de oorlog in de arduinen steen gekapt van 't oorlogsmonument, dat met veel piëteit en

➧

dankbaarheid werd opgericht door hen die de dans hadden ontsprongen. Ter nagedachtenis zoals het heet van de burgerlijke slachtoffers. De helden van heel even.

Kapot van verdriet, vluchtte Céline zonder doel noch bestemming landinwaarts ... gemarteld, wezenloos.

Na negen dagen van zwerven, zonder eten noch drinken, werd ze op 26 oktober gevonden bij de kerk te Alveringem. Verkleumd van de kou, meer dood dan levend, nam men haar op en droeg ze binnen bij meester Selschotter wiens huis letterlijk uitpuilde van de vluchtelingen.

Van hier af neemt de auteur de lezer bij de hand en leidt hem vier jaar lang, tot na de wapenstilstand van 1918, in het spoor van Céline. In deze vlotte roman toont Ballegeer ons de werkelijkheid zoals onze ouders of grootouders het zelf meemaakten.

De entourage, het kader, personen en feiten, toestanden en wantoestanden, plaatsen, gebeurtenissen, namen en toenamen, alles is onverzonnen waar en waarachtig. Het is een boek dat bij de lezer een grote emotionaliteit oproept, dat bol zit van aktie waardoor de leeshonger op elke bladzijde scherp staat.

Ballegeer houdt verrassingen, gebeurtenissen, bekentenissen, geheimen en situaties achter de hand om hiervan op het passend moment gebruik te maken, zodat zijn boek één groot avontuur is, waardoor de spanning tot aan de laatste bladzijde, ja tot op de laatste regel voor onverwachte ontknopingen zorgt.

Achter het front

Het stuk Westhoek dat enerzijds door de IJzer en anderzijds door de Ypres Salient (de Ieperboog) gevrijwaard bleef van de Duitsers, had gedurende de vier lange oorlogsjaren een heel biezondere funktie. Vele duizenden vluchtelingen uit zowat alle Vlaamse provincies leefden er samen met de autochtone bevolking en met zieke, gekwetste, op rust zijnde soldaten van alle mogelijke nationaliteiten, tot Chinezen en Senegalezen toe!

Dit ganse zootje scharrelde samen op niet eens zo veel vierkante kilometer 'onbezette' grond. Deze toestand bracht duidelijk konsekwenties met zich zoals voedsel- en watervoorziening, transport van oorlogsmaterieel en manschappen, opvang van zieken en gekwetsten en niet in het minst de dringende nood aan moederhuizen.

Deze agrarische streek die van oudsher het rustige ritme van het platteland had gekend en dat in de trage tred van de landman was weerspiegeld werd van vandaag op morgen een gonzende bijenkorf vol leven en hoop, angst en dood. De beambten van de burgerlijke stand in deze vredige dorpen, schreven bijna dagelijks, maar vooral na de vreselijke gevechten te Merkem, Steenstrate en elders de overlijdensregisters bol. De kerkhoven werden te klein. Nieuwe dodenakkers werden aangelegd.

Verschaeve vertelt aan Céline :

„Ik heb je gevonden op het kerkhof. Dat was daags na het grote bombardement. De kerk lag hier vol gewonden, stervenden en doden. Ik heb ze de absolutie gegeven van op de preekstoel. Dokter van Stechelman had zelfs geen medicijnen meer. Hij kon ze alleen nog maar jenever geven om hun pijn te stillen."

Niet alleen was de zorg voor gekwetsten en stervenden een dringende en humane aangelegenheid, de zorg en opvang van vrouwen die onmogelijk in de overbevolkte huizen konden bevallen was een even dringende noodzaak. Op vele plaatsen werden moederhuizen opgericht. Ofwel in een school zoals te Vinkem, in barakken zoals te Roesbrugge, of in kloosters en herenhuizen op weer andere plaatsen.

Op 3 februari van dit jaar ontmoette ik te Veurne, Marie-Thérèse Bruwaert, dochter van Henri en Rachel Ganne. Haar moeder was vóór 1914 gediplomeerde vroedvrouw (Minnewaterhospitaal, Brugge). Ze werkte eerst te Veurne (hospitaal) samen met prof. Daels, waarna ze bij de oprichting van het moederhuis te Vinkem, met de Engelse Miss Georgie Fyfe de leiding hiervan op zich nam. Het geboorteregister dat Rachel Ganne minitieus bijhield, haar korrespondentie met Daels en Joe English, haar onderscheidingen, frontblaadjes, en nog veel meer, worden door haar dochter als relikwiën bewaard.

Als men weet dat er in gans België bij het uitbreken van de Grote Oorlog slechts 4 500 praktiserende geneesheren waren, dat de militaire hospitaaldienst geen enkele gediplomeerde lekenverpleegster in dienst had en dat er slechts 760 dokters dienst deden in het strijdend leger, dan hoeft men er helemaal geen tekeningske bij te maken om duidelijk te tonen hoe de situatie in de verpleegsektor achter het front er in de beginne uitzag !

Zodra men vaststelde dat de oorlog toch langer dan een paar maand zou duren, iets waar ze aanvankelijk rotsvast in geloofd hadden, werd de aanvoer van gekwetsten dermate groot dat er o.a. van op de kansel beroep gedaan werd op heldhaftige en godvruchtige dochters om dienst te doen in de fronthospitalen die naar gelang de noodzaak

(vervolg p. 279)

NIEUW... NIEUW... NIEUW...

Mooie accessoires - sjaals - stijlvolle namaakjuwelen - halskettingen - armbanden

Obterrestraat 56, 8994 PROVEN. - Tel. 057/30 06 74

Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, jeansbroeken en -rokken.

HEVIGE STORM in de WINTERVOORRAAD want de LENTE IS IN ZICHT en de NIEUWE KOLLEKTIES KOMEN ERAAN!

Dagelijks open van 9 tot 20 uur, alsook op zondagvoormiddag.

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERIALEN UIT AFBRAAK :

- 1 lot Eternitplaten
- smeedijzeren hekken
- allerlei dakpannen, enz...
- steenbrokken, geleverd met kamion
- goede teelaarde, geleverd met kamion
- **GRATIS TE BEKOMEN** aarde voor vulling

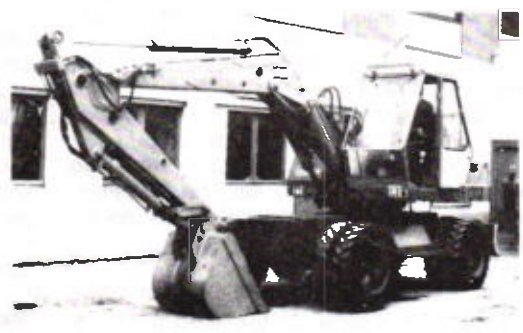

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (4)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal.*

Geneeskunde in de Middeleeuwen

In de vroege Middeleeuwen waren de geneeskundigen praktisch allemaal monniken, die van de ene generatie naar de andere elkaar hun empirische metodes en traditionele, meestal weinig doelmatige middeltjes doorgaven. Zij kopieerden zalven- en kruidenrecepten, maar deden niet aan wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast bestond er nog een soort volksgeneeskunde doortrokken van magische en semi-religieuze elementen. Men was in onze streken grotendeels onbekend met hetgene de kultuurvolken hadden gevonden of gepresteerd. Men was in staat tot geloven, maar niet tot zelfstandig denken, zodat de medische resultaten reakties waren van de natuur en slechts zelden of in geringe mate van het medische ingrijpen. Prof. Elaut schreef : „Het was intellektuele sufheid op grote schaal" (29).

Pas vanaf de 11e eeuw begon zich overal in Europa een niet te miskennen opgang af te tekenen. De kerkelijke organisatie groeide, hervormingsbewegingen ijverden voor een zuivering van het geestelijke leven en de door de Noormannen verwoeste kloosters werden heropgebouwd, terwijl nog tal van nieuwe tot stand kwamen. Hieraan werden degelijke scholen verbonden, die noodzakelijk in handen waren van de enige intellektuelen : de monikken. Zo was de taal van deze scholen, ook de taal van de Kerk : het Latijn. Werken van befaamde geleerden uit de Oudheid werden in het Latijn vertaald en deze boeken werden de basis van het onderricht aan de universiteiten, die in de 12e, 13e en 14e eeuw werden opgericht, waaronder Salerno, Bologna, Parijs, Oxford en Montpellier. Aan die universiteiten waren medische scholen verbonden, waar een min of meer gesystematiseerde opleiding bestond.

Studenten die aan onze abdij- en kloosterscholen hadden gestudeerd trokken naar het buitenland om er de doctorsbul in de medicijnen te halen. Intussen was het werkterrein van de kloostergeneeskunde geleidelijk ingeperkt. In 1139 werd het verboden de geneeskundige praktijk buiten de kloostermuren uit te oefenen en naderhand werden de monniken het verbod opgelegd zich aan de geneeskunde te wijden (in 1163 en 1219). (30)

Reeds in de Oudheid stond de heelkunde afgescheiden van de algemene geneeskunde, maar met de opkomst van de universiteiten gingen genees- en heelkunde voor lange tijd bijna volledig uit elkaar. Door kennismaking met de bronnen uit de Grieks-Romeinse en Arabische wereld en gedragen door het autoriteitsgeloof aangebracht door de scholastiek, werd de geneeskunde een intellektueel vak dat er zich toe bepaalde de werken van de klassieke grootmeesters - in het bijzonder Galenos en Avicenna - te bestuderen en te kommentariëren. De geleerde doctoren die aan de buitenlandse universiteiten hadden verbleven, wisten wel iets af van anatomie, kenden de krachten van bepaalde kruiden en stelden hun diagnose hoofdzakelijk door pols- en urineonderzoek.

Het handwerk werd meer dan ooit geweerd en overgelaten aan rauwe en onbevoegde barbiers die meestal op onverantwoorde en onbeholpen wijze te werk gingen. Toch ging men in Italië, hoofdzakelijk te Bologna inzien dat ook de chirurgie een bijdrage kon leveren in het genezingsproces. Daar werden heelmeesters afgeleverd die merkwaardige resultaten boekten en naam verwierven : Bruno van Lungoburgo uit Calabrië, Willem van Saliceto, die te Bologna doceerde, Lanfranco van Milaan, Henri de Mondeville te Parijs en Guy de Chauliac te Montpellier.

Maar anderzijds waren kwakzalvers en ongeletterde genezers zonder enige bevoegdheid nog lang in de meerderheid. Op het einde van de 13e eeuw was de toestand op medisch gebied nog zodanig dat de schepenen van Ieper in een keure de uitoefening van de geneeskunde moesten regelen om het overdreven winstbejag en het charletanisme te bestrijden. (31).

In die 13e en 14e eeuw, waarin de geneeskunde nog in embryonale toestand verkeerde en de universiteiten uit het Arabisch vertaalden in het Latijn, werden ook reeds medische traktaten geschreven in de volkstaal.

In de bundel die Jan-Frans Willems de naam gaf van *Aloude belgische natuerkunde van den mensch, in de dertiende en veertiende eeuw*, staken voornamelijk verhandelingen die betrekking hadden op de geneeskunde : de gezondheid was voor de mens steeds het belangrijkste.

De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele

Verscheidene geneeskundige en farmaceutische Middelnederlandse verhandelingen uit de Van Hulthemse bundel werden grondig bestudeerd en gepubliceerd door apoteker Leo Jules Vandewiele.

Vandewiele werd geboren te Waregem op 17 november 1910. Hij studeerde voor apoteker aan de Rijksuniversiteit te Gent, waarna hij officina-apoteker werd in dezelfde stad. Maar eens het dagelijkse werk in en voor de officina gedaan, verdiepte hij zich, tijdens vele nachtelijke uren, in het spoor van Louis de Nobele (32) en Oscar van Schoor (33), in de geschiedenis van de farmacie.

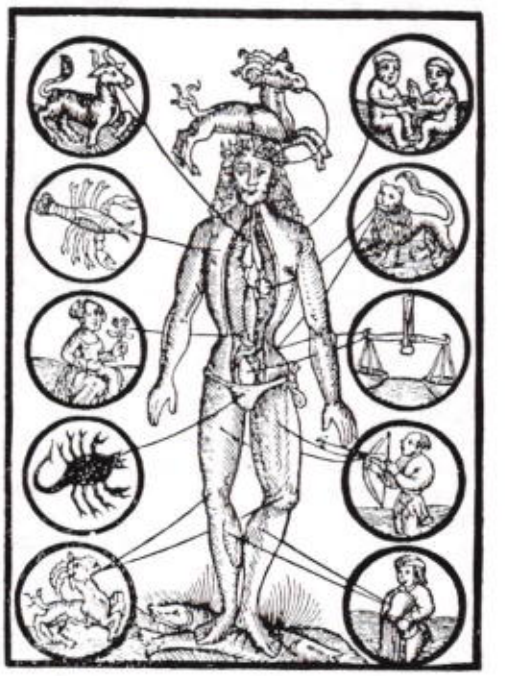

Bij het aderlaten werd in de Middeleeuwen rekening gehouden met de tekens van de dierenriem.

In 1962 werd Leo J. Vandewiele doctor in de farmaceutische wetenschappen (34), en wat voor de eerste keer in België gebeurde, op een historisch onderwerp : *De Grabadin van Pseudo Mesues en zijn invloed op de ontwikkeling van de farmacie in de Zuidelijke Nederlanden.* Het gaat hier om een werk uit de 11e-12e eeuw, een syntese van de Arabische geneeskunde en farmacie, door een Noord-Italiaan gekompileerd ten behoeve van de universiteiten van Padua en Bologna.

Dr. Vandewiele die om zijn vele wetenschappelijk-historische publikaties in 1973 benoemd werd tot lektor in de geschiedenis van de farmacie aan de fakulteit der farmaceutische wetenschappen te Gent (tot aan zijn emeritaat in 1980), schreef een uitgebreide en boeiende *Geschiedenis van de Farmacie in België* (1981), één van die standaardwerken die er toe bijdragen om onze achterstand op het gebied van historische dokumentatie in onze eigen taal, bij te benen. Voor het akademiejaar 1987-1988 werd hem de Sarton-leerstoel (35) aan de Rijksuniversiteit te Gent toegekend.

De tweede in het Middelnederlands gestelde verhandeling uit de van Hulthemse bundel, *Recepten van waters en oliën*, werd door Vandewiele gepubliceerd met tekstverklaring en nota's (36). Het recept van waters betreft het z.g. *water des levens* of *Aqua vita*, en is niets anders dan de bereidingswijze van alkohol door distillatie van wijn. Aangezien alkohol voor het eerst op die wijze werd bereid door de Spaanse alchimist Arnoldus de Villan Nova, die leefde van omstreeks 1240 tot 1312, schrijft prof. Vandewiele : „We mogen dan ook gerust veronderstellen dat dit traktaat meer dan waarschijnlijk de oudste wetenschappelijke publikatie over

➧

alkohol is, die in het Nederlands werd geschreven" (37). Na de bereidingswijze werden door de onbekende auteur de eigenschappen ervan uitvoerig uiteengezet, al werden die wel een beetje anders bekeken dan heden ten dage. Daarop volgen nog wat recepten van wijnoplossingen en oliën, alsook de opgave van voorschriften om te ontharen en om sproeten en vlekken op het aangezicht te verwijderen. Het traktaat besluit met een uiteenzetting over de tekens van de naderende dood.

Vandewiele publiceerde en kommentarieerde eveneens verhandeling nummer vijf uit de Van Hulthemse bundel, *Geneeskunde van Avicenna*. Deze titel geeft de indruk dat het gaat om een vertaling van een werk van Avicenna (38), of dat het door hem is geïnspireerd, maar dat is niet het geval. Het is de kopiist die bovenaan de tekst geschreven heeft : *Liber magistri Avicenne*, omdat het geschrift begint met de volgende woorden : *Avicenna die wise meester seit* (39). Blijkbaar gaat het echter om een oorspronkelijk werk, een samenvatting van de geneeskundige praktijk zoals die werd uitgeoefend tijdens de late Middeleeuwen in onze kontreien. Men vindt er een beschrijving van zeer uiteenlopende behandelingswijzen, vanaf kruidenbaden over het zetten van een klisteer tot meer serieuze heelkundige ingrepen, zoals een operatie van steen bij een kind en een breukoperatie. Ook het aderlaten dat vele eeuwen de geneeskunde zou teisteren en het zetten van laatkoppen wordt omstandig uit de doeken gedaan, terwijl tevens bepaalde wijzen van diagnose stellen en sommige ziektesymptomen uitvoerig worden behandeld. Opvallend veel middeltjes tegen oogziekten (die toen veelvuldig voorkwamen) en voor het bevorderen van de haargroei (kaalhoofdigheid was toen wel zeer gevreesd) worden aangeprezen.

Omdat magie en bijgeloof bij het bepalen van geneesmiddelen een voorname rol speelddden, leidde dit tot de meest verbluffende voorschriften. Ook de dieetleer kwam reeds aan bod. Er was duidelijk voorgeschreven welke spijzen toegelaten of aanbevolen en welke verboden waren bij een hele reeks ziekten en kwalen.

De medische leer die eraan ten grond lag was niet minderwaardig of simplistischer omdat het werk in de volkstaal was geschreven, maar het was wel sterk op de praktijk gericht.

De Liber Magistri Avicenne werd door dr. apot. Vandewiele samen behandeld met een ander traktaat uit de Van Hulthemse bundel : de *Herbarijs*, omdat hij de overtuiging had opgedaan dat beide werken, geschreven in dezelfde Westbrabantse taal, ook dezelfde oorsprong hebben, in het bijzonder omdat bijna al de ingrediënten die in de *Liber Avicenna* worden opgegeven in de *Herbarijs* zijn beschreven. We kunnen stellen dat de eerste verhandeling bestemd was voor de chirurgijn en de tweede voor de apotecaris. In elk geval moet het tweede wel als een aanvulling van het eerste beschouwd worden.

De naam *Herbarijs* mag niet tot het besluit leiden dat hier alleen maar planten vermeld worden, want ook geneesmiddelen van dierlijke of minerale oorsprong komen aan de beurt. Het werk geeft van deze ingrediënten een summiere beschrijving en hun toepassing ervan in de geneeskunde en zelfs in de cosmetica.

Ook de verhandeling over *Gelaatkunde* (nr. 7 van de Van Hulthemse bundel) werd door dr. Vandewiele bestudeerd en in 1964 gepubliceerd (40). Dit minder uitgebreide traktaat handelt over het stellen van diagnose en het beoordelen van iemands karakter en eigenschappen uit de studie van de gelaatsuitdrukkingen en het uiterlijke voorkomen van de meest verschillende lichaamsdelen. Om hierin inzicht te krijgen wordt de z.g. humorale teorie van Hippokrates er bijgehaald, die vier mensentypen veronderstelt, afgeleid van de vier levenssappen of humoren (bloed, slijm, gele gal en zwarte gal) die overeenstemmen of toch in verband staan met de vier elementen van Empedokles (aarde, water, lucht en vuur).

De laatste 148 regels (van de 448) van dit geschriftje werden reeds in 1839 te Gent gepubliceerd door J.-F. Willems in *Belgisch Museum voor Nederduitsche Taal- en Letterkunde*, en opnieuw uitgegeven, in de laatste jaargang van hetzelfde blad, door F.A. Snellaert in 1846.

Verhandeling nr. 9 van het Van Hulthemse bundel omvat, afgezien van *Latijnse recepten*, nog het korte opstelletje, *Dit siin .24. tekene der doot die Ypocras met hem dede graven*, dat eveneens door Vandewiele werd gepubliceerd en besproken (41). De wat eigenaardige titel van dit stuk steunt op het verhaaltje dat Hippokrates deze tekst met hem in het graf zou meegenomen hebben.

De dood kunnen voorspellen getuigde in Oudheid en Middeleeuwen als een bewijs van beroepsbekwaamheid voor de heelmeester, en vele medische geschriften behandelden dit onderwerp. Daarvan is er o.m. sprake in de hier reeds besproken verhandelingen : *Recepten van waters en oliën* en *De Liber Magistri Avicenne*.

Jan Yperman ontdekt !

Toen de nota van Jan-Frans Willems over de *Aloude belgische natuerkunde van de mensch, in de dertiende en veertiende eeuw*, in 1837 werd gepubliceerd in de kataloog die toen verscheen van de *Bibliotheca Hulthemiana* (42) viel het onmiddellijk op dat de twee meest uitgebreide geschriften van de hand waren van een zekere (heel)meester Jan Yperman(s) waarvan tot dan toe nog niemand had gehoord. Zelfs in het eveneens in 1837 verschenen, goed gedokumenteerde *Essai sur l'histoire de la médecine belge avant le XIXe siècle*, van de Antwerpse medicus Cornelis Broeckx (1807-1869), het bekroonde werk van een prijsvraag uitgeschreven door de *Société de Médecine de Gand*, was er van Jan Yperman geen sprake.

Maar om de opvallende belangrijkheid van zijn traktaten ging men zich voor die man interesseren. Elke stad had in die tijd haar geneeskundige vereniging, die de onontbeerlijke aanvulling was van de universiteit. Deze van Gent stond in hoog aanzien en had heel wat degelijke publikaties op haar aktief. In 1845 verscheen in deze uitgaven een verhandeiing van de geneesheer-avonturier Jean-Martin Carolus (1808-1863), *La Chirurgie du Maître Jehan Ypermans, le père de la chirurgie flamande*, waarbij Yperman meteen de waardering en de eretitel kreeg die hem na een grondige studie van zijn werk inderdaad toekomt.

In 1854 verscheen van Carolus een Franse vertaling van de eerste drie boeken van de *Cyrurgie* van Yperman (ongeveer een derde van het werk) (43). Ook de Franse beoefenaar van de geschiedenis der geneeskunde Charles V. Daremberg (1817-1872) schreef over Yperman en Joseph Guislain (1797-1860), hoogleraar in de fysiologie en specialist in de psychiatrie, publiceerde te Gent in 1855 een artikel getiteld, *Discussion sur le lieu de naissance et les travaux de maître Jean Yperman* (44). J. Guislain was een van de stichters van de *Société de Médecine de Gand* en was van 1840 af tot aan zijn dood haar briljante voorzitter.

Ook I. Diegerick (1812-1885), archivaris en bibliotekaris van de stad Ieper publiceerde een studie : *Maître Jehan d'Ypres, le père de la chirurgie flamande (1297-1329)*, die verscheen in 1859 (45) en het jaar daarop gevolgd werd door een analyse van C. Broeckx, *Analyse de l'ouvrage de M. Diegerick intitulé : Maître Jehan Yperman, le père de la chirurgie flamande (1297-1329)*. Drie jaar later, in 1863 heeft Broeckx, voornamelijk steunende op een ander afschrift (uit de 15e eeuw) dat ondertussen te Cambridge was gevonden, als eerste de *Cyrurgie* uitgegeven (46). Maar dit werk deed afbreuk aan de faam van Broeckx en dr. F.A. Snellaert schreef op 14 december (1863) aan Broeckx dat het hem speet dat hij die uitgave ongunstig moest beoordelen (47) en in het *Bulletin de la Société de Médecine de Gand* (XXXe vol., 1863, p. 341) verantwoordde hij zijn negatieve kritiek. Broeckx zou wat te veel gesteund hebben op de (Franse) vertaling van Carolus, die niet vertrouwd was met het Middelnederlands. Dat werk moest overgedaan worden en Snellaert zou die taak op zich nemen (zo schreef hij tenminste, maar verder werd daarover nooit meer gehoord).

In 1867 waagde Broeckx zich aan de uitgave van de *Medicina* (48), dat andere werk van Yperman, wat weer de wrevel van de nauwgezette Snellaert opwekte (49).

In de jaren 1893 tot en met 1897, werden de Bruggelingen Karel de Flou (1858-1931) taalkundige, werkzaam bij het provinciebestuur van West-Vlaanderen en archivaris Edward Gaillard (1841-1922) tot viermaal toe door de Koninklijke Vlaamse Akademie naar Londen gestuurd om er na te gaan welke Middelnederlandse handschriften er in biblioteken en musea voorhanden waren en daarover verslag uit te brengen. Tijdens hun derde zoektocht in 1896 ontdekten zij in het British Museum nog een afschrift van Ypermans *Cyrurgie* (50).

In 1912, nadat men tussendoor nog kennis had gekregen van een vierde afschrift (uit het midden van de 15^e eeuw), uit de nalatenschap van Snellaert (51) werd dit werk van Jan Yperman uitgegeven door prof. dr. Van Leersum te Leiden. Deze uitgave steunde op de Van Hulthemse bundel, aangevuld met fragmenten uit de manuskripten van Cambridge, Londen en Gent. Van Leersum beweert in zijn inleiding dat Broeckx zich

➧

destijds had verlaten op Diegerick en Carolus om „van Yperman belangrijke bizonderheden mede te delen" (52). We moeten echter vaststellen dat de inlichtingen die Diegerick en Carolus ten dienste stonden, zeer karig waren. Zij bestonden slechts uit enige posten van de stadsrekeningen van Ieper en een paar gegevens uit de geschriften van Yperman zelf.

Toen is Van Leersum zelf op onderzoek uitgetrokken en heeft hij van de toenmalige archivaris van Ieper, E. de Sagher, nog een paar merkwaardige stukken gekregen die wel enige rektifikatie van de vroeger ontworpen levensschets mogelijk hebben gemaakt.

Na Van Leersum is er op dat gebied niets meer gewijzigd en zal er naar alle waarschijnlijkheid ook nooit meer iets van betekenis aan toegevoegd worden, aangezien de archieven van Ieper met de vernieling van de stad in de Eerste Wereldoorlog, onwederroepelijk zijn verloren gegaan.

R.A.B.

De volgende keer :
Leven en werk van Jan Yperman
De Cyrurgie
De Medicina

CELINES GROTE OORLOG (vervolg van blz. 276)

De kraaminrichting te Roesbrugge.

her en der werden opgericht. Boze tongen, en er waren er nogal wat onder deze verpauperde bevolking, noemden deze idealistische en toegewijde vrouwen minachtend „soldatenzotten, zusters van liefde, soldatenkarren, trams", e.d.m. (wie zal ooit dat mensDOM begrijpen ?)

Toen op 20 december 1914 de eerste gewonden binnenkwamen in het hotel *De Oceaan* te De Panne, dat tot een militair hospitaal van het Rode Kruis was ingericht, had dokter Depage toen geen flauw idee dat daar ooit eens 1.500 bedden voor gekwetsten ter beschikking zouden staan.

Op 29 januari 1915 opende rustoord „Clep" te Hoogstade zijn deuren, als militair hospitaal, dat vanuit het kollege te Veurne, op die manier dichter bij de vuurlijn kwam.

Op 26 april 1915 werd *Cabour* te Adinkerke in gebruik genomen en in april 1917 werd *De Kruisstraat* te Beveren-IJzer als een der modernste militaire klinieken in de verplegingssektor achter het front ingeschakeld.

Het kleine fronthospitaal te Wulveringem-Vinkem werd als een annexe van *De Oceaan*, toen men met de vele gekwetsten geen blijf meer wist.

In het Franse Noorden, dat op een boogscheut van Veurne ligt, werden eveneens talrijke militaire hospitalen opgericht. Zo o.a. drie te Duinkerke. *De Stad Antwerpen*, met 120 bedden, lag aan de haven. *St. Pol-sur-mer* telde 500 bedden en *Fort Louis* was een kliniek voor heelkunde o.l.v. dokter Derache. Deze laatste zou met zijn ganse ploeg medewerkers in april 1917 naar Beveren-IJzer komen.

Maar wat gebeurde er met Céline ?

Céline Neyts kwam weer tot zichzelf in het huis van de meester te Alveringem. Ze leerde er Daels, Verschaeve, Gravez, Debeuckelaere e.a. kennen. Ze werd verpleegster en koos duidelijk partij voor de zwaksten na al het onbegrip, vernedering en onrecht dat de Vlaamse frontsoldaat werd aangedaan en waarvan ze vaak getuige was. Céline werd op de handen gedragen. Ze verpleegde de zwaar gekwetsten, hielp en moedigde aan. Ze stond ze bij, luisterde naar hun lange verhalen over hun familie en inzonderheid over hun moeders. Ze begeleidde stervenden, schreef brieven en smokkelde frontblaadjes, die ten strengste waren verboden, naar de meest onmogelijke bestemmingen. Haar overtuigde Vlaamse bewustwording werd nog voor een goed stuk door Verschaeve opgevijzeld via zijn wekelijkse preken in de hoogmis.
Met klare feiten, sprekende voorbeelden (steeds drie per sermoen), keiharde waarheden klaagde kapelaan Verschaeve het onrecht aan, lichtte de sluier op, legde de vinger op de wonde. Hij ontroerde de kerkgangers om zoveel onrechtvaardigheid en onmenselijkheid.
Céline zwoer een dure eed : ze zou de Vlaamse frontsoldaat tot het uiterste helpen.

Heimwee vol verlangen

Het isolement, dat de frontsoldaat na maanden ploeteren aan de IJzer, meer teisterde dan eerste-linie-gevechten, begon na vele maanden scheiding van huis en gezin depressief te werken. Geen oorlogsmeters, knuffelmeiskens noch tarwebrood met smout, of een verse pijp toebak waren in staat de band met thuis op te nemen of een link te leggen naar moeder, vrouw of kinderen.

Aalmoezenier E.H. Jan Bernaerts begreep de nood aan nieuws uit stad of dorp voor zijn jongens en in 1915 stichtte hij een blaadje voor de soldaten van Sint-Jansmolenbeek. Zo zijn er tientallen frontblaadjes ontstaan die nieuws brachten over vrienden en kennissen, gebeurtenissen, geestelijke zorg, mededelingen en de niet aflatende strijd voor het

➧

(29) L. Elaut, *Het Medisch denken in de Oudheid, de Middeleeuwen en de Renaissance*, Antwerpen-Amsterdam, 1952, p. 211.
(30) F.A. Sondervorst, *Geschiedenis van de Geneeskunde in België*, Brussel, 1981, p. 14.
(31) J. de Smet, *Les Keures inédites du plus ancien livre des Keures d'Ypres*, Commission royale d'histoire, XCIV, 1930, p. 389-481.
(32) Louis-Franciscus De Nobele (1849-1924), stichtte in 1885 het maandblad *Revue Pharmaceutique*, publiceerde veel over beroepsbelangen, farmaceutische wetenschappen en de geschiedenis van de farmacie (was officina-apoteker te Gent).
(33) Oscar-Romain-Alfred van Schoor (1873-1936), apoteker achtereenvolgens te Herentals en te Antwerpen. Heeft op het gebied van de geschiedenis van de farmacie baanbrekend werk verricht en wordt de „Vader van de geschiedenis van de farmacie in België" genoemd.
(34) Het wetenschappelijke diploma van doctor in de farmaceutische wetenschappen werd ingevoerd bij het Koninklijk Besluit van 23 augustus 1928.
(35) Leerstoel opgericht aan de Rijksuniversiteit te Gent, naar aanleiding van de viering van de honderdste verjaardag van de geboorte van de Gentenaar George Sarton (1884-1946), die bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog naar de VS trok en daar van de geschiedenis van de wetenschap een universitaire discipline wist te maken.
(36) L.J. Vandewiele, *De eerste publikatie in het Nederlands over alkohol*, Pharmaceutisch tijdschrift voor België, 41e jg. nr. 4, april 1964, pp. 65-80.
(37) L.J. Vandewiele, *op. cit.* p. 67.
(38) Avicenna (980-1037), Arabische geleerde, die de medische wetenschap van Hippokrates tot Galenos hernieuwde en ze voor de Europese geest begrijpelijker maakte. Schreef een uitvoerig compendium der geneeskunde.
(39) L.J. Vandewiele - zie nota nr. 21, p. 5.
(40) L.J. Vandewiele *Een Middelnederlands Traktaat over Fysiognomiek*, Scientiarum Historia, jg.6, 1964, pp. 49-65.
(41) in Biologisch Jaarboek Dodonaea, 32e jg., 1964, pp. 393-400.
(42) *Catalogue Méthodique de la riche et précieuse collection de livres et de manuscrits délaissés par M. Ch. Van Hulthem.*
(43) Annales de la Soc. de Méd. de Gand, XXII, 1854.
(44) Bull. de la Soc. de Méd. de Gand, XXII, 1855, p. 51-53.
(45) Annales de la Soc. historique de la Ville d'Ypres, t. IV.
(46) *La chirurgie de maître Jehan Yperman, chirurgien belge (XIIIe-XIVe siècle) publiée pour la première fois d'après la copie flamande de Cambridge*, Antwerpen, 1863.
(47) Ada Deprez, *Kroniek v. Dr. F.A. Snellaert*, Brugge, 1972, p. 152.
(48) *Traite de médecine pratique de maître Jean Yperman, medecin belge du XIIIe siècle, publié pour la première fois d'après la copie flamande de la Bibliotheque royale de Bruxelles*, Antwerpen, 1867.
(49) Bull. de la Soc. Méd. de Gand, XXXV, 1868, p. 192-196.
(50) K. de Flou & Edw. Gaillard, *Derde Verslag*, Jaarboek Kon. VI. Acad. Taal- en Letterkunde, Gent, 1897.
(51) Nu universiteitsbibliotheek Gent.
(52) Dr. E.C. van Leersum, *De „Cyrurgie" van Meester Jan Yperman*, Leiden, 1912, Inleiding, p. III.

allerelementairste Vlaamse recht. Af en toe publiceerde de ene of andere intellektueel onder de frontsoldaten een mooi gedichtje of een boeiend stukje proza waar vaak melancholie, romantiek en heimwee het zoeken naar geborgenheid in de hand werkte.

Zo ontstond meteen een stevige band tussen lotgenoten en de heimat. De frontblaadjes waren een deugddoende verademing. De grote, deels mechanische steendrukkerij Decarne uit Stavele drukte er in 1915 een tiental. 't Jaar daarop kwamen er nog vijftig bij. In 1917 kwamen er nog eens 51 bovenop en in het laatste jaar van de Grote Oorlog tenslotte nog eens 15...

Heksentoeren werden uitgehaald om deze drukwerkjes, die een doorn in het oog waren van de Walingantische legerleiding bij de Vlaamse frontsoldaten (75% van het totaal der eersteliniestrijders) te brengen.

De Vlaamse bewustwording die hierdoor danig werd gebaat groeide zienderogen en werd heftiger naarmate ze werd verboden. Er volgden *Open Brieven*, een *Brief aan de Koning*, Vlaamse liederen en gebeden. Er werden vergaderingen belegd en er kwamen betogingen. De kans op muiterij was geen denkbeeldig gevaar...

Céline was als verpleegster goed geplaatst om ieder van deze aktiviteiten te steunen en als haantje de voorste er aan deel te nemen. Dit, en mede haar brutaal optreden tegenover Vlaamshatende, Franssprekende gendarmen, was er de oorzaak van dat ze te Veurne voor de Krijgsraad te velde moest verschijnen. Haar Vlaams aktivisme had zodanig wortel geschoten dat het lelijk de oren begon uit te hangen van de andersdenkenden.

Dank zij de tussenkomst van gewaardeerde Franssprekende officieren als de Luxemburger, du Bus de la Faille en luitenant de Vrière werd de straf eerder een beloning. Céline werd naar Engeland gestuurd naar de verpleegstersschool in King Albert's Hospital te Londen.

Tal van edelmoedige Vlaamse meisjes kwamen te Engeland in verpleegsterscholen terecht waar ze na een geforceerde opleiding waren klaar „gestoomd" om achter het front de gekwetsten te verzorgen. Zo had ook de regentes Marie van Gastel (°Antwerpen op 4 maart 1892, + Lint 16 september 1980), latere echtgenote van dr. sc. Berten Pil (zie *De IJzerbode*, jg. 1980 nr. 11 blz. 4) zich naar Liverpool laten inschepen om als Rode-Kruisverpleegster te worden opgeleid. Het lot lag voor haar echter anders. In januari 1915 vertrok ze uit Liverpool naar Oklahoma (Am.), doorkruiste de V.S. om meetings te houden ten voordele van de oorlogsleningen (Liberty Loans), de rekrutering van oorlogsvrijwilligers, het Rode Kruis en de voedselbevoorrading van België.

Céline ging in haar vrije tijd met medestudenten naar de British Club for Belgian Soldiers op Connaught Place, waar ze de plezante dikkerd Constant Permeke leerde kennen die met zijn vrienden, beeldhouwer Michiel Poppe en Rik Laloo, tal van meisjes versierden.

Met haar diploma uiteindelijk op zak kwam ze naar de Panne om in De Oceaan *een echte Miss Nightingale te worden. Ze leerde er koningin Elisabeth kennen, was er de rechterarm van dokter Depage, maar vloog wegens haar flamingantisme uiteindelijk naar Poperinge. Haar verblijf in het Talbot House en het klooster aldaar, samen met haar nooit aflatende zorg voor de gekwetsten (vriend en vijand) zijn de ontroerendste bladzijden uit het schitterende boek dat Ballegeer aan haar wijdde.*

Het is een boek vol vaart, avontuur en boeiende ontknopingen, die er de spanning inhoudt tot op de allerlaatste bladzijde.

Meer nog, de situaties zijn zo glashelder, dat men even moet slikken als onverwachte wendingen tot aan de allerlaatste regel voor een verrassende afloop zorgen. Het boek is écht !

Zo echt als Verschaeve en Daels en de gebroeders Van Raemdonck. Zo echt als Cyriel Desmidt zelf, de vriend van Céline.

Cyriel sneuvelde bij de Schaapbalie te Staden op 29 september 1918, een paar weken vóór de wapenstilstand, slechts 24 jaar oud. Hij ligt onder een heldenhuldezerkje op het kerkhof te Lissewege, zijn geboortedorp, begraven. (Zie foto)

Men leest veel over Cyriel in dit merkwaardig boek.

En nog dit. Vooraan het boek schreef Johan Ballegeer volgende opdracht : „Voor wijlen mijn tante Neyts die steeds beweerde dat ze verpleegster is geweest in *De Oceaan* te De Panne, en voor mijn moeder, die zei dat daar niets van aan was." Zoek het zelf maar uit.

Veel leesgenot !

Elie E. Balduck

(*) J. BALLEGEER, Célines grote oorlog, 192 blz., formaat 12,5 × 20 cm, prijs 345 fr. Te verkrijgen bij drukkerij-uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge.

VERBIESTJAAR

Op vrijdag 12 februari jl. heeft Armand Pien bij zijn wekelijks weerpraatje op de TV, het boek FERDINAND VERBIEST ALS WETENSCHAPSMENS, van onze medewerker Roger-A. Blondeau, voorgesteld.

Ferdinand Verbiest is immers niet alleen sterrenkundige geweest aan het Hof van de toenmalige Chinese keizer, maar hij had er ook de zorg voor een soort meteorologische of weerkundige kalender.

De Chinezen verdeelden het jaar in acht weerkundige perioden van 45 of 46 dagen. En voor al die perioden moest Verbiest, meer dan een jaar op voorhand, de temperatuur, de neerslag en de stormen vermelden, al diende dit niet met exacte cijfers te gebeuren.

Verbiest vervaardigde ook een paar weerkundige meetinstrumenten, die nog niet zo lang in Europa waren ontdekt, maar in China volledig onbekend waren : de termometer en de hygrometer (vochtigheidsmeter), waarvoor hij ten andere konstruktietekeningen heeft gemaakt, die bewaard gebleven zijn en die in het boekje van Blondeau voorkomen. De geschiedenis van deze instrumenten wordt op een eenvoudige manier verteld. De taal is er niet moeilijker dan in *De IJzerbode*.

De prachtige illustraties van dit boek, die op een efficiënte manier de tekst ondersteunen, zijn waardevol op zichzelf. Zo is er een foto voorhanden van de sterrenkundige instrumenten, die vier eeuwen voor Verbiest werden opgesteld op het Chinese observatorium bij Nanking.

Bestel nog heden dit werk bij de Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14 - te 8990 Roesbrugge. Prijs : 395 fr. + eventueel 25 fr. verzendingskosten. Tel. 057/30 03 79.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

WIELERTOERISTENKLUB KAREL DE BLAUWER

We zijn weeral begin maart. Dit wil zeggen dat we binnenkort terug aan de start van een nieuw wielersiezoen staan. Zonet is onze vergadering afgelopen en zijn er een paar voorname wijzigingen gebeurd, namelijk dat we de start voor iedere zondagrit te horen krijgen om 9 u. in plaats van om 8.30 u. De ritten zullen maximum 50 tot 55 km bedragen en de gemiddelde snelheid zal ook een stukje teruggeschroefd worden.

Voor de dinsdagrijders starten we in de maanden april en september om 18.30 u., de andere maanden om 19 u.

Het lidgeld bedraagt voor iedere reeks 300 fr. Voor diegenen die nog hun lidgeld niet betaalden of voor alle nieuwe leden die nog steeds van harte welkom zijn is er nog inschrijvingsmogelijkheid op zondag 20 maart van 10 tot 12 u. in ons lokaal „De Gouden Arend".

Hou het bij een gezonde ontspanning en kom met ons een stukje meefietsen.

We starten op zondag 3 april om 9 u. of dinsdag 5 april om 18.30 u. Wij verwachten u en tot straks.

VOLKSTONEEL VOOR FRANS-VLAANDEREN

Op vrijdag 11 maart om 20 u. wordt in „De Gouden Arend" te Roesbrugge „De Filosoof van Hagem" opgevoerd door het Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen.

„De Filosoof van Hagem" is de plezierige historie van Karel Ruyssin naar een roman van Jef Scheirs. Deze tragie-komische geschiedenis werd door Greta Barbry herwerkt voor „Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen" en wordt geregisseerd door Frank Verdru.

Het is het verhaal van de vrijgezellen, gebroeders Titen en Naten Wecksteen. Titen, duivenmelker en levensgenieter, samen met Naten, de noeste werker en vrek, op een boerderijtje. Met daarbij nog Patatje die er werkt als knecht, en de perikelen met de oude vrijster Koletje Kambeels, waarop Naten een oogje heeft...

Voor de rest van het verhaal verwijzen we naar de toneelopvoeringen, die door „Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen" her en der gebracht worden, en met sukses. Teater met aangrijpende en vertederende momenten, maar eveneens met komische scenes en ongelooflijke toestanden. Gewoon toneel over, van en voor het volk.

Benevens de gekende akteurs Antoon Hardeman (in de rol van Titen), Frank Verdru, Leon Vanhee, Greta Barbry, Guido Morreel, Godelieve Boxoen, Roland Delannoy zal Robert Bafcop te Roesbrugge de rol van Naten, de vrek, vertolken.

Org.: DF-IJzerweelde. Toegang: 200 fr., DF-leden, Plus-3-Pas en P.C.P.: 150 fr. Reservaties bij alle DF-Bestuursleden of in „De Gouden Arend" (057/30 09 66). Echter geen nummering meer op het DF-sekretariaat !

CHIRO-HARO

Goeiedag,
hier zijn we weer.
Nu we dit jaar met een nieuwe leiding staan die boordevol kracht en energie steekt is het de hoogste tijd dat we dit aan jullie tonen.

Op 12 maart 1988 is het zover, Chiro-Haro verwacht alle chiro-ouders, vrienden en oudleiding voor het groepsfeest in zaal „Christen Volkshuis" bij Patrick Gunst.

Om 18 u. is er eucharistieviering.

Van 19 tot 20 u. zijn er gratis chocoboterhammen voor de leden en is er zangfeest.

Om 20 u. stipt start het spektakel ! Ook dia's uit Dilsen !

TE KOOP

- Schone en grote **VOGELKOOI** met merel erin.
  2 stevige **BINNENDEUREN**
  TREKHAAK Peugeot 304
  Tel. 057/30 04 52 (vanaf 19 u.)

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Marieke Vanallemeersch, dochter van Stefaan en Karien Dequeker.

Micha Toussaint dankt

iedereen die hem steunde tijdens de 16e Prins Karnavalverkiezing van de Landelijke Pleuten.

De Antiekbeurs van de Westhoek

te VEURNE in het LANDHUIS
(Markt)
van 20 t.e.m. 25 MEI 1988

Voor deelname :
Sekretariaat N.V. Fradian,
Schoolstraat 28, 1890 Opwijk
Tel. 052/35 56 65

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER IS BINNEN.

Ook als u geen klant bent, hebt u in 20 minuten uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Stijlvolle heropening van
"COIFFURE MARC"

Nadine en Marc heten eenieder welkom in hun heringerichte kapperszaak waar roze en grijze tinten een harmonie en rustgevende sfeer scheppen.

Hondschootestraat 5 • BEVEREN-IJZER • 057/30 02 79

fotografie klaas ieciuyse

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

SLAGERIJ-SPEKSLAGERIJ

DE POSTERIJ

A. Delanote-Mouton

ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 82

vraagt
LEERJONGEN
vanaf 1 juli.

JAARLIJKS VERLOF
vanaf maandag 12 juni
t.e.m. donderdag 30 juni

NIEUWS VOOR DE LIJNVISSERS

Voor vissen is water een absolute noodzaak, maar of ze de laatste dagen en weken niet wat te veel van het goede kregen wordt ten zeerste in vraag gesteld.

Reeds voor 1988 kregen we in de IJzer een visuitzetting toebedeeld van de West-vlaamse Rivierkommissie. De storting van januari omvatte : 21 000 voorn 13/18 cm, 7 000 lauw 10/18 cm en 1 400 baars 10/16 cm.

In de loop van het jaar verwachten we nog 300 kg paling, 2 500 stuk karper 8/12 cm, 300 kg grote karper en een 200 kleine snoek.

Door de verantwoordelijken zal een inspanning gedaan worden om meer paling en zelf glasaal te bekomen. Zo zie je maar, beste lijnvissers, ook deze zomer zal ons pennetje weer eens onder kunnen duiken !

EENPERSOONSVENNOOTSCHAP DOKTERVENNOOTSCHAP

Iedere zelfstandige, handelaar, ambachtsman of beoefenaar van een vrij beroep kan nu, zonder tussenkomst of medewerking van een derde, een eigen vennootschap stichten.

Voordelen en nadelen van deze nieuwe vennootschapsvorm worden omstandig uiteengezet (met een speciale kijk op de medische en para-medische beroepen) op de zakenlunch van de ORDE van DRIEKONINGEN te Beauvoorde, op maandag 18 april a.s., door ere-inspecteur D.B. Roger-A. BLONDEAU.

Duidelijke toelichting en de jongste gegevens in verband met de z.g. DOKTERVENNOOTSCHAP. Gelegenheid tot het stellen van vragen.

Houd deze datum vrij.

Inschrijving melden vóór maandag 11 april bij Ordelid Daniël Vanderscheuren tel. 051/50 06 57. De plaatsen zijn beperkt.

KLEINE FISKALE KRONIEK

De Medehelpende Echtgenote

Aan de echtgenote die meewerkt in het bedrijf of beroep kan en mag een winstaandeel toegekend worden.

Die medewerking is niet gebonden aan bepaalde aktiviteiten, en kan zelfs tamelijk passief zijn. Wie instaat voor het opvangen van klanten en vertegenwoordigers en het opnemen van telefonische oproepen bij afwezigheid van de bedrijfsuitbater is een medewerker. Des te meer als men nog belast is met het onderhoud van de bedrijfslokalen, de kledij, de apparatuur en/of het administratief werk.

Er kan aan de echtgenote maximum maar 30 t.h. toegekend worden van het nettobedrijfsinkomen van de uitbater, tenzij kan aangetoond worden dat haar prestaties in verhouding tot het geheel zo belangrijk zijn, dat een groter aandeel verantwoord is.

Het toekennen van een winstaandeel aan de echtgenote brengt geen *sociale lasten* mee, die afzonderlijk op haar naam gevestigd worden.

Een eigen bedrijfsinkomen (of vervangingsinkomen) waarvan het bruto-bedrag hoger ligt dan 21.000 fr. belet het toekennen van een winstaandeel aan de medewerkende echtgenote.

Maar... aangezien het toekennen van een winstaandeel aan de echtgenote, een gevoelig belastingvoordeel met zich kan brengen, is het in sommige gevallen, waar de echtgenote een eigen deeltijds beroep heeft, met een beperkt inkomen, wel wenselijk te laten nagaan indien het niet voordeliger is aan de eigen inkomsten van de echtgenote te verzaken en een winstaandeel als medehelpende echtgenote toegewezen te krijgen.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc · Fisk. Adviseur UFSAL

de grootste keus
behangpapier

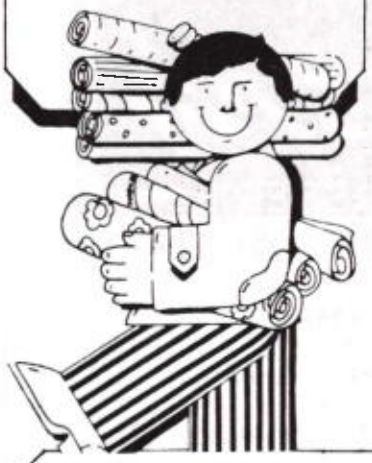

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

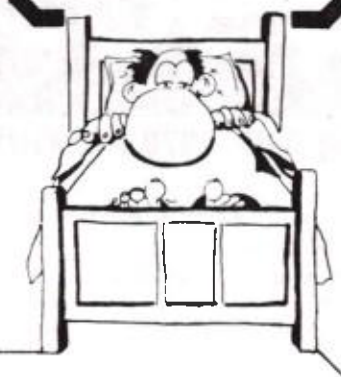

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**
Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL
HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

Voor het thuisslachten van varkens
Versnijden van runds-, schape- of kalfsvlees

één adres :
Johan HARDEMAN

Krombekeplein 22
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 01 18

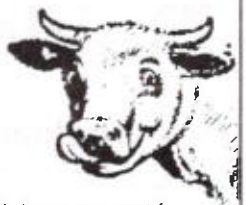

Specialiteit :
bereiden van worst, bloedworst, hoofdvlees en paté
DIT ALLES AAN EEN ZEER VOORDELIGE PRIJS

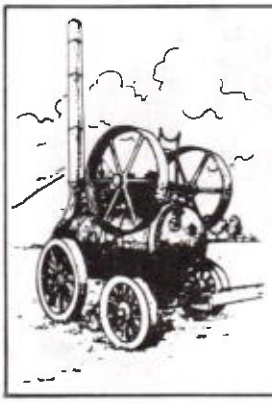

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Pedro Neyrinck van Beveren met Brigitte Feys van Leisele.

KABARET TE STAVELE

Voor de zesde maal staat het Stavelse Kabaretgezelschap op de planken. Het wordt weer een bonte mengeling van liedjes en sketches. De lachspieren worden duchtig op de proef gesteld.

Er wordt te Stavele opgetreden op zaterdag 5 en 12 maart '88, telkens te 20 u. stipt in de gemeentezaal. Inkom 100 fr., kinderen 50 fr. Kaarten bij de spelers of bij Wilfried Laureys, Zwanestraat 7 - tel. 057/30 00 17.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van februari :

Gast L.	3-408
Wullen R.	3-343
Persyn J.	3-333
Geerardijn G.	3-326
Delbaere R.	3-321
Claeys B.	3-314
Butaye G.	3-289
Hauspie M.	3-282
Mernhout M.	3-274
Masscheleyn M.	3-264
Soetaert G.	3-232

VOETBALKLUB TSC PROVEN

De jeugdwerking van TSC Proven doet beroep op alle jongens vanaf 11 jaar die graag lid zouden worden van hun voetbalklub. Geïnteresseerden kunnen geheel vrijblijvend hun naam, adres en geboortedatum opgeven aan Hans Couttouw, Haringestraat 52, 8990 Roesbrugge-Haringe of telefonisch via het nummer 30 11 55 (over de middag of 's avonds na 17.30 u.).

In de loop van de maand april wordt dan eens een samenkomst georganiseerd.

AUTOHANDEL
best cars
GARAGE-CARROSSERIE
Provenseweg 90B, 8970 POPERINGE - 057/33 47 92

☐ *UNIEK IN BELGIË :* **komputer voor motortest**
☐ Hypermoderne autolakspuiterij
☐ Tweedehandswagens, onmiddellijk uit voorraad leverbaar :
GOLF GTI '86 — BMW 316 '87
MITSUBISHI Galant Diesel '84 — MERCEDES 200 stationswagen '84
☐ Nieuwe wagens verkrijgbaar : VW - AUDI - BMW - MERCEDES (speciale voorwaarden)

TONEELKRING PROVEN

Toneelkring Proven voert op vrijdag 25, zaterdag 26 en zondag 27 maart het stuk „Au Bouillon Belge" op in de zaal „Sint-Jozef". De voorstelling begint telkens om 20 u.

Walter Van den Broeck gaf „Au Bouillon Belge" als ondertitel mee : Een kommunautair blij-spel in het Belgisch. Dank zij onze niet zo snel evoluerende nationale politiek blijft dit meesterwerk nog wel enkele jaartjes aktueel.

Vlaanderen, Wallonië en Brussel krijgen gestalte in de personages, die de auteur op sublieme wijze kreëerde. Hoewel doorspekt met symboliek, vraagt het stuk geenszins een analytische inspanning van de toeschouwer. Veel eerder doet het beroep op de lachspieren.

Na de begrafenis van hun vader komen Marie, Jos en Astère samen in het ouderlijke routiers-café om er de erfeniskwestie te regelen. Dit delikate gegeven en vooral de moeilijkheden die dit zo vaak met zich meebrengt, zorgen ongetwijfeld voor intens en meelevend toneelplezier.

Zij akteren voor u : Ann Doise, Mark Paelinck en Rik Slosse. Johan Nuyttens debuteert als regisseur.

Toegang : 150 fr. Kaarten te reserveren bij Kris Rosseeuw, Proven - 057/30 03 55.

Toneelkring Proven in samenwerking met Davidsfonds IJzerweelde.

TE KOOP
ROESBRUGGE
Prof.O.Rubbrechtstr. 59
GROOT BURGERSHUIS
eventueel handelshuis
met grote garage (4 auto's mogelijk)
met uitgang in tweede straat
Tel. 057/30 00 59

Guido BERTEN

Provenplein 16
8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND MAART

Kaartingen

- Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 5 maart
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 7 maart
maandelijkse kaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 9 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 14 maart
maandelijkse kaarting
- Beveren-IJzer, café „'t Lusthof"
zaterdag 19 en zondag 20 maart
Handdoekkaarting
- Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 21 maart
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 26 en zondag 27 maart
maandelijkse kaarting

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 5 maart
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 12 en zondag 13 maart
smijting voor de leden
- Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 26 maart
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Kookles op donderdag 3 maart : „Originele, eenvoudige gerechten voor het weekend" om 13.15 u. in „St.-Jozef" te Haringe.
- Turnlessen : Dit jaar richten we een reeks van 10 turnlessen in. De eerste les heeft plaats op dinsdag 5 april van 20 tot 21 u. bij Patrick Gunst. Gelieve vooraf in te schrijven bij Mevr. Vanstraeseele. Prijs : 450 fr.

KULTUURGEMEENSCHAP HARINGE

- Vrijdag 25 maart 1988 te 20 u. in de Sint-Martinuskerk te Haringe : optreden van het Fatima-koor uit Heule met Liederpassie „De Memoria Passionis" van Aegidius Verminnen in uitwerking van wijlen Herman Roelstraete. Een Vlaams werk begonnen in 1689 waaruit een selektie van 18 nummers waarin het lijdensverhaal van Kristus in de Olijfhof en tot de Kruisdood wordt weergegeven.
Vooraf orgelvoorspel door Manu Delrue.
Algemene leiding : Laurent Lesage.
Deelname in de kosten : 100 fr.

Noël Deloz dankt

alle supporters en allen die meegewerkt hebben aan de 16e Prins Karnavalverkiezing van de Landelijke Pleuten.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De aanhang van Antenetje Spaak is niet meer groot, nog amper drie zetels in de Kamer, maar ... ze is de nieuwe voorzitster van de Franse Gemeenschapsraad en dat heeft haar prestige wat opgevijzeld. Antenetje heeft de zaken eens goed bekeken en een wereldschokkende uitspraak gedaan: „Eens zullen Vlaamse en Franstalige Brusselaars toch met elkaar moeten spreken„. Dat is klaar, maar 't zal voorzeker in het Frans moeten gebeuren. In elk geval zijn de Brusselse francofonen weer wat arroganter geworden en in hun imperialistische neigingen willen ze voor de zoveelste keer gaan meten met twee maten en twee gewichten.

In de Nationale regering, die tegenwoordig zo moeilijk tot stand komt,willen ze samen met de Walen, ten opzichte van de Vlamingen de pariteit, d.i. evenveel vertegenwoordigers in het parlement en in de regering, evenveel macht en evenveel geld, niettegenstaande er in het land 60 t.h. Vlamingen zijn en maar 40 t.h. Franstaligen! Maar te Brussel mag er volgens hen, geen sprake zijn van pariteit, daar moet de macht en het geld naar verhouding verdeeld worden, omdat er daar onder de eigen bevolking 60 t.h. Franstaligen en slechts 40 t.h. Vlamingen zijn .

't Is moeilijk voor Jean-Luc Dehaene om met die mensen te onderhandelen en 't gaat niet beter met de Walen (ook al is zijn naam afgeleid van hun regionaal symbool), want dat zijn er ook die altijd het meeste eisen en het minste geven.

't Is al sedert 1830 dat het tussen Vlamingen en Walen niet botert. En wat de meesten niet weten is dat de Walen eigenlijk de eerste waren om te streven naar federalisme: elk zijn pijp en elk zijn toebak. Daarop hebben ze reeds aangedrongen in de jaren 1880-1890.

Dat is nu wel een beetje veranderd, ze zijn niet meer zozeer gebrand op de totale onafhankelijkheid, want ze zouden die 120 miljard missen, die ze elk jaar uit Vlaanderen krijgen.

Zeg Jef, weet je wel wat 120 miljard betekent ? Dat zijn bedragen, die wij met ons middenstandspensioentje ons maar moeilijk kunnen voorstellen. In briefjes van duizend geeft dat een gewicht van 108 000 kilo's! Neen, dat is geen drukfout, ik zeg wel: honderdenacht duizend kilos. Welnu elk jaar gaat er zo'n treinlading briefjes van duizend vanuit Vlaanderen naar onze Waalse broeders. En over de wederliefde valt er maar weinig te zeggen.

„'t Verschil in volksaard tussen Vlamingen en Walen is te groot", *zegt Gusta*, „we hebben dat destijds gezien toen we samen de Kongo aan het koloniseren waren. De Vlamingen spraken van een *(h)oerwoud* en de Walen van een *forêt vierge* ! Is er een groter tegenstelling mogelijk ?"

Ik denk van niet,
Pol

De Antiekbeurs van West-Vlaanderen

KASTEEL VAN RUMBEKE
(Roeselare)
van zaterdag 5 MAART '88
t.e.m. zondag 13 MAART '88

Iedere dag open van 14 u. tot 20 u.
Provinciaal Domein Het Sterrebos

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

- VW Golf 12/86 benzine
- PEUGEOT 205 4/86 diesel
- FORD Fiesta 1984
- FORD Escort '87
- FORD Fiesta '82
- FORD Fiesta '78
- VW Golf Diesel '84

PEDICURE
Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis
Woensdagnamiddag gesloten
Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

T.I.

Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd

Schoenen
Ig. PARENT-MOYAERT
Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

De nieuwe Miele wasautomaten sparen onze rivieren en uw portemonnee.

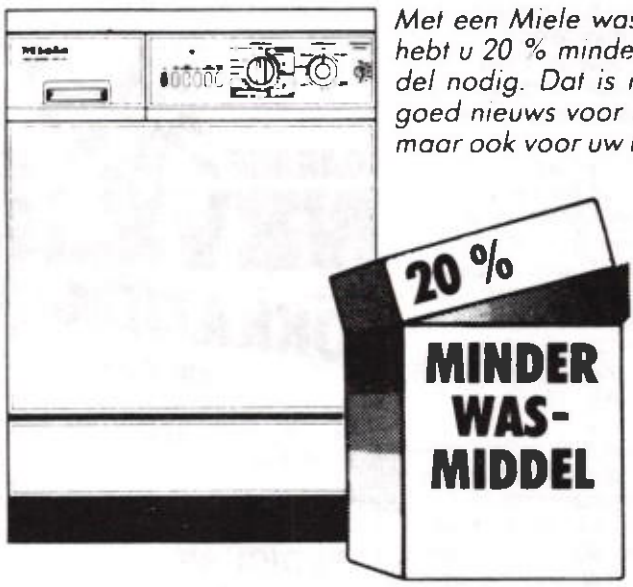

Met een Miele wasautomaat hebt u 20 % minder wasmiddel nodig. Dat is niet alleen goed nieuws voor het milieu, maar ook voor uw budget.

En dat is nog maar één van de technische snufjes van Miele, waarover wij u graag meer willen vertellen.

Miele
Investeer in kwaliteit.

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**
Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94 Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

De dochter van Remieten Tatse, den schoenmaker van Pollinkhove noemde Jozefiene. 't Wos è snelle puppe van rond de twintig jaar, die djuuste è daan hadde met voortleeren, maar waarachter dat de jonkheden ol ferme aan 't rinkevielen waaren.

Stiene, heur moeder, die 't nogol hooge op hadde met heur eenige dochter, hadde ol wel laaten verstaan dat den eersten den gereedsten niet moeste peinzen van d'r achter te draaien!

Pertank, 't wos ol in de roep dat Jozefientje holvelings in kennisse wos met Berten Knulle, die rondging met gazetten.

„Wuk!" riep Stiene, ols ze dat hoorde ... „Wien strooit er dat rond ? Je peinst toch zeker niet da'k mien dochter zoolange hèn laaten voortleeren om toen rond te gaan met gazetten!... Je meugt gerust zyn, z'hèt è schoone plekke teweege op è grooten bureau in Rysel ... 't Is een met è langen arme van vanvoorenaan in 't Fransche die daarvooren è zorgt hèt!"

Inderdaad, de maand d'r achter wos Jozefientje met pak en zak naar Rysel vertrokken. De weeke daarop kwam ze voor een dag naar huis en Stiene wos ongehoord kontent, ols ze hoorde hoe wel dat Jozefientje dat daar stelde.

De menschen van de plaatse keeken maar aardig ols ze zaagen hoe dat Jozefientje met è chieken auto naar huis è brocht wos olle weeke ... Maar è paar maanden laater kwam ze maar è keer in de maand meer, omdat ze ginder de zaterdag danslesse ging gaan volgen, zei Stiene.

„Wuk moet dat jonk hier doen de zundag!... en ginder hèt ze d'occasie van dingen te leeren dat ze olhier niet kunnen!"

De weeken en de maanden gingen voorby en 't wos nog è raareteit dat Jozefientje è keer overstak naar Pollinkhove.

Maar op è zaterdag, op de noene, kwam ze op 't onverwachts toe met 'n autobus. Meneere paster hadde ze zien ofstappen en naar huis gaan. Kerieus gelik dat'n wos, kon 'n niet laaten van in d'achternoene è keer naar Remietens te gaan hooren ...

„Dag Stiene!" zei de paster in 't binnengaan ... „'k hèn è zien dat Jozefientje mei wos met 'n autobus en 'k zyn è keer kommen gedag zeggen ... hoe stelt ze't nog osan ?"

Meneere paster zag meteen dat er daar è haar in de butter wos, want Stiene keek gelik een die 't zuur hadde en Remieten zag er oek niet veele vriendelijker uit ...

„Z'is toch niet ziek zeker ?" vroeg de paster.

„Nee neen, z'is niet ziek!" zei Stiene ... „maar ze gaat daar niet meer weerekeeren wei!" riep ze kwaad.

„Hoezoo datte ?" vroeg de paster verwonderd.

„Omdat z'er heuren buik van vul hèt van dat frans luuze volk!" riep Stiene luide.

„Jaa'z!" riep Remieten nog luider, en 't wos uit zyn mond voor dat'n 't wiste ... „maar ze weet niet van wien dat 't is!"

KWAAK

18e jaargang Nr 4 april 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks behalve in augustus

Opgedragen aan allen die ooit hop hebben gekweekt of geplukt !

DE HOPTEELT EN HAAR MODERNE TECHNOLOGIE

Men zegt dat de hop hier verdwijnen gaat ! Z'en zal !

door :
Dr. Dr.h.c. ir. A. MATON
Direkteur van het Rijksstation
voor Landbouwtechniek te Merelbeke

De eerste plukmachine uit het Poperingse hopland (1953), bij Roger Top te Proven. De machine bestond uit twee delen, het plukgedeelte op het veld en het sorteersysteem op de hoeve bij de ast.

De hopteelt in Midden- en West-Europa is zeer oud en gaat terug tot in de vroege Middeleeuwen : de eerste oorkonde dateert van 736 in Beieren, maar toch was er reeds in 768 ook in onze kontreien sprake van hop, nl. in een schenkingsakte van Pepijn de Korte aan het klooster van Saint-Denis, nabij Parijs. Vanaf de 15e eeuw kende het gebruik van hop bij de bierbereiding de grote doorbraak, waartoe vooral Jan zonder Vrees, hertog van Boergondië een belangrijke bijdrage leverde. In de 16e eeuw kende de hop van Asse-Aalst en van Poperinge zelfs wereldfaam en leidde tot een belangrijke kommerciële aktiviteit. In Engeland werd de hopteelt door Vlaamse immigranten ingevoerd in de 16e eeuw en er verder verspreid. In de Amerikaanse Far-West en in Australië heeft de hopteelt pas 120 jaar geleden zijn intrede gedaan. De hopteelt is een wereldwijd verspreide kultuur; daarenboven laat zij iemand die er in kontakt mee komt nooit meer los.

De ontwikkeling van de hopteelt

Het wereldhopareaal omvatte in het begin van deze eeuw 106.000 ha. Deze oppervlakte bedroeg nog slechts 40.000 ha aan het einde van de Eerste Wereldoorlog, maar steeg dan weer snel, om echter, wegens de ekonomische krisis van de jaren dertig, de Tweede Wereldoorlog en de gevolgen ervan, in 1955 terug te vallen op 45.000 ha. In het zog van een steeds groter wordende welvaart, die zich ook uit in een groter bierverbruik, breidde de hopteeltoppervlakte zich van langs om meer uit. Deze stijgende aangroei van de hopteelt werd weliswaar in sommige perioden lichtjes naar beneden gedrukt, doch in 1983 was er terug een oppervlakte van 95.665 ha hop, m.a.w. het peil van 80 jaar terug werd bijna opnieuw bereikt. De drie grootste hopleveranciers ter wereld zijn de Duitse Bondsrepubliek, de Verenigde Staten van Amerika en Rusland.

In de jaren zeventig was er nu eens een tekort, dan weer een overschot aan hop. In de tweede helft van dit decennium was er echter globaal een te lage hopproduktie. Vanaf 1980 echter, steeg de voortbrengst zodanig dat het aanbod veel groter werd dan de vraag, o.a. omdat het bierverbruik stagneerde als gevolg van de tot op heden voortdurende ekonomische krisis en omdat vanaf 1970 de aangewende dosis hop in de bierbrouwerij steeds maar kleiner werd om uiteindelijk nog ongeveer 120 g/hl (6 % alphazuren) te bedragen. Het aanwenden van kleinere dosissen hop in het bierbrouwen vindt ten eerste zijn oorsprong in het feit dat de konsument en vooral de vrouwelijke konsument in tegenstelling tot vroeger, bitterstofarme bieren verkiest en ten tweede dat vele nieuwe hopsoorten zeer bitterstofrijk zijn : de nieuwste Amerikaanse soorten b.v. Galena en Nugget bevatten tot 13,5 % alpha-zuren.

Tenslotte heeft de moderne brouwtechnologie het mogelijk gemaakt om grote besparingen te doen in het aanwenden van hop o.a. door het gebruik van pellets, hopextrakten en iso-alpha-zuur-produkten. De te lage hopproduktie aan het einde van de jaren zeventig leidde ingevolge de ekonomische wet van vraag en aanbod in de jaren 1979 en 1980 tot zeer hoge prijzen op de vrije hopmarkt. Deze piekprijzen deden de hopoppervlakte sterk uitbreiden en tengevolge daarvan de hopproduktie zo zeer stijgen, dat het vanaf 1982 tot een ongehoorde daling kwam van de hopprijs op de vrije markt. Hoewel de hopoppervlakte van jaar tot jaar kan verschillen, had men vanaf 1981 de wereldhopoppervlakte niet meer mogen uitbreiden en had men integendeel vanaf 1982 grotere oppervlakten moeten rooien. Dit is echter in onvoldoende mate gebeurd : in 1984 was er nog steeds 92.821 ha en in 1985 nog 86.855

ha hop. Ook in 1987 is de wereld-hopoppervlakte niet verminderd. In eigen land heeft de wereldhopkrisis helaas katastrofale gevolgen, die slechts in 1987 enigszins gemilderd werden. In 1985 en 1986 werd Brewers Gold-hop, die in 1986 niet minder dan 35 % van ons hopareaal uitmaakte, niet meer afgenomen door de Duitse handel en blijft in haar totaliteit onverkocht liggen. Deze hopsoort geeft hoge opbrengsten, een middelmatig alpha-gehalte en groeit zeer goed in ons klimaat : zij was daarom zo geliefd bij de Vlaamse hopplanter, ook al lag zij altijd lager in prijs dan andere hopsoorten. Genoemde handelspraktijken waren bedoeld om de Vlaamse en Frans-Vlaamse hop te gronde te richten. En inderdaad, de hopoppervlakte die in 1982 nog 860 ha bedroeg in ons land, daalde er tot ca. 400 ha in 1987. Een rekonversieplan werd echter opgezet, dank zij de door Staatssekretaris P. De Keersmaeker bepleitte en bekomen E.E.G.-steun én subsidie van de Belgische Staat. Ook de Stad Poperinge komt tussen in de aankoopprijs van plantgoed. Een Werkgroep van hopplanters, hopdeskundigen en vertegenwoordigers van de hopsteden leidt de rekonversieverrichtingen en er leeft opnieuw hoop in de hoptelerskringen. De Brewers Gold wordt vervangen door aroma-hop en super-alpha-hop die goed in de markt liggen. Deze vervanging gebeurt door middel van plantgoed dat virus- en verticilliumvrij is, wat tot sanering en verhoging van de rendabiliteit in de hopsektor zal leiden. Hopelijk wordt deze aloude Vlaamse teelt aldus toch nog gered. Dat de hopplanter deze teelt niet laat vallen is niet alleen aan zijn lovenswaardige koppigheid te danken doch ook aan twee mechanismen die hij hanteert om deze kultuur die dan toch grote investeringen vergt (hopstelling, plukmachine, drooginstallatie), te kunnen behouden. Enerzijds worden voorverkopen gesloten tussen de hopproducenten en de hophandelaars; de omvang ervan is in de grote hopproducerende landen zeer belangrijk t.o.v. de totale hopomzet. Bij ons sluit men integendeel veel te weinig voorkontrakten. Immers de prijzen kennen bij verkoop van hop onder voorkontrakt een zeer rustig verloop. Weliswaar haalt men aldus geen hoge maar dan toch een lonende prijs. Het tweede mechanisme dat de hopplanter aanwendt om zijn bedrijf ekonomisch rendabel te houden is het drukken van de produktiekosten door een reeks maatregelen, zoals het aanwenden van hoog kwalitatief plantgoed en de mechanisering van zijn bedrijf.

De technologie

A. Het vervangen van oude, en niet meer aangepaste hopsoorten, wordt meer en meer gedaan door middel van stekken, die men in vitro, onder volledig gekontroleerde omstandigheden, uit o.a. meristemen kweekt. Deze metode laat niet alleen toe een vlugge vermeerdering van krachtig plantgoed van een door de brouwerij gewenste hopsoort te bekomen, maar tevens virusvrije hopstekken te produceren. Dit virusvrij plantgoed kan tot een meeropbrengst per ha van 20 % en meer leiden. Volwassen stekken, de zgn. zogers, kunnen ook als grondstof gebruikt worden voor de produktie van hopscheuten in de winter - een nieuwe technologie die wij uitwerkten tot het bekomen van een oude delikatesse die in België hoge verkoopprijzen haalt, nl. 2.000 fr./kg en meer.

B. In de hopteelt wordt een maximale mechanisering nagestreefd en bereikt. In de grote Amerikaanse, Engelse en Australische bedrijven worden de produktiekosten er aanzienlijk door verminderd. In de kleinere West-Duitse, Belgische en Franse hopbedrijven is de mechanisering echter problematischer, omdat men er slechts over kleine oppervlakten beschikt, daar waar een (partiële) mechanisering slechts verantwoord is vanaf minimum vijf ha. Deze drempeloppervlakte wordt slechts door een deel van de hopplanters in genoemde landen bereikt, hetgeen soms tot koöperatieve mechanisering leidt. Toch blijft de hopteelt ook heden ten dage nog een arbeidsintensieve aktiviteit, die minstens nog 500 arbeidsuren per ha vergt.

C. Het insnijden van de wortelblok in het voorjaar wordt nu minder vaak gedaan, zonder dat opbrengstverliezen optreden. Daarenboven kan deze bewerking nu ook machinaal gebeuren.

D. Het aanbinden van de klimdraad (zwartgegloeide ijzerdraad) gebeurde totnogtoe door middel van een kansel of platform, gemonteerd op een traktor, waarop twee arbeiders plaatsnemen die de klimdraden vast binden aan de langskabels van de hopstelling. Onderaan bindt men de draden aan bodemspiesen. Heden ten dage worden in het Poperingse echter reeds een tiental machines gebruikt die het half-mechanisch aanbinden van sisal-polyetheen-draden mogelijk maken. Deze machines worden door een traktor getrokken en zijn aangedreven door de aftakas.

(vervolg p. 291)

OP ZOEK NAAR MOOIE FANTASIEJUWELEN... ?

...om naar een feest te gaan ...om een cadeau te doen.

DAN VINDT JE BESLIST WAT JE ZOEKT BIJ

„OGGI" - Obterrestraat 56, 8994 PROVEN - Tel. 057/30 06 74

De kwaliteit van Monet-accessoires, door de jaren heen hetzelfde gebleven;
U kan steeds sieraden uit de nieuwe kollektie kopen om de verzameling uit te breiden.
TIJDLOOS, SIMPEL VAN VORM, MOOI EN IEDER SEIZOEN DRAAGBAAR !

VERGEET DE NIEUWE KOLLEKTIES NIET...

Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...

Dagelijks open van 9 tot 20 uur, alsook op zondagvoormiddag

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERIALEN UIT AFBRAAK :

- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- goede teelaarde, geleverd met kamion
- **GRATIS TE BEKOMEN** aarde voor vulling

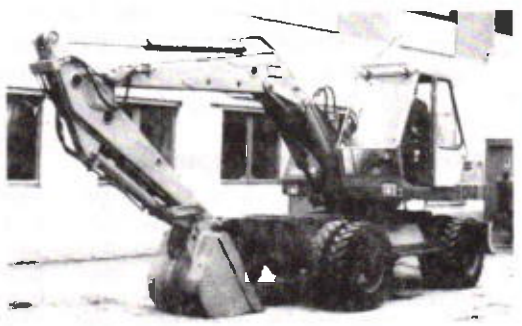

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (5)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging :
Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt !

Gedenkplaat voor Jehan Yperman aan de gevel van het voormalige Bellegodshuis te Ieper, op 8 augustus 1933.

Leven en werk van Jan Yperman

Toen Yperman, langs zijn werken, eenmaal was ontdekt en men tot de bevinding was gekomen dat hij een belangrijke laat-Middeleeuwse geneeskundige moet geweest zijn, deden de historici onmiddellijk de nodige inspanningen om meer over hem te weten.

Door zijn naam en ook uit de *Cyrurgie*, was af te leiden dat men te Ieper moest gaan zoeken. Isidoor Diegerick (1812-1885) archivaris en bibliotekaris van Ieper duikelde in de oude geschriften van de stad, maar wist maar enkele preciese gegevens te ontdekken : enkele posten uit de oude stadsrekeningen. Daaruit bleek dat Jan Yperman zich in 1303 of 1304 in de omgeving van Ieper zou gevestigd hebben en in die stad tot chirurgijn van het gasthuis *Van Belle* werd benoemd. In die tijd was er ook een Kateline Yperman (zijn moeder ?) in dezelfde instelling werkzaam, die echter in 1304 opgevolgd werd door haar dochter, eveneens Kateline geheten. In 1318 zou Yperman door de stadsmagistraat verzocht zijn zich binnen de muren van Ieper te vestigen. Daar bewoonde hij een huis in de *Zuutstraete* (nu Rijselsestraat), één van de hoofdstraten van de stad. In 1325 kreeg hij een toelage omdat hij met de geneeskundige verzorging van de Ieperse legermacht was belast, die op de been gebracht werd naar aanleiding van een twist tussen de graaf van Vlaanderen, Lodewijk van Crécy en de Bruggelingen. In 1327 kreeg hij een beloning voor de goede zorgen die hij aan de onbemiddelde zieken van de stad had verschaft (53).

Uit dit alles werd door Broeckx geponeerd dat Jan Yperman in het laatste kwartaal van de 13e eeuw, als zoon van een Ieperse poorter, vermoedelijk te Ieper werd geboren. Dat hij zich omstreeks 1297-1303 te Parijs onder de leiding van de beroemde Lanfranco van Milaan op de heelkunde toelegde (wat steunt op een nogal onduidelijke uitlating in zijn *Cyrurgie*). Terwijl zijn sterfjaar tussen 1329 (jaar waarin hij voor het laatst in de Ieperse stadsrekeningen wordt vermeld) en 1332 (jaar waarin er op de stadsrollen van een andere chirurgijn in het gasthuis *Van Belle*, sprake is) zou te zoeken zijn.

Naderhand zijn wel enkele aanvullingen en korrekties aangebracht. Bovendien heeft men Carolus en Broeckx verweten dat zij nogal losjes verreikende gevolgtrekkingen hebben gemaakt uit de karige gegevens waarover zij beschikten. Dat lijkt inderdaad wel zo, maar we mogen toch niet vergeten dat degelijke geschiedschrijving nooit in een keer gebeurt en dat de verbeteraars toch dankbaar moeten zijn om het eerste stramien dat zij hebben gekregen en waarop zij hebben voortgewerkt, zij het nu ook dat de stramienmakers hier en daar een steek hebben laten vallen.

In 1863 werd door Snellaert het vermoeden geopperd dat Yperman zou geboren zijn te Poperinge, omdat in een oud dokument sprake was van een getuigenis in 1281 te Poperinge afgenomen van een zekere Jehan Ipperman (54).

Bij opzoekingen door Emile de Sagher, die in 1894 jhr. A. Merghelynck als stadsarchivaris had opgevolgd, werd een stuk aangetroffen waarin sprake is van een huwelijk op 18 augustus 1285 van Jehans Yperman. Prof. Van Leersum, die de zaken grondig heeft bestudeerd, meent dat het hier niet noodzakelijk om de heelmeester moet gaan, want zo schrijft hij ; „... er zullen allicht in deze stad, welke gezegd werd toentertijde een paar honderd duizend zielen te tellen, wel meer dan één drager van denzelfden naam gelijktijdig geleefd hebben, al is de waarschijnlijkheid dat zij ook den voornaam gemeen hebben gehad, wederom minder groot" (55). Maar die waarschijnlijkheid wordt nog meer gereduceerd als men weet dat Ieper in de 13e eeuw niet „een paar honderd duizend zielen" maar slechts 30 000 à 35 000 inwoners telde ! Zodat het bijna zeker is dat Jehan Yperman, de heelkundige, in 1285 is gehuwd, waaruit we zouden kunnen besluiten dat hij omstreeks 1260 zou geboren zijn !

Uit een ander stuk door Emile de Sagher opgediept, blijkt bovendien dat Yperman in 1310 tot de burgerij van Ieper behoorde. Het gaat om de aankoop van een huis buiten de muren van de stad, richting Boezinge (hors le porte de Boesinghes...). Later werd hij - in 1318 - zoals we gezien hebben, verzocht zich binnen de muren van de stad te vestigen (56).

Uit de weinige precieze gegevens die ons bekend zijn, is zijn leven bij benadering als volgt te schetsen :

Jehan Yperman zou als zoon van een chirurgijn geboren zijn te Ieper of omgeving omstreeks 1260 en gehuwd zijn in 1285. Hij zou gestudeerd hebben, kende Latijn, en zou over een goed gedokumenteerde biblioteek hebben beschikt, wat zou blijken uit het feit dat hij om zijn eigen boeken te schrijven een aantal Latijnse werken kon benutten.

Als jonge arts zou hij bepaalde opdrachten voor de stad Ieper uitgevoerd hebben, b.v. in 1297 en 1298, maar naderhand, voorzeker kort na 1300, zou hij met een soort studiebeurs van de stadsmagistraat zich verder bekwaamd hebben in de heelkunde, te Parijs, bij de Italiaan Lanfranco van Milaan. In eigen land was dezelfde opleiding niet mogelijk, aangezien het in de Zuidelijke Nederlanden nog langer dan een eeuw zou duren - tot in 1425 - vooraleer er te Leuven een medische school tot stand kwam. In Italië was dat heel wat vroeger gebeurd, want

➧

van de tiende eeuw af bestond er te Salerno een geneeskundige school. Omstreeks 1021 volgde deze van Montpellier, die naderhand opgenomen werd in de daar opgerichte universiteit en kwamen in de 12e en 13e eeuw medische fakulteiten tot stand aan de universiteiten te Parijs, Bologna, Oxford en Salamanca. Daar werd weliswaar nog lang geteerd op de kennis van de Grieken en Romeinen, maar er kwamen toch enkele grootmeesters aan bod die voornamelijk in de heelkunde voorzichtig nieuwe paden bewandelden.

Lanfranco van Milaan (+ 1315) was een leerling van Willem van Saliceto van Piacenza (1210-1280), professor te Bologna, die een zeer waardevol en oorspronkelijk werk over heelkunde had geschreven. Lanfranco geraakte gemengd in de strijd tussen paus en keizer, koos de zijde van de Welfen (aanhangers van de paus) en moest toen deze in de verdrukking geraakten, uitwijken naar Frankrijk, eerst naar Lyon en vervolgens naar Parijs. Het zou bij hem zijn, in het beruchte *Collège de St.-Côme* dat Yperman zijn chirurgische vorming voltooide.

Er wordt wel eens beweerd dat Yperman als veldarts van de Ieperlingen, op 11 juli 1302 zou opgetreden zijn bij de slag van de Gulden Sporen op de Groeningekouter te Kortrijk, maar dat is niet in overeenstemming te brengen met zijn scholing te Parijs.

In elk geval was hij terug te Ieper in 1304, waar hij verbonden was aan het Bellegodshuis, dat in 1277 door Christine de Ghinnes, weduwe van Salomon Belle, was gesticht en Sint-Niklaas als patroonheilige had. Toen werd Yperman *meester* genoemd, wat erop zou wijzen dat hij tengevolge van zijn studie te Parijs deze titel zou verworven hebben.

Uit de stadsrekeningen is gebleken dat Jehan Yperman in 1311-1312 een troep vergezelde, die uitgezonden werd tegen graaf Lodewijk I van Nevers, om deze het huis Wijnendale te ontrukken, en dat hij, zoals we reeds zagen, in 1325 mee optrok met de leperse krijgslieden, die een twist zouden helpen beslechten tussen de Bruggelingen en de graaf van Vlaanderen, Lodewijk II van Nevers (Crécy) (57).

Omstreeks 1310 of iets later zou Yperman zijn *Cyrurgie* geschreven hebben en misschien een paar jaar nadien het *Medicine boeck*. In 1318 of kort daarop zou hij zich te Ieper binnen de muren gevestigd hebben, in de huidige Rijselsestraat, in een huis naast het Bellegodshuis.

Jehan Yperman, die na 1329 niet meer voorkomt op de leperse stadsrekeningen, is waarschijnlijk weinig jaren later overleden. Prof. Elaut stelde 1335 voorop (58).

Op 8 augustus 1933 werd op initiatief van de Commissie van Openbare Onderstand van Ieper, op de voorgevel van het gewezen Bellegodshuis, een gedenkplaat aangebracht, die een opengeslagen boek voorstelt, waarop volgende tekst te lezen is : *Roemrijke gedachtenis van den befaamden geneesheer en vermaarden Ieperling Jehan Yperman. Hij legde den grondslag der heelkunde en was werkzaam in 't Belle-godshuis 1304-1331. Hij bewoonde het huis hiernevens.*

De Cyrurgie

We hebben hierboven de *Cyrurgie* van Jehan Yperman omstreeks 1310 gedateerd. Absolute zekerheid hebben we daarover echter niet, we steunen alleen maar op een mededeling van een kopiist, maar het kan ook van iets latere datum zijn. In elk geval is het van na 1305, want er wordt een werk in aangehaald van Bernardus van Gordon, *Lilium medicinae*, dat in of na 1305 geschreven werd (59).

Dat Yperman een goede vorming had genoten en het Latijn machtig was blijkt uit de aanhef van de nog bestaande handschriften, waarin vermeld is dat het werk opgemaakt is aan de hand van Latijnse schrijvers en tevens steunt op eigen ervaring, *uten latine ende uten syn selves verstandenisse* (60). Yperman schreef dit werk in de volkstaal, niet om een revolutionaire of volksnationale daad te stellen, maar uitsluitend ten behoeve van zijn zoon.

Dat dit werk in de volkstaal - in een tijd waarin wetenschap gepubliceerd en gekommentarieerd werd in het Latijn - bij de geleerde doctoren geen appreciatie ondervond is duidelijk. En omdat demokratizering leidde tot provincialisme, kreeg het ook geen grote verspreiding, maar dat was de bedoeling niet. Toch moet het werk meerdere malen afgeschreven zijn, anders zou men er in de 19e eeuw geen vier kopieën van weergevonden hebben. In acht genomen dat er tussen de oudste en jongste van die vier handschriften twee eeuwen liggen, mogen we gerust veronderstellen dat het werk gedurende lange tijd door niet in het Latijn geschoolde heelmeesters werd op prijs gesteld.

Bovendien werden op diverse tijdstippen delen van de *Cyrurgie* in het Frans, het Duits en het Engels vertaald. Nog in 1969 kwam er een Italiaanse vertaling door Mario Tabanelli, zij het uiteraard niet meer om zijn huidige wetenschappelijke waarde, maar in een medisch-historische reeks, waarin bij voorkeur chirurgische geschriften uit de Oudheid en de Middeleeuwen worden uitgegeven.

Niettegenstaande Yperman zich in zijn werk beroept op Avicenna, Galenos, Lanfranco van Milaan en Hugo van Lucca, en samengestelde recepten aanbeveelt die ontleend zijn aan Dioskorides, Galenos, Ibn Mesuë, Nicolaas' *Antidotarium*, Platearius' *Circa instans* en het z.g. *Macer Floridus* - niemand is immers in staat wetenschap te systematizeren uitsluitend met eigen vindingen - is het toch geen kompilatiewerk, noch een boek dat alleen maar steunt op autoriteitsgeloof. Zonder de traditionele wetenschap over boord te gooien, legt het voornamelijk de nadruk op hetgene in de praktijk zijn deugdelijkheid had bewezen.

Het is ook een heel ander boek dan dit van Jacob van Maerlant. Het is geen belletrie en het is niet in verzen geschreven. Het is het oudst bekende technisch-wetenschappelijke werk in onze taal, meer bepaald in het Westvlaams, met uitgesproken pedagogische eigenschappen. Het brengt een direkte medische scholing.

Dat het een werk was van veel hoger wetenschappelijke waarde dan *Der Naturen Bloeme* heeft Jan-Frans Willems, die Ypermans boek het eerst onder ogen had, waarschijnlijk niet gezien, maar Carolus, die het werk als medicus had bestudeerd, heeft dit wel opgemerkt. Hij vond er namelijk metoden beschreven, die hij van veel jongere datum waande, zoals het toesnoeren van bloedvaten. Ook werd er een wijze van wondbehandeling aanbevolen, die men nooit in de Middeleeuwen zou hebben vermoed, terwijl er operaties werden beschreven, die men meende tot de moderne heelkundige technieken te moeten rekenen. Zo kwam het dat Carolus - en waarschijnlijk niet ten onrechte - meende dat met Yperman de evolutie van de heelkunde pas goed bij ons op gang was gekomen en daarom noemde hij hem, gezien de taal waarin hij schreef : „de vader van de Vlaamse heelkunde".

Yperman streefde er naar de heelkunde uit de handen van onbevoegden te halen, om haar de plaats te geven die haar toekwam, in een tijd waarin de geleerde doctoren de uitoefening ervan beneden hun waardigheid achtten. Hij verkondigde de overtuiging dat alleen een grondige kennis van de natuur tot hogere medische inzichten kon leiden en verzette zich tegen charlatanerie en bijgeloof. Hij geeft diëtische en hygiënische voorschriften die grotendeels door de medici worden onderschreven en zijn apoteek bevatte zeer efficiënte middelen.

Toch was Yperman een kind van zijn tijd. Hij was de leer van de humoren toegedaan en we vinden veel bij hem terug wat aan de Grieken en de Arabieren herinnert, terwijl ook nog het omnivalente aderlaten en de drekterapie bij hem een voorname rol speelden.

Yperman was tenslotte de mening toegedaan dat een chirurgijn, een heelkundige, ook een goede geneeskundige moet zijn, die inzicht heeft in de interne geneeskunde.

De Medecina

Dat hij zelf een integrale arts was heeft hij bewezen door een tweede medisch-pedagogisch werk te schrijven over de interne geneeskunde : *Medicina*, dat de tiende verhandeling is van de Van Hulthemse bundel.

In 1867 werd, zoals we gezien hebben, deze verhandeling, voorafgegaan van kommentaar, gepubliceerd door C. Broeckx onder de titel ; *Traité de Médecine Pratique de Maître Jehan Yperman, Médecin Belge (XIIIe-XIVe siècle) publié pour la première fois d'après la copie flamande de la Bibliothèque Royale de Bruxelles*. Maar we hebben ook gezegd dat Snellaert, die zelf medicus was en kenner van het Middelnederlands hierover niet tevreden was, omdat hij weer kon wijzen op een groot aantal fouten (61). In 1972 werd een nieuwe tekstuitgave verzorgd door prof. Leo Elaut (62).

De *Medecina*, een werk van dezelfde stijl en woordkeuze als de *Cyrurgie*, is ongetwijfeld met dezelfde bedoeling geschreven, tot voorlichting van zijn zoon, die waarschijnlijk minder onderlegd was in het Latijn dan zijn vader - bij het aan belang winnen van de volkstaal verminderde inderdaad de kennis van het Latijn - en die hij een geschreven praktische begeleiding wilde ter hand stellen.

Dit tweede werk van Yperman is een verzameling ziektesyndromen, waarmee de arts in de praktijk werd gekonfronteerd. Het han-

➔

delt over koorts, waterzucht, de verkoudheid, geelzucht, longtering, zenuwsyndromen, waanzin, beroerte, epilepsie, hoofdpijn, neusbloeding, pijnlijke keel, hoest, ademnood, longzwering, bloedspuwing, etterspuwing, geeuwhonger, braken, maag- en darmkrampen, darmwormen, diarree en buikloop, het leverabces, harde milt, nierpijn, het nierabces, bloedwateren, urineverlies, urineretentie, graveel en zaadvloeiing (63).

Hieromtrent worden geen nieuwe teorieën verkondigd. Het werk geeft slechts een gedeeltelijke, zij het persoonlijke visie op deze ziekten. Wat hij aan anderen ontleent vermeldt hij met de naam van de auteur, al laat hij niet na er soms zijn persoonlijke mening tegenover te plaatsen.

Waren er in Vlaanderen nog andere heelkundigen met dezelfde bevoegdheid als Jehan Yperman? Misschien wel! Maar Yperman heeft een handschrift nagelaten waarin van zijn kennis is blijk gegeven. Was hetgene Yperman overdroeg aan zijn zoon de normale wetenschap van de geschoolde heelkundige uit die tijd? Of was hij werkelijk een uitblinker en verdient hij terecht de titel van „vader van de Vlaamse heelkunde"? Uit de vergelijking met een ander handschrift van een 14e eeuws chirurgijn, Thomas Scellinck van Tienen, zijn we geneigd de vraag bevestigend te beantwoorden.

R.A.B.

De volgende keer :
Meester Thomas Scellinck
Nog uit de Van Hulthemse bundel
Andere Middelnederlandse handschriften

(53) *ibidem*, (van nota 52)
(54) Bull. de la Soc. de Méd. de Gand, XXX, 1863, p. 387.
(55) E.C. van Leersum, *op cit.*, Inleiding, p. IV.
(56) *ibidem*
(57) E.C. van Leersum, *op cit.*, Inleiding, p. XII.
(58) L. Elaut, *Johan Yperman, de vader van de Vlaamse chirurgie*, in Septingentesimum Jubilaeum Hospicii Dicti Belle, Ieper, 1976, p. 113.
(59) E.C. van Leersum, *op cit.*, Inleiding, p. XIV.
(60) *idem*, Inleiding, p. XV.
(61) zie nota 49.
(62) L. Elaut, *De Medicina van Jehan Yperman*, Gent-Leuven, 1972.
(63) *idem*, p. 10-11.

TE KOOP

- **VOUWBED** (1 pers.)
  Zich wenden : Haringestraat 5,
  Roesbrugge - 057/30 06 82

DE HOPTEELT *(vervolg van p. 288)*

E. Ter bestrijding van schimmels (peronospora, witziekte) en insekten (hopbladluis) kunnen verschillende efficiënte chemische bestrijdingsmiddelen aangewend worden, die bij in acht name van de voorschriften (wachttijd), geen residu achterlaten in de hopbellen. Tegen peronospora bestaat een echt wondermiddel (Metalaxyl), die deze vroeger gevaarlijke ziekte sterk teruggedrongen heeft. Bij de bestrijding van de bladluis heeft men af te rekenen met resistentieverschijnselen; het afwisselend gebruik van verschillende bestrijdingsmiddelen (b.v. Omethoat, Methidathion, Carbamaten, Pyrethroiden) is hier dan ook aangewezen. De hop bestemd voor export naar de U.S.A. mag echter enkel met het Carbamaat Lannate behandeld worden tegen bladluis. Het - althans in Duitsland - inschakelen van waarschuwingsstations die, op basis van waarnemingen betreffende de weersomstandigheden en aantastingsverschijnselen, de noodzaak tot spuiten melden over radio en/of telefoon, hebben er toe bijgedragen dat men nu doelgericht en adekwaat kan sproeien en daardoor het aantal spuitbeurten kan verminderen. Tegen de gevaarlijke verwelkingsziekte die vooral grote ravages aanricht in de Engelse en Duitse hoptuinen, maar toch ook in het Poperingse niet te onderschatten is, bestaat geen chemisch middel; alleen het kweken van resistente soorten zoals Wye Target en vooral Yeoman kan hiervoor een, althans voorlopige oplossing brengen.

Zeer belangrijk bij de bestrijding van ziekten en insekten is het gebruik van een korrekt afgesteld spuitapparaat. Eigen onderzoek door middel van een computergestuurde „Droplet image analyser" voor de ontleding van de spuitneerslag op de hopbladeren, heeft aangetoond dat men met een ventilator-spuittoestel een homogene verdeling van de sproeistof over de ganse hoogte van de hopplant bereikt, d.w.z. een gelijkmatige aanwezigheid aantreft van een enorm aantal druppels/cm² alsook een goede bedekkingsgraad van de hopbladeren. Het bereikte gunstige resultaat, vooral op de bovenzijde van de bladeren, maar toch ook op hun onderzijde, werd bekomen door het gebruik van aangepaste sproeidoppen, bij een rijsnelheid van 3,75 km/h, een pompdruk van 20 kp/cm² en een dosis van 2200 l/ha. In West-Duitsland wordt een groots opgezette aktie doorgevoerd voor het testen en afstellen van spuittoestellen, die door de hopplanters naar een centraal teststation worden gebracht.

F. De pluk in september gebeurt nog steeds met een stationaire plukmachine, gezien rijdende machines geen sukses kenden in de praktijk. Ekonomisch gezien, is een mobiele plukmachine, reiniging inbegrepen, in vergelijking met een stationaire plukmachine, slechts rendabel vanaf 20 ha. Overigens is het zware gewicht (ongeveer 12 ton) van zo'n rijdbare plukmachine een groot nadeel bij het besturen in de hoptuin en kan eveneens leiden tot bodembeschadiging, vooral in ons vochtig klimaat. Het overbrengen van de hopranken van het veld naar een stationaire plukmachine heeft men sinds enkele jaren gemechaniseerd. De hopranken-verzamelmachine, die zijdelings rechts achter een trekker ophangt, bestaat uit geleidingsstangen, die de ranken naar een draaiende snijschijf (aangedreven door een hydraulische motor en -pomp) brengen. De rankenverzamelmachine beschikt eveneens over een teleskopische ladder met een platform er bovenop. Daarop staan twee personen, die de ranken afsnijden van de kabel met een sikkel, die zij in de linkerhand houden; met de rechterhand werpen zij de afgesneden ranken op een wagen, die aan de trekker gekoppeld is. In vergelijking met de vroeger plukmetode vanop de kansel, bereikt men met de ranken-verzamelmachine een arbeidsbesparing van 43 % of van 15 h/ha; deze machine is vanaf 12 ha rendabel. Een éénmans-rankenverzamelaar werd in de B.R.D. ontwikkeld. Beide machines zijn reeds goed verspreid.

G. Het drogen van hop kan nu op een volmechanische, energiebesparende en kwaliteitsbehoudende manier gebeuren. Het is wetenschappelijk bewezen, dat men een kwalitatief uitstekende hop bekomt na 6 uren drogen met een axiale ventilator die minimum 1000 m³ lucht/m².h produceert, bij een temperatuur van ca. 60° C, bekomen via een gasolie-vuurhaard. Het eindvochtgehalte mag 11 % niet overschrijden. De droogast is gebouwd uit isolerende lichtbetonsteen. Hij omvat twee boven elkaar geplaatste kiproosters uit geperforeerde metaalplaten, waarvan de bovenste volmechanisch (transportband-kombinatie) met een laag groene hop van ongeveer 35 cm kan beladen worden. Onderaan bevindt zich een derde rooster uit staaldraad, die b.v. draaibaar op twee rollen gemonteerd is. Bij het draaien van deze band aan het einde van het drogingsproces wordt de gedroogde hop uit de ast verwijderd en valt op een transportband naast de ast. De warme luchtstroom gaat door de drie hoplagen, wat tot een betere verzadiging ervan met waterdamp en tot een energiebesparing van 50 % leidt in vergelijking met de traditionele ast met één rooster. Door middel van een schakelkast, die wij planden en bouwden, en waarin een uurwerk met elektrisch programma werd ingebouwd, kan het dro-

Couthoflaan 7B
8994 PROVEN
057/30 11 47

Ter gelegenheid van de opening van onze nieuwe zaak organiseren wij een

OPENDEUR-WEEKEND

op zaterdag 2 t.e.m. zondag 10 april

U kan er kennismaken met ons uitgebreid assortiment
HOUT • ISOLATIE • VELUX • PLAFOND- & MUURBEKLEDING
IJZERWAREN • KLEIN ALAAM

Open van 10 tot 12 u. en van 13 tot 19 u.

gingsproces volledig automatisch gebeuren. Dit automatiseringsproces garandeert de nachtrust van de planter en schakelt alle handenarbeid uit. Ons onderzoek heeft uitgewezen dat men in een volautomatische hopast met een oppervlakte van 29 m², bij een temperatuur van 62 ° C en met een ventilator-debiet van 1150 m³ lucht/m².h minstens 1000 kg droge hop per etmaal kan produceren met een gasolieverbruik van slechts 0,35 l/kg droge hop. Meerdere hopbedrijven in ons land en erbuiten zijn reeds met zo'n volautomatische ast uitgerust.

Een door ons in 1985 uitgevoerd onderzoek betreffende de invloed van de oogsttechniek inklusief het drogen tot kommerciële kwaliteit leidde tot merkwaardige resultaten. Hierbij werd de kwaliteit onderzocht van hop voortgebracht in een Poperings bedrijf, uitgerust met een oude (1960) maar wel grondig gereviseerde plukmachine, een volautomatische droogast (1981) en een lattenbodem voor het koelen en het persen van de hop in balen.

Het gewichtspercentage van intakte gezonde bellen bedroeg in de groene hop ongeveer 90 %, wat bewijst dat de oude plukmachine goed funktioneerde, en in de gedroogde hop 70 % (<12 % water), wat een goed percentage kan genoemd worden. Het percentage aan beschadigde bellen (1/4 van de bel afgebroken) neemt toe met het aantal behandelingen, maar bereikt maximaal 10 % wat aanvaardbaar is. Het percentage losse bellenblaadjes bedroeg 12,7 %, en ligt aldus ver beneden de Duitse „Siegelhopfen"-norm (<25 %). Het percentage blad- en stengeldelen, hopbelstelen en afval ligt ook onder de strenge normen van de Amerikaanse Anheuser Bush brouwerijen en van de Duitse „Siegelhopfen" (<3 %). In een representatief Poperings hopbedrijf produceert men dus hop die zowel voldoet aan de Amerikaanse en Duitse eisen als aan de E.E.G.-normen.

Bij de hophandelaar of in de hopkoöperatieve wordt de hop, die van verschillende bedrijven komt maar van dezelfde variëteit is, gemengd, gekonditioneerd en door middel van een transportband naar de persinstallatie gevoerd. Juist vóór het in balen persen onder hoge druk, namen wij stalen ter beoordeling van de kommerciële kwaliteit van de hop.

Het percentage verkoopbare hop was zeer hoog in de drie onderzochte partijen. De karakteristieken van alle hoppartijen voldeden aan de E.E.G.-normen. Enkel de Northern Brewer partij zou naar Duitse normen, een kleine prijsaftrok ondergaan, omwille van het te hoge gehalte aan losse bellenblaadjes (27,3 %), de partij Brewers Gold zou in de U.S.A. en in de B.R.D. een lichte prijsvermindering kennen omdat zij, volgens de Duitse en Amerikaanse norm, teveel bladen stengeldeeltjes, bellensteeltjes en afval (3,3 %) bevat; ook de Hallertaupartij zou volgens deze normen niet geweigerd worden (6 %).

In het algemeen mag men dus zeggen dat de hopkoöperatieve van Poperinge hop van goede kwaliteit op de markt brengt.

I. Sinds 1978 wordt de hop, afkomstig uit de E.E.G., voorzien van een certificaat, d.w.z. dat de hop moet voldoen aan bepaalde kwaliteitsnormen en qua raszuiverheid en herkomst alle garanties biedt. Enkel hop voorzien van dit certificaat komt op de markt. De gedroogde hop wordt in de brouwerij in de vorm van bellen aangewend of verwerkt tot pellets (ca. 30 % van de wereldopbrengst) of tot extrakten (ook ca. 30 % van de wereldopbrengst). Vooral het CO^2-extrakt schijnt grote toekomstperspektieven te hebben.

Besluit

Wetenschap, techniek en niet in het minst de vakkennis van de hopplanter hebben de moderne hopteelt tot een technologisch hoog ontwikkelde tak van de landbouw gemaakt, die aan de brouwerij een onberispelijke grondstof kan leveren. Er werden en worden nog steeds grote inspanningen gedaan om de produktiekosten te verminderen, wat ook de brouwer naar waarde zou moeten schatten. Het zou in het belang zijn van alle partijen, nl. brouwerijen, handelaars en producenten om, op nationaal en internationaal vlak, tot een onderling akkoord te komen i.v.m. het bepalen van een voor alle partijen aanvaardbare hopprijs.

TE KOOP

- **KOLENKACHEL** „Nestor Martin" 3 j. oud

DAMPKAP

Zich wenden : Prof.O.Rubbrechtstraat 32, Roesbrugge - 057/30 03 59

VERBIESTJAAR

In de Leopold-II-laan te Brussel 8 (Molenbeek) bestaat er een Vlaamse autorijschool - wie zou het geloven - die de naam draagt van Ferdinand VERBIEST.

Daarmee is wel onze Vlaamse missionaris bedoeld, die in China aan het keizerlijke hof is bedrijvig geweest, want in de autowereld wordt Verbiest beschouwd als de uitvinder van de automobiel.

Inderdaad, omstreeks 1678-1679 vervaardigde hij als curiosum - en om te laten blijken tot wat men in het Westen in staat was - een soort speelgoedautomobiel. Het was een klein wagentje van ongeveer 60 cm lengte, voorzien van vier wieltjes, waarop een kolenvuurtje was geplaatst dat een waterketeltje aan het dampen bracht. De stoom werd langs een ontsnappingsbuis gericht op een schoepenrad dat de voortbewegingswieltjes liet draaien.

Verbiest had hier ongetwijfeld gesteund op het werk van Hero van Alexandrië (omstreeks 50 na Kr.) en op een boek van de Italiaanse werktuigkundige Giovanni Branca, dat in 1626 was gepubliceerd en dat door pater Grimaldi naar China was gebracht.

Verbiest liet zijn wagentje rondtoeren in een der grote zalen van het keizerlijke paleis, meer dan een uur lang, tot het waterketeltje was uitgedampt, tot verwondering en jolijt van de keizer en de hele hofhouding !

Hoe die stoomautomobiel van Verbiest er uitzag wordt in het boek van Roger-A. Blondeau, *Ferdinand Verbiest s.j., als wetenschapsmens*, niet alleen gedetailleerd uiteengezet, maar ook met een zeer duidelijke illustratie aangetoond.

Bestel dit werk bij de Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14, te 8990 Roesbrugge. Prijs : 395 fr. + eventueel 25 fr. verzendingskosten. Tel. 057/30 03 79.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE

Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 6 maart jl. is schielijk te Roeselare overleden, Egide Haspeslagh, echtgenoot van mevrouw Martha Depuydt van Westvleteren.

In zijn jeugdjaren woonde hij te Stavele, waar hij geboren werd op 5 mei 1917. Hij leerde er het beroep van smid bij zijn vader op Stavele-Hoekje (naderhand ''d' Oude Smisse''). Na zijn huwelijk werkte hij nog te Stavele als zelfstandige. Later is hij naar Roeselare getrokken waar hij tot aan zijn pensioenleeftijd in dienst was van de N.M.B.S.

Enkele jaren vóór de jongste Wereldoorlog was hij op onze streek gekend als de opkomende ster in de wielerwedstrijden voor beginnelingen. Maar de werk- en tijdsomstandigheden hebben zijn droom teniet gedaan. Toch bleef fietsen zijn grootste hobby, op een fietstocht is hij schielijk overleden.

ERE-BURGEMEESTER FERNAND FEYS OVERLEDEN

Op 4 maart jl. is in het H. Hartziekenhuis te Roeselare ere-burgemeester Fernand Feys overleden. Hij was geboren in het ouderlijke huis op de Beverenkalsijde op 30 november 1908. Hij huwde op 28 november 1935 mevr. Jeanne Depondt van Torhout (+ 02.06.1971).

Bij de bevrijding in september 1944 werd hij door de vooroorlogse „wetheren'' opgeroepen om de gemeente Beveren/IJzer te besturen.

Gedurende 27 jaar is hij er burgemeester gebleven, met zelfgekozen schepenen en raadsleden om zich heen, want in al die tijd is er te Beveren nooit verkiezing geweest en heeft er zich nooit iemand anders verkiesbaar gesteld.

Dat veranderde bij de fusie van Beveren met Stavele (op 1 januari 1972), maar Fernand Feys was met een groot aantal voorkeurstemmen verkozen en tot burgemeester benoemd. Dat was opnieuw het geval toen Beveren-Stavele op 1 januari 1978 deel ging uitmaken van groot-Alveringem. Bij de verkiezing van oktober 1983 was hij geen kandidaat meer.

Negenendertig jaar lang heeft hij respektievelijk Beveren/IJzer, Beveren-Stavele en uiteindelijk Alveringem beheerd als een goede en spaarzame huisvader. Hij was geen politiek manager; had eigen ideeën van beheer die maar weinig tegenspraak duldden en die moeilijk in overeenstemming te brengen waren met de progressieve mentaliteit van de jongste jaren; stond wantrouwig tegenover vernieuwing en ekonomische opbloei van de Westhoek, maar was een bezorgde burgervader, die onvermoeibaar sociaal dienstbetoon leverde aan zijn medemens in vele kleine moeilijkheden, en bij de overrompelende bureaukratische verplichtingen van elke dag.

Met het heengaan van deze aristokratische verschijning is een tijdperk afgesloten !

KLEINE FISKALE KRONIEK

De afkoop van een levensverzekering

De meeste afgesloten levensverzekeringen zijn z.g. *gemengde levensverzekeringen*, die uitbetaald worden bij overlijden, maar ook wanneer de verzekerde op een bepaalde leeftijd nog in leven is.

De premies (jaarbedragen) die men voor een dergelijke verzekering betaalt, zijn aftrekbaar van de netto-inkomsten tot een zeker beloop.

Het kan nu gebeuren dat men tijdens de looptijd van de levensverzekering, dringend geld nodig heeft. Eén van de mogelijkheden om een bepaald bedrag binnen te krijgen bestaat er in de lopende verzekering af te kopen. Dus het geld terug te krijgen die men reeds aan de levensverzekeringsmaatschappij betaald heeft. In dat geval spreekt men van de *afkoopwaarde*.

Deze afkoopwaarde is NIET belastbaar, indien de premies van deze levensverzekering NOOIT (zelfs voor geen enkele frank) werden afgetrokken van de inkomsten.

Ze is wel belastbaar als er één of meer premies geheel of gedeeltelijk werden afgetrokken van de bedrijfsinkomsten, en dan zijn er twee mogelijkheden te onderscheiden :

1. als de afkoop gebeurt in één van de vijf jaren voorafgaand aan het normaal verstrijken van het kontrakt, dan wordt die afkoopwaarde omgezet in een rente, die elk jaar te voegen is bij de andere beroeps- en vervangingsinkomsten; deze rente beloopt meestal tussen 3 en 5 % van het kapitaal;
2. als de afkoop gebeurt buiten de vijf jaar voorafgaand aan het normaal verstrijken van het kontrakt, dan wordt het *totale bedrag* van die afkoopwaarde voor het jaar van de ontvangst bij de andere bedrijfs- of vervangingsinkomsten gevoegd.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur UFSAL

MINDER BELASTINGEN BETALEN BESTAAT DIE MOGELIJKHEID ?

Gaat dat met een Eenpersoonsvennootschap ? Of met een Doktervennootschap ?

Bij de wet van 14 juli 1987 werd de Eenpersoonsvennootschap ingevoerd en deze wet is in werking getreden op 1 september 1987.

Daarover spreekt ere-inspekteur D.B. Roger-A. BLONDEAU, in het Gasthof DRIE KONINGEN te BEAUVOORDE op 18 april a.s. te 19.30 u.

Hij vertelt U alles wat U daarover weten moet.

Welke voordelen biedt de Eenpersoonsvennootschap ?

- beperking van de aansprakelijkheid;
- lagere fiskale tarieven;
- inbrengen en afschrijven van kliënteel;
- inhuren van de bedrijfslokalen;
- het reserveren.

Wat de DOKTERVENNOOTSCHAP betreft :

- bespreking van de afschrijving van het patiëntenbestand;
- wat mag en niet mag;
- het standpunt van de Orde der Geneesheren !

Gedetailleerde toelichting met voor- en nadelen; belangloze uiteenzetting.

Geen teorie uit wetboeken, maar de praktijk van elke dag !

Gelegenheid tot het stellen van vragen.

Dringend inschrijven, en zeker vóór maandag 11 april bij Ordelid Daniël Vanderscheuren, tel. 051/50 06 57.

Deelname in de kosten van de lunch : 675 fr.

TE KOOP

- **KOELTANK** 350 l.
  Bergenstraat 93, Beveren-IJzer

Dé Autoverzekering van 't jaar

B.A. EXTRA® van ARGENTA

Verzekert Uw familieleden en U als bestuurder
DUS : GEEN UITGESLOTEN PERSONEN MEER
Uw premie is de voordeligste op de markt.
Vraag vrijblijvend een premieberekening.

Voor inlichtingen :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48 - PROVEN
Tel. 057/30 03 55

Groep Argenta... sparen, lenen, verzekeren.

OPENDEURWEEK

vanaf Paaszaterdag 2 april
t.e.m. zondag 10 april 1988

Uitzonderlijke week met korting, geschenken en attrakties.

– 10 % op alle artikelen gedurende deze week.

Bij aankoop vanaf 500 fr. een sierpotje in porselein met cactus erin.

Gilbert en Bea
INDEVUYST-COGHE
Couthoflaan 32 - Proven
057/33 39 63

COIFFURE mark
Hondschootestraat 5, BEVEREN(IJZER) - Tel. 057/30 02 79

Moderne kapsels aan eerlijke prijzen.
Nu ook :
ZONNEBRUIN
met de zonnebank met gezichtsbruiner
★ *bij afgifte van deze advertentie* ★
NU 10 beurten voor 1.600 fr.
+ 2 GRATIS
Enkel geldig tijdens de maand april

DF-IJZERWEELDE programmeert

• DONDERDAG 14 APRIL
Geleid bezoek aan de tentoonstelling „De Azteken - Kunstschatten uit het oude Mexico" te Brussel.

Een gids voor maximum 15 personen zal ons deskundig rondleiden op de buitengewoon interessante tentoonstelling over de Azteken en hun kunstschatten, en dit te 11 u. stipt in het Jubelpark (Koninklijk Musea voor Kunst en Geschiedenis) te Brussel.

Wij stellen een groepsreis voor met vertrek uit het Station te Poperinge om 8.24 u., alover Brussel-Centraal met de metro naar de Heisel, aan het gunsttarief van 570 fr. zo er 15 deelnemers zijn. In die prijs zijn begrepen : het treinticket (heen en terug), metroticket en toegangsprijs tot de tentoonstelling, alsmede het geleid bezoek door een gids ter plaatse. Zo er minder dan 15 personen meereizen kan de prijs stijgen tot 600 fr. Daarin zijn niet vervat de eventuele bezoeken in de namiddag aan het Broodhuis en andere gebouwen op de Grote Markt te Brussel. Die zaken moeten nog geregeld worden en worden aan de deelnemers medegedeeld voor de afreis.

Inschrijving gebeurt uitsluitend door betaling op het sekretariaat van DF-IJzerweelde, Prof.O.Rubbrechtstraat 95, Roesbrugge. Mogelijkheid van overschrijving op giro 860-0028396-54 van DF-IJzerweelde.

• DONDERDAG 28 APRIL
te 20 u. in „St.-Elooi" te Proven :
Dr. Georges Deraedt met voordracht over „Volwaardige, gezonde en levende voeding".

Na zijn goed-beluisterde spreekbeurten her en der komt Dr. Georges Deraedt uit Sint-Jan (Ieper) met zijn causerie naar Proven over volwaardige, gezonde en levende voeding spreken om onze voedingsgewoonten gunstig te beïnvloeden. Veel van onze gewoontes, ook deze van onze voeding, zijn dringend aan herziening toe. Op 28 april brengt Dr. Georges Deraedt achtergrondinformatie, gefundeerd argumenten en vooral veel praktische tips voor een gezondere voeding en levenshouding. Niet alleen de symptomen, maar de gehele mens krijgen de nodige aandacht. Een avond, om niet te missen !
Org. : DF-IJzerweelde m.m.v. K.A.V. Proven en de Werkgroep van Natuurleefwijze in de Westhoek. Toegang : 80 fr., leden van de inrichtende en medewerkende verenigingen, alsmede houders van P.C.P. betalen 60 fr.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN
R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag kaarting maand.maart
Behaalden drie partijen :

1.	Butaye A.	340
2.	Depuydt Y.	326
3.	Danneels J.	315
4.	Goudenhoofd G.	299
5.	Kinoo F.	292

Alles voor de „DOE HET ZELVER"
Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten
JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20
DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER IS BINNEN.

Ook als u geen klant bent, hebt u in 20 minuten uw lening op zak.
LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60
Gemeentekrediet
de bank op z'n best

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET a.d. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

Voor het thuisslachten van varkens
Versnijden van runds-, schape- of kalfsvlees

één adres :
Johan HARDEMAN

Krombekeplein 22
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 01 18

Specialiteit :
bereiden van worst, bloedworst, hoofdvlees en paté
DIT ALLES AAN EEN ZEER VOORDELIGE PRIJS

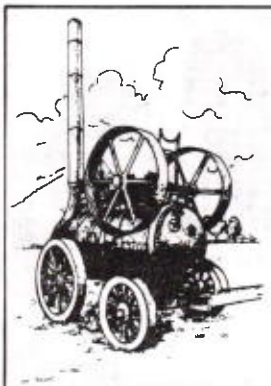

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

FOTOTENTOONSTELLING

Op zaterdag 30 april en zondag 1 mei stelt de Fotoklub van Watou de werken van haar leden tentoon in de bovenzaal van het gemeentehuis te Watou.

Vorig jaar organiseerde de feestkommissie van Watou een lessenreeks fotografie, dit omdat vele mensen problemen hadden bij het maken van hun kiekjes, overbelicht, onderbelicht, onscherp, ...

Na de eerste lessen werd echter vastgesteld dat de interesse van degenen die de eerste avonden meemaakten veel verder lagen. Daarom werden de handen tesamen geslagen en werd een klub opgericht met deze mensen van het eerste uur. Intussen telt onze vereniging reeds een dertigtal leden wat toch een sukses mag genoemd worden, daar wij voor onze klub nog niet de minste reklame hebben gemaakt.

Maandelijks houden wij één vergadering, dit onder de deskundige begeleiding van een beroepsfotograaf. Iedere maand wordt een bepaald probleem besproken, stellen wij vast dat de stof nogal moeilijk uitvalt dan wordt een volgende les nogmaals kort teruggekomen op de stof van de vorige maal. Leden brengen hun dia's mee teneinde problemen beter aan te tonen en tesamen naar een oplossing te zoeken. Gedurende de maand wordt er naar gestreefd de leden de kans te geven kreatief te zijn in de fotografie.

Iedereen kan lid worden van de klub. Misschien schuilen bij U ook verborgen talenten die enkel moeten wakker geschud en wat bijgeschaafd worden.

Kom ons bezoeken op zaterdag 30 april of zondag 1 mei. Breng uw fototoestel mee, wij bouwden voor U in onze tentoonstelling een kleine studio en bieden U de kans uw vrouw, uw verloofde, uw kinderen te fotograferen. Toch wel een kans die U niet elke dag aangeboden wordt ?

In september starten wij met een nieuwe reeks voor nieuwe leden. Als U zult gezien hebben wat de mensen van vorig jaar gepresteerd hebben, dan kunt U niet meer twijfelen.

Tot dan, wij verwachten U.

AUTOHANDEL
best car
GARAGE-CARROSSERIE

Provenseweg 90B, 8970 POPERINGE - 057/33 47 92

- ☐ *UNIEK IN BELGIË :* **komputer voor motortest**
- ☐ Verschillende jonge tweedehandswagens met garantie
- ☐ Nieuwe wagens verkrijgbaar : VW - AUDI - BMW - MERCEDES (speciale voorwaarden)
- ☐ Kwaliteits-carrosserie met autolakspuiterij

VRIJE GEMENGDE BASISSCHOOL
Beauvoordse Pannekoekenkaarting

De Inrichtende Macht en de leerkrachten van de Vrije Gemengde Basisschool van Roesbrugge organiseren naar jaarlijkse traditie hun Beauvoordse Pannekoekenkaarting.

Deze kaarting (inleg 40 fr. of drie kaarten voor 100 fr.) vindt plaats in de ruime klaslokalen van de school, Prof.O.Rubbrechtstraat 58.

Ouders, sympathisanten en vrienden die niet zo zeer van kaarten houden, kunnen bij ons ook terecht voor een gezellige babbel en een drankje, in een ontspannen sfeer. Tevens waagt U best eventjes Uw kansen op onze teerlingbak, die weer talloze mooie prijzen in petto heeft. In elk geval een warme oproep aan allen !

Uw komst en steun betekenen voor onze kinderen een voordeliger zwemonderricht.

Afspraak dus op zaterdag 9 april '88 (vanaf 19 uur) en zondag 10 april (van 10 uur tot 13 uur en van 17 uur tot 24 uur).

JONGE SCHRIJVERS in de BASISSCHOOL te ROESBRUGGE

In een grote verhalenwedstrijd uitgeschreven door E.C.I. voor alle leerlingen van de 5e en 6e klasse van de Basisscholen van het hele Vlaamse land, waaraan niet minder dan 34.000 leerlingen hebben deelgenomen, werden in de Basisschool te Roesbrugge aan twee leerlingen prijzen toegekend, omdat hun verhaaltjes tot de beste behoren van het arrondissement Ieper.

De bekroonde leerlingen zijn :

Griet MONKERHEY, Bromstraat 4, Stavele
Thomas BLONDEAU, Prof.O.Rubbrechtstraat 38, Roesbrugge.

Hun verhaal werd geselekteerd voor de provinciale jury. Het gaat om zelfstandig werk, waarbij noch de leerkrachten, noch de ouders betrokken waren.

Proficiat aan de laureaten en proficiat aan bestuur en leerkrachten van de school te Roesbrugge, die er telkens weer in slagen bijzondere resultaten te boeken.

Guido BERTEN

Provenplein 16
8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND APRIL

Kaartingen

• Roesbrugge
Vrije Gemengde Basisschool
zaterdag 9 en zondag 10 april
Beauvoordse pannekoekenkaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 18 april
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
vrijdag 22, zaterdag 23 en zondag 24 april
Kotelettenkaarting
t.v.v. Wielertoeristen „Karel de Blauwer"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 april
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 23 april
smijting voor de leden

Dansavond

• Beauvoorde, zaal „Fiesta"
(baan Veurne-Ieper)
zaterdag 16 april om 20 u.
My Sweet Lips-Party
Inr. : KLJ-Beveren-Stavele-Leisele

CM-Ziekenzorg

• Op zondag 17 april om 14.30 u. in zaal „Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : Ontmoetingsnamiddag voor de langdurige zieken uit Beveren, Stavele, Krombeke, Proven, Watou en Roesbrugge-Haringe. Op het programma : gebedsviering, koffietafel en ontspanning.
Inr. : CM-Ziekenzorg Roesbrugge-Haringe.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :
- Sarah Myny, dochter van Peter en Katrien Weemeeuw.
- Nele Monkerhey, dochter van Frans en Marijke Deschuytter.
- Adeline Ganne, dochter van Hendrik en Kristien Berquin.

Overlijden :
- Ignace Parent, 60 j., echtgenoot van Maria Moyaert.

Huwelijksaankondigingen :
- Bruno Vandevoorde van Roesbrugge-Haringe met Mona Nouwynck van Poperinge.
- Gino Colpaert van Oostvleteren met Linda Neyrinck van Roesbrugge-Haringe.

TE KOOP

• **MEISJESFIETS** (nieuw), ± 12 j.
+ jongensfiets gratis erbij
tel. 057/30 10 84

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

En de reeks gaat verder : na de informatieopdracht van J.-L. Dehaene en de raadplegingen van de koning, komt nu de formatieopdracht. En toch komt er aan de regeringskrisis maar geen einde. Dat is grotendeels te wijten aan het feit dat de CVP zoveel zetels heeft verloren en niet meer dominerend is in het parlement.

De CVP heeft inderdaad bij de verkiezingen van 13 oktober jl. enkele ferme klappen gekregen en als men de jongste opiniepeilingen volgt, blijkt dat die partij nog altijd bergaf gaat. Eén van de redenen voor die teleurgang is dat de CVP-ministers, en hiermee wordt niemand in het bijzonder bedoeld, er zijn er immers sedert 1946 al zo vele geweest, misschien wel geen slechte staatslieden waren, maar in hun sociaal engagement vaak zijn te kort geschoten.

Vraag maar eens om een gunst aan een CVP-minister, vraag eens om zijn hulp of tussenkomst en je zijt bijna zeker dat er niets van terecht komt. De heer minister wiens zelfbewustzijn opgevijzeld wordt door wat klaplopers en profiteurs die om hem heendraaien, zal zich voor jouw banaal geval niet veel moeite getroosten en hij zal je verzoek maar al te gemakkelijk naar de administratie doorschuiven. En in die administratie - een lichaam zonder ziel - waar onderbetaalde ambtenaren nog minder sociaal bewogen zijn dan de minister zelf, zal men ook nog minder moeite doen. Men kijkt daar naar het boekje en zoekt naar de gepaste tekst om het negatieve antwoord te formuleren. Maanden later komt er een briefje, zo beknopt mogelijk, dat „in acht genomen dit of dat" aan uw verzoek geen gunstig gevolg kan gegeven worden. En meneer de minister of zijn partij verliezen meteen al de „stemmen" van het hele gezin, zoniet van de hele familie. Deze week hier en de volgende week daar, na vele jaren laat dat zich gevoelen !

Ze zouden het nochtans moeten weten dat voor ons mensen de kleine moeilijkheden van veel meer belang zijn dan de herstructurering van het onderwijs of onze integratie in de Europese Gemeenschap !

Natuurlijk zijn er nog andere redenen voor dat fabuleuze verlies van de CVP, o.m. het laten verrotten en verkrotten van de kommunautaire kwestie, waar men toen men nog groot en machtig was, niet WILDE aan sleutelen en waaraan men nu zoveel kleiner geworden niet meer KAN aan sleutelen.

„Heel juist", *zegt Gusta*, „het is inderdaad een moeilijk geval : als men macht heeft is men voorzichtig om aan de macht te kunnen blijven, en omdat men te voorzichtig was verliest men de macht, en omdat men de macht verloren heeft, moet men voorzichtig zijn !"

Zou je kunnen denken ?
Pol

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Nathalie Hollebecque, dochter van Bruno en Rita Veryser (Beveren).

Huwelijksaankondigingen :
- Marc Vereecke van Beveren met Magdalena Moerman van Middelkerke.
- Johan Baillieu van Beveren met Carine Dendooven van Veurne.

Overlijdens :
- Fernand Feys, 79 j., weduwnaar van Jeanne Depondt (Beveren).
- Julia Top, 81 j., weduwe van Urbain Keirsebilck (Beveren).
- Georges Deschodt, 79 j., weduwnaar van Mariette Vallaey (Beveren).
- Elie Vandromme, 84 j., echtgenoot van Emma Deleu (Beveren).
- Magdalena Devloo, 86 j., weduwe van Joseph Boussemaere (Stavele).

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

- VW Golf 12/86 benzine
- PEUGEOT 205 4/86 diesel
- FORD Fiesta 1984
- FORD Fiesta '78
- VW Golf Diesel '84
- FORD Fiesta '88
- TOYOTA Starlet '86

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

Kom en bekijk onze uitstalramen
dan bemerkt u reeds enkele modellen
van de nieuwe zomerkollektie

Schoenen

Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

MAAND APRIL : grote schoonmaak !

We
bieden U
een
vernieuwd
programma
stofzuigers
HOOVER
en **MIELE**

S 3458

- *Krachtige 900 W motor*
- *Ingebouwde hulpstukken*
- *Aanduiding stofzakinhoud*
- *Ingebouwde luchtverversing en frisse geur naar keuze (3 geuren)*
- *Handige „lichtgewicht" met geniale geruisarme zuigkracht.*

voor

5 490 fr.

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Je gaat 't misschien niet gelooven, maar 't is waarlyk gebeurd!

't Wos è paar daagen voor Paschen en de vier messedienders van de prochie moesten hulder ronde doen met gewyde palme.

„Je moet twee aan twee gaan, elk è kant om 't avanceeren!„ zei meneere paster ... „en de palme moet je onder julder bedeelen!"

Maar Mieltje en Pietje, de twee kleinsten tegaare, hadden oek 't kleinste part è kreegen. Ze waaren nog maar de straate tenden en z'hadden ol geen palme meer en ze moesten nog geheel den Oosthoek doen ...

Fonten Turck, die 't laatste takske è kreegen hadde, zag hoe dat die twee sukkelaars in de penarie zaaten en è kapte è tak of van zyn busseboom.

„Loopt daarmei naar meneere paster in de kerke!" zei Fonten ... „en vraagt dat'n dien tak wil wyden, je kunt toen voort!"

Mieltje en Pietje, te loope naar de kerke. Maar meneere paster wos daar niet en de koster, zei dat ze de paster niet mochten lastig vollen.

„Wacht!" zei Mieltje ... „'k gaan ik dat gaan vraagen aan Juul, die oltemets rond gaat met de schaale!"

Juul wos de baas van d'herberge „De Volksvriend", è stap verder in de straate ...

De twee knaapen stekten daar binnen ... Juul stoeg djuuste in den toog glaazen of te droogen.

„Ha joengentjes!" lachte Juul ... „je zyt daar met palme!"

„Maar z'is nog niet è wijd, Juul!" jaamerde Mieltje „en we hèn geen meer om den Oosthoek te doen ... en we meugen 't niet gaan vraagen aan meneere paster, zegt de koster. Zou je gy dat durven gaan vraagen?"

„Maar 'k hèn ik daarvooren geen tyd!" zei Juul. De twee stoegen daar weere zoo beteuterd te kyken dat Juul kompassie kreeg ...

„Wacht è keer!" zei Juul ... „in geval van nood mag iedereen doopen zegt de paster. In dit geval zou 'k dat toch meugen doen zeker?"

Juul pakte den bustel om glaazen te wasschen, doopte hem è keer in 'n spoelbak en binst dat'n è paar woorden latyn rulde, kwispelde'n ie eens en anders over de palmtak.

„Daar zi!" zei Juul ... „'t is gedaan in geval van nood en met è goe intentie; maar je meugt het aan niemand vertellen wei!"

„Nee'm wei!" riepen ze in 't buitengaan ... „en bedankt wei Juul. We gaan nog zeere 'n Oosthoek doen!"

Den uitkommen was maar flauw è weest en de zomer wos oek niet te straf verloopen ... 't wos in 't achterjaar. Op è zundagavond, achter è kaarting in „De Volksvriend", zaaten er nog eenige boeren onder mekaar te lammeteeren over den flauwen oogst teweege.

„En pertank! ..." zei Fiel Bulcke, die dat hoorde ... „'t is raar om zeggen ... maar wieder, in den Oosthoek meugen olleszins niet klaagen, 't staat ol even schoone van de jaare!"

Juul, die in 'n toog stoeg en dat hoorde, schoot in è luiden lach en de boeren peinsden dat è stik in z'n voeten hadde! KWAAK

18e jaargang Nr 5 mei 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

1914-1918 - Zeventig jaar geleden

UIT SOLDATENPENNEN

Dit jaar wordt zowat overal te lande het einde van de „grote" oorlog herdacht. 70 jaar zijn er reeds overheen gegaan maar in de Westhoek zijn de sporen nog overduidelijk en blijft de herinnering aan de verschrikkelijke moerlemeië levend onder de mensen.

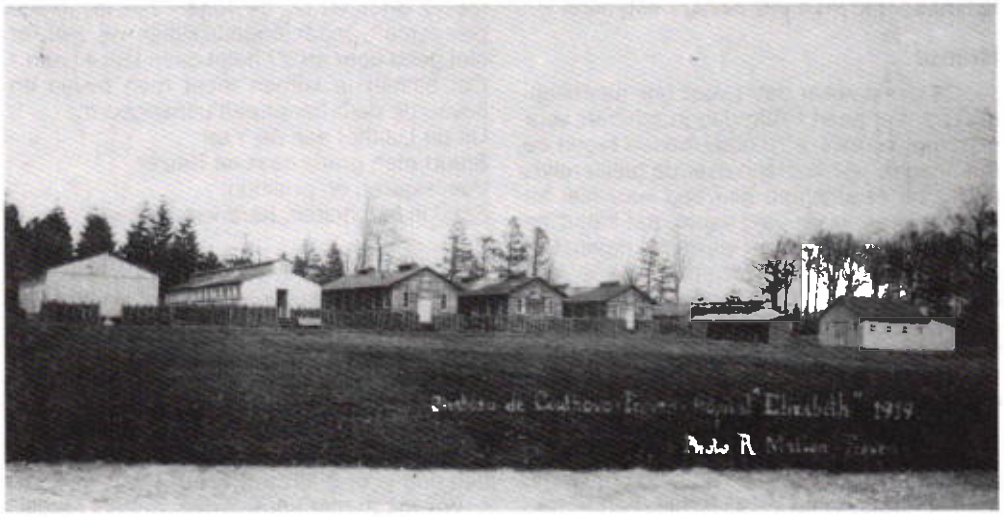

Oorlogshospitaal „Elisabeth" op het domein van het „Couthof" te Proven
Foto R. Matton, Proven, 1919

Frontblaadjes

Teruggekeerd van het front hebben de oudstrijders zowel familie als vrienden teleurgesteld : ze waren moeilijk te bewegen hun herinneringen aan de slijkgrachten van de IJzer prijs te geven. Want : „Wie niet naast ons heeft gestaan, begrijpt er toch niets van".

Op doeltreffende wijze kan men de psyche van de oudstrijders benaderen langs geschriften en kranten, die aan het front werden verspreid. Naast enkele grotere bladen welke steun genoten van hogerhand (1), ontstonden er van lieverlede kleine frontblaadjes, sommige gedrukt, andere met de hand geschreven of gepolykopieerd (2). Deze eenvoudige blaadjes hadden geen ander doel dan de soldaten nuttig te zijn en hun troost te brengen door 't nieuws van de eigen streek mede te delen. Sommige druksels bepaalden hun aktie daarbij, anderen hadden een strekking of handelden over zaken van algemeen belang.

„Ze werden geschreven in holen onder de grond, in bouwvallige schuren, in de schietgrachten op de eerste linie of in stukgeschoten krotwoonsten... overal waar piotten kwamen of gehuisvest waren. Ze werden geschreven op losse blaadjes papier, vochtig en bemorst door 't meesleuren in ransel of knapzak, ze werden geschreven bij 't weifelend kaarslicht op de omgekeerde gamelle, met verroeste pen en verwaterde inkt, ze werden geschreven te midden 't chaotische gedoe van snorkende, taterende, zingende, harmonika-spelende, ringen-vijlende en troevende soldaten. Waarom ze geschreven werden, deze bladziiden ? Omdat het deugd doet, eens zijn gedachten, zijn gevoelens, heel zijn persoonlijke inkijk op 't leven - 't oorlogsleven nu - te kunnen uitspreken". (3)

Wanneer men de frontblaadjes doorbladert, dan komt een levende geest vol beweging te voorschijn, een geest doordrenkt van zachte weemoed om al het dierbare dat ver weg was.

Ook hier sprong de legerleiding kwistig rond met haar censuurschaar. Soms trof men in het midden van een bijdrage wel eens een witte vlek met de opmerking : zoveel regels censuur. Dan zegden de soldaten : kijk, weer een stukje voor de mannen die niet kunnen lezen !

Aan de basis dergelijke blaadjes aan het front te verspreiden lag dus de verbondenheid van de soldaat met eigen streek en volk. De ware heldhaftigheid in deze oorlog was het volhouden in slijk, in water en kou, temidden luizen en ratten, verstoken van ieder liefderijk gebaar of vriendelijkheid. Er was het onregelmatig leven, de vuile kantonnementen met het stinkend stro, de lijfdwang van het leger en het voortdurend dreigen van doodsgevaar, zoveel faktoren om een gevoel van heimwee aan te kweken, heimwee naar huiselijke gezelligheid, naar vrouw, kinderen, ouders of familie, heimwee naar het eigen honk. Onze soldaten aan de IJzer leefden met hun gedachten elders dan in de loopgrachten : hun blik peilde de diepte boven de vijandelijke stellingen, waarachter hun eigen streek wenkte. Flitsen van dit geliefde land vonden zij terug in de frontblaadjes, die voor kortere of langere tijd het knagende gevoel van eenzaamheid milderden.

Uit soldatenpennen

Tranchees en kantonnementen waren bevolkt door de meest gevarieerde horde van ongedierte. De ergste vijanden bleken wel de ratten, waarop ongenadig jacht werd gemaakt. Naderhand pochten sommige oudstrijders er over ratten te hebben opgepeuzeld. Net kalfslapjes in de pan, beweerden ze. Waarheid en verdichtsel willen we niet ontwarren.

Een zekere „Jef" schreef : (4)

„... Aan de tranchées hebben wij nog een ander soort van ongemak : dat zijn de waterratten. 't Zijn echte jonge honden en ge ziet ze des nachts wel met twintig bijeen rondlopen. Als men in zijn schuilplaats komt, moet men wel zorgen zijn brood met een koord omhoog te hangen, want laat ge 't liggen, dan moogt ge zeker zijn dat z'er een half uur later mee weg zijn. Ze worden thans zo stout dat ze waarlijk onze schuilplaatsen beginnen af te breken. De mijne hebben ze al een paal doorgeknaagd. Misschien hebben ze ook een „renfort" gekregen, aangezien zij onze forten beginnen aan te vallen."

Een rat van zestig

„Een sport dat tegenwoordig bijval heeft bij onze piotten, 't zijn de muizen en de ratten. Nooit van mijn leven heb ik meer van muizen en ratten gehoord en gezien dan tegenwoordig. Ga naar de „trachee" en geen tien stappen hebt ge gedaan of ge ziet van die viervoeters uit en inlopen. Ze zitten in de grachten maar meer nog in de „abri's" : daar immers smullen zij hun buikske vet aan brood en aan al wat ze tussen de tanden kunnen krijgen. Laatst nog, bij 't ontruimen van een abri hadden de piotten er leute in met stok en spade jacht te maken en weet ge hoeveel van die onbetamelijke viervoeters slachtoffer werden gemaakt ? Zo maar drie en tachtig ! Of ze leute hadden ? Ze werden geklasseerd (de ratten) volgens grootte en de „primus" mat zo maar zestig centimeter !"

Humor

„Ge denkt zeker dat 't voor ons hier ellendig is ? Wel neen ! Alle dagen concert voor niet, met vuurwerk : modderbaden tegen de rheumatiek, velokoersen over de passerelles en als ge er afschuift een bad voor niet tot over de oren; is de velo kapot, dat sleurt ge hem maar mee om weer warm te krijgen. Het water loopt door de abri en als ge er een emmertje onderzet, hebt ge 's morgens gefiltreerd water om u te wassen, vers en zonder microben er in, dus eerste klas hotelinrichting ! Slootjesspringen, uitschuiven, het water of het slijk in en uw beide handen om u af te wassen, wat wilt gij nog meer ?

Als de mitrailleuse begint te ratelen, oefening voor de spieren met u tegen de wereld te smijten : bij gasaanvallen allerhande reuken en allemaal voor niemendalle : men wordt er nog voor betaald ! Zijn we niet gelukkig ? Voilà !"

In villegiature

„Zeer Beminde Marraine (5)
'k Ben uiterst blij te vernemen dat alles opperbest gaat, met mij is het ook zo.

Hier zijn we drie of vier dagen in volle oorlog geweest, dagen en nachten schieten maar weinig uitwerksel hoor ! We hebben hard gewrocht, onze officieren zijn trots op onze nieuwe tranchees en wij ook, 't is een echte villégiature geworden. Ik heb een schone villa gebouwd, heel sterk en niet gereed om met de wind omver te vliegen, want... z'is onder de grond ! Alles is er naar de laatste „chic" : tafel, stoelen, pendule, een schapraai „buffet in 't frans"; er hangen mooie prentjes en de ruiten zijn in „glace biseautée", maar ongelukkiglijk wij zien er niet goed door en d'r helpt geen kuisen aan ! Om binnen te komen moet men bellen en boven de deur hangt een uithangbord :
Uit de Lusthof aan de Yzer
Stuurt men gratis naar de Keizer
Veel sigaren en pralinen
Schoon van buiten, hard van binnen !"

Een slaapplaats in de voorlinie

„Ons huisje is vier meter lang, twee meter breed en één meter hoog. Daarvan is de ene helft voorbehouden tot slaapkamer, de andere tot „eetzaal". 't Is wel wat nauw, want op een breedte van 2 meters, vier mannen te logeren, waarvan ik de dunste ben, moet er met overleg gehandeld worden en dan nog is er geen overschot !

Wij liggen hier verdrongen, net als sardienen in een blikken doosje, doch daar wij voor alles raad weten, hebben wij ons ook ditmaal weten te behelpen. Des avonds, na vooreerst onze lange pluimen in de slaapzak opgeschud te hebben, gaan wij naar bed. Daarvoor is er een oefening nodig die er ons niet velen zouden nadoen : neergehurkt op ons bed, laten wij ons allen op kommando van één, twee, drie op onze rechterzijde vallen en liggen dan zo vast als een muurtje. Als een der vier, uit schrik om aan te branden, lust gevoelt zich eens om te draaien, wordt het kommando gegeven : Tournez! Marsch! en ieder volgt de beweging die door onze linker-of rechtervleugel begonnen is. Feitelijk zijn wij verplicht alzo te handelen, want 't gebeurde eens dat ik, aan 't kommando geen gehoor gevende, door verstikking bedreigd, om hulp moest roepen. Mijn nevenmaat had er namelijk geen bezwaar in gevonden, zich al slaapwoelend naar boven te wringen, zodat hij met zijn fors gebouwd zitvlak, geprest tussen het plafond en mijn ribben, deze laatste dreigde te breken. Ik werd maar eerst uit mijn netelige toestand verlost nadat er twee der onzen waren opgestaan, iets dat in 't midden van de nacht en zonder licht, niet zo vlug van stapel liep."

Met hun warm water

„Louis is uit een instructiekamp gekomen en zit voor de eerste maal in de loopgrachten.
't Is acht uur in de morgen, 't uur van 't dagelijks muziek. De Duitse marmitten beginnen over te komen.
- Let op - zegt een der anciens - een obus daar achter ons.
Louis weet van niets, hij heeft niets bemerkt.

(vervolg p. 303)

MOEDERDAG komt eraan (8 mei).

Het eeuwige probleem : wat geeft u dit jaar **cadeau**?
Waarom geen **mode** of een **fantasiejuweel**?
DAN VINDT JE BESLIST WAT JE ZOEKT BIJ
„OGGI" - Obterrestraat 56, 8994 PROVEN - Tel. 057/30 06 74
FANTASIEJUWELEN
De kwaliteit van Monet-accessoires, door de jaren heen hetzelfde gebleven;
U kan steeds sieraden uit de nieuwe kollektie kopen om de verzameling uit te breiden.
TIJDLOOS, SIMPEL VAN VORM, MOOI EN IEDER SEIZOEN DRAAGBAAR !
VERGEET DE NIEUWE KOLLEKTIES NIET... Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
Dagelijks open van 9 tot 20 uur, alsook op zondagvoormiddag

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERAILEN UIT AFBRAAK :
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- goede teelaarde, geleverd met kamion
- **GRATIS TE BEKOMEN** aarde voor vulling

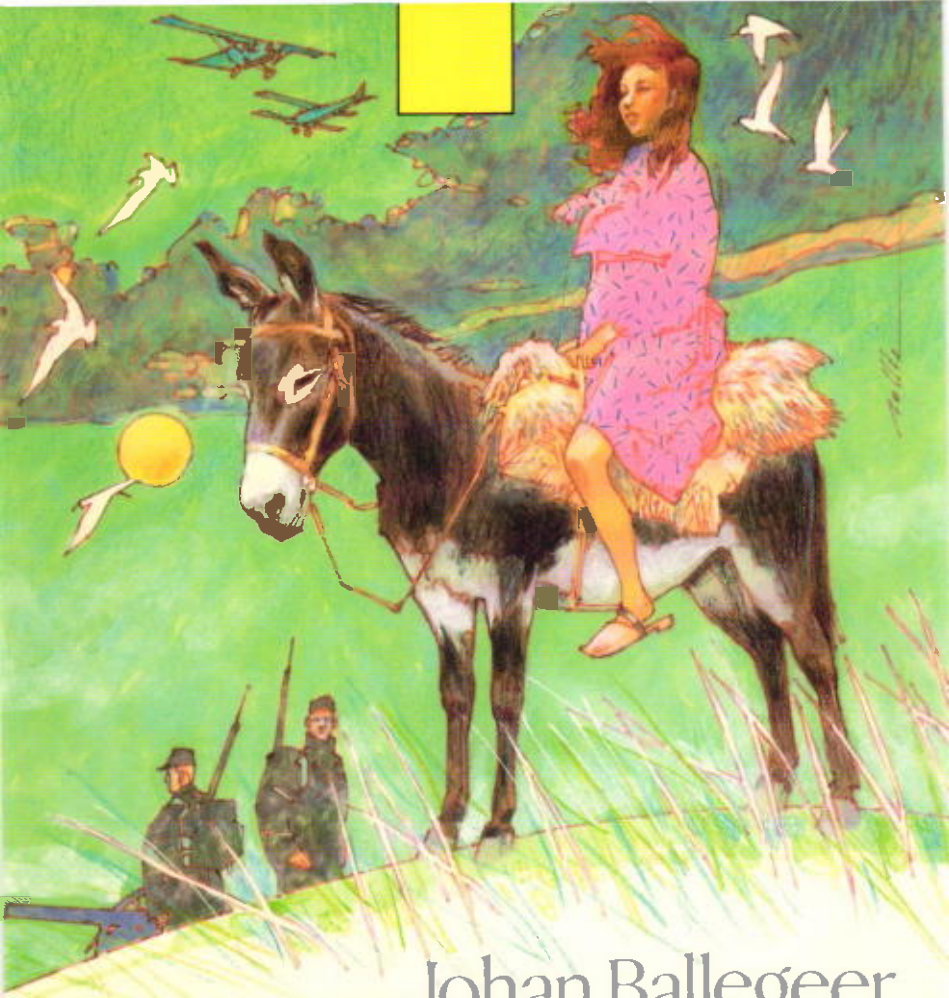

Johan Ballegeer

Celines grote oorlog

BEKROOND JEUGDBOEK

Averbode

zojuist verschenen:
het nieuwe jeugdboek van
Johan Ballegeer
over de eerste wereldoorlog
paperback / 192 blz. / 345 fr. / 24,70 Hfl.

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (6)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging :
Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Leven en werk van Jan Yperman / De "Cyrurgie" / De "Medicina".

Een „bidet" uit de 15e eeuw in de Vlaamse Trotula-tekst

Meester Thomas Scellinck

Karel de Flou en Edward Gaillard die tussen 22 mei en 5 juni 1896 in het *British Museum* te Londen Middelnederlandse en andere handschriften onderzochten, waaronder meerdere manuskripten en oorkonden die nog niet op de publieke kataloog vermeld stonden, vonden er naast een afschrift van de *Cyrurgie* van Jan Yperman, nog een werk over de chirurgie van meester Thomas Scellinck van Tienen, voltooid in 1434.

In hun *Derde Verslag* (het was hun derde opdracht in Londen) ingediend bij de Koninklijke Vlaamse Akademie en verschenen in het Jaarboek 1897 van deze instelling, hebben zij voor het eerst een beknopte beschrijving gegeven van dit manuskript. Volgens hun mening is het alleszins „een welgeschreven en in meer dan één opzicht merkwaardig werk" (p. 465). Naderhand is nog een ander afschrift van hetzelfde boek gevonden in de Koninklijke Biblioteek van Den Haag.

In 1928 werd op basis van deze twee handschriften een mooie uitgave verzorgd door dezelfde prof. E.C. van Leersum die zoveel jaren vroeger de *Cyrurgie* van Yperman had uitgegeven. Dit werk van Scellinck draagt als titel, *Boeck van Surgien* (chirurgie). Al wijkt de inhoud ervan wel hier en daar af van het werk van Yperman, toch heeft het heel wat met de *Cyrurgie* van Yperman gemeen. Het werd ook in de volkstaal geschreven ter voorlichting van de beide zonen van de auteur, Thomas en Jan. Het is een kompilatie van de geschriften van Grieks-Arabische grootmeesters en andere voorgangers, maar eveneens aangevuld met de vruchten van persoonlijke ervaring. Net als Yperman viel ook Scellinck de onbekwame en niet wetenschappelijk gevormde heelmeesters aan, die onverantwoord te werk gingen en in lichtzinnige overmoed bluften op hun prestaties die soms de verwezenlijkingen van de moderne chirurgie ver in de schaduw stelden, zoals het wegnemen van de hersenen, ze wassen in witte wijn en ze terugplaatsen in de schedelholte, waarna de patiënt weer voor vele jaren gerepareerd was.

In het licht van de huidige wetenschap is natuurlijk niet alles wat Scellinck schreef te beamen. Zijn werk was een poging in de goede richting, maar ook hij sprak nog van pleisters waarin het haar van hazen en spinnewebben vermengd waren.

Scellinck moet eveneens gestudeerd hebben, want hij was het Latijn machtig en in staat de werken van Galenos en andere geneeskundigen uit de Oudheid te bestuderen. Tevens moet hij, volgens zijn geschriften, door West-Europa gereisd hebben. Reeds in 1317 was hij praktizerende heelmeester, want dat jaar behandelde hij de gevolgen van een ongeval bij een knaap te Petrem, bij Geldenaken. We weten uit zijn werk dat hij optrad te Namen, Gembloers en verscheidene plaatsen uit Waals-Brabant ten zuiden van Tienen.

Hoewel zijn werk dateert van enkele decennia na dit van Jan Yperman, is er in zijn boek van deze laatste geen sprake. Yperman was blijkbaar beter op de hoogte van anatomie wat niet zo verwonderlijk is voor een chirurg die onvervaard in lijf en leden tast. Scellinck daarentegen was een voorzichtige heelmeester, die wel met het gloeiende ijzer, maar ook met wondhelende middelen te werk ging en dan nog zeer matig, daardoor kwam hij minder in betrekking met het inwendige van het menselijke lichaam en was hij anatomisch niet zo bevoegd.

En toch brachten practici als Yperman en Scellinck de medische wetenschap door hun observatie uit de sleur van de autoriteitswetenschap, waardoor de geneeskunde van de akademici stagneerde.

Nog uit de Van Hulthemse bundel

De derde verhandeling in de Van Hulthemse bundel is het z.g. *Antidotarium Nicolai*, een verzameling medische recepten vertaald uit het Latijn, die dateren uit de eerste helft van de 12e eeuw en afkomstig zijn van Galenos, Hippokrates, Caelius Aurelianus en Dioskorides.

Aanvankelijk werd het beschouwd als een zelfstandig werk van de hand van een zekere Nikolaas uit de school van Salerno. Maar apoteker dr. phil. Alfons Lutz, konservator van het *Schweizerischen Pharmaziehistorischen Museums* te Bazel ontdekte in de jaren vijftig, in de universiteitsbibliotheek te Bazel een handschrift dat ongetwijfeld de basis is geweest voor het *Antidotarium Nicolai* (64). Uit dit boek getiteld *Antidotarius magnus Galieni secundum ordinem alphabeti*, dat omstreeks 1190 zou samengesteld zijn in de Benediktijnenabdij Engelberg in Zwitserland met meer dan 1000 voorschriften van Salernitaanse oorsprong, werden omstreeks 1250, door een zekere Nikolaas, die te Parijs zou geleefd hebben, de 139 belangrijkste recepten verzameld die het Latijnse *Antidotarium Nicolai* bevat. In de Middelnederlandse vertaling in de Van Hulthemse bundel zijn er daarvan 130 overgenomen, waarbij de alfabetische volgorde is gerespekteerd : als eerste komt het beroemde *aurea alexandrina* en als laatste, *zingiber conditum*. De verhandeling eindigt met enkele aanwijzingen in verband met de pols.

Het zou een Doornikse kanunnik-medicus, Jan van St.-Amandus geweest zijn, die dit werk in onze streken een grote verspreiding

➧

gaf (65). Het *Antidotarium Nicolai* werd in sommige steden gedurende een zekere tijd als stedelijke farmacopee verplicht gesteld, zo te Ieper, bij de keure van 1292 en nog te Antwerpen in 1517. Het vormt bovendien de grondslag van veel farmakopees, die naderhand verschenen zijn.

Er zouden nu een zestal afschriften van deze Middelnederlandse vertaling bekend zijn, waarvan één in de biblioteek van de Norbertijnen te Tongerlo.

Het werk werd bestudeerd door W.S. van den Berg, als onderwerp voor zijn doctoraatstesis en werd postuum uitgegeven te Leiden in 1917.

De verhandelingen 4 en 8 in de Van Hulthemse bundel handelen over de *Leering van Orinen*. Het betreft hier twee traktaten over uroskopie, al wordt er tussendoor ook wel eens urine als geneesmiddel aanbevolen. De piskijkerij speelde in de Middeleeuwse diagnostiek (en ook nog later) (66) een zeer belangrijke rol. De onbekende samenstellers of vertalers van deze verhandelingen hebben gewerkt naar een gedicht over de leer der urines van de Fransman Gillis de Corbeil (begin 13e eeuw), *Carmen de Urinarum judiciis* en de opzet en de indeling daarvan overgenomen. Zo wordt er door hen op gewezen dat de Corbeil gewaagt van twintig kleuren van urine, elke met hun eigen patologische betekenis. Toch hebben ze nog andere bronnen gebruikt over hetzelfde onderwerp, in de eerste plaats het *Liber Urinarum* van de Egyptische jood Isaac Judaeus (9e eeuw), waaruit ganse gedeelten woordelijk zijn overgenomen (67) en de *Libellus de urinis* van Theophilos (einde 7e eeuw) een boekje dat steunde op het werk van Galenos en nog lange tijd als een standaardwerkje gold.

De uitgave van de verhandeling nr. 4 was het onderwerp van een medisch proefschrift, *Een Vlaamsche Leering van Orinen uit de veertiende eeuw*, waarmee de Noord-Nederlander Johannes Munk in 1917 te Leiden promoveerde.

Verhandeling nr. 13 *Heimelijkheid van Mannen en Vrouwen* werd in 1893 uitgegeven door Napoleon de Pauw jr. (1835-1922), die wel meer in Middelnederlandse geschriften heeft gegrasduind. Het traktaat omvat 2336 verzen en is hoogstwaarschijnlijk eveneens het werk van een medicus. Het handelt over de acht bestanddelen van de mens; de vier complexieën (geaardheid) of humoren; de impact van de planeten; de vruchtbaarheid en de ziekten specifiek voor mannen en vrouwen.

Verhandeling nr. 14 *Chiromantie* handelt over handlezen, een vorm van waarzeggerij die ook meende inzicht te hebben in de lichaamsgesteldheid en de gezondheid. Dit manuskript werd destijds door Jan-Frans Willems afgeschreven en door F.A. Snellaert gepubliceerd in het *Belgisch Museum* (68), tijdschrift dat met steun van de regering verscheen van 1837 tot 1846, maar waarvan het laatste nummer na de dood van J.F. Willems (24 juni 1846) door Snellaert werd uitgegeven.

Het handlezen wordt nu als een hokuspokus beschouwd, maar eens werd het naast astrologie en fysiognomiek als wetenschap gedoceerd.

Dit traktaat werd ook gepubliceerd en van de nodige kommentaar voorzien door dr. apoteker L.J. Vandewiele (69).Het bestaat uit een inleiding en achttien hoofdstukjes.

In de inleiding worden er veertien menselijke karaktereigenschappen opgesomd, terwijl, verspreid over meerdere kapittels uit de vorm en het voorkomen van handlijnen, putjes, groefjes en vlekjes op de hand alle soorten ziekten worden afgeleid.

Ander Middelnederlandse handschriften

In de universiteitsbiblioteek te Gent bevindt zich een manuskript van 103 bladzijden, dat omstreeks 1682 door een zekere Petrus Legiers geschonken werd aan de paters augustijnen te Dendermonde. De bladzijden 1-87 vermelden *Een gedicht op der Vrouwen heimelicheit en de vroedkunde*. Het gaat om een afschrift van het jaar 1405, maar is blijkbaar vervaardigd naar een nog ouder stuk.

Dit handschrift werd ook door Jan-Frans Willems onderzocht, die er een nota over schreef, gedateerd 10 juni 1832, toen hij nog te Eeklo verbleef. De onbekende samensteller van dit gedicht was volgens Willems een *medecyn-meester*, aangezien hij niet alleen verklaart veel uit Latijnse werken te hebben overgenomen, en Aristoteles, Galenos, Razes en Avicenna vermeldt, maar daarenboven nog meermaals aanhaalt dat hij spreekt uit ondervinding.

In feite zou het gaan om een Middelnederlandse bewerking van *De Secretis Mulierum*, een gynekologisch traktaat dat toegeschreven wordt aan Albertus Magnus (± 1204-1280), de *doctor universalis* en leermeester van Thomas van Aquino. De bewerking zou dateren van het einde van de 13e of begin van de 14e eeuw en is een didaktisch gynekologisch-obstetrisch en fysiologisch geschrift geworden, ingekleed in het sentimentele verhaal van een verliefd man. De wetenschappelijke uiteenzetting grijpt niet alleen terug op de reeds genoemde grootmeesters, maar ook op de classica uit Salerno en tenslotte op Albertus Magnus zelf, maar is wel overgoten met een, aan die tijd eigen, dosis magie en planeteninvloed.

Deze Middelnederlandse bewerking werd reeds uitgegeven in 1845 door de *Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen*, een Gentse vereniging van filologen en historici, die opgericht werd in 1839 o.m. door Ph. Blommaert en C.P. Serrure, maar einde 1974 verscheen een prachtige bewerking in modern Nederlands door prof. L. Elaut (70).

Een ander belangrijk laat-Middeleeuws medisch werk, waarvan vertalingen in het Middelnederlands werden gemaakt, zij het in Noord-Nederland, maar die ongetwijfeld in onze gewesten zijn doorgedrongen, is de *Circa instans* van Mattheus Platearius, een Salernitaanse arts, die leefde omstreeks 1140.

Hiervan zijn twee handschriften bekend : het eerste (onvolledig), van 1377, was in het bezit van de hertog van Portland in Engeland en is sedert 1949 uitgeleend aan de biblioteek van het *British Museum* te Londen, het tweede bevindt zich in de universiteitsbiblioteek te Gent en werd er aangetroffen in 1967. Dit tweede handschrift werd opgemaakt op het einde van de 15e eeuw. Beide handschriften werden opgespoord door Dr. W.L. Braekman (71).

De *Circa instans*, eigenlijk een kruidenboek voor „simplen medicinen" werd weer eens uitgegeven en gekommentarieerd door de onvermoeibare en verdienstelijke kenner van dit soort werken, dr. apoteker L.J. Vandewiele (72), die we reeds zo vaak hebben moeten vermelden. Hij noemt dit werk : „een van de drie boeken die het medisch en farmaceutisch denken gedurende de middeleeuwen het sterkst hebben beheerst...", de twee andere zijn : de *Grabadin van Pseudo-Mesues* en het *Antidotarium Nicolai*.

De Brugse chirurgijn-verloskundige Izaak-Jozef de Meyer (1786-1861), chirurg van het bekende St.-Janshospitaal en leraar aan de vroedvrouwenschool te Brugge, behoorde ook tot de eerste geschiedschrijvers van de geneeskunde in ons land (73). Hij die o.m. een verhandeling geschreven had, getiteld : *Recherches sur la pratique de l'art des accouchements à Bruges, depuis le 14e siècle jusqu'à ce jour* (1843), had niet minder dan 183 werken over verloskunde in zijn biblioteek, die jaren na zijn dood, in 1875 door zijn zoon geschonken werden aan de stad Brugge.

Daaronder bevond zich een in het Middelnederlands gesteld manuskript van 18 bladen, het *Liber Trotula*. Het boekje is geschonden, want het 18e blad is middendoor gesneden en de vier daaropvolgende bladen zijn volledig weggeknipt, blijkbaar een 19e eeuwse censuur.

Het *Liber Trotula* werd ontcijferd - o.a. met de hulp van dr. apoteker Vandewiele door de Gentse historica An Biockmans-Delva, die het met nog heel wat achtergrondstudie, tot onderwerp maakte van haar tesis, *Vrouwengeneeskunde in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen* (74), waarmee zij in februari 1983 te Leiden tot doctor in de geschiedenis promoveerde.

Dit Middelnederlandse werkje is blijkbaar als een soort praktijkboek met toelichtende tekeningen, geschreven omstreeks 1455 door een Westvlaamse vroedvrouw, die zich Trotula noemt en die het boekje bestemde voor leerling-vroedvrouwen en kollega's. De auteur van deze bladzijden geeft blijk van grote vakbekwaamheid en kan als gynekoloog, verloskundige en chirurg bestempeld worden. Samen met de eveneens niet universitair geschoolde chirurgijnen, waren deze vroedvrouwen de eigenlijke beoefenaars van de geneeskunde.

De verhandeling beschrijft, in korte kapittels vrouwenziekten en hun behandeling, gepaard met hygiënische voorschriften, alsmede de opvang en de begeleiding van boorlingen. Zelfs wordt de werkwijze opgegeven voor het verwijderen van de dode vrucht en hoe een (door abortus ?) gekwetste baarmoeder dient verzorgd.

Daarmee hebben we de voornaamste - maar zeker niet alle - Middelnederlandse geschriften vermeld die in Vlaanderen wer-

➧

den geschreven of hier zoals de *Circa instans* van bijzondere betekenis zijn geweest. Daarnaast bestaan er nog vele glossen en recepten, die getuigen van het doordringen van de volkstaal in de wetenschap, zij het voornamelijk in de geneeskunde. Zo zijn er meerdere plantenglossen bekend - en de plantkunde stond toen volledig in dienst van de geneeskunde - d.w.z. lijsten van Latijnse plantnamen met ernaast of interlineair het Middelnederlandse ekwivalent, uit de 14e en 15e eeuw. Aldus werd in 1881 door de Brugse archivaris L. Gilliodts - Van Severen een Latijns-Vlaams glossarium uit de 13e eeuw uitgegeven ([75]). Deze uitgave die zeer veel oorspronkelijke fouten bevat, getuigt er van hoe moeilijk het aanvankelijk ging - bij gebrek aan woordenlijsten - om de juiste vertaling aan te brengen en hoe een taal in vallen en opstaan is gegroeid. Dit glossarium was bovendien door Gilliodts - Van Severen een eeuw te vroeg gedateerd, het hoort thuis in de 14e eeuw in plaats van in de 13e. Pas in 1929 kwam er een komplete herziening door J. Jacobs ([76]). In 1968 verscheen er van L.J. Vandewiele en W.L. Braekman ook nog een *Latijns-Middelnederlands plantenglossarium uit het midden van de 14e eeuw*.

Wat Middelnederlandse recepten betreft, de Gentenaar Willem de Vreese (1869-1938), die gepromoveerd had op een proefschrift over Boendale, publiceerde in 1894 bij de Vlaamse Akademie voor Taal-en Letterkunde te Gent, niet minder dan 593 recepten onder de titel, *Middelnederlandse Geneeskundige Recepten & Tractaten, Zegeningen en Tooverformules*; in 1961 verscheen van de Turnhoutse stadsarchivaris Raymond Peeters, *Vijftiendeëeuwse geneeskundige recepten* ([77]) en in 1970 van W.L. Braekman, *Middelnederlandse geneeskundige recepten* ([78]).

Prof. W.L. Braekman en Gundolf Keil bereiden nog een uitgave voor van het *Boec van cruden ende haer craften*, een handschrift van omstreeks 1350, van 19 pagina's, dat zij opgedolven hebben in de Koninklijke Biblioteek te Brussel.

In het stadsarchief van Mechelen bevindt zich een in het Middelnederlands gesteld *Medicinenbouc* van omstreeks 1490, waarvan de inhoud als volgt is gedetailleerd : *Hier nar wolgende seker proper medesinen, om sieckten ende wonden mede te ghenesen, ende velerhande saden, cruden ende wortelen van groter macht, om ghesondicheyt van de mensche, die dickwil gheproeft gheweest syn* ([79]).

R.A.B.

De volgende keer :
De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel
Wiskunde in de volkstaal
Rekenkunde van Gielis van den Hoeck

(64) W.F. Daems, *De Middelnederlandse vertaling van het Antidotarium Nicolai*, Scientiarum Historia, jg. 3, 1961, p. 2.
(65) P. Boeynaems, *De invloed van Salerno op de Nederlanden vóór de stichting der Leuvense universiteit (1425)*, in Belgisch Tijdschrift voor Geneeskunde, 1955, p. 989.
(66) L. Elaut, *Een beruchte ommezwaai in de geneeskunde : van de pisklijkerij naar het wetenschappelijk onderzoek van de urine*, Farmaceutisch Tijdschrift voor België, 53e jg. nr. 1, 1976, p. 18-24.
(67) P. Boeynaems, zie voetnota nr. 65, p. 994.
(68) jg. 1846, pp. 266-284.
(69) L.J. Vandewiele, *Een Middelnederlands traktaat over chiromantie*, Scientiarum Historia, jg. 8, 1966, p. 281-202.
(70) *Der Vrouwen Heimlicheid, een laat-middeleeuws leerdicht in Nederlands van nu gezet, door Dr. L. Elaut*.
(71) W.L. Braekman, *Een gecommentarieerd Antidotarium en de Circa instans van Platearius in een Oost middelnederlandse bewerking*, in Scientiarum Historia, 1967, p. 182-210.
id *Een onbekend Middelnederlands medisch handschrift uit de veertiende eeuw*, Versl. & Med. Kon. Vl. Ak., 1968, p. 99-131.
(72) L.J. Vandewiele, *Een Middelnederlandse versie van de Circa instans van Platearius*, Oudenaarde, 1970.
(73) L. Elaut, *De Medicus-historicus van Brugge en het Vrije, I.J. de Meyer*, Scientiarum Historia, 1e jg., 1959, p. 203-208.
(74) Naderhand in boekvorm verschenen, Genootschap voor Geschiedenis, Brugge, 1983.
(75) L. Gilliodts-Van Severen, *Glossaire flamand-latin du XIIIe siècle*, in Bull. de la Commission royale d'Histoire, Brugge, 1881, pp. 196-208.
(76) Verh. & Med. Kon. Vl. Akad., 1929, pp. 597 en volgende.
(77) Taxandria, XXXII, 1961, p. 161-172.
(78) Verh. & Med. Kon. Vl. Akad., 1970.
(79) R. Jansen-Sieben, *Middelnederlandse vakliteratuur*, in G. Keil & P. Assion : Fachprosaforschung, Berlijn, 1973, p. 52.

UIT SOLDATENPENNEN

(vervolg van p. 300)

Een dingen toch ! Zijn hoofd zit tussen zijn schouders ingetrokken, achter de parapet.
- Nog een, zegt de ancien, die hem hoort fluiten.
Hij valt enige meters bachten hen in 't water.
- Let op ! Louis steekt nog meer zijn schouders op, 't geen hem niet belet het water in zijn nek te krijgen.
- Oef, roept Louis, als ze nog veel schieten dan ben ik geheel verbrand... met hun warm water !
Louis dacht dat 't warm water uit de obussen kwam !
Of we gelachen hebben ! Ge kunt 't raden !''

Pret

Onze jongens kunnen lachen met kleinigheden. ([6])

,,In Roesbrugge verschoot een vrouw zodanig van een Duitse obus, dat haar kind ter wereld kwam met de kop van een sept-sept. (77 millimeter doorsnee granaat van 't Duitse veldkanon).
Of ze lachten ! Maar de oudste, tot wie het verteld was, liet zich niet van zijn stuk brengen en kalmpjes kwam het er uit :
- Koper of aluminium ? (De koppen der granaten waren van koper of aluminium)''
,,Soms weten de soldaten geen raad met hun overspannen zenuwen, die losveren in soms harde woorden, korte knokpartijen of, wat pijnlijker is, wreedaardige spot. Doch dit alles luwt even vlug als het opsteekt en eindigt in een algemene lachbui.
- C'est la guerre, mon vieux, après nous, les mouches.
- En selle, marche !
- Peloton, halte !
- Gauche, droite, gauche, droite... Levez la tête !
En soldaat Malfait krijgt vier dagen bak, omdat hij, in volle straat te West-Vleteren, deze bevelen aanvult met een hoogschallend :
- Ballancez les oreilles !

Dichtersroes

Soms grepen dichters naar de pen om een hartig woordje neer te schrijven. Die spontane ontboezemingen konden een leuke klank opbrengen. Zo het : Ad Exercitium Salamandri... van Leo de Nayer ([7])

,,Sa, meisjes, komt schinken
ons bekers boordevol !
Wil heden blij klinken :
Schol
Pladijs is ook vis !
Tot 't donker is !

Laat kraken de obussen
in leute en in lol
Wij stelen uw kussen
Schol
Pladijs is ook vis
Tot 't donker is !

En vraagt het land ons armen
aan 't werk gelijk de mol
bij putten en barmen
Schol
Pladijs is ook vis,
Tot 't pikdonker is !''

Terwijl een andere zanger het soldatenleven anders zag : ([8])

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

„Ze zongen en lachten
en proestten het uit
en schommelden vrachten
soldatenbuit.

Ze polsten in d'aarde
en plonsden in 't slijk,
Wie schoenen spaarde
had ongelijk.

Op 't pachthof gekomen
'n slok en 'n beet,
en onder de bomen
lag 't bedde gereed.

Dan hoorde alleene
ik die niet sliep
hoe dromend er ene
op moedertje riep."

JACK VERSTAPPEN

Noten :

(1) - „De Legerbode" - „De Stem uit België" - „Ons Vaderland" - „De Belgische Standaard" - „De Vlaamsche Stem".
(2) - Een bibliografie van de Frontblaadjes verscheen in het gedenkboek „Nos Heros - Onze Helden", eindredaktie René Lyr, Brussel 1922.
Ook : A. Verbouwe : „Bibliografie der Vlaamsche Frontblaadjes en Oorlogspers", Antwerpen 1923.
(3) - Kerlinga (J. Leuridan) in „De Belgische Standaard" 1915.
(4) - Wanneer niet anders vermeld zijn onderhavige soldatenkrabbels verschenen in één der bladen onder (1).
(5) - Mevr. Emiel Hullebroeck : „De Vlaamse Ziel, Sprokkelingen uit het frontleven van den Yser", Amsterdam 1918.
De echtgenote van de bekende toondichter Emiel Hullebroeck was leidster van het „Werk der Vlaamsche Oorlogsmeters in Nederland" en verzamelde heel wat brieven van IJzersoldaten.
Het „Werk der Vlaamsche Oorlogsmeters" (marraines de guerre) had tot doel de Vlaamse en Nederlandse vrouwen aan te zetten zich over het lot van de Vlaamse IJzersoldaten te ontfermen en voor de duur van de oorlog, door een opbeurende briefwisseling, de jarenlange vereenzaming draaglijker te maken. Deze briefwisseling hield de „Oorlogsmeter" altijd met dezelfde soldaat, waardoor de toon vertrouwelijker en hartelijker kon worden.
(6) - Uit het onuitgegeven „Notitieboekje VI" van soldaat Jeroom Leuridan, ons ter lezing gegeven in 1963 door bemiddeling van H.J. Demoen, auteur van „Jeroom Leuridan, Recht en Trouw", Zulte, 1963.
(7) - Leo de Nayer : Oorlogspoëzie. Privaatuitgave Cl. de Landsheer, Oostduinkerke, z.j.
Leo de Nayer, luitenant bij het 8e Linie, klas 1912, geboren te Temse 10 april 1892, gesneuveld te Torhout (Maagdenveld) op 15 oktober 1918.
(8) - Pieter van Rossem : „Verzen van Elegast", Den Haag 1920.

VERBIESTJAAR

Het suksesvolle boek, *Ferdinand Verbiest s.j., als wetenschapsmens*, van onze medewerker Roger-A. Blondeau, werd voorgelezen in de refter van de bekende paters Benediktijnen van de St.-Andriesabdij te Zevenkerken (Brugge).

Deze paters die destijds zelf een missie hadden in China hebben twintig jaar lang een medepater van voorname Chinese komaf binnen hun muren gehad.

In de zomer van 1926 kwam Lou Tseng-Tsiang, gewezen minister van Buitenlandse Zaken van China, naar het gastenkwartier van de St.-Andriesabdij. Hij is er gebleven en op 14 januari 1928 opgenomen in het noviciaat onder de naam Pierre-Célestin. In 1932 werd hij op de leeftijd van 61 jaar geprofest en het volgende jaar priester gewijd. Hij bleef te Zevenkerken tot aan zijn dood op 15 januari 1949 en was er zeer bekend onder de naam Dom Lou.

Op 14 november 1920, dus lang voor hij naar België kwam, had hij de stoffelijke overblijfselen van zijn grootouders en zijn moeder laten overbrengen naar het kerkhof van Chala te Peking, naast de graven van de paters Ricci, Schall en Verbiest !

Verbiest heeft Ricci nooit gekend, want die is overleden in 1610. Maar het is pater Schall von Bell die Verbiest - aanvankelijk een gewone missionaris te velde - naar Peking heeft geroepen. Verbiest moest er Schall bijstaan op het sterrenkundige observatorium en daar werd Verbiest wegwijs gemaakt in de struktuur van de Chinese kalender.

Hoe die Chinese kalender in elkaar stak en welke rol Schall en Verbiest daarin hebben gespeeld, dat kan men lezen in *Ferdinand Verbiest s.j. als wetenschapsmens*.

Dit boek kan besteld worden bij de Drukkerij-uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14, te 8990 Roesbrugge. Prijs 395 fr. + eventueel 25 fr. verzendingskosten. Tel. 057/30 03 79.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 1 april jl. is in de St.-Augustinuskliniek te Veurne overleden : mej. Renée Bryon, geboren te Roesbrugge op 17 maart 1917 als jongste dochter van gemeentesekretaris Julien Bryon en mevr. Maria Delanote.

Onder de Tweede Wereldoorlog was zij als gemeentebediende werkzaam op de ravitailleringsdienst van Roesbrugge-Haringe. In oktober 1951 verliet zij Roesbrugge om zich te vestigen te Schaarbeek, daar zij in dienst kwam (als klerk, naderhand hoofdklerk) bij het Belgische Leger te Brussel en Evere. Na haar pensionering vestigde zij zich met nieuwjaar 1978 te De Panne. Zij werd aldaar begraven op paasmaandag 4 april jl.

Op 1 mei was het vijftig jaar geleden dat E.H. Jozef Gesquiere priester werd gewijd (1 mei 1938). E.H. Gesquiere, thans pastoor te Stene (St.-Anna) werd geboren te Roesbrugge op 30 november 1912 als zoon van horlogemaker Henri Gesquiere en mevr. Lucie Devloo.

Jozef Gesquiere werd op 10 oktober 1937 (dus nog vóór zijn wijding) subregent op het Klein-Seminarie te Roeselare; op 18 augustus 1947 werd hij medepastoor te Izegem (H. Hartparochie) om op 15 oktober 1965 aangesteld te worden als pastoor te Stene. Onze hartelijke gelukwensen aan de jubilaris !

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER IS BINNEN.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

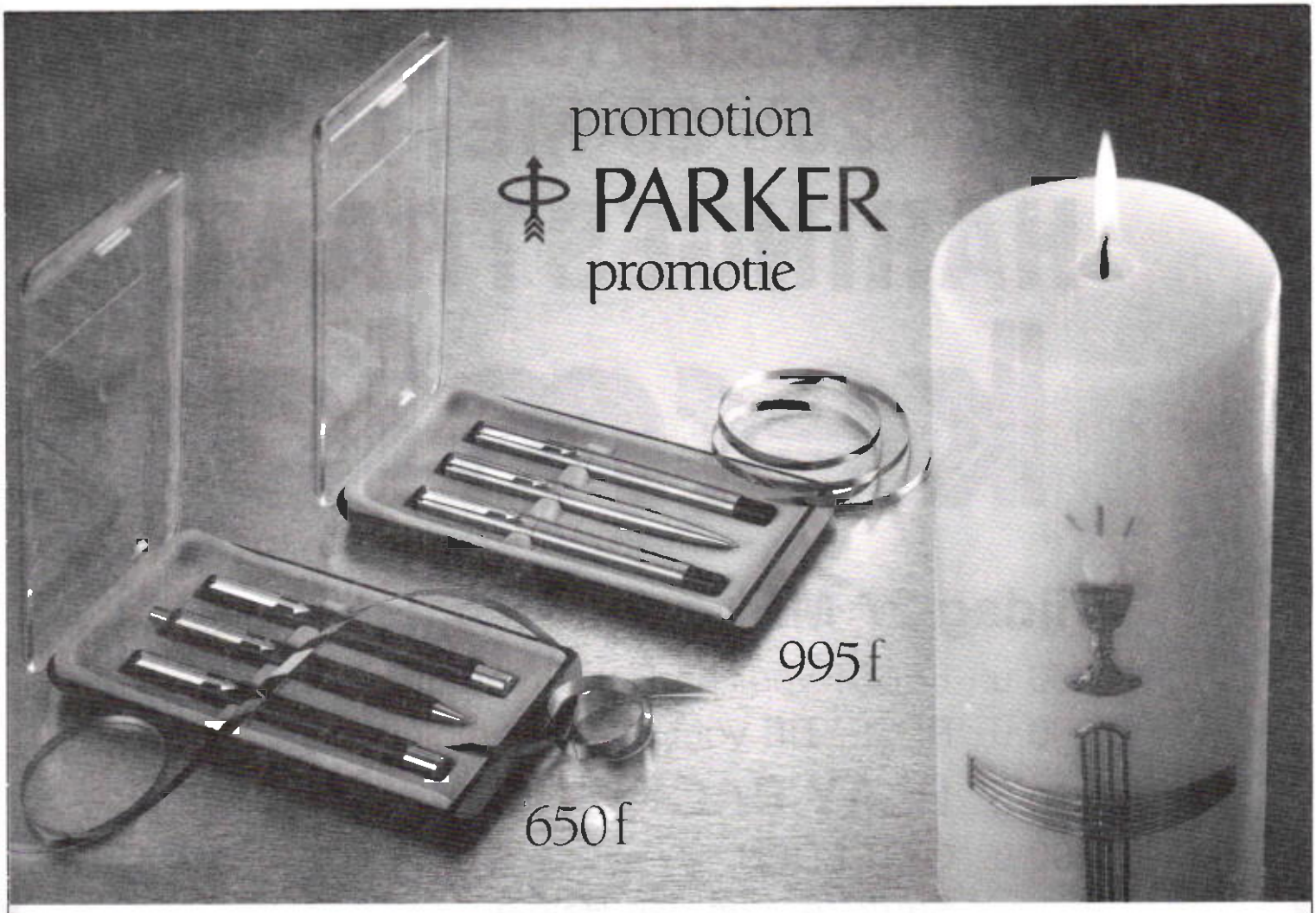

UW
IDEALE
KOMMUNIEGESCHENK

Boekhandel
SCHOONAERT
Bergenstraat 14-16
8990 ROESBRUGGE
057/30 03 79

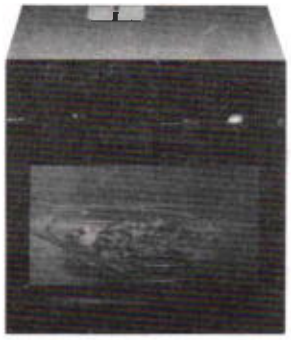

Demonstratie MICROGOLFOVENS

SIERA

DINSDAG 31 MEI om 14 uur
in het „Kristen Volkshuis"
te Roesbrugge,
U aangeboden door uw SIERA-dealer

Huis Jos. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

GRATIS DRINK

ROESBRUGGE
27 - 28 - 29 MEI 1988
HARINGESTRAAT
kermis

Vrijdag 27 MEI

14.00 u. FEEST voor de Derde Leeftijd
20.00 u. RECEPTIE voor alle verenigingen
21.00 u. **PLAY-BACK SHOW**
22.00 u. OPTREDEN
Sterkste man van België
WALTER ARFEUILLE

Zaterdag 28 MEI

20.00 u. **5e LENTEFEE-VERKIEZING**
Kandidaten : Anja Deroo - Poperinge
Heidi Croquette - Proven

Zondag 29 MEI

13.30 u. MINI-VOETBALTORNOOI met 4 ploegen
17.30 u. BARBECUE in de tent
18.00 u. PRIJSKAARTING bij Mevr. G. Cornette
25 fr. inleg
winnaars 100 fr. - verliezers 60 fr.

KLEINE FISKALE KRONIEK

De belastingaangifte aanslagjaar 1988

De aangiften in de personenbelasting over het aanslagjaar 1988, inkomsten 1987, hebben we in de jongste dagen in onze brievenbus gevonden.

Deze aangifte moet degelijk ingevuld, voorzien van de voorgeschreven bijlagen, gedagtekend en ondertekend, terugbezorgd worden aan de kontrole van de belastingen ten laatste op de datum die op het formulier is voorzien.

Let wel : vóór 20 mei, wil zeggen ten laatste op 19 mei binnen !

Wie zijn aangifte laat invullen door een fiskalist, kan langs die fiskalist uitstel bekomen, indien aan volgende voorwaarden is voldaan !

1° - indien een *voorafbetaling* gedaan is gelijk aan 75% van de belasting die verschuldigd was voor aanslagjaar 1987;

2° - in de twee vorige aanslagjaren geen fiskale overtredingen werden begaan, die serieuze sankties tot gevolg hadden.

Het is verkeerd van te denken dat een fiskalist uitstel heeft voor de in te dienen aangiften tot 30 september. Verre van daar. Een fiskalist die misschien 300 à 400 aangiften van zijn klanten binnenkrijgt, is verplicht een plan voor te leggen aan de Inspekteur A van de direkte belastingen, met een verantwoord indieningsprogramma. Dat programma moet een evenwichtige uitvoering van het werk in zijn geheel als per kontroledienst omvatten, en mag 30 september niet overschrijden. Daarom is het aangeraden bij ontvangst onmiddellijk de aangifte aan de fiskalist over te maken.

Laattijdige indiening van de belastingaangifte kan zware gevolgen hebben.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc-Fiskaal Adviseur UFSAL

GOED NEDERLANDS (8)

Spreken en schrijven

Gekend of bekend ?

Gekend is het verleden deelwoord van het werkwoord *kennen*.

Het wijst meestal op iets dat gestudeerd of geleerd werd; waarmee men door omgang of beleving vertrouwd is, of waarvan men weet heeft :

Ik heb die persoon *gekend*. (werkwoord) - was met hem vertrouwd.
Ik heb mijn les van wiskunde goed *gekend*. (werkwoord) - had ze geleerd.
Zij heeft die situatie daar *gekend*. (Had er weet van.)

Maar je schrijft niet : Ik ben daar goed *gekend* ! (het moet zijn *bekend*).

Bekend is een bijvoeglijk naamwoord.

Het betreft iets of iemand waarvan velen het bestaan kennen.

Die man is een *bekende* kunstenaar.
De dader is *bekend*.
Dat huis is zeer *bekend*.

Hetzelfde geldt voor *ongekend* en *onbekend*.

Ongekend, wil zeggen iets of iemand waarmee men niet vertrouwd is, waarvan men geen weet heeft, nog nooit gezien heeft.

Er heerste daar een *ongekende* ambiance !
De zaak kwam tot *ongekende* bloei.

Maar... Dat is voor mij een *onbekende* persoon.

Onbekend maakt onbemind.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 13 april jl. is te Brugge in het Algemeen Ziekenhuis St.-Jan overleden : mevr. Marie-Hélène Gribbe.

M.-Hélène Gribbe werd geboren te Bambeke op 28 mei 1919, maar kort na haar geboorte kwam zij met haar ouders Beveren-IJzer bewonen, in de Casselstraat (Oostkapel), waar zij haar jeugd heeft doorgebracht. Zij trad op 4 september 1937 in het huwelijk met Julien Vandenberghe van Roesbrugge en het jonge paar ging zich vestigen te Stavele. Zij kwamen Roesbrugge bewonen op 7 juni 1951, waar zij een huis betrokken respektievelijk op de Molenwal en in de Haringestraat. Op 31 mei 1974, na het overlijden van haar echtgenoot († 20 juli 1973), is zij verhuisd naar Brugge in de nabijheid van haar kinderen. Zij werd begraven te Roesbrugge, aan de zijde van haar echtgenoot op woensdag 20 april jl.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Huwelijksaankondiging

- Luc Top van Vleteren met Hilde Desmytter van Beveren.

Overlijdens

- Georges Deschodt, 79 j., weduwnaar van Mariette Vallaey (Beveren).

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

POTTENBAKKER
KOPERBEWERKER

RIK RYON

Blokweg 2
8994 PROVEN
Tel. 057/30 10 67
OPEN:
woensdag en zondagvoormiddag
andere dagen op afspraak

OPEN DEUR DAGEN met Proven-kermis
op zat. 21, zon. 22 en ma. 23 mei
van 10 tot 19 uur
met demonstratie van pottendraaien.

Alle VEEVOEDERS
alsook voor neerhofdieren,
honden- en konijnenkorrels

Specialiteit :
hondenkorrels voor jonge en kieskeurige honden.

Raphaël BUSSCHAERT

Blasiusstraat 16
8994 KROMBEKE

SPECIALITEIT
Verkoop van MINI-YORKSHIRE TERRIERS

HONDENTRIMSTER ,,SABINE''

Gediplomeerd

Algemene verzorging van alle honden
Specialiteit : SCHEREN VAN POEDELS

Geen verplaatsingskosten !
Wij komen aan huis.

Een adres **BUSSCHAERT SABINE**
Blasiusstraat 16 - 8994 KROMBEKE
Bellen voor afspraak : 057/40 00 97

COIFFURE mark

Hondschootestraat 5. BEVEREN(IJZER) - Tel. 057/30 02 79

Moderne kapsels aan eerlijke prijzen.
Nu ook :

ZONNEBRUIN
met de zonnebank met gezichtsbruiner

★ *bij afgifte van deze advertentie* ★
NU 10 beurten voor 1.600 fr.
+ **2 GRATIS**
Enkel geldig tijdens de maand mei.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Elien Vandenbussche, dochter van Dirk en Sabine Rouseré.
- Adeline Ganne, dochter van Hendrik en Kristien Berquin.

Huwelijken :

- Gino Colpaert van Oostvleteren met Linda Neyrinck van Roesbrugge.
- Bruno Vandevoorde van Roesbrugge-Haringe met Mona Nouwynck van Poperinge.

VEEPRIJSKAMP TE ROESBRUGGE

Op donderdag 26 mei te 9.30 u. zal de jaarlijkse veeprijskamp voor rood vee plaatsvinden op het Roesbruggeplein te Roesbrugge. Aan het programma werd, gezien het sukses van verleden jaar, niets gewijzigd. Inschrijvingsformulieren zijn te verkrijgen bij de sekretaris Daniel Verdonck te Reningelst. Iedere veekweker van het gewest Proven kan vanaf heden zijn dieren inschrijven die aan de gestelde voorwaarden voldoen. Verdere inlichtingen kunt u verkrijgen bij de bestuursleden van de Rundveehouders Gewest Proven, die iedereen dankt die ons steunt ter gelegenheid van deze veeprijskamp.

NIEUWS VOOR DE LIJNVISSERS

Door bemiddeling van de twee plaatselijke hengelsportverenigingen werd op zaterdag 16 april op de IJzer te Roesbrugge glasaal opgezet.

De heer Raymond Simoen, visserijtoezichter voor onze streek, bezorgde ons 5 kg glasaal (± 1 100 stuks). We zijn hem hiervoor bijzonder erkentelijk en in naam van alle palingvissers danken wij hem van harte. Hierin zien wij het duidelijke bewijs, dat een toezichter van de Staat naast zijn kontrole ook goede diensten kan bewijzen aan de lijnvissers.

De glasaal die pas in Nieuwpoort aangekomen is, heeft een lengte van ongeveer 5 cm. Deze mysterieuze diertjes zijn reeds drie jaar onderweg. Ze doorkruisten de Atlantische Oceaan, komende uit de Sargossazee, een wierzee in de Golf van Mexico.

Over een vijftal jaren zullen we de vruchten plukken van deze bepoting, die zopas voor de eerste maal gebeurde, doch laat ons hopen nog meerdere malen zal herhaald worden in de komende jaren.

TE KOOP

- **OPEL ASCONA** 1980 (wegens sterfgeval). Zich wenden : 057/30 03 10

Bij **RIA**
VANDENBROUCKE
Prof.O.Rubbrechtstraat 21 - ROESBRUGGE

NIEUW ! **BISONLIJMEN** : 20 soorten lijm... voor hout, porselein, glas, kunststof, enz...

REKLAME
★ 3 damesslips in katoen voor 179 fr.
★ 3 herensportslips in katoen voor 299 fr.
★ 3 pakken spaghetti (250 gr.) + **1 pak gratis**
★ bij aankoop van 200 fr. kaas en charcuterie **1 kg Franse Golden GRATIS**
★ 5 pakken koeken voor slechts 99 fr.
(Reklame geldig tot einde voorraad)

BON
50 fr.
bij aankoop van
1 pak DASH 4 kg + 1/3 gratis
Bon af te geven aan de kassa

BON
40 fr.
bij aankoop van
1 bak MAES PILS
Bon af te geven aan de kassa

LUSTRUMJAAR voor de Jeugdharmonie „De Volksvreugd" Proven

Het bestuur van de harmonie „De Volksvreugd", bekommerd om het voortbestaan van het korps, zette zich in om de leerlingen van de basisschool voor muziekbeoefening te motiveren. Na een drietal jaren kon Johan Laheye de leiding nemen van een groep leerlingen en werd de jeugdharmonie in 1978 gesticht.

Ondertussen werd niet afgehaakt en ging de opleiding van jonge leerlingen verder en kon gestart worden met een piccolo en een jeugdharmonie. De inspanningen werden beloond.

In 1985 gaf de jeugdharmonie in de St.-Victorkerk te Proven haar eerste geslaagde koncert te horen. In 1987 volgde een eerste optreden van de piccolo- en mini-jeugdharmonie gevolgd door een hoogstaande muzikale prestatie van de jeugdharmonie. Dit optreden vond opnieuw plaats in de stemmige kerk van Proven.

Kroon op het werk. Op 25 oktober van vorig jaar nam het jeugdkorps deel aan de provinciale Fedecamwedstrijd te Tielt en behaalde er de kampioenentitel. Dirigent Laheye stelde zijn ambities hoger en trok op 28 februari 1988 naar Neeroeteren (Limburg) om met zijn korps deel te nemen aan de nationale kampioenschappen. De deelnemende korpsen werden in zes kategorieën opgesplitst : derde, tweede, eerste kategorie, uitmuntendheid, ere- en superieure afdeling. De titel van kampioen in ere-afdeling werd met 88 % van de punten in de wacht gesleept. Fier als een pauw konden muzikanten, dirigent en bestuur het lustrumjaar inzetten.

Om de viering van dit jubileumjaar in eigen bodem niet ongemerkt te laten voorbijgaan, organiseert „De Volksvreugd" op Sinksenmaandag 23 mei om 15.00 u. een koncertfestival voor jeugdkorpsen. Deelnemers zijn : Jeugdharmonie Gildenmuziek Roeselare, Sint-Stanislasspeelschaar Poperinge, Jeugdharmonie Proven en harmonie van Merkem en Proven, liefhebbers van harmoniemuziek zullen er hun gading vinden.

Derde luik van de viering. Koncert door de internationaal bekende jeugdharmonie „Burleske" uit Gullegem, deze 150-man sterke groep treedt op 24 september '88 in zaal „Maeke Blyde" te Poperinge.

Als slot voor dit jubileumjaar staat op 3 en 4 december het traditioneel Sint-Ceciliakoncert op het programma. Voor liefhebbers van hoogstaande muziek een unieke kans.

de grootste keus behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN **PRINZIE**
LENINGEN **PRINZIE**
BELEGGINGEN **PRINZIE**
PVBA ZAKENKANTOOR **PRINZIE**

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**
Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET A.D. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL
HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

Voor het thuisslachten van varkens
Versnijden van runds-, schape- of kalfsvlees

één adres :
Johan HARDEMAN

Krombekeplein 22
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 01 18

Specialiteit :
bereiden van worst, bloedworst, hoofdvlees en paté
DIT ALLES AAN EEN ZEER VOORDELIGE PRIJS

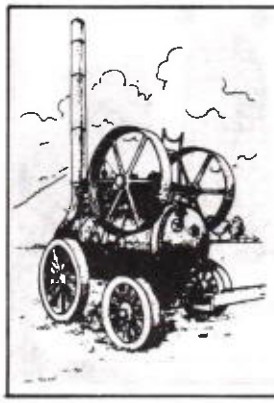

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

POPERINGE VIERT
800 JAAR
VRIJDAGMARKT
VRIJDAG 13 MEI
ZATERDAG 14 MEI
ZONDAG 15 MEI

TE KOOP

- **GASFORNUIS**, zeer goede staat tel. 057/30 07 06
- **FIETS „BMX 20"** - nieuw voordelige prijs - 057/40 00 94
- **SALON** 3-zit + 2 zetels Haringeplein 21, Haringe
- **TENT** (slaaptent + voortent) Steenvoordestraat 61 - Watou

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF
OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Dé Autoverzekering van 't jaar

B.A. EXTRA® van ARGENTA

Verzekert Uw familieleden en U als bestuurder
DUS : GEEN UITGESLOTEN PERSONEN MEER
Uw premie is de voordeligste op de markt.
Vraag vrijblijvend een premieberekening.

Voor inlichtingen :

KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48 - PROVEN
Tel. 057/30 03 55

Groep Argenta... sparen, lenen, verzekeren.

Guido BERTEN

Provenplein 16
8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND MEI

Kaartingen

• Haringe, Café „St.-Jozef"
zaterdag 7 en zondag 8 mei
witloof-kaarting
t.v.v. Wielerklub Haringe-Sportief

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 7 mei
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 7 en zondag 8 mei
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 mei
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 28 mei
smijting voor de leden

K.A.V.

• Dinsdag 10 mei om 19.30 u. bij Cecile Ryon in Haringe : Was- en strijktips.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Feestvergadering op dinsdag 17 mei.
Programma :
- Om 19 u. : mis voor alle leden in de kerk te Roesbrugge.
- Om 19.45 u. bij Patrick Gunst : spreekbeurt door mevr. Reintjes Rose Marie uit Marke : „Een goede houding voorkomt vele kwalen"
- Daarna : koude schotel met gebakken aardappelen (prijs 200 fr.).

• Onze jaarlijkse reis gaat door op donderdag 9 juni :
- Zeebrugge met geleid bezoek
- Brugge : kantmuseum Gruhusemuseum, Volkskundemuseum en H. Bloedkapel.

Vertrek om 6.45 u. op het Roesbruggeplein.
We reizen samen met K.V.L.V. Proven
Prijs : 425 fr.

A.C.W. - ROESBRUGGE-HARINGE

Weer vieren we dit jaar Rerum Novarum en dit op O.L.H. Hemelvaart, donderdag 12 mei.

• 10.45 u. : Plechtige eucharistieviering voor alle overleden leden van het laatste jaar met als hoogtepunt de wijding van de nieuwe vlag voor de K.A.V.

• 13.30 tot 14.30 u. : Familiezoekwedstrijd over een afstand van 6 km, gevuld met allerlei attrakties en proeven die te voet, per fiets of per auto afgelegd worden.

Bij aankomst wordt je vergast op belegde boterhammen waarna de prijsuitreiking volgt.

• 19 u. : Dan vindt onze grote jaarlijkse kaarting plaats. Daarnaast hebben we ook de bolling door de uil met 1 200 fr. vooruit + inleg.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De Nederlandse filosoof Antoon Vloemans heeft ergens geschreven : „In de politiek bestrijdt men zijn tegenstanders en bedriegt men zijn vrienden". Dat is deze week weer eens duidelijk gebleken en dat zal in de komende dagen waarschijnlijk nog meer aan bod komen.

De PS, dat zijn de Franstalige sossen, hebben bij de verkiezingen van 13 december jl. een stevige vooruitgang geboekt, dank zij de dwarsliggerij van Happart, die het boegbeeld werd van de partij, omdat hij door de gefrustreerde Walen werd bewonderd, aangezien hij de - in ekomonisch opzicht - meer suksesvolle Vlamingen durfde treiteren en de Waalse onverdraagzaamheid op een brutale wijze demonstreerde.

Nu een regering moet gevormd worden laten de kopstukken van de PS de groenteboer uit Voeren feestelijk in de steek, en beloven ze met alle andere partijvoorzitters, dat na de volgende gemeenteraadsverkiezingen nooit ofte nimmer nog, de eens zo gevierde, José Happart als kandidaat-burgemeester zal voorgedragen worden. Ze gaan er volmondig mee akkoord dat burgemeesters en voorzitters van het OCMW voortaan de streektaal moeten kennen. - José jongen, echt spijtig dat je nooit Nederlands hebt willen leren, want in die taal bestaat er een spreuk die zegt : „Het is kwaad kersen eten met de groten, want ze gooien met de stenen !" Spitaels, Moureaux en Cools, die je hebben uitgerangeerd zullen waarschijnlijk met een ministerportefeuille beloond worden.

We mogen echter niet denken dat de Happart-story daarmee van de baan is. In de formatieovereenkomst zitten er nieuwe klemmen en schietgeweren, immers, hoewel bepaald is dat burgemeesters en voorzitters van het OCMW de streektaal moeten kennen wordt hetzelfde niet geëist van schepenen en raadsleden. We mogen er ons dus, na de komende gemeenteraadsverkiezingen, aan verwachten dat Happart tot schepen van Voeren wordt benoemd, waar hij natuurlijk heel het bestuur zal overhoop halen en nieuwe moeilijkheden zal scheppen. Het is niet te geloven dat knappe mensen die de formatieakkoorden in mekaar timmeren, dat niet zien !

Er is boverdien nog een andere kwestie die op mijn maag ligt : toen in 1963 de z.g. faciliteiten in sommige taalgrensgemeenten werden toegekend, wist Theo Lefèvre te vertellen dat het om een voorlopige maatregel ging, tot de franstalige minderheden zich hadden geintegreerd. Nu wordt die voorlopige situatie bestendigd en zit er daar ook weer stof in voor nieuwe strubbelingen.

„Och, ja," *zucht Gusta*, „ons kinderen en kleinkinderen moeten toch ook nog iets hebben om de Vlaamse Beweging in stand te houden".

Amen,
Pol

affiches · afleveringsbons · boeken · brochures · bestelbons · brievenbloks · bonbloks · briefkaarten · briefpapier · chromo's · dichtbundels · doorschrijf formulieren · enveloppen · etiketten · folders · fakturen · fiches · firmakaartjes · fotokopies · gidsen · geboortekaarten · geïllustreerde boeken · handelskatalogi · huwelijksdrukwerk · kaarten · kaften · kalenders · kettingformulieren · leverings nota's · lidmaatschapskaarten · mappen · menu's · notarisaffiches · naamkaartjes · ontwerpen · ont vangstbewijzen · orderbevestigingen · orderboekje pamfletten · prijslijsten · propagandabrochures prentbriefkaarten · reklameaffiches · reklamedruk werk · rapporten · rouwdrukwerk · strooibrieven schrijfmachinepapier · sets · tijdschriften · tombola biljetten · toegangskaarten · uitnodigingskaarten verzendingsnota's · werkfiches · zelfklevers zelfkopiërend papier · zetten en opmaken van tekst

Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 · 8990 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf Diesel '84
FORD Fiesta '88
FORD Orion Diesel '87
VW Golf 12/86 benzine
MERCEDES 220D 1980
VW Golf '78 benzine

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden

Schoenen
Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Voor heren :
MARENGO
GALLUS
(3 verschillende breedten)
ARIMA
M. JOHN

Voor dames :
LADY GABOR
STYLLUX
SCHIELER
FAZAN
POUR-ELLE
MILLBROOKS
ROZALINA

EEN GESCHENK VOOR UW KOMMUNIKANT

WALKMAN
PHILIPS - GRUNDIG - SIERA
vanaf **898 fr.**

BUREAULAMPEN
nieuwe gamma
vanaf **395 fr.**

KLOKRADIO
PHILIPS - GRUNDIG - SIERA
vanaf **998 fr.**

Rekenmachines
TEXAS INSTRUMENTS
(met 2 jaar waarborg)

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - 8990 ROESBRUGGE
057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Harieten Dweersvoet en Miete Schaveels waaren entwot è raar koppel, die te Leisele op de „Smeushoek" weunden. Van de jongste waaren ze niet, en ze waaren maar è trouwt wanneer dat anderen, aan huldere oude dat ol lange gewend waaren. Hoe dat kwam is veel te lang om te vertellen

Van jongsaf hadde Harieten mei gaan werken met zyn vader in de steenbakkerijen in 't Fransche en 't is gemakkelijk te verstaan dat zyn edukatie daar nooit groot wos geweest. Olzoo kwam het dat hulder gebeurs Harieten oltemets hoorden vloeken en tieren dat de ruiten ruttelden.

Gelukkig verschoot Miete in geen kleen geruchte. Ze liet zy Harieten van z'n duivels droomen en ols ze 't begoste moe te geraaken, schonk ze è pinte bier voor Harieten ...

„Hier zi!" zei ze ... „drinkt è teuge, je gaat toen weere asem hèn om voort te doen!" en met de slag wos de vlaage dikkers over ...

Olle daage ging Harieten gaan werken, er wos daarvan nieten te zeggen. Maar oltemets kreeg'n toen olzoo è schoffelschoote dat'n è dag aan è stik dronk, dat'n geen klaar meer è zag. Dat gebeurde meest, ols z'n schoonmoeder voor eenigte daagen overkwam ...

„Ze zaagt oltyd onke è pinte drinken ... maar ze boft nooit onke olle daage gaan klawieren gelik è zot!" vloekte Harieten.

't Wos weere è keer op è zaterdagachternoene dat Mietes moeder van Veurne ofkwam met 'n autobus. Ze wos nog maar wel binnen of Harieten wos de piste uit naar Rooze Pleutes, d'herberge „De Vette Ganze" tenden de straate.

„'n Ga weere wegbluuven tot gat in den nacht!" grolde Miete.

Inderdaad, 't wos ollange achter den twaalven ols Harieten ol tieren en balieren, met è ferme stik in z'n botten, aan zyn deure arriveerde. 'n Ruttelde en 'n buuste eerst ferme op de voordeure ... „Ga je ollichte opendoen!" riep'n.

„Wel toch, en'is daar!" jaamerde Mietes moeder ... „Doe zeere open!"

„Geen spraake van!" zei Miete ... „'n gaat ie wel koelen zonder blaazen! E kan in 't keunekot gaan slaapen!"

't Wos è moment stille, maar olmetnekeer begoste Harieten weere op de deure te timmeren!..

„Horkt nu è keer goed, vrouwmens, wuk da'k zeggen!" schreeuwde Harieten ... „'k gaan tellen tot aan tiene en ols die deure nog niet open en'is, ga'k ze instampen!"

„Och God toch!" jaamerde Mietes moeder ... „è gaat dat zeker niet doen!"

„Nee nee'n" zei Miete ... „laat'n maar tellen, we zijn op nuus gemak, è gaat er nooit raaken, want è kan maar tellen tot aan drie!"

KWAAK

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

18e jaargang Nr 6 juni 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

300 jaar geleden stierf een groot Vlaming !

VERBIESTFEESTEN te PITTEM !

24, 25 en 26 juni 1988

door Elie BALDUCK
lid Adviescomité Verbiestfeesten

Pittem, het geboortedorp van missionaris Ferdinand VERBIEST (°9 oktober 1623), staat klaar om de vele bezoekers uit binnen- en buitenland te ontvangen op vrijdag 24, zaterdag 25 en zondag 26 juni a.s., het crescendo van de Verbiestherdenkingen.

Op donderdag 29 oktober 1987 werd het Verbiestjaar officieel gestart met de voorstelling te Pittem van het boek van onze hoofdredakteur, Roger-A. Blondeau, *FERDINAND VERBIEST s.j., als wetenschapsmens. 1688-1988*. Een uitgave van de drukkerij-uitgeverij Schoonaert (144 bladz. 395,- fr.)

Wat Pittem en Vlaanderen Roger Blondeau verschuldigd zijn, is ongemeen groot.

Reeds in 1970 publiceerde hij bij Desclée te Brugge, het door de Akademie voor Wetenschappen bekroonde boek, *Mandarijn en Astronoom*. In 1983 verscheen zijn volgend Verbiestboek bij Lannoo te Tielt, *Ferdinand Verbiest, Als Oost en West elkaar ontmoeten.*

Ferdinand Verbiest
in het gewaad van Mandarijn
Uit : Ch. Carton, Notice Biographique sur le père Verbiest, Brugge, 1839

Tussendoor hield deze Verbiestkenner, die ook in het buitenland een reputatie geniet, voordrachten en lezingen over Verbiest. Schreef over deze vaak besproken geleerde bijdragen en essays, korrigeerde en informeerde de pers, kwam verscheidene malen op T.V., was op de radio, zorgde er voor dat er een Verbiestpostzegel verschijnt in oktober a.s., verdedigde Verbiest in 1983 op het *IXe Symposium van de Evolutie van het Wetenschappelijk denken*, waar ik in de grote aula van de universiteit te Antwerpen, een van de honderden aandachtige toehoorders mocht zijn. Kortom hij heeft de laatste decennia gans Vlaanderen en velen daarbuiten gesensibiliseerd voor één van de z.g. „grote zonen", die dit jaar driehonderd jaar geleden stierf (28 januari 1688) als mandarijn van de Chinese keizer. Een dezer dagen werd hem voor de periodiek *Wiskunde en Onderwijs*, het orgaan van de „Vereniging leraars Wiskunde", gevraagd, een verhandeling te schrijven over de „Wiskundige aspecten in het werk van Verbiest". Nagenoeg dezelfde dag vroeg prof. Heyndrickx van de Verbieststichting te Leuven, aan Roger om het woord te voeren op een Colloquium dat in september a.s. te Leuven wordt georganiseerd als proloog van een grote Chinaexpositie, in de aard van de Aztekententoonstelling, die te Brussel goed was voor meer dan 300.000 bezoekers ! Mevr. Lena Demeester van de BRT-TV afd. edukatieve uitzendingen, verzocht eveneens om zijn medewerking.

Zo zouden we kunnen doorgaan. Laat deze onvolledige opsomming echter een voldoende argumentatie zijn om langs deze weg, hulde en dank te betuigen aan een rusteloze vorser, een noeste werker, een erudiete en bekwame historicus, een bescheiden geleerde...

De Verbiestfeesten

In mei-juni 1981 bezocht koning Boudewijn de Chinese Volksrepubliek en deed een ommetje langs Peking om er het observatorium van Verbiest te bezoeken. En ook Rika De Backer deed wat. Als voormalig minister van Nederlandse Kultuur plande zij een viering Ferdinand Verbiest. De Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten zou in samenwerking met de Unesco een internationaal herdenkingsprogramma uitwerken. De Akademie stelde reeds prof. dr. A. Velghe, ere-direkteur van de Koninklijke Sterrenwacht te Ukkel aan, als voorzitter van het huldekomitee Verbiest.

Maar het dierbaar Belgenland dat Ferdinand Verbiest als een bindmiddel en handelsmerk gebruikte voor allerhande Samenwerkingsakkoorden had het steeds te druk met ofwel Happart of andere rooie oproerkraaiers die 't vel van de leeuw al verkochten van voor deze geschoten was. De geplande herdenking viel in 't water.

Pittem zou het daar echter niet bij laten en van lang geleden reeds werd de grootse hulde aan Verbiest voorbereid. Over een paar weken is het dan zo ver. Iedereen wordt door de gastvrije gemeente, gelegen tussen Tielt en Roeselare, uitgenodigd daar op de ene of andere manifestatie aanwezig te zijn.

Het vermelden en bezoeken waard is zeker de Verbiesttentoonstelling die gehouden wordt in het klooster van de Zusters. Ingang via de Koolskampstraat. Deze merkwaardige tentoonstelling is op 25 en 26 juni en op 2 en 3 juli open van 10.00 u. tot 12.00 u. en van 14.00 u. tot 18.00 u.

De rest van het programma ziet er als volgt uit :

Vrijdag 24 juni :

20.30 u. Muziekkoncert in de parochiekerk te Pittem, door het ensemble Arezzo. Op het programma werk van o.a. J.S. Bach, G.F. Haendel, W.A. Mozart

Zaterdag 25 juni

15.00 u. Akademische zitting in gemeentelijke sportzaal. Toespraken o.a. door de Heer Olivier Vanneste, goeverneur van West-Vlaanderen en verder door de heer Gaston Geens en premier Martens;
16.30 u. Bloemenhulde aan het Verbiestmonument. Uitvoering door de kon. fanfare „Eendracht en Kunstijver" van de nieuwe Verbiestmars (door José Bouckaert) en De Vlaamse Leeuw;
17.00 u. Geleid bezoek aan de Verbiesttentoonstelling;
20.30 u. Verbiestevocatie.

Zondag 26 juni

10.00 u. Pontificale Eucharistieviering met als hoofdcelebrant Mr. Eugeen Laridon;
11.00 u. Hulde aan het Verbiestmonument;
15.00 u. Muziekfestival m.m.v. kon. fanfare „Eendracht en Kunstijver" Pittem, muziekmaatschappij „Vrij en Blij" Oostkamp, fanfare St.-Cecilia Ruiselede, fanfare „Deugd baart Vreugd" Waardamme, kon. fanfare „Sint-Cecilia", Wingene.
19.00 u. Verbiestevocatie door de toneelgilde „Loridan's Kring" uit Pittem. Regie : Joël Wambeke.

Ferdinand Verbiest in de Golf

Sinds enkele maanden worden in *De IJzerbode*, in een kleurige pêle-mêle van „faits divers", berichtjes n.a.v. Ferdinand Verbiest vermeld. Men vindt ze in de kolom onder de foto van de cover van het boek *Ferdinand Verbiest als wetenschapsmens*. Deze korte anekdotische feiten bewijzen hoezeer Verbiest, driehonderd jaar na zijn dood nog steeds „in" is.

Zoals dit : sedert 1978 is „Scheldt Towage Company S.A." (Schelde Sleepvaart) bedrijvig in de Golf. In het programma Argus op T.V. 1 van dinsdag 5 april 1988 hoorden we walkapitein en oudgezagvoerder Jozef CUYT, heroïsche feiten aanhalen die „zijn" jongens dag na dag meemaken in de Perzische Golf aan boord van de drie sleepboten die door private Iraanse petroleummaatschappijen zijn gecharterd.

Twee van die eenheden, de *Beaufort* en de *Safir* worden ingezet bij de overslagterminal van Larak in de Golf van Hormoez.

De derde boot van het flottielje, het vlaggeschip van de „Scheldt Towage Cie" is de *Ferdinand Verbiest*, die in december 1984 in de vaart werd gebracht.

Op het gouden visitekaartje van deze tot op heden gebouwde krachtigste en modernste blussleepboot die onder Belgische vlag vaart lezen wij zijn ware identiteit, wiens naam over de ganse wereld op vele lippen ligt : „the motortug „FERDINAND VERBIEST" is named after *the Flemish* missionary (1623-1688) who in the 17th Century played an important part at the imperial court of the Chinese emperor, not only as a priest, but even more so as a scientist, mathematician and astronomer, to the point that he received the title of „Mandarin", an exceptional honor in the Mandsjoe Empire".

De „Ferdinand Verbiest" is gestationeerd op Lavan Island, waar vele afgewerkte produkten worden gelost die belangrijk zijn voor de oorlogsvoering van Iran, zoals benzine, kerosene, dieselolie e.d.

De „Ferdinand Verbiest" is de krachtigste en meest efficiënte brandblusboot die de Iraniërs ter beschikking hebben.

„Toen het boorplatform Rostam door de Amerikanen in brand werd geschoten werd de „Verbiest" er op uitgestuurd om de zaak te blussen. En toen het Rokhs oilfield in de vlammen opging was hij 214 uur onafgebroken in aktie om het vuur onder kontrole te krijgen" (!).

Sedert het verdwijnen van de Sjah en de opkomst van Komeini, als alleenheerser in Iran, heerst de Heilige Oorlog. Geen dag gaat voorbij of wij worden er mee gekonfronteerd. Zelfs de Belgische marine werd er bij betrokken en moest op hun lange weg menig keer in de ene of andere haven hun „schipje" laten opkalfateren. „Irak is de agressor" zegt Komeini zodat alle middelen het doel wettigen. „Ferdinand Verbiest" laveert in dienst van Allah, de profeet, en op kosten van Komeini in de troebele wateren van de petrolgolf. Samen met de *Beaufort* en de *Safir*, kwam dit schip extra in het nieuws, omdat ze alle drie op 17 mei jl. averij opliepen bij de ontploffing van een Spaanse tanker vóór het Iraanse eiland Larak.

Kortom Ferdinand Verbiest, die eertijds kanonnen goot voor de Chinese keizer en al dan niet een geslepen spion was voor Rusland ligt weer goed in het nieuws.

(vervolg blz. 319)

WEES EGOÏST !
ONTDEK **OGGI** EN HOU HET ENKEL VOOR JOU !!
OGGI - Obterrestraat 56, 8994 PROVEN - tel. 057/30 06 74

★ FANTASIEJUWELEN, tijdloos, simpel van vorm, mooi en ieder seizoen draagbaar !
★ EEN NIET TE MISSEN VOORDEEL, NU DE VAKANTIE WEER IN AANTOCHT IS :
Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen,
joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...

Om uit te kippen en mee te nemen :
DE BESTE MERKEN TEGEN UITERST SCHERPE PRIJZEN !

OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

BOUWWERKEN
HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERAILEN UIT AFBRAAK :
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- goede teelaarde, geleverd met kamion
- **GRATIS TE BEKOMEN** aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (7)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Leven en werk van Jan Yperman / De "Cyrurgie" / De "Medicina" / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften.*

De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel

Jan Gutenberg van Mainz zou omstreeks 1445 het oudste drukwerk met losse letters hebben voortgebracht.

Vroeger bestond er reeds blokdruk. Devote taferelen, soms met onderschriften, werden op min of meer ruwe wijze in hout gesneden en op losse bladen afgedrukt. Maar omdat de behoefte aan boeken zich altijd maar meer liet gevoelen, voornamelijk bij de organisatie van steeds talrijker universiteiten, zocht men naar een efficiënter vermenigvuldigingsmetode. Deze werd gevonden in het drukken met losse, verplaatsbare letters. Daarmee was de boekdrukkunst, die tot een grandioze kultuurontplooiing zou leiden, geboren en zouden in de volgende jaren overal in Europa boekdrukkerijen tot stand komen.

Dirk Martens van Aalst (± 1446-1543) die het vak te Venetië had geleerd, vestigde zich in 1473, als eerste boekdrukker van ons land, in zijn geboorteplaats en opende weldra ook drukkerijen te Leuven en te Antwerpen.

Naderhand kwamen Jan Veldener te Leuven, Colard Mansion en William Caxton te Brugge, Matthias van der Goes, Govaert Back, Adriaan van Liesvelt en Henrie die Lettersnider te Antwerpen.

Aanvankelijk was er van het drukken van werken in de volkstaal geen sprake. „De drukpersen van de Renaissance waren te zeer in beslag genomen door een toevloed van werken uit de Grieks-Latijnse wereld, dat er geen plaats overbleef voor een werk uit eigen taalbodem". (L. Elaut). Inderdaad, de Grieks-Romeinse-Arabische wetenschap - meer een wetenschap van het denken dan van het doen (experimenteren) - was een voorwerp van bewondering voor de Renaissancegeleerden en de werken van de grootmeesters uit de Oudheid kregen dank zij de uitvinding van de boekdrukkunst een ruime verspreiding. Wat een paar vernieuwers uit de 13e eeuw, zoals Albertus Magnus en Roger Bacon hadden gepubliceerd, was nu eenmaal ook in het Latijn, in de taal van de geleerden, geschreven.

Toch zou er een inkunabel in het Middelnederlands verschenen zijn, een kruidboek, dat in 1484 te Leuven, bij Jan Veldener werd gedrukt.

Jan Veldener was afkomstig van Würzburg in Beieren. Hij kwam naar Leuven en liet zich inschrijven in de fakulteit geneeskunde in 1473. In 1478 vestigde hij zich te Utrecht en vervolgens niet ver daar vandaan, te Kuilenburg, waar hij ten laatste in 1483 een *Herbarius in latino* drukte, waarvan de auteur onbekend is gebleven. Dit werk is met zijn 150 illustraties waarschijnlijk het oudste plantenplatenboek, al heeft men bij het vervaardigen van die illustraties blijkbaar meer naar een schone voorstelling dan naar de gelijkenis gekeken. Na 1483 duikt Veldener terug op te Leuven, waar hij in 1484 een tweede Latijnse herbarium liet verschijnen, *Herbarius in Latino cum Figuris*. Hetzelfde jaar verscheen de Nederlandse vertaling zonder dat dit werk een titel had. De onderschriften bij alle drie de uitgaven zijn Latijn-Nederlands.

Omstreeks 1500 verscheen van dit nogal uitgebreide en in het Middelnederlands gestelde werk - 209 folio's -, een tweede uitgave bij Willem Vorsterman te Antwerpen die nu de titel droeg, *Den herbarius in dyetsche* en die in 1511 opnieuw gedrukt werd te Antwerpen door Govaert Back. Deze herbaria zijn geen echte botanische werken, doch geneeskundige boeken, die de helende eigenschappen van de planten en hun toepassingen geven (79).

Wiskunde in de volkstaal

Gaat de sterrenkunde er vaak prat op dat ze de oudste wetenschap is, het valt toch niet te loochenen dat ook de wiskunde degelijke adelbrieven bezit, aangezien zij niet alleen zeer vroeg de astronomie heeft begeleid en ondersteund, maar tevens een onmisbaar hulpmiddel was bij de uitbouw van elke beschaving.

De oude Babyloniërs hadden niet alleen de tijdrekening tot ontwikkeling gebracht, maar ook blijk gegeven van een zeker gevoel voor wiskundige en meetkundige verhoudingen. De oude Egyptenaren waren bij hun merkantiele verrichtingen genoopt tot meten, wegen, tellen en rekenen. Zij kenden niet alleen de vier rekenkundige hoofdbewerkingen en een vorm van breuken, maar bewezen bij het uitmeten van hun landerijen, na de jaarlijkse overstroming van de Nijl, en bij het optrekken van hun bouwwerken, een praktische meetkundige kennis te bezitten. Bij de Grieken trof men achtereenvolgens Thales en Pythagoras die de grondslagen legden van de teoretische meetkunde en

Een demonstratie op het stadsplein, hoe de inhoud van een ton met een wijnroede wordt gemeten.

de getallenteorie, begrippen die naderhand door Euklides in zijn dertiendelig hoofdwerk, dat hij de bescheiden naam *Elementen* gaf, zijn uitgewerkt tot het tijdloze basisboek van de aritmetiek en de geometrie. Arichimedes, die zeker meer dan één keer in zijn leven *Eureka* moet geroepen hebben, bepaalde met zijn in- en omgeschreven cirkels het getal π alsmede de verhouding van oppervlakte en inhoud van een bol tot die van de omgeschreven cilinder. Ingevolge zijn studie van bepaalde krommen en raaklijnen wordt hij bovendien beschouwd als de wiskundige die het fundament heeft gelegd van de pas in de 17e eeuw tot ontwikkeling gekomen integraal- en differentiaalrekening. Apollonius van Perga, die de kegelsneden bestudeerde legde de basis van de analytische meetkunde en Hipparchos de grondslag van de trigonometrie.

Toen achteraf de fakkel van de beschaving door de Arabieren werd overgenomen, brachten deze ons met Al Choewarismi de Indische wijze van getallen schrijven, wat de bewerkingen minder complex maakte, alsmede de leer van de algebra. In de 12e eeuw kwam de wetenschap van de Arabieren, in het Latijn vertaald, naar Europa, waar hun wiskunde - rekenkunde en algebra - talentvolle beoefenaars vond.

Wanneer in 1425 de universiteit van Leuven werd opgericht, werd in de Fakulteit van de *Artes* weldra de *Arithmetica* van de Romeinse geleerde Boëthius en het eerste boek van de *Elementen* van Euklides onderwezen door de sterrenkundige en medicus Jan Wytinck uit Wesel, die zijn naam verlatijnste tot Joannes de

➡

Vesalie (+ 1472), en die de overgrootvader was van onze beroemde Andreas Vesalius.

Natuurlijk bestond er in het ambachtelijke leven en in de wereld van de kooplieden een soort praktisch handelsrekenen, ten behoeve van het werk en de verrichtingen van elke dag. Ook elementaire boekhoudkundige gegevens werden bijgehouden. Maar dit alles steunde enkel op ervaring en kennis die van vader op zoon en van meester op knecht werd doorgegeven. Toch waren er vóór, en zelfs nog een hele tijd na de uitvinding van de boekdrukkunst, hier en daar stukken voorhanden waarop praktische gegevens en formules weer te vinden waren. Zo werd er in de universiteitsbiblioteek te Bazel een klein Middelnederlands manuskript gevonden uit 1445, getiteld : *Allgorithmus is een aert in den welken siin gheunificeert (?) ix figuren*, en in het stadsarchief van Keulen vond men een koopmansboek over de periode 1453-1457 waarin na prijsberekeningen voor allerlei waren, een traktaatje volgde over rekenkunde : *Multiplicieren gaet up wart, ende diuidieren gaet neder wart* (80). En in de z.g. ekonomische afdeling van het stadsarchief te Antwerpen zijn er koopmansregisters te vinden, uit de 16e en 17e eeuw, met vóór- of achteraan enkele bladzijden met aanwijzingen voor de aankomende handelaar en zelfs schrijfboeken met oefeningen in handelsrekenen (81).

Het oudst gedrukte Nederlandse wiskundige boekje is vermoedelijk : *Die Maniere om te leeren cyffren na die rechte consten Algorismi. Int geheele ende int ghebroken* (82), dat verscheen te Brussel bij Thomas van der Noot in 1508. Ongeveer twee jaar later kwam er een tweede uitgave bij Willem Vorsterman te Antwerpen, onder de enigszins gewijzigde titel : *Die manier om te leeren cijfferen ende rekenen metter pennen ende metten penningen Na die gherechte conste Algorismi. Int gheheele ende int ghebroken.* Deze werkjes werden bestudeerd en beschreven door prof. dr. Paul Bockstaele (Melle 07.02.1920) (83), die vanaf 1963 tot 1985 differentiaal- en integraalrekenen en geschiedenis van de wiskunde doceerde aan de KUL, tal van publikaties op het gebied van de geschiedenis van de wiskunde op zijn aktief heeft en bovendien bekend is voor enkele merkwaardige archiefvondsten, waaronder een reeks brieven uit de korrespondentie van de Vlaamse wiskundige Adriaan van Roomen (1561-1615) met de Duitse sterrenkundige en matematicus Christoph Clavius (1537-1612), wiens naam verbonden is met de Gregoriaanse kalenderhervorming.

Die Maniere... is duidelijk een hulpmiddel voor al wie beroepshalve met „cyffren" te maken heeft en is bedoeld om te leren rekenen *„metter pennen"* in plaats van op de abacus (rekenraam of -tafel), zoals toen nog gebruikelijk was. Het boekje bestaat eigenlijk uit drie delen : het eerste deel leert de hoofdbewerkingen met gehele getallen; het tweede handelt over de breuken en het derde deel is een verzameling vraagstukken. De kontroleproef van de vermenigvuldiging en de deling is de zevenproef (in een derde uitgave van 1569 vervangen door de 9-proef !). Er wordt ook gesproken over : *„...die reghel van tri ende si heet oock properlijck die reghel van proportien"*, die reeds in de Middeleeuwen hoog aangeschreven stond. Met de *„regel van gheselscape"* wordt de evenredige verdeling behandeld. De vraagstukken betreffen wiskundige opgaven die in verschillende varianten in onze hedendaagse boeken van rekenkunde nog terug te vinden zijn : mannen die van de ene stad naar de andere trekken met verschillende snelheden, waarop de vraag volgt waar ze elkaar zullen achterhalen of ontmoeten; of over eierboerinnen die moeilijk kunnen tellen en verdelingen bij testamenten. Er zijn eveneens vraagstukken over gewichten, legeringen en het omrekenen van geldsoorten.

In 1529 verscheen te Antwerpen een Franse vertaling van dit boekje. Bovendien is in een Engels rekenboekje, verschenen in 1537, *Die maniere...* voor een groot deel terug te vinden, zodat het zeker van invloed geweest is op de rekenkunde in de volkstaal van onze buurlanden (84).

Vijf jaar na het publiceren van het rekenboekje liet Thomas van der Noot, dus in 1513, het oudst bekende boekje over meetkunde in het Nederlands verschijnen. Het had - naar een gewoonte eigen aan die tijd - een titel die klonk als een echte inhoudsopgave :
Die waerachtige const der Geometrien leerende hoemen alderhande breydden, lingden, dicten, ende hoochden Der velden Beemden Bosschen Berghen Metselrien Paueyselen Torren Huysen Kercken ende alderhande dinghen meten sal. Hoemen oock maken sal die wynroede. Om daer mede te roeden alderhande Tonnen Vaten Cuyppen backen ende dier ghelijcke.

Dit boekje dat eveneens bestudeerd werd door prof. P. Bockstaele (85) telt 42 bladen en is verlucht met een tachtigtal houtsneden die meetkundige figuren voorstellen. Het is zonder veel teoretische beschouwingen of toelichtingen gericht op de praktijk, al begint het met de Euklidische definities van een punt en een lijn. Na de bepaling van een rechte gaat het om een kromme, een hoek, een oppervlakte, de cirkel, de driehoek, de vijfhoek, enz. De rest van het werk brengt praktische instrukties hoe men de inhoud kan berekenen van kubus, bol, cilinder en driezijdige prisma en hoe de oppervlakte van berghellingen te bepalen is, naast het meten van bossen en het oplossen van vraagstukken over verkaveling van landerijen. Men vindt er ook de konstruktie en het gebruik beschreven van een aantal meetinstrumenten, zoals de wijnroede voor het vaststellen van de inhoud van vaten en tonnen; de St.-Jakobsstaf, die gebruikt werd voor het bepalen van hoogten en breedten en een soort kwadrant waarmee men de hoogte van een toren kon meten. Ook wordt aangegeven hoe de hoogte van gebouwen kan gevonden worden door hun schaduw te vergelijken met de schaduw van een maatstok (metode voor het eerst toegepast door Thales, 6e eeuw vóór Kristus).

Er is bij het opmaken van dit boekje voornamelijk gesteund op de geometrie van Gerbert van Aurillac (940-1003) en op meetkundige geschriften die naar men meende afkomstig waren van Boëthius. Dit werkje vertoont niet alleen de gebreken van de meetkundige inzichten van die tijd, maar is tevens opgesteld naar Latijnse bronnen door een niet-wiskundige, wat nogal een verwarde tekst tot gevolg had. Prof. Bockstaele meent dat drukker Van der Noot zelf dit boekje heeft samengesteld en daarbij zeer veel heeft ontleend aan de *Margarita philosophica* van de Duitse monnik Gregorius Reisch, een boek dat van 1503 tot 1513 zes drukken beleefde.

In 1547 kwam er van *Die waerachtige const der Geometrien...* een nieuwe druk bij Jan Roelants te Antwerpen.

Rekenkunde van Gielis van den Hoeck

Gielis van den Hoeck is een man waarvan we eigenlijk niet zo veel afweten. Hij zou omstreeks 1505 te Gent geboren zijn en op 29 augustus 1521 ingeschreven zijn in de pedagogie *de Lelie* van de Leuvense artesfakulteit (86) waar hij o.m. wiskundige vakken zou gestudeerd hebben.

In 1537 verscheen van zijn hand te Antwerpen, bij Simon Cock, een rekenboek waarvan de titel eigenlijk een hele bladzijde lang en tevens inhoudsopgave is. Gewoonlijk wordt het met de eerste zinsnede van de titel aangeduid als, *Een sonderlinghe boeck in dye edel conste Arithmetica.* In totaal telt het 180 bladen en het is door de samensteller opgedragen aan Guilielmus Rhetius, een premonstratenzer, die prior was van de St.-Michielsabdij te Antwerpen, van omstreeks 1535 tot na 1540, en die een ervaren wiskundige moet geweest zijn, maar waarvan we verder ook niets afweten.

In de inleiding vertelt de auteur dat hij dit werkje samenstelde uit het beste dat hij kon vinden in Latijnse, Duitse, Italiaanse en Franse boeken, zonder dit nader te precizeren, maar wat alleszins getuigt van zijn talenkennis.

Volgens prof. P. Bockstaele, die het werk uitvoerig heeft onderzocht en toegelicht (87) geeft het een nogal volledig beeld van de bestaande matematische kennis in verband met de gehele getallen en de breuken. De auteur gebruikt er voor het eerst de tekens + en − voor het aanduiden van optelling en aftrekking; hij bespreekt de regel van drieën, die terecht voor de dagelijkse praktijk als zeer belangrijk werd beschouwd en in alle 16e-eeuwse rekenboeken dan ook een bijzondere plaats inneemt; zijn werk is tevens het eerste boek in de Nederlanden waarin gehandeld werd over algebra, waar met negatieve getallen wordt gerekend en uitvoerige toelichting gegeven wordt bij het oplossen van vergelijkingen; er is sprake

➔

over wortels en over het rekenen met wortelvormen (vierkants-, derdemachts- en *n*de machtswortels); er komt een uiteenzetting in voor over de Griekse teorie van de verhoudingen; dan volgen allerhande vraagstukken met vele gevallen die ontleend zijn aan de praktijken van de kooplieden en die betrekking hebben op de bij hen meest voorkomende verrichtingen : wegen, meten, legeringen, evenredige verdeling, interestberekening, ruil van goederen, verplaatsings- en achtervolgingsvraagstukken en zelfs enkele opgaven betreffende de beweging van zon en maan. Tot slot komt een uiteenzetting over de konstruktie en het gebruik van de visierroede of wijnroede waarmee de inhoud van tonnen en vaten kan bepaald worden; enkele voorschriften in verband met het opstellen van kalenders en uiteindelijk enkele praktische gegevens in verband met het landmeten.

De oudste in de volkstaal verschenen boekjes over wiskunde, waren geen teoretische traktaten voor geleerden, - laatstgenoemde verschenen in het Latijn - maar waren bestemd als een leidraad voor ambachtslui en kooplieden. Iets verder in die richting ging het rekenboek van de hand van Jan Ympyn Christoffels ; *Nieuwe instructie ende bewijs der looffelycker consten des rekenboeks, ende rekeninghe te houden nae die Italiaansche maniere*, gedrukt te Antwerpen bij Gillis Copyns van Diest in 1543 (88).

Bij het samenstellen van dit werk was gesteund op het algemeen leerboek van rekenkunde van de Venetiaanse monnik Luca Pacioli, *Summa de arithmetica geometria proportioni et Proportionalita*, dat verschenen was in 1494 en waarin een hoofdstuk gewijd was aan de koopmansboekhouding zoals die toen in het bloeiende Venetië van de 15e eeuw, bij de grote kooplieden in zwang was. Het ging eigenlijk om het prototype van het z.g. *dubbel boekhouden*, dat bij ons, gezien het land van oorsprong, aanvankelijk *Italiaans boekhouden* werd genoemd.

In 1544 verscheen te Gent bij Joos Lambrecht *Der Cooplieden Handboecxkin*, met verklaringen over waarden van munten, maten en gewichten, gepaard met omrekeningstabellen. Daarin kwamen tevens kosmografische en tijdrekenkundige gegevens voor.

Omstreeks dezelfde tijd zou ook nog een in het Middelnederlands gestelde verhandeling over geometrie verschenen zijn van de hand van Libertus ab Hauthem, een monnik van Tongeren, die door A. Quetelet, maar zonder details wordt vermeld in zijn *Histoire des sciences mathématiques et physiques, chez les Belges* (Brussel, 1864, p. 96).

R.A.B.

Volgende keer :
Andere post-inkunabelen
Alternatieve geneeskunde
Rembert Dodoens

(79) L.J. Vandewiele, *Den Herbarius in dyetsche en de verwantschap met Herbarius Latinus en Herbarius in Latino Cum Figuris*, Biologisch Jaarboek Dodonaea, 1965, p. 419-514.
(80) R. Jansen-Sieben, *Middelnederlandse Vakliteratuur*, in G. Keil & P. Assian, Fachprosaforschung, Berlijn, 1973, p. 31.
(81) J. Denucé, *Koopmansleerboeken van de XVIe en XVIIe eeuwen in handschrift*, Verh. Kon. Vl. Acad. Wetensch. Lett. & Sch. K. van België, nr. 2, 1941, p. 5.
(82) Algorismi, Algorithmi, Algorithmus, oudere namen voor het rekenen met Indo-Arabische cijfers, afgeleid van de naam van een Arabische wiskundige uit de 9e eeuw.
(83) P. Bockstaele, *Het oudste gedrukte Nederlandse Rekenboekje en zijn vertalingen*, Scientiarum Historia, 1e jg. 1959, p. 53-71.
(84) P. Bockstaele, *Het oudste gedrukte Nederlandse Rekenboekje en zijn vertalingen*, Scientiarum Historia, 1e jg., 1959, p. 117-127.
(85) P. Bockstaele, *Het oudst bekende, gedrukte Nederlandse Meetkundeboek : die waerachtige const der geometrien (1513)*, Tijdschr. Gesch. Geneesk. Natuurw. Wisk. & Techn., 7e jg., 1984, p. 79-92.
(86) P. Bockstaele, Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, kol. 357-358.
(87) P. Bockstaele, *Gielis van den Hoecke en zijn sonderlinghe Boeck in dye edel conste Arithmetica*, Academiae Analecta, jg. 47, 1985, p. 1-29.
(88) R. Jansen-Sieben, *op. cit* (nota 80) p. 32.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Voorafbetalingen en bonifikaties

Zelfstandigen en loon- en weddetrekkenden worden aan eenzelfde belastingtarief onderworpen. Maar de aldus bepaalde z.g. *hoofdsom* wordt bij de zelfstandigen *vermeerderd* met een bepaald procent, dat van jaar tot jaar kan verschillen, doch voor aanslagjaar 1988 (inkomsten 1987) 18 t.h. bedraagt.

De zelfstandigen kunnen die vermeerdering ontlopen door voldoende vooraf te betalen.

Loon- en weddetrekkenden, die onderworpen zijn aan voorheffingen (dus door inhouding voorafbetalen) krijgen de vermeerdering van 18 t.h. niet.

Toch krijgen die personen wel eens een aanslag omdat b.v. het bedrag van de voorheffingen niet volstaat om de belastingaanslag te dekken. Dat kan o.m. het geval zijn als er samenvoeging is van de wedden van beide echtgenoten.

Een dergelijke aanslag noemt men een supplement (op de voorheffingen).

Als die personen voorafbetalen in het vooruitzicht van een supplement, maken ze weliswaar geen besparing op de belastingvermeerdering (want die is er niet), maar ze krijgen een z.g. *bonifikatie* omdat ze hun geld eigenlijk een jaar te vroeg ter beschikking stelden.

De *bonifikatie* beloopt dit jaar maximum 9 t.h. op het supplement in kwestie.

Ook zelfstandigen kunnen bij voldoende voorafbetalingen van een bonifikatie genieten, als ze namelijk naast hun bedrijfsinkomsten als zelfstandigen (die onderworpen zijn aan de vermeerdering van 18 t.h.) ook nog inkomsten genieten als weddetrekkenden, of uit onroerende en roerende goederen. Dit gebeurt alleen op voorwaarde dat de belastingen die slaan op laatstgenoemde inkomsten ook door de voorafbetalingen zijn gedekt.

Bonifikaties slaan bij zelfstandigen alleen maar op de *andere inkomsten* dan hun bedrijfsinkomsten als zelfstandigen.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 25 mei jl. is te Oostende overleden : Mevrouw Rachel Desmarescaux, weduwe van Guillaume Camerlynck.

Mevrouw Camerlynck was geboren te Winnezele op 7 maart 1895 en trad op 30 november 1918 in het huwelijk met Guillaume Camerlynck (°16.09.1880), die het jaar voordien zijn eerste echtgenote had verloren.

Toen Guillaume Camerlynck, als burgemeester van Roesbrugge, op 24 juli 1933 overleed, zette zijn echtgenote de groothandel in „koloniale" waren en de koffiebranderij verder. Op 13 november 1967 ging zij Oostende bewonen.

De teraardebestelling op het kerkhof van Roesbrugge vond plaats op maandag 29 mei jl. te 15 u.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

VERBIESTJAAR

Op woensdag 25 mei jl. werd in de Justus Lipsiuszaal van het Erasmushuis (Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte) te Leuven, in aanwezigheid van een eminent en talrijk publiek een nieuw Verbiest-boek voorgesteld. Het gaat om de Nederlandse vertaling van het Latijnse werk **Astronomia Europaea** dat Ferdinand Verbiest zelf heeft geschreven en waarin hij vertelt hoe hij op het keizerlijke observatorium kwam, welke moeilijkheden hij ondervond en bovendien heel wat toelichting geeft op zijn werk en technische prestaties.

Dit Latijnse werk werd einde 1681 door de boezemvriend van Verbiest, de Mechelse jezuïet Philippe Couplet, naar Europa gebracht. In 1685 kwam het te Dillingen bij drukker Bencard en in 1687 werd het gepubliceerd.

De Nederlandse vertaling draagt als titel : *Astronoom van de Keizer - Ferdinand Verbiest en zijn Europese Sterrenkunde* en is van de hand van de classicus dr. Noël GOLVERS, die ook voor een tekstgeschiedenis zorgde, terwijl er een algemene inleiding aan voorafgaat van prof. U. LIBBRECHT. Het is een uitgave van het DAVIDSFONDS en kan bij elke plaatselijke afdeling van deze vereniging besteld worden, maar het komt ook in de boekhandel.

Onze medewerker R.A. BLONDEAU, die op de voorstelling aanwezig was mocht uit handen van de sekretaris-generaal van het DAVIDSFONDS, de hr. Norbert D'hulst, een present-exemplaar in ontvangst nemen van dit werk dat pas dezelfde morgen de drukkerij had verlaten.

Dr. GOLVERS heeft in zijn boek enkele basiswerken aangehaald die hem grote diensten bewezen bij de vertaling en om de achtergrond ervan beter te snappen. In verband daarmee schrijft hij : „*als secundaire literatuur over leven en werk van Ferdinand Verbiest verwijzen wij naar de synthesestudies van Roger-A. BLONDEAU, vooral diens* **Mandarijn en astronoom**, *Brugge-Utrecht, 1970 en zijn recent* **F. Verbiest s.j. als wetenschapsmens 1688-1988**, *Roesbrugge (Schoonaert)*".

Het eerstgenoemde werk is uitverkocht. Maar *Ferdinand Verbiest als wetenschapsmens*, kan nog besteld worden bij de Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge. Prijs 395 fr. + eventueel 25 fr. verzendingskosten. 057/30 03 79.

LEERJONGEN
gevraagd
voor schrijnwerkerij

Roland VERYSER
Waaienburgseweg 11A
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

Vanaf 1 juli 1988

HERENKAPPER
Rudy HAEYAERT
Bergenstraat 2
8990 ROESBRUGGE

GOED NEDERLANDS (9)

Spreken en schrijven

Verscheidene en verschillende

Bovenstaande woorden worden vaak door elkaar gebruikt, of het ene voor het andere, en toch is hun betekenis niet dezelfde.

Verscheidene heeft betrekking op een *aantal*, d.w.z. meerdere.

Er waren *verscheidene* familieleden op het feest.
Ik ben *verscheidene* keren bij hem geweest.
Hij heeft reeds *verscheidene* bekeuringen opgelopen.

Verschillende, duidt op *ongelijkheid*.
Er zijn daar personen van *verschillende* leeftijd.
Er werden *verschillende* plannen gemaakt, in *verscheidene* exemplaren.
We aten er *verschillende* spijzen, alleen die jonge kerel niet, hij at er alleen maar *verscheidene* broodjes met kaas.

Let wel : *verschillende* personen is eigenlijk heel wat anders dan *verscheidene* personen.

Toemaatje : zeg niet, ik lees in het *dagblad* of in de *gazet*, maar wel in de *krant*. maar : *Het Nieuwsblad* is een dagblad en niet een weekblad.

Couthoflaan 7B · 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

VERBIESTFEESTEN TE PITTEM

(vervolg van blz. 314)

„Maar" schrijft prof. dr. Rob. Boudens, „over deze aktiviteiten van Verbiest gaan wij niet uitwijden. Dat is een verhaal op zichzelf !" (2)

Verbiestpostzegel

Roger-A. Blondeau is de grote promotor en initiatiefnemer van de VERBIEST-POSTZEGEL die op 22 en 23 oktober a.s. in voorverkoop wordt gegeven.

Reeds in november 1985 werd door Roger, in de Bestendige Commissie voor de Geschiedenis van de Wetenschappen van de Koninklijke Akademie te Brussel, de steun van de Akademie gevraagd voor een verzoek aan de Staatssekretaris van de Posterijen, om in 1988 een Verbiest-postzegel uit te geven. Bij een schrijven van de permanente sekretaris van de Akademie, prof. Verbeke, werd die steun toegezegd. Op 8 januari 1986 richtte Roger zich tot de heer Leo Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen om steun voor deze kwestie. In zijn antwoord van 23 januari 1986 beloofde de minister tussenbeide te komen. Hij zou op het ogenblik dat het Koninklijk Besluit aan de koning zou voorgelegd worden Roger verwittigen, wat op 4 juni 1987 is gebeurd. Begrijpelijk zijn de Pittemnaren daar dolblij mee, maar of ze ook weten wie de initiatiefnemer hiertoe is, is een andere vraag...

Parallel met de tentoonstelling over Pater Verbiest (in het klooster der Zusters) loopt op zaterdag 25 en zondag 26 juni een filatelistische tentoonstelling met speciale postafstempeling.

De diensten van de posterijen zullen er een voorlopig postkantoor inrichten waar een speciale dagstempel wordt uitgegeven. De tentoonstelling zelf bevat een 50-tal vlakken waarbij een specifieke tak van de filatelie wordt belicht, nl. de tematische filatelie.

Vier eminente filatelisten uit Kortrijk werden aangesproken om deze tentoonstelling tot in het kleinste detail uit te werken. Via de heer Olivier uit Brugge kreeg men de toezegging van volgende personen en verzamelingen : Pater Vertommen („Het Kruis in de Filatelie"), de heer O. Bossuyt („Maria, Koningin aller volkeren"), Mej. Dewaele („De Kerk in Europa") en de heer Dhaenens („Het Kerstgebeuren"). Het zijn dus alle kristelijk geïnspireerde tentoonstellingen.

De speciale dagstempel, welke wellicht op een prentkaart wordt gedrukt, stelt een silhouet van de O.L.Vrouwkerk voor met op de voorgrond het standbeeld van Pater Ferdinand Verbiest. Deze speciale dagtekenstempel werd uitgetekend door de heer Gabriel Ranson uit Pittem.

De postzegel die voor de gelegenheid zal gebruikt worden is de „Vlaanderen leeft"-zegel van 13,-frank.

Er zullen ook maximumkaarten, speciale omslagen en een luxe-blad te koop worden aangeboden. De tentoonstelling is open telkens van 10 tot 17 uur.

Dagstempel (25 en 26 juni Pittem) ontwerp Gaby Ranson

In het najaar, meer speciaal op 22 en 23 oktober vindt dan de voorverkoop plaats van de speciale Verbiestpostzegel in de reeks „Solidariteit" waarvan één zegel gewijd is aan Ferdinand Verbiest. In die reeks is nog een zegel voorzien van Jacques Brel (9 + 2 fr.), Jef Denijn (13 + 3 fr.) naast Verbiest (26 + 6 fr.).

Die voorverkoop wordt georganiseerd in de gebouwen der Broeders Maristen (Tieltstraat) en krijgt daarnaast nog een P.T.T.-tentoonstelling mee in het kader van de jeugdfilatelie.

Die tentoonstelling moet de jeugd aanzetten tot het verzamelen van postzegels om de wereld op een andere manier te leren ontdekken.

Wat juist op de Verbiest-postzegel wordt afgedrukt is nog niet bekend, wellicht een kop van Verbiest of het standbeeld.

Elie E. Balduck

(1) *Gazet van Antwerpen*, 12 en 13 maart 1988
(2) Prof. dr. Rob. Boudens, *Momentopnamen uit de geschiedenis van de katholieke kerk*

VOOR WIE EEN IJSJE LUST !

Over het ontstaan van een lekkernij

Voor de Tweede wereldoorlog kwam er regelmatig in onze straat een man (ik geloof van Houtem), met een soort triporteur, helemaal in het geel geschilderd, die ventte met ijsjes. Opdat iedereen zou weten wat hij te bieden had, stond er op zijn karretje in grote rode letters (de man was blijkbaar taalkundig niet sterk) „bij Gaston kreem a la glas". Toen reeds heb ik vaak gedacht : wie zou er dat uitgevonden hebben ? Niet dat opschrift, maar die koude zoetigheid waarmee Gaston ons bekoorde.

Naar het schijnt zou reeds Hippokrates, de grote Griekse geneeskundige, die leefde vermoedelijk van 460 tot 377 voor onze tijdrekening, een soort konsumptie-ijs vervaardigd hebben, die hij gebruikte als pijnstiller en die naar hij meende, bovendien de sappen van het menselijk lichaam verdunde en dus voor de bloedsomloop bevorderlijk was.

Van Griekenland uit vond het ijs al spoedig zijn weg naar het Romeinse Rijk. Toch was de bereiding van ijs uiterst ingewikkeld. 's Winters moesten de slaven grote ijsblokken verzamelen, die in speciale kelders werden opgeslagen. In de zomer hakten zij van dit ijs kleine bekers en schalen die gevuld werden met allerlei vruchten, zoals aardbeien en kersen. Het gesmolten ijs, samen met de gekoelde vruchten vormde het konsumptie-ijs, dat dus merkelijk verschilde van wat wij nu kennen.

In de 17e eeuw begon de naar Parijs uitgeweken Signore Procopo Cultelli uit Florence als eerste met de kunstmatige bereiding van ijs. Het was een geraffineerde mengeling van vruchtensap en wijn gekoeld in verse sneeuw. Het werd in glazen opgediend en kende veel sukses.

Het konsumptie-ijs dat wij kennen, kwam aanvankelijk uit Amerika. Maar tot in de vorige eeuw kon het alleen door rijken worden betaald.

Zakenkantoor PRINZIE

Provenplein 39A · 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01

REISVERZEKERINGEN
ALLE LANDEN

waar u ook gaat
wij zijn er
om u te helpen

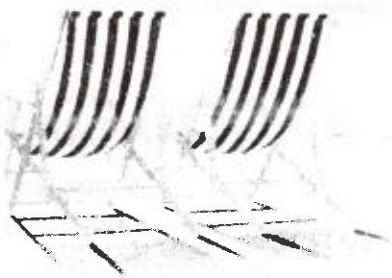

COIFFURE mark
Hondschootestraat 5. BEVEREN(IJZER) - Tel. 057/30 02 79

Moderne kapsels aan eerlijke prijzen.
Nu ook :
ZONNEBRUIN
met de zonnebank met gezichtsbruiner
★ *bij afgifte van deze advertentie* ★
NU 10 beurten voor 1.600 fr.
+ 2 GRATIS

KROMBEKE

Gouden Priesterjubileum

Op 11 juni a.s. is het precies 50 jaar geleden dat E.H. Maurits Maes, pastoor van de St.-Blasiusparochie te Krombeke, tot priester werd gewijd (11 juni 1938).

Pastoor Maes werd geboren te Oostduinkerke op 24 januari 1914. Kort voor zijn wijding, op 23 mei 1938, werd hij aangesteld als leraar op het kollege te Tielt. Vier jaar later op 27 mei 1942 werd hij onderpastoor te Slijpe en nog tien jaar later, op 29 september 1952, onderpastoor te Koolskamp. Op 13 augustus 1966 kwam hij als pastoor naar Krombeke.

Op zondag 12 juni a.s. wordt er te Krombeke, om 10 uur, door de jubilaris een plechtige dankmis opgedragen, in koncelebratie met de EE. HH. Paul Mol, deken te Poperinge; Joël Vanderhaeghe, pastoor te Vlamertinge; Antoon Garmijn, pastoor te Pervijze; Guido Marchand, medepastoor te Geluwe en pater Bernard Maes, missionaris op de Filippijnen. De eucharistieviering wordt opgeluisterd door het Gregoriaanse zangkoor „Cum jubilo" van Watou-Abele.

Onze genegen gelukwensen aan de jubilaris, moge hij nog lange jaren onder ons blijven als de laatste Westvlaamse pastoor-humorist !

OCTAVUS WILLEMS EXPOSEERT

Vanaf 3 juni tot en met 31 juli zal in galerij „'t Scheurvliet", Vinkemstraat 22 te Beauvoorde een merkwaardige tentoonstelling worden gehouden.

Kunstschilder Octavus Willems, woonachtig te Asse, zal er een dertigtal lyrisch abstrakte kleurenkomposities exposeren.

De exposant is stichter van kunstkring „Plaskunas" en tevens stichter-direkteur van de plaatselijke kunstakademie te Asse. Octavus Willems kreeg akademische opleiding te Dendermonde en drie jaar specialisatie met de Rembrandt'artists'fluid colours van diocesaan inspekteur Plastische Kunsten Jan Heuninckx.

De kunstwerken zijn samengesteld op voorgeprepareerd papier en op schilderslinnen. De olieverf is R.A.F.C. Deze kunstschildersverf is een zeldzaam gebruikte olieverf voor kunstschilders en het vergt dan ook heel wat ervaring voor het bekomen van een dergelijk resultaat. De verf heeft een zeer speciaal karakter en leidt tot ongekende artistieke effekten. Ze heeft een hoge graad van lichtechtheid en kleurenintensiteit evenals een sterk hechtingsvermogen. De verf bevat 24 gloedrijke kleuren, die aan de kunstwerken een bijzondere boeiende en ongewone aanblik geven.

De lyrisch abstrakte stijl is ook niet zo gebruikelijk, zeker niet op deze manier toegepast.

Een specifieke richting in de non-figuratieve kunst, waar de kunstenaar uiting geeft van zijn innerlijke gevoelens, zonder verwijzing naar herkenbaar en bestaande elementen, een poëtisch handschrift met klemtoon op de kleuren, voor de opbouw van een boeiend kunstwerk.

De naam abstraction lyrique komt van G. Mathieu.

Door haar speciaal karakter en gebruikte techniek is deze tentoonstelling van belang voor alle kunstliefhebbers en voor wie zich een uniek kunstwerk wil aanschaffen.

Verkoop van 4-weekse
MESTHAANTJES
op 17-18-19 juni

A. Laseure-Deroo
Heybrugstraat 3, Haringe
Tel. 057/30 07 21

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

PROMOTIE VAN DE MAAND

4 l. acrylverf buiten (wit) . . . **399 fr.**
4 l. witte terre . . . . . ~~1711~~ **1495 fr.**
1 l. witte terre . . . . . ~~450~~ **369 fr.**

NIEUW
3/4 l. email blinkend . . . . . **341 fr.**
satin . . . . . **341 fr.**

de grootste keus behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

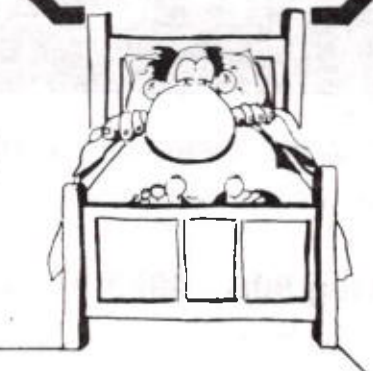

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN **PRINZIE**
LENINGEN **PRINZIE**
BELEGGINGEN **PRINZIE**
PVBA ZAKENKANTOOR **PRINZIE**

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M Massieve stijldeuren

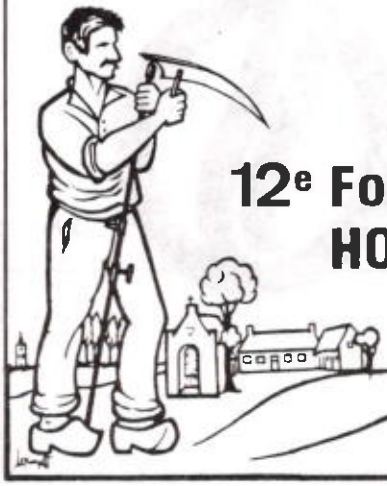

ROESBRUGGE
(bij Poperinge)

12e Folkloristische HOEVEDAG

21/08/88

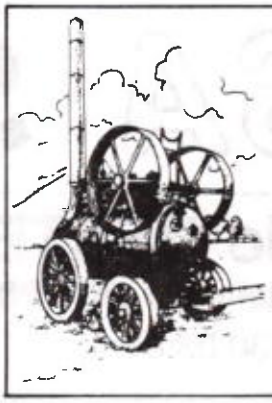

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

DE GROTE HSA-SPAARWEDSTRIJD

Geert
VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37
8990 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

TE KOOP

- **OPEL ASCONA** 1980 (wegens sterfgeval). Zich wenden : 057/30 03 10

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Maria Meersseman, 71 j., weduwe van Antoine Vandeputte.
- Julia Deschuytter, 90 j., weduwe van Jules Engelaere.

NIEUWS VOOR DE LIJNVISSERS

Sinds de uitzetting van 11 000 stuks glasaal, die gebeurde op 16 april jl. werden alweer 300 kg karper van groot formaat uitgezet in de omgeving van Roesbrugge. Tevens heeft onze visserijtoezichter Raymond Simoen een paar duizend snoeklarven (± 7 cm lang) aan ons reeds visrijk water toegevoegd. Snoek die een roofvis is, wordt zo stilaan een noodzaak om het gepaste evenwicht onder de voorn te bewaren en dwerggroei te vermijden.

Op 1 juni ging de visserij open en konden we aan de slag. Lees zorgvuldig de onderrichtingen op het aan het visverlof toegevoegde blad. Vang ze ! J.D.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Jochen Firey, zoon van Patrick en Ann Devos (Stavele).
- Dimitri Callewaert, zoon van Geert en Annick Honorez (Stavele).

Huwelijksaankondiging :

- Hans Catteeu van Beveren met Martine Monkerhey van Lo-Reninge.

Huwelijken :

- Luc Top van Vleteren met Hilde Desmyttere van Beveren.
- Dirk D'Ooghe van Beveren met Nancy Vermander van Beveren.

Overlijdens :

- Josepha Vanspranghe, 59 j., echtgenote van Valère Dever (Beveren).
- Wim Vandeputte, 20 j., zoon van Frans en Yvonne Catrycke (Stavele).

K.B.G. BEVEREN

Winnen 3 partijen :

1. Vandenberghe M.
2. Depreitere M.
3. Debeer C.
4. Nuttens F.
5. Danneels J.
6. Desmedt R.
7. Depyper M.
8. Alleman R.
9. Sabbe F.

WERELDWIJD TOONAANGEVEND
IN LANDBOUWZADEN

SAPSA ses N.V. S.A.

Depot : **Guido BERTEN**
Provenplein 16 - 8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JUNI

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, bij Elza Braem
maandag 13 juni
kaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
vrijdag 10 juni
koningssmijting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 juni
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 25 juni
smijting voor de leden

BEVERENKALSIJDE - KERMIS

• Zaterdag 25 juni te 20 uur :
Kermiskaarting in café „Paradijs"

• Zondag 26 juni te 15 uur :
Wielerwedstrijd voor Liefhebbers B.W.B.
'Ereprijs Fernand Feys'
Inschrijving en prijsuitdeling
in café „Paradijs"

OPENLUCHTTONEEL HARINGE

• Vrijdag 1, zaterdag 2, zondag 3 juli
telkens om 20 uur
Openluchttoneel „Karel de Blauwer"
op de hoeve Vanwildemeersch,
Moenaardestraat 82 te Haringe

MINIVOETBAL „DE BLAUWERS"

• Op zaterdag 10 september is er weer de jaarlijkse barbecue !
Een datum om te onthouden.

PAPIERSLAG

Op 1 en 2 juli houdt K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele haar jaarlijkse papierslag in de gemeenten Beveren-Ijzer, Stavele en Leisele.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

In Frankrijk telt de regering 28 ministers. Bij ons hebben we er in totaal 53 ! Waar er overal elders personeelsstop wordt opgelegd hebben ze in de politiek inflatorische neigingen.

Er zijn twee ministers voor de pensioenen, één voor de pensioenen van de oorlogsslachtoffers en nog één voor sociale zaken, die ook met de pensioenen te maken heeft. Met hun kabinetten zijn er aldus meer dan 200 politieke personen bezig aan pensioenen ! Formidabel ! Zouden ze niet beter al het geld dat aan die mensen wordt besteed verdelen onder de genieters van de kleinste pensioentjes ?

't Is niet te geloven, maar je geraakt soms op een eigenaardige manier aan een ministerportefeuille, zonder dat je het verwacht. Dat is b.v. het geval met Annemie Lizin. Dat is als volgt gegaan : Claude Desama van Verviers, die Spitaels gesteund had in zijn moeilijkheden met de Happartisten, wilde men belonen met hem in het Europese Parlement de plaats de geven van Annemie Lizin en omdat dit meisje - dat geen katje is om zonder handschoenen aan te pakken - daarover zich niet zou beklagen, heeft men haar Staatssekretaris gemaakt van „Europa 1992". Wat ze daarmee moet aanvangen weet ze ook niet, maar enfin, ze is „geplaceerd" ! Steunende op dit precedent kan men in de toekomst nog anderen een pleziertje doen met ze b.v. de portefeuille „Europa 1993" en „Europa 1994" te geven !

West-Vlaanderen heeft geen minister meer in de Nationale Regering. Daniël Coens die zich zes jaar lang biezonder heeft ingespannen om te snoeien in de wildgroei van het onderwijs, die eerlijk en kordaat de hem opgelegde besparingen heeft uitgevoerd, al was dit verre van gemakkelijk en populair, is de laan uitgestuurd. Willy Claes en Luc van den Bossche zullen nu met bekwame spoed zijn werk ongedaan maken. Coens heeft het verkeerd aangepakt : in de politiek wordt rechtlijnigheid niet beloond; met moet veel doen alsof, een grote mond opzetten à la Tobback, maar weinig uitrichten zoals Van de Brande ! Dàt kan iemand ver brengen ! Kijk maar eens naar Jean-Luc Dehaene. Die heeft een hele reeks kleine, goedkope ziekenhuizen, met een ligdagprijs van 3 000 à 4 000 fr. laten sluiten, met het gevolg dat de patiënten nu naar ziekenhuizen gaan, waar de ligdagprijs 7 000 fr. en meer bedraagt. En aangezien het de Staat is die de ligdagprijs betaalt heeft de hele operatie in plaats van de beloofde besparing van 15 miljard, in feite 5 miljard meer gekost. Dat is een misrekening van 20 miljard. Een bediende wordt voor oneindig veel minder de straat opgejaagd.

„Ja", zegt Gusta, „'t zijn allemaal wegwijzers, ze tonen de weg, maar ze volgen hem niet !"

Verdikke toch,
Pol

AVOND- & ROMMELMARKT zonder grenzen

Zaterdag 18 juni 1988
vanaf 17 uur.

KAPELHOEK - OOST-CAPPEL

Tel. 057/30 04 86
Willy Thevelein

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

MERCEDES 240D 1980
VW Golf '78 benzine
VW Golf Diesel '84
FORD Fiesta '88
FORD Orion Diesel '87

PEDICURE
Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis
Woensdagnamiddag gesloten
Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

VANAF VRIJDAG 10 JUNI '88
REUZE UITVERKOOP VAN ZOMERSTOCK

★ Klassieke, modieuze en sportieve schoenen
– 10 % tot – 50 % en zelfs tot – 70 %
★ KINDERSCHOENEN **– 20 % tot – 70 %**
★ KINDERSANDALEN **vanaf 199 fr.**
★ KINDERHANDTASSEN **tot – 50 %**
★ MANNEN- & JONGENSSANDALEN (leder) **450 fr.**
★ SPORTARTIKELEN : Adidas voetbalschoenen
truien, broeken, kousen, enz... **– 20 % tot – 50 %**

Kom vlug even langs, want de eersten zullen de besten zijn.

SCHOENEN
I. PARENT-MOYAERT
Prof.O.Rubbrechtstraat 35, ROESBRUGGE - 057/30 03 20

OPEN : alle werkdagen van 9 tot 12 u. en van 13.30 tot 19.30 u.
De winkel zal gans de dag open zijn op ZONDAG 12 JUNI
Anders GESLOTEN de ZONDAGNAMIDDAG.

De nieuwe Miele wasautomaten sparen onze rivieren en uw portemonnee.

Met een Miele wasautomaat hebt u 20 % minder wasmiddel nodig. Dat is niet alleen goed nieuws voor het milieu, maar ook voor uw budget.

En dat is nog maar één van de technische snufjes van Miele, waarover wij u graag meer willen vertellen.

Miele
Investeer in kwaliteit.

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**
Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94 Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Eenige jaaren vóór den laatsten oorlooge had je tusschen Krombeke en Proven, teegen de buskant, op è boogscheute van mekaar, twee hofstêen. Op d'eene weunde Narden Bollaert met hulderen zeune Sooi en op d'andere Gusten Goudens, die oek maar één kind hadden en dat wos hulder dochter Roza. Olzoo hadden Sooi en Roza van kindsof mekaar è kent en laater aan è soorte van è vrijage begonnen. Dat wos eigentlijk è normaale zaake, die nog oltemets voorenkomt. Maar 't raarste van d'affaire wos, dat ze twaalf jaar laater nog niet è trouwd waaren.

Dat wos ollezins Roza's schuld niet, want z'hadde zij ongehoord geern è trouwd, maar Sooi, die van huize uut nogol ol de gierige kant wos, ontzag dat voor de groote kosten.

„Dat ga nu oek olzoo!" zei Sooi teegen Roza, ols dat te berde kwam.

Olle zundaage ging Sooi 's avonds gaan kaarten naar Goudens, ie en Roza teegen d'oude menschen. Olzoo passeerde Sooi z'n avond zonder groote kosten. Later, binst de jaaren van den oorlooge, wos er natuurlijk geen spraake geweest van uit te gaan. Maar 't jaar achter den oorlooge hadde Roza heuren Sooi kunnen overhaalen om naar Poperingeommegang te gaan. Ze gingen er naartoe met hulderen veelo die ze bij Roza's tante Eugenie, die in de Pottestraate weunde, gingen gaan zetten. Arm aan arm deeden ze den toer van de foore. Ze passeerden bij 't kot van de kaartelegeege ...

„O, ik zou'n hier è keer willen binnengaan!" lachte Roza.

„Ga gy maar!" zei Sooi ... „'k gaan ik hier rechtover wachten by 't aapekot!".

Roza ging binnen en è beetje laater kwam ze buiten met è aangezichte gelik è zunne!

„Dat vrouwmens zegt da'k gaan trouwen in 't korte!" zei Roza.

„Dat is wel!" zei Sooi ... "t is beter of in 't lange, 't ga zooveel niet kosten".

Roza wos gelik paf è sleegen. Ze slenterden tegaare den toer voort. Roza kocht nog è zak 'kraksches' voor heur moeder, z'haalden hulderen veeloo en reeden naar huis, de beesten gaan doen ...

Maar Roza's moeder, die vond dat die vrijage bleef aansleepen, klapte daarover è keer teegen meneere paster, die beloofde van Sooi dat è keer op z'n brood te leggen. Nog dezelfde weeke zag de paster dat Sooi bezig wos op zyn land en è ging er naartoe ...

„'k Moeten è keer entwot vraagen, Sooi!" begoste de paster.

„Ol wel, ols 't geen geld is!" grimmelde Sooi.

„Zou je gy en Roza nu niet ollichte peinzen op trouwen?"

„Ja, trouwen meneere paster!" monkelde Sooi en è verzette è keer zyn klakke om in zyn haar te schartelen ... „dat is ol wel, maar peins je gy da' wieder, aan nuuzen ouderdom nog d'occasie gaan hèn van entwien te krygen?"

KWAAK

18e jaargang Nr 7-8 juli-augustus 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Naar het land van „Monsieur Hawarden".

Gun jezelf een vakantietoetje... te Ligneuville ?

Wandelingen, gastronomie, ontspanning

Ook ons blad heeft vakantiekoorts en blaast even uit. Naar jaarlijkse gewoonte worden de zomermaanden juli en augustus - dé vakantiemaanden bij uitstek - overtrokken met één dubbel vakantienummer : „18e jaargang, nr. 7-8."

De meesten onder ons zullen het vakantiegeld als een hemels manna reeds in de brievenbus opgesnord hebben, ook al is dit geschenk een presentje waarvoor we hard gewerkt hebben vorig kalenderjaar.

De bedoeling van dit vakantiegeld is in de eerste plaats zichzelf en de zijnen wat soelaas te gunnen, het ritme van de doodgewone werkdag om te draaien in een dolce far niente : je trotters aantrekken en je goed voelen in je jeans, je shirt, of om het even wat voor gemakkelijke kledij. En als de weerman nog wat meewil en de kans niet uitsluit op zonnig weer, gauw er tussenuit knijpen. Jawel, kortbij naar zee om in 't zilte nat te plonzen, of op een terrasje een Coupe Bresilienne of een Dame Blanche te likken waarbij kladden slagroom je beste vakantiegezicht sieren.

Ach vakantie ! Het hoeft daarom niet ver of duur te zijn. Vakantiegeld dat eertijds voor de winterkolen-aan-zomerprijzen bestemd was, of voor het serretje in de lochting moest dienen, of aan de sacoche in slangenleder werd besteed, mag dit jaar toch eens voor een stukje naar jezelf gaan. Dit is geen luxe; eerder een bind- en heelmiddel om moeder de vrouw nog eens te knuffelen, om samen met de kinderen te zijn (ach, die schatjes...) of alleen om de hyperventilatie af te leren en weer rustig te ademen na een jaar van werken en sleuren.

Waarom dit alles niet eens in de ... Ardennen !

We dachten in dit vakantienummer van *De IJzerbode* de lezer een tip te mogen geven, een signaal, een soort vonk die het vuur van verlangen doet ontbranden.

Zie oliepeil en bandenspanning na... Over een paar uur, na een gemakkelijke autostraderit via Brussel, Luik (of Namen) ben je zo in Malmedy en dan vijf kilometer verder ben je de koning te rijk te LIGNEUVILLE ! (1)

Ligneuville, deelgemeente van de fusieagglomeratie Bellevaux-Ligneuville ligt in de schilderachtige Amblèvevallei en heeft goede verbindingswegen met Sankt-Vith, Malmedy, Spa, Stavelot, Elsenborn en andere toeristische entiteiten die vlak in de buurt liggen. Ook Duitsland (Nord-Eifel) en Luxemburg liggen slechts op geringe afstand van het bekoorlijke Ligneuville.

Monsieur Hawarden.

Toen ik zeer onlangs de prachtige novelle van *Filip de Pillecijn, Monsieur Hawarden* (2) herlas, trof me niet alleen de atmosferische evocatie en de tragiek van het verhaal, maar evenzeer werd ik geboeid door de wandelingen die Alex en Hawarden maakten te Ligneuville, Pont, Malmedy en omgeving.

Filip de Pillecijn (°Hamme, 25 maart 1891, + Gent, 7 augustus 1962), die in 1935 dit boek schreef, was van 1926 tot 1933 als germanist, leraar Nederlands, aan het atheneum te Malmedy verbonden en kende de streek als zijn broekzak.

Via dit ontroerend verhaal dat zich afspeelt langs de weg, in de bossen, langs de Amblève, onder de rotsen, in de gelagzaal en elders, schildert de Pillecijn de sprookjesachtige omgeving van Ligneuville en Pont zo op je netvlies, dat men aan de bekoring niet kan weerstaan dit stukje aards paradijs nader te ontdekken. Zo ook verging het Harry Kümel die in 1968 het literaire meesterwerk van de Pillecijn verfilmde (Monsieur Hawarden) en er een kaskraker van maakte.

Hawarden kwam zich rond 1850 (43 jaar oud) te Pont vestigen. Dit was geen uitzondering. In de tweede helft van de 19e eeuw bood de toen erg afgelegen streek een alternatief voor gebroken harten, landjonkers, generaals, adellijke luiden en tutti quanti die in romantische buien teerspijze vonden om ver van hun verleden, met hun verleden in leven te blijven. Verstoken van alle komfort leefden zij er in de grootste eenzaamheid en onthechting.

Ligneuville... „Capitole de la Truite"
7 miljoen kg per jaar.

Zo ook Maria Méliora (ook Mériora), de dame van goede huize, die van in haar jeugd mannenkleren droeg en zich Monsieur Hawarden liet noemen.

Haar twee zussen waren oversten van belangrijke religieuze orden en haar broers sleepten de adellijke suffix *Hawarden* (naam van een stadje in het graafschap Flint in het land van Wales) mee achter hun wettelijke familienaam, *Gillibrand*. Gefortuneerd als zij was kende zij geen financiële zorgen maar weigerde ieder kontakt met haar familie in de Parijse beau monde.

Zij blijft ons echter het antwoord schuldig waarom ze het frivole Parijs ontvluchtte om in vrijwillige eenzame opsluiting te gaan leven in dit kille grote huis

➡

aan de Amblève... Twee mannen zouden naar haar hand hebben gedongen. Een duel volgde (wauw !), de pretendent van haar voorkeur wisselde het tijdelijke met het eeuwige en dol van verdriet vermoordde Méliora de overlevende, een officier van het Franse leger. Nog eerder had ze te Parijs onprettige herinneringen opgelopen toen ze in mannenkleren op straat kwam tijdens de wanordelijkheden waarmee de revolutie van 1848 gepaard ging en opgesloten werd bij gekonfiskeerde rebellen.

Waren dit de oorzaken of lag de tragiek nog verder in haar duister verleden ?

Al met al, als je onder de vakantie Ligneuville bezoekt, wandel dan zeker naar de Amblève waar zij woonde en zoek naar de kasteelruïnes van Salm, Reuland, Reinhardstein en Bütgenbach die zij vele keren bezocht.

Zij stierf in een toestand van totale verwaarlozing, onvoldoende verzorgd door een straatoude seniele meid. De eerste lentezon deed de sneeuw in het dal smelten, het was 1 maart 1863 rond vijf uur na de middag.

Alex Micha, haar trouwe wandelgezel, die twaalf jaar was toen zij zich te Ligneuville-Pont vestigde, ging haar als eerste en enige groeten nadat pastoor Klinkenberg haar de laatste sakramenten had toegediend. Hij herkende haar nauwelijks. Zij werd nooit opgebaard en werd in de gauwte een paar dagen na haar overlijden ter aarde besteld. Blijkbaar had zij zich met een revolver gewond aan de dij, weigerde alle verzorging en stierf aan gangreen. Feit is, dat zij steeds heel opvallend twee geladen revolvers bij zich droeg tijdens haar talloze wandelingen.

Monsieur Hawarden ligt begraven op het kerkhof van Ligneuville... de tragische transvestiet, goed voor een paar romans [3] en novellen [4] en een Vlaamse film !

Vakantie en romantiek

Niet eens zo heel ver van Ligneuville, te Manderfeld bij de grens met Duitsland ontspringt de Amblève, die in een snel en kolkend verval, kronkelend zijn weg zoekt door de kleine in 't groen verscholen dorpjes van Zuidoost-België. Het riviertje is er nog gaaf en niet gepolllueerd. In het koele, heldere, zuurstofrijke water wemelt het van forel, die bij een wandeling langs de oevers best kan geobserveerd worden. Men ontdekt er oude watermolens tussen hout en heg en men kan er bij het vermolmde schoepenrad zitten mijmeren en dromen.

Bij het kleine kerkje, waar zoals bij ons de boeren na de zondagsmis blijven plakken en elkaar overbluffen met de beesten en de vruchten, kan men de wandeling opstarten. Nagenoeg het gehele uitgestippelde wandelpakket heeft hier zijn startplaats, waar men ook zijn wagen veilig kan achterlaten.

Het groene, bekoorlijke dorp in de Hoge Venen biedt de toerist echter niet alleen het romantische watergeklater dat in het diep uitgesneden dal menig hengelaar bekoort. Ook de eindeloze sparrenbossen die men kan doorkruisen geven de zekerheid dat Monsieur Hawarden hier het pad effende en bieden een onvergetelijke indruk. Men kan er terecht in de heuvels van Wolfsbusch („Waud" heet dit daar in de lokale terminologie), Hauts-Sarts (553 m boven de zeespiegel), Am Stein (562 m) en Kuckerell (533 m).

Het wandelaanbod dat Ligneuville aan zijn gasten biedt, bestaat uit zo'n twintigtal uitgestippelde bewegwijzerde en mooie wandelingen die in de onmiddellijke omgeving van het dorp zijn gelegen. De brochure *Promenades à Ligneuville* en de wandelkaart *Malmedy-Ligneuville, Robertville, Xhoffrai* zijn te verkrijgen op het S.I. [5].

Voor wie de mogelijkheden met de fiets of de auto er nog bijneemt, is de voorraad natuurschoon onuitputtelijk. De stuwmeren van Bütgenbach, Eupen, La Gileppe, Robertville en Warfaaz; de vallei van de Warche en de Our; het kasteel Reinhardstein; de Baraque Michel, de watervallen van Coo, de natuurreservaten van Nord-Eifel en Luxemburg... dit alles ligt op een boogscheut van Ligneuville.

Wie van een rustige vakantie houdt of wie er eens een weekend of een dagje tussen-door uit wil, zal niet alleen aan de ongerepte natuur van Ligneuville een boodschap hebben, maar ook de autochtone bevolking weet met gasten om te gaan. In de allereerste plaats wordt de bezoeker er zo verwend dat hij er zich onmiddellijk gemakkelijk en thuis voelt. Men beoogt ter plekke niet de toerist leeg te melken ter wille van de commerce, maar men poogt veeleer het menselijk aspekt via ontmoetingen, gesprekken, service, gemoedelijkheid en waardering te stimuleren, zodat de „gast" er graag terugkeert in de zekerheid dat men er hem ook graag ziet terugkomen.

(vervolg blz. 333)

COSTA DEL SOLDEN... 30% EN ... VLAKBIJ !

Vanaf 5 juli krijgt u, bij OGGI 30% korting op alles wat in de winkel hangt.
Tja, solden bij OGGI zijn geen gewone solden. Kom U overtuigen !

- Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
- Fantasiejuwelen, tijdloos, simpel van vorm, mooi, en ieder seizoen draagbaar.

KOM UW VOORKEUR AL KIEZEN... Wij maken tijd voor U.

OGGI - Obterrestraat 56 - PROVEN -057/30 06 74

OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

OGGI

- bekoorlijke eenvoud
- bruisende levensstijl
- elk seizoen een „Oggi"-seizoen

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERAILEN UIT AFBRAAK :

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- teelaarde, geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (8)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Leven en werk van Jan Yperman / De "Cyrurgie" / De "Medicina" / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck.*

Andere post-inkunabelen

In 1512 verscheen te Antwerpen bij Claes de Grave : *Fasciculus medicine houdende in hem dese navolgende tractaten Die allen Cyrurginen Ende andere menschen te wetene seere profitelijc ende nootsakelijc sijn Inden eersten Een tractaat om die viere naturen ende complectien der menschen Ende alderhandesiecheden te kennene.* Dit was een Middelnederlandse vertaling door Petrus Antonianus van een chirurgische, geneeskundige en anatomische kompilatie, onder de titel *Fasciculus Medicinae* van de Duitse medicus Johannes von Ketham, verschenen in 1493. Deze vertaling in het Middelnederlands kende twee herdrukken, een in 1529 en een zonder datum (89).

Bij dezelfde drukker-uitgever verscheen twee jaar later : *Den groten Herbarius met al sijn figueren die Ortus sanitatis ghenaemt is* (1514).

Het gaat hier niet om een oorspronkelijk werk, maar om een verkorte volkse bewerking van het toen zeer verspreide *Ortus sanitatis* (Hof der gezondheid) van een of meer onbekende auteurs. *De groten Herbarius* bevat 435 kapittels, nl. 409 over planten, 15 over dieren, 11 over delfstoffen of andere substanties en is verlucht met tal van houtsneden. Van dit Middelnederlandse werk verscheen een tweede uitgave bij dezelfde drukker in 1526 en een derde in 1533. In 1538 volgde er nog een herdruk door Jan Bernts te Utrecht en een in 1547 door Simon Cock te Antwerpen (90).

Wat betreft het begin van de 16e eeuw dient voornamelijk gewezen op de bedrijvigheid van drukker Van der Noot te Brussel, van wie we reeds twee boekjes over wiskunde hebben vermeld.

Thomas van der Noot, geboren omstreeks 1475 kwam zich rond 1508 vestigen te Brussel, nadat hij het drukkersambacht had geleerd te Lyon en Parijs. Tot in 1523 publiceerde hij daar ongeveer 40 werken, praktisch allemaal in het Nederlands, waaronder enkele populair-wetenschappelijke boekjes.

Zo verscheen bij hem in 1513 *Tbouck van Wondere*, waarin o.m. „die const van allerhande substancien te verwen", wordt uiteengezet, samen met nog „meer andere consten", als het bereiden van bier, wijn en azijn; ook wordt er uitleg verstrekt over het enten van planten en dergelijke bezigheden meer.

Het volgende jaar publiceerde hij *Tscep vol wonders* met tal van astrologische en alchemistische gegevens en recepten voor allerlei geneeskundige wondermiddelen. Nog hetzelfde jaar volgde *Dat boeck ghenoemt tregement der ghesontheyt.* Het is een Nederlandse bewerking van het *Regimen sanitatis*, geschreven omstreeks 1333 door de Milanese arts Magninus en dat „tot de voornaamste hygiënische traktaten van de late Middeleeuwen (kan) gerekend worden" (91). Daarin zijn inderdaad heel wat voorschriften en gezondheidsregels terug te vinden met veel nadruk op de voeding. De vertaler is onbekend, maar het betreft ongetwijfeld een fijngevoelig iemand, die een voor die tijd uitzonderlijk zuiver Nederlands schreef, waarin tal van zinnen niet eens als verouderd aandoen. Al gaat het om een zeer getrouwe vertaling, zonder persoonlijke toevoegingen, toch is er wel iets aan de indeling gewijzigd. De nogal lange hoofdstukken van het Latijnse werk zijn in kortere kapittels verdeeld zodat van de oorspronkelijke 49 hoofdstukken er 115 zijn gemaakt. Ook komen de hoofdstukken die betrekking hebben op de seksuele hygiëne niet in het Nederlandse boek voor. Hoewel er in de Latijnse tekst zeker niets obsceens werd geschreven, heeft de vertaler wellicht gemeend dat het niet paste deze delikate materie over te zetten in de volkstaal, maar de hoofdstukken die betrekking hebben op zwangere en barende vrouwen, alsmede over de kraamvrouw en de voedster zijn wel vertaald. Ook het allerlaatste hoofdstuk van het oorspronkelijke werk, dat handelt over het pessarium - wat tot abortus of antikonceptie kan leiden - komt niet in de Nederlandse tekst voor. Een tweede uitgave van dit Middelnederlandse boek verscheen in 1554 te Antwerpen, bij de weduwe van Jacob van Liesveldt. Haar man was op 27 november 1545 terechtgesteld wegens het drukken van een gereformeerde bijbel.

Van der Noot liet in 1515 *dlicht d' apotekers* verschijnen, een handboek ten behoeve van apotekers, dokters en chirurgijns, met een opgave van 304 recepten. Dit was de Nederlandse vertaling van een werk van Quiricus de Augustis de Tortona : *Lumen apothecariorum*, verschenen te Venetië in 1494.

Rembert Dodoens

Het *Lumen apothecariorum*, schrijft prof. L.J. Vandewiele, „viel fel in de smaak, vooral door de scherpe uitlatingen welke het bevat over de onwetendheid van de apothecarissen" (92).

Een herdruk onder de titel : *Dat Licht der Apotekers*, verscheen in 1529 te Antwerpen bij Claes de Grave en in 1554 kwam er nog een herdruk te Ieper bij Joos Destree, een drukker die eveneens betrokken was bij reformatorische publikaties, maar die dank zij goede relaties de dans wist te ontspringen. In 1564 werd het boek nogmaals herdrukt te Antwerpen bij Claes vanden Wouwere.

In 1516 verscheen bij Van der Noot, *Den roseghaert van den bevruchten Vrouwen*, een vertaling van *Der Swangern Frawen und hebammen Roszegarten*, verschenen te Straatsburg in 1513 en van de hand van Eucharius Rösslin, stadsarts van Frankfort a.M. en van Worms. Rösslin had de geschriften bestudeerd van Muscio, een arts uit de vijfde of zesde eeuw, die in Noord-Afrika werkzaam was en Latijnse vertalingen had gemaakt van het in het Grieks gestelde werk van Soranos van Ephese (78-117) de meest bekende vrouwenarts uit de Oudheid. Van de Nederlandse *Roseghaert* verscheen een tweede druk te Antwerpen in 1550. De *rozengaarden* werden zeer gezocht, zij waren de toenmalige handboekjes voor de vroedvrouwen die tot in het begin van de achttiende eeuw op beters moesten wachten" (93). Zij bevatten tevens medische wenken voor kinderziekten.

Weer te Antwerpen, nu bij A. van Bergen, verscheen in 1529 een traktaat over ziekten die gepaard gaan met koorts, *Regiments der ghenen dye... in der... plaghe der sweetender siecten bevallen* (94).

➡

In 1530 werd door Willem Vorsterman *'Tfundament der Medicinen* van Petrus Sylvius gepubliceerd. Het boek handelt over botanica, chirurgie, farmacie, geneeskunde en diergeneeskunde; zijn inhoud getuigt van de overgang van Middeleeuwse naar Moderne inzichten. Over de auteur die zich Petrus Sylvanus Antverpianus noemt is niets bekend. Men meent dat hij behoorde tot de geestelijke stand.

In 1543 verscheen te Bazel bij Michel Isingrin *Den nieuwen Herbarius, dat is dboeck vanden cruyden* van Leonart Fuchs.

Leonart Fuchs (1501-1566), professor in de geneeskunde aan de universiteit van Tübingen, een man van internationale faam, die ook vertalingen van Griekse auteurs verzorgde, stelde in het Latijn een botanisch baanbrekend werk samen, *De Historia Stirpium Commentarii insignes...* verschenen in 1542 waarin hij niet minder dan 400 Duitse en een 100-tal vreemde plantensoorten, alfabetisch geklasseerd, nauwkeurig beschreef. Het werk bevatte 512 prachtige houtsneden van plantafbeeldingen, die naderhand in veel botanische werken werden overgenomen (95).

Het volgende jaar (1543) verscheen bij dezelfde drukker een Duitse vertaling door Fuchs zelf, alsmede de Nederlandse vertaling waarvan hierboven sprake, blijkbaar van de hand van de toen 25-jarige Mechelaar Rembert Dodoens (96). Een tweede Nederlandse druk werd in 1602 te Hamburg uitgegeven.

Alternatieve geneeskunde

Dat de oude traditionele geneeskunde die steunde op de leer van de reeds zoveel eeuwen dominerende Grieks-Romeinse-Arabische grootmeesters niet kon blijven duren, was duidelijk. De eerste bestormer van het oude bastion was de Duitser Theophrastus Bombastus van Hohenheim, beter bekend onder de door hemzelf gekozen naam Paracelsus (1493-1541). Hij was eigenlijk Zwitser van geboorte, aangezien hij te Einsiedelen het levenslicht zag, maar toen hij tien jaar oud was vestigde het gezin zich in Karenthië. Reeds als kind was de natuur zijn leerboek en naderhand behaalde hij de doctorsbul te Ferrara (Italië) waar ook zijn vader zijn medische studie had doorgemaakt. Eens de universiteit verlaten zwierf Paracelsus door heel Europa : Nederland, Duitsland, Italië, Frankrijk, Spanje, Portugal, Denemarken, Engeland, Polen, Hongarije, enz. Hij zocht, experimenteerde en voerde lange gesprekken met barbiers, vroedvrouwen, alchemisten en astrologen, die vaak met zieken gekonfronteerd werden.

Na al die zwerftochten belandde Paracelsus uiteindelijk te Bazel. Daar maakte hij kennis met Erasmus en genas hij de humanistische drukker Frobenius van een gevaarlijke beenwonde. Ingevolge dit sukses werd hij tot stadsgeneesheer benoemd en tot professor aan de universiteit.

Zijn vernieuwde en eigen medische inzichten hadden een revolutionair optreden tot gevolg, zo doceerde hij niet in het Latijn, maar in de volkstaal en de traditionele geneeskunde beschouwde en verklaarde hij tot valse teorie. „Mijn schoenriemen kennen meer dan Galenos en Avicenna" verkondigde hij, terwijl hij tevens zijn kollega's bespotte of negeerde.

Op 24 juni 1526 - St.-Jansdag - wierp hij, vóór het universiteitsgebouw te Bazel, de klassieke medische boeken in het vuur, precies wat Luther zes jaar vroeger met het kerkelijke Wetboek had gedaan te Wittenberg. Daarmee was hij echter te ver gegaan en hij was verplicht Bazel in de nacht heimelijk te verlaten. Hij zwierf weer doorheen Duitsland en scheen nergens rust te vinden. In 1541 stierf hij te Salzburg in de afspanning *Het Witte Paard*. Zijn geschriften zijn een onuitputtelijke bron geweest voor een vernieuwd medisch denken.

Prof. Elaut schreef : „Paracelsus was arts, filosoof, alchemist, homeopaat, tecsoof en magiër... Hij was een ziener en een intuïtief vorser. Hij staat op de tweesprong van de Oudheid en de Moderne tijd, als een grenspaal in de biologische geschiedenis, minder als ontdekker van positieve feiten, dan als wenkend baken" (97).

Paracelsus was meer een beeldstormer in de oude scholastieke geneeskunde dan een medisch vernieuwer, al had hij geniale inzichten en een grote ervaring aan het ziekbed.

De twijfel eigen aan de 16e eeuw en de vernieuwende geest van Paracelsus drong echter bij veel anderen door en de muren van de oude tempel werden stilaan gesloopt. Ook bij ons was zijn invloed merkbaar, die tenslotte zijn volle inkarnatie zou bereiken bij Jan-Baptist van Helmont (1577-1644).

In 1553 verschenen bij Jan Roelants te Antwerpen een drietal werken van een zekere Philippus Hermanni, die betrekking hadden of verband hielden met de alternatieve leer van Paracelsus.

Om te beginnen was er *Dat secreet der philosophijen*, met de uiteenzetting hoe aluin, sulfer, koperrood en andere stoffen te bereiden zijn en hoe ze kunnen aangewend worden, alsook hoe men „alle Olien uit den Metallen Distileren en maken sal". Hoewel hoofdzakelijk aanverwant aan een in 1552 uitgegeven *Distillerboec*, bevatte het toch een klein aantal paracelsiaanse recepten.

Het tweede had betrekking op de chirurgie en droeg als titel : *Die Peerle der Chirurgijnen. Inhoutende den rechten gront en waerachtige Const om alle versche wonden, oude seeren, verbrantheyt, beten van dulle honden, ende dyerghelijcken Fenijnighe dieren als Slanghen, Padden, oft Aderen ende dyerghelijcken te ghenesen... ghetrocken met grooter naerstigheyt uit den Boecken Domini Doctoris Parcelsi*. Het ging om een bewerking van Paracelsus' *Grosse Wundarzney* van 1536, met gegevens ontleend aan Bernard van Gordon en Hieronymus Brunschwiegk. Een nauwkeuriger Nederlandse vertaling van *Grosse Wundarzney* verscheen te Antwerpen in 1556, bij Gillis van Diest en was van de hand van de Delftse chirugijn Pieter Voclk : *Die Groote Chirurgie vanden experten ende warachtigen inder Medicinen en Chirurgien doctor Paracelsus*.

Een derde werk van Hermanni, uit 1553 was een bewerking van een traktaat over de syfilis van 1530. Het verscheen onder de titel : *Paracelsus. Ein excellent tracktaet leerende hoemen alle ghebreken der pocken sal moghen ghenesen... gecopuleert door Philippus Hermanni* (98).

De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens

In 1554 verscheen te Antwerpen bij drukker Jan van der Loe het grootste wetenschappelijke werk dat tot dan toe in de volkstaal was verschenen : *Cruyde-Boeck* van de Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens.

Rembert Dodoens was de zoon van een Mechelse chirurgijn van Friese afkomst en werd geboren op 29 juni 1517. Op 9 augustus 1530, hij was toen 13 jaar, ging hij studeren aan de universiteit van Leuven. Het op zeer jeugdige leeftijd naar de universiteit trekken is soms een reden geweest om hem als een soort wonderkind voor te stellen. Dat was in de 16e eeuw echter niet zo uitzonderlijk. Veel anderen zijn toen als dertien-veertienjarigen naar de universiteit gestapt, want toen was er geen enkele voorstudie vereist en de te verwerken materie was niet eens zo moeilijk als deze van de humaniora nu. Het niet-slagen behoorde bovendien tot de zeldzaamheden. In 1535, hij was toen 18 jaar, werd Dodoens licentiaat in de medicijnen. Naderhand behaalde hij de doctorsbul, wat toen niet zo veel gebeurde, voornamelijk omdat het veel geld kostte, aangezien die titel met grote plechtigheid werd toegekend en de dagenlange feestviering ten laste was van de gepromoveerde.

Net als zijn vader, die overleden was in 1533, werd hij in 1541 stadsgeneesheer te Mechelen. In 1542 zou hij de Nederlandse vertaling op zich genomen hebben van *De Historia Stirpium...* het te Bazel en in het Latijn verschenen botanisch werk van Leonart Fuchs. Elf jaar later - dat was in 1554 - verscheen zijn eigen *Cruyde-Boeck*.

In 1557 werd hem door Leuven een leerstoel in de geneeskunde aangeboden, maar de vele lesuren die men hem vroeg en de gestelde voorwaarden bleken te zwaar in verhouding tot het traktement. Weer elf jaar later (1568) werd hij verzocht hofarts te worden bij Filips II te Madrid. Maar ook toen vond hij de verdiensten te gering en bovendien wenste hij niet zijn land te verlaten. Wat de verdiensten betreft was hij waarschijnlijk nogal veel gewoon, want in 1555 had hij een prachtige eigendom gekocht in de Augustijnenstraat te Mechelen en het volgende jaar kocht hij nog het aanpalende huis.

Maar zes jaar nadat hij een plaats aan het Spaanse hof had geweigerd, was hij wel bereid naar Wenen te gaan om er bij keizer Maximiliaan II en nadien bij Rudolf II lijfarts te worden. Dat valt misschien te

➔

verklaren door het feit dat hij intussen zijn echtgenote had verloren in 1572 en dat hij in datzelfde jaar, toen Mechelen werd geplunderd door de Spaanse soldateska, van veel bezittingen was beroofd. In 1574, hij was toen 57 jaar, verliet hij zijn geboortestad. Te Wenen ontmoette hij zijn vriend Carolus Clusius van Atrecht, die zijn *Cruyde-boeck* in 1557 in het Frans had vertaald onder de titel *Histoire des plantes* en die er direkteur was van de keizerlijke tuinen. Wellicht had het vooruitzicht van er Clusius te ontmoeten, bijgedragen tot zijn besluit om naar Wenen te gaan. Evenwel, na een driejarig verblijf aldaar werd Dodoens door vrienden teruggeroepen naar de Nederlanden omdat zijn goederen geleden hadden onder een slecht beheer, mede door de schuld van het wangedrag van zijn zoon.

Dodoens kreeg ontslag uit keizerlijke dienst, maar kwam op zijn terugreis niet verder dan Keulen, omdat de toestand in de Zuidelijke Nederlanden, ingevolge de Strijd van de Staten tegen de legers van Don Juan, uitermate onrustig bleef. Pas einde 1581 was hij weer in ons land, waar in 1583 zijn bijzonderste herbarium, *Stirpium Historiae Pemptades sex*, bij Christoffel Plantijn verscheen.

Nog op 65-jarige leeftijd werd op Dodoens beroep gedaan door de universiteit van Leiden om er ziekteleer te doceren. Noch zijn leeftijd, noch het feit dat hij als katoliek bekend stond, bleken hiervoor een hindernis. Hij verbleef er tot aan zijn dood op 10 maart 1585.

R.A.B.

Volgende keer :
Het Cruyde-boeck
De overgangstijd
Levende talen contra Latijn

(89) R. Jansen-Sieben, *op. cit.* (nota 80) p. 48 & 52.
(90) I. Teirlinck, *Een kruidboek van 1514 : Den groten herbarius met al sijn figueren die Ortus sanitatis ghenaemt is*, Botanisch Jaarboek, 2, 1890, pp. 1-39.
L.J. Vandewiele, *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Beveren, 1981, p. 335.
(91) L. Elaut, *De Nederlandse bewerking (1514 en 1554) van Magninus' Regimen sanitatis*, Het Boek, 3e r. dl. XXXVI, 1963-1964, pp. 80-88.
(92) L.J. Vandewiele, *Het „Licht der apotekers"*, Pharmaceutisch Tijdschrift voor België, 38e jg. nr. 1, 1961, pp. 1-10.
(93) L. Elaut, *Der vrouwen heimlicheid*, Gent-Leuven-Antwerpen-Brussel, 1974, pp. XXV à XXVII.
(94) R. Jansen-Sieben, *op. cit.* p. 56.
(95) A. Louis, *Geschiedenis van de Plantkunde van Oudheid tot Renaissance*, Gent-Leuven, 1977, pp. 452-456.
(96) A. Louis, *De historische betekenis van de botanicus Rembert Dodoens*, Handelingen v.d. Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen (89) jg. 1985, Mechelen, 1986, pp. 49-105.
(97) L. Elaut, *Het Medisch denken... op. cit.* (nota 29), p. 251.
(98) R. Halleux *Helmontiana*, Academiae Analecta, Klasse der Wetenschappen, jg. 45, nr. 3, 1983, Brussel, pp. 44 & 45.

TE KOOP

- Een zo goed als nieuwe binnenkantelende **METALEN POORT**, afmetingen : 2,25 op 2,10 m
Inlichtingen : 057/30 02 28

GEUZEN IN DE WESTHOEK

een nieuw boek van Roger-A. BLONDEAU

Het boeiende maar ware verhaal van de opkomst en de ondergang van het protestantisme in onze kontreiën. De beeldenstorm, de terreur van de bosgeuzen en van de Spanjaarden !
Uittreksels zijn verschenen in *DE IJZERBODE*.

EEN UITGAVE van REINAERT - HET VOLK N.V.
formaat: 22 cm × 15 cm / 272 blz. / 40 illustraties en 2 kaarten !
VERSCHIJNT HALVERWEGE OKTOBER 1988.
Prijs : 650 fr. (+ eventueel 40 fr. verzendingskosten)
Voorintekening aan gunstprijs !
tot 10 oktober 1988 : 595 fr. (+ ev. 40 fr. verzendingskosten)
Stort op prk. 000-0904677-55 van Boekhandel Schoonaert Roesbrugge of bestel bij DF-IJzerweelde Roesbrugge brk. 860-0028396-54.

Zakenkantoor PRINZIE

Provenplein 39A · 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01

REISVERZEKERINGEN ALLE LANDEN

waar u ook gaat
wij zijn er
om u te helpen

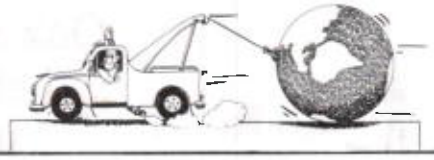

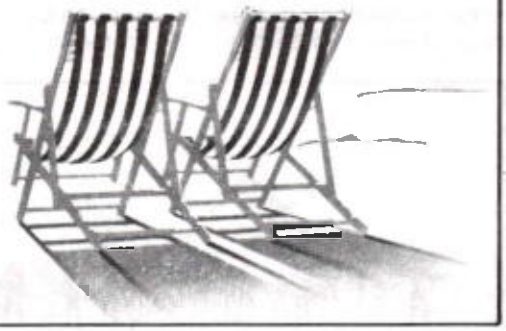

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

VERBIESTJAAR

Van 16 september 1988 tot 16 januari 1989 organiseren het Commissariaat-Generaal voor de Internationale Samenwerking van de Vlaamse Gemeenschap en het China-Europa Instituut van de K.U. Leuven, in samenwerking met het China International Science Center te Peking, een groots opgezette tentoonstelling, onder het motto : CHINA, HEMEL EN AARDE, 5000 JAAR UITVINDINGEN EN ONTDEKKINGEN.

Deze tentoonstelling in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel bestaat uit vier grote afdelingen.

Een eerste afdeling zal betrekking hebben op China's wetenschappelijke traditie die veel ouder is en veel meer omvat dan de uitvindingen van het kompas, het buskruit, het papier en de drukkunst.

Een tweede afdeling betreft het Chinese denken, en onder meer een aantal voor-wetenschappelijke intuïties die wonderwel aansluiten bij het moderne wereldbeeld dat uit de revolutie van de natuurwetenschappen werd geboren.

In een derde afdeling worden de grote stadia in de evolutie van de Chinese beschaving geïllustreerd aan de hand van de ontwikkeling van de brons- en ijzerbewerking, van de porseleinvervaardiging, van de zijdeproduktie en van de weeftechnieken, evenals van de hogergenoemde vier grote uitvindingen. Ook mechanica komt uitvoerig aan bod, gaande van het afvuurmechanisme van de kruisboog tot de statische toepassing van mechanische principen in de architektuur.

Een laatste onderdeel betreft de wetenschappelijke en technologische uitwisseling tussen Oost en West en heeft betrekking op de 17e eeuw, de eeuw waarin onze Westvlaamse jezuïetenmissionaris Ferdinand Verbiest in China bedrijvig was en er de ambassadeur was van onze Westerse wetenschappelijke inzichten en bevindingen.

Om klaar te zien in het Chinese wetenschappelijke denken en het werk van de jezuïeten in het Chinese Rijk te begrijpen en ook beter de Brusselse tentoonstelling te verstaan, leze men het boek van onze medewerker Roger-A. BLONDEAU : FERDINAND VERBIEST s.j. ALS WETENSCHAPSMENS (1688-1988). Het kan besteld worden bij de Drukkerij-Uitgeverij SCHOONAERT te ROESBRUGGE. Prijs 395 fr. + eventueel 25 fr. verzendingskosten. Tel. 057/30 03 79.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

KLEINE FISKALE KRONIEK

Verhuring van onroerende goederen

Het gebeurt wel meer dat een huis wordt verhuurd aan een persoon die een gedeelte ervan gebruikt voor beroepsdoeleinden.

Dit z.g. beroepsgedeelte kan bestaan uit een winkel, een atelier, een bureau, een magazijn, enz. en soms ook uit twee of drie van die lokalen samen.

Voor de eigenaar van een dergelijk huis, dat door de huurder voor gemengd gebruik (privé-woning en beroepsgedeelte) wordt aangewend, kan inzake belastingen een ongunstige inkomstenverrekening ontstaan.

Om zeker de fiskus geen frank te veel te betalen moet het volgende gebeuren : er dient een huurovereenkomst opgemaakt waarin vermeld is welk gedeelte van de huur en de huurlasten slaat op het privégedeelte en welk bedrag van de huur en de huurlasten betrekking heeft op het bedrijfsgedeelte. Bovendien, moet deze huurovereenkomst nog geregistreerd worden.

In dat geval dient de eigenaar voor het privé-gedeelte alleen maar het Kadastraal inkomen aan te geven. Voor het bedrijfsgedeelte het Kadastraal inkomen en de huur van dit gedeelte.

Bestaat er geen dergelijke huurovereenkomst, of is de huurovereenkomst niet geregistreerd, dan dient voor het hele gebouw (privé-gedeelte + beroepsgedeelte) zowel het Kadastraal inkomen als de totale huur opgegeven. En dat kan nadelig zijn.

Let wel : voor een gebouw, zelfs een privé-huis, verhuurd aan een vennootschap, een VZW, een vereniging, of aan de gemeente, de provincie of de Staat, dient zowel het Kadastraal inkomen als de huur opgegeven.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur UFSAL

Couthoflaan 7B · 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

GROOTSE OPENING VAN TOTAAL NIEUWE BEHANGWINKEL

MASSA BEHANG

op 9 JULI 1988 om 9.30 uur

Bergenstraat 42 - 8991 BEVEREN (Kalsijde)

FANTASTISCHE OPENINGSVOORWAARDEN

BEHANGPAPIER

10.000 rollen in voorraad vanaf 99 BF/rol, tot ..... ! ! !
GRATIS : Bijpassende lijm

GORDIJNEN & DRAPERIEËN

Meten en fronslint gratis
EXTRA KORTING OP ONZE UITGEBREIDE KEUZE

BADKAMERGARNITUREN

Badkarpetten : één der mooiste kollekties uit de streek
Douchestangen & gordijnen : in meerdere kleuren uit voorraad

ONS TAFELDOEK (T.C.) rek

is voorzien van de laatste nieuwe tekeningen aan prijzen vanaf 179 F/m
Keuze uit méér dan 50 dessins

PROFITEER VAN DEZE UITZONDERLIJKE OPENINGSDAGEN !

VERFAFDELING

TRIMETAL - LEVIS - MATHYS
aan **prijzen** buiten konkurrentie
1 l. verf = GRATIS VERFBORSTEL
2 1/2 l. verf = GRATIS VERFROL + ROOSTER

KARPETTEN

Klassieke & moderne in alle prijzen
Bij aankoop van eetkamertapijt groot 2/3 m. = GRATIS bedkarpet

ALLERLEI :

Sierdoekjes - Sierkussens - Kussenvulling - Tafelnappen - Kleefplastiek - Isomo - Loodpapier - Rails - Mouluren - Boenwas - Riemprodukten - Vliegevangers - Deurlinten - Rolluiklint - Tochtbanden - Zeemvellen - Sponsen - Veeg- & huishoudborstels, enz...

ALS EXTRA :

Bij aankoop van 2.000 BF : **Handige geldbeugel - sleutelhanger GRATIS**
Bij aankoop van 5.000 F : **Bureel quartzhorloge GRATIS**

ONS DEVIES : MASSA BEHANG - MASSA KEUZE - MASSA PRIJZEN

Bij uw bezoek (zonder koopverplichting) geeft nevenstaande bon recht op deelname voor het verloten van een wollen eetkamertapijt 2/3 m., waarde ± 10.000,— F. Trekking op 18 juli om 18 uur.

OPENINGSUREN : 9.30 - 12.30 u. - 13.30 - 19 u.

Wij zijn ook open op zondag 10 en 17 juli 1988

NAAM : .....
STRAAT : .....
GEMEENTE : .....
Tel. : .....
DATA : .....

GULDENSPORENVIERING 1988

Donderdag 7 en zondag 10 juli

Vlaanderen bouwt geleidelijk aan zijn toekomst. Regeringen komen en gaan, maar telkens weer valt een nieuw licht, helder of grauw, over dat vlakke gebied tussen Maas en IJzer. Wij volgen dit lichtspel met belangstelling en waakzaamheid. Om ons hierover te bezinnen nodigt het Elf-Julikomitee jaarlijks alle stadsgenoten zonder onderscheid uit op zijn Guldensporenviering : wij wonen allen in dat Vlaanderen, wij horen allen tot datzelfde volk, met dat volk leven wij mee !

Er is weerom een kultureel avondfeest dat plaatsvindt op donderdag 7 juli te 20 uur op de binnenruimte van het Hopmuseum; de volkse vertoningen ter gelegenheid van 800 jaar Vrijdagmarkt hebben aangetoond dat deze stemmige binnenkoer mogelijkheden biedt. Bij ongunstig weer is de zaal van de Stadsschaal ter beschikking.

Het avondfeest draagt als titel „Lied van mijn land", en is een literair-muzikaal programma over Vlaanderen. Woordkunstenaar Jan Verschaeren vertolkt teksten van Vlaamse dichters en schrijvers, Herwig en Paul Vagant - inderdaad, U hebt ze nog gehoord : de Vaganten ! - kleuren het programma muzikaal in met liedjes als „Van top tot teen", „Wij zijn als een brug", „Brussel" en vele andere. Zij roepen voor ons twee gezichten op van Vlaanderen : het lachende en het strijdende. Het Elf-Julikomitee nodigde ook een gastspreker uit : Koen Baert, sekretaris van het IJzerbedevaartkomitee. En daartussendoor is er nog kans om samen te zingen.

Dank zij de steun van het Noordstarfonds V.Z.W., van het stadsbestuur en de stedelijke Kulturele Raad, alsook van talrijke verenigingen, bank- en onderwijsinstellingen, kunt U dit feest van de Vlaamse Gemeenschap bijwonen voor de prijs van slechts 100 fr. (gezinstarief : 250 fr.; jongeren en houders van een + 3-pas : 50 fr.)

Op zondag 10 juli organiseert het stadsbestuur dan de officiële viering :

- 10 uur: Vlaamse Hoogmis in de Sint-Janskerk met een aangepast programma van „De Sint-Jansvrienden".
- 11 uur: Optocht met vlaggen en Bloemenhulde aan het gedenkteken op de Grote Markt, begeleid door de Provense Harmonie „De Volksvreugd", gevolgd door receptie op het stadhuis.

Ook op deze officiële herdenking is iedereen van harte uitgenodigd.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Eline Verdonck, dochter van Frank en Sibylle Berquin (Stavele).

Huwelijksaankondigingen :

- Lode Danneels van Stavele met Linda Maes van Beveren.
- Eric Berteloot van Oost-Cappel met Nadine Godderis van Stavele.

Overlijden :

- Martha Algoet. 67 j., echtgenote van Joseph Beddeleem (Stavele).

Onze vroegste geschiedenis... vanuit een andere hoek bekeken.

Geschiedenis is niet bepaald een vak of een discipline die de grote massa beroert. Desondanks heeft de mens steeds een antwoord gezocht naar zijn afkomst en naar wat aan hem is voorafgegaan.

Het is de verdienste van de Nederlander Albert Delahaye dat hij op een doordringende en kritische manier zoveel stof behandeld heeft om aan de hele geschiedenis van Noord-West Europa haar echt gezicht terug te geven.

Zo werd een bres geopend in de dijk van broze (en recente) tradities, van ongelezen of misverstane teksten, van eeuwenlange professorale naschrijving, van overwoekerende literatuur.

Over het zeer uitgebreide werk van Delahaye (die er 35 jaar van zijn leven aan besteedde) spreekt zijn vriend en vroegere begeleider (de heer A. Delahaye is immers in 1987 overleden) de heer A. Jochems op 22 juli a.s. te 19.30 u. in de galerij „Katteman" te Poperinge-Watou (te bereiken langs de Helleketelweg en de Stoppelweg). Toegangsprijs : 50 fr.
Iedereen is welkom.
Org. : Stichting Albert Delahaye

GOED NEDERLANDS (10)

Spreken en schrijven

Dokter en doctor

Onlangs kreeg ik een rouwbrief in handen, die mij het overlijden meldde van een **dokter** in de diergeneeskunde.

Dat was fout !

Een **dokter** is de meer populaire naam voor een geneesheer, een arts.
Die benaming is afgeleid van de akademische (d.i. universitaire) titel van **doctor in de geneeskunde**.

Een dierenarts daarentegen is geen **dokter**, maar wel **doctor in de diergeneeskunde**.

Men is **doctor** in de filosofie, in de filologie, de wiskunde, de natuurkunde, de scheikunde, enz. maar men is nooit **dokter** in die disciplines.

Schrijft men een brief naar een geneesheer, dan kan men beginnen met de aanschrijfvorm : *Geachte dokter,*
maar naar een dierenarts schrijft men :
Geachte doctor,

Let dus goed op :
dokter = geneesheer (funktie)
doctor = een akademische titel !

Gevolg : een **dokter** is ook een **doctor** (in België, niet in Nederland) maar een **doctor** is daarom nog geen **dokter** !

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Gilbert Verslype, 78 j., weduwnaar van Irma Tant.
- Michel Dezoutter, 49 j., echtgenoot van Liliane Vanstraeseele.
- Marguerite D'Ooghe, 66 j., echtgenote van Camille Vanhauwe.

Huwelijk :

- Geert Berquin van Roesbrugge met Nancy Parreyn van Proven.

Huwelijksaankondiging :

- Wim Vandenbussche van Watou met Suzy Weemeeuw van Roesbrugge.

GELUKKIGE WINNAARS

Met de reklamesticker van onze folkloristische hoevedag hebben volgende personen 100 fr. en 2 toegangskaarten gewonnen : Laurent Debruyne, Peter Miny, Ignace Vandermarliere en Ann Dehondt.

Er zijn nog enkele zonnebanden ter beschikking om op de voor-of achterruit van je wagen aan te brengen.

Promotie
PHILIPS-cassettes

Bij aankoop van
5 cassettes van 60 min.
voor **260 fr.**
of
5 cassettes van 90 min.
voor **360 fr.**

GRATIS
een draagtas voor uw walkman + cassettes

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

VAKANTIESPEELPLEINWERKING

SPEELPLEIN ROESBRUGGE
Haringestraat
Vakantiewerking van 4 juli tot 26 aug.
Open van maandag t.e.m. vrijdag
van 13.30 tot 17.30 u.
Voor kinderen van 3 tot 14 jaar
Toegangsprijs : 20 fr. per namiddag
Verantw. : Zuster Gemma
Prof.O.Rubbrechtstraat 58, Roesbrugge
Tel. 057/30 06 26.

VAKANTIE... TE LIGNEUVILLE

(vervolg van blz. 326)

Gastronomie... met een grote „G"

Naast het romaanse kerkje, versteende inkarnatie van Ardense vroomheid, in de buurt van het pietluttig prieeltje met de graftombe van Monsieur Hawarden, wiens koude adem het dorp beroert, en in de buurt van talrijke oeroude boerderijen (de fiefs of leengoederen) (6), waar de gastvrijheid het label van hun „écusson" siert, bevinden zich de viskweekcentrales (op aanvraag gratis te bezoeken), die tot de toeristische trekpleisters van Ligneuville behoren.

In de lente van 1929 besloten de gebroeders Hermann en Hubert Gabriël, het zuivere water van de Roba en de Amblève te benutten voor de kweek van forellen. Momenteel verschaft dit bedrijf (kweken en alle vormen van visbereidingen) aan zo'n honderd arbeiders en bedienden werk. Duitsland, België en Frankrijk zijn de grootste afnemers. Maar er zijn meerdere forellenkwekerijen te Ligneuville. Met zo'n omzet van ca. zeven miljoen kg forel per jaar heeft Ligneuville de officiële titel van *Capitale de la Truite* niet gestolen. Begrijpelijk eigenlijk dat deze springlevende forel voor gastronomische hoogstandjes zorgt in de vier restaurants van Ligneuville (zie verder).

Voor diegenen die graag het water in de mond voelen, wat dacht je van volgende forelbereidingen : ofwel *à la hussarde* (met ui en Chablis), *à la juive* (met tartaresaus), *à la mantoue* (met gehakte truffel en kooknat van champignons), of met *amandelen, monseigneur, in het blauw,* enz... enz...

Maar... Ligneuville met zijn honderden hektaren jachtterrein, zijn vele Ardense boerderijen, zijn rijpe gerstakkers, zijn uitgestrekte weiden biedt de smoefelaar nog meer dan forel alleen.

Het *Hôtel de l'Amblève* (tel. 080/57 02 04) bijvoorbeeld, biedt meer dan honderd biersoorten. Hun sabayon, klaargemaakt met *La Délicieuse*, een biersoort van biezondere kwaliteit, tevens specialiteit van het huis, is niet te versmaden.

In *Belle Vue* (tel. 080/57 00 64) genieten gastronomen van geurige en smakelijke hamsoorten. Hun *Fondue Ardennaise* is een delicatesse.

In *Saint-Hubert* (tel. 080/57 01 22) serveert men pasteien, plukverse champignons, hamschotels, zoetwatervis...

En tenslotte in *Du Moulin* (tel. 080/57 02 81) krijgt men eigen bereide ham (9 maand behandeling), zeer verfijnde Ardense worst (bereiding 6 maand !) en delicieuse schotels à la carte.

Ontspanning

Naast wandelsport, hengelen, zwemmen, smoefelen en drinken biedt Ligneuville onder de winter de sneeuwsportfreaks een gevarieerd aanbod.

Men kan er terecht voor alpijns skiën, langlaufen, besturen van sneeuwscooter, paardensleerijden, enz...

Minder bekend als wintersportevenement is de „Fanialoppet", maar vele duizenden binnen- en buitenlandse wintersporters zijn daarentegen jaarlijks van de partij op de „Fagnarde", de traditionele langlaufdag van de streek.

Maar... voor de komende vakantiemaanden juli en augustus, toch maar liever zomersporten !

Wie met kajak of kano de Amblève wil afvaren, kan voor het huren (niet eens zo duur !) van materiaal, best terecht in het nabije Montenau. Daar is ook een verwarmd zwembad.

In het kultureel centrum *Les Echos de l'Amblève* te Ligneuville kan men zaalsporten of het ene of andere concert bijwonen of doodgewoon een kaartje leggen en aan de bar een rijtje streekbieren proeven.

Maar... een wandelparadijs is Ligneuville in de allereerste plaats, net als alle elf gemeenten uit de Oostkantons, die omzeggens allen, op een tweetal uitzonderingen na, een Duitssprekende meerderheid hebben.

Julien Van Remoortere (7) schrijft : „De ca. 76.000 mensen die de Oostkantons bewonen zijn erg vriendelijke lui, gemoedelijk, behulpzaam, korrekt, gastvrij en uiterst netjes. Zij houden koppig vast aan de eigen taal en kultuur, en de meesten hebben terecht liever dat de bezoekers Duits spreken dan Frans.

De Oostkantons werden bij de gewestvorming weliswaar tot Wallonië gerekend, maar de bewoners ervan willen daarom nog niet hun eigen volksaard verloochenen. Zij hebben overschot van gelijk en verdienen daarvoor alle mogelijke respekt."

Er werd in de loop der eeuwen nogal wat met de autochtone bevolking gesold ! Ligneuville werd in 1796 een autonome gemeente in de Franse Republiek. Door het Verdrag van Parijs in 1814 kwam het onder Pruisisch bewind. Na de Eerste Wereldoorlog werd het bij België gevoegd en tijdens de Tweede Wereldoorlog lijfde Hitler Bellevaux-Ligneuville bij het Derde Rijk in. In mei 1945 werd het weer Belgisch grondgebied, maar het dorp likte lange jaren zijn wonden van het von Rundstedtoffensief (winter 1944-'45). Talrijke Amerikaanse memorials herinneren in deze streek aan die beestige slachtpartijen. Als je de streek en zijn lieve bewoners leert kennen, heb je er zo meteen je hart aan verloren. Probeer het eens en spendeer dit jaar een deeltje van de lang verwachte „congé payé" aan deze uiterst attraktieve groene Hoge Venen met hun schat aan toeristische mogelijkheden... zonder daarbij de Gastronomie-met-een-Hoofdletter te vergeten !

De Tieltse Perskring met Guido Defour en Ronny Neirinck als koplopers, gaf eind vorig jaar een handige en erg bruikbare meertalige gids uit, die een echt vademecum is voor Bellevaux-Ligneuville. Prijs 200 fr. (+ 25 fr. port) te bestellen bij **Le Syndicat d'Initiative te Ligneuville** (5) of bij de V.V.V. te Tielt (8).

Trek je trotters aan, kruip in je jeans en ontspan. Relax, vergeet je uurwerk en laad je batterij weer op : Ligneuville biedt de kans. Doen !

Elie E. BALDUCK

(1) Kaart nr. 4 (schaal 1/200.000), Michelin, 90 fr.
(2) Filip de Pillecijn, *Monsieur Hawarden*, novelle, Uitgev. De Gulden Engel, Wommelgem, 225 fr.
(3) Henri Pierre Taffin, *Monsieur Hawarden*, roman, uitgev. Beyaert, Brugge.
(4) Philippe Leemans, *Mériora ou le Poème d'une Tombe Heureuse*, novelle, uitgev. Lemaire, Sankt Vith.
(5) Sydicat d'Initiative (S.I.) p.a. Mevr. M. Mercenier, Pont 56, 4892 Ligneuville. Telefonisch kan ook : 080/57 05 91 - 080/57 03 63 - 080/57 00 14. Bankrelatie 732-1010559-64.
(6) Nog zo'n „Fief" vinden we te Alle-sur-Semois, waar de Westvlamingen Robert Lannoo-Bulcke in hun gastronomische Hostellerie „Le Fief de Liboichant" smulpapen verwennen. Tel. : 061/50 03 33.
(7) Julien Van Remoortele, *Wandelen in Duitstalig België*, Gids voor 30 tochten, Uitgev. Lannoo Tielt, 398 fr.
(8) V.V.V. 't Tieltse, Markt 13, 8880 Tielt. Tel. : 051/40 10 11. Bankrelatie 712-1102138-10.

Gids van de Oostkantons van België

Jean-Marc GAY en Jean-Marc HUYGEN

(24 × 11 cm, 192 blz. met kaart 47 × 28,5 cm. Uitg. Didier-Hatier. Prijs 425 fr. Te verkrijgen bij Drukk.-Uitgev. Schoonaert te Roesbrugge.

Een handige en erg bruikbare gids, niet te overtreffen in zijn soort. De beste en mooiste handleiding van het niet geringe marktaanbod, dat informatie verschaft over deze unieke streek.

De auteurs J.-M. Gay en J.-M. Huygen hebben in menig opzicht een heel origineel koncept op de markt gebracht. De ene is geschiedkundige en ekonomist, de andere is burg. ingenieur-architekt.

120 tekeningen en 15 kaarten illustreren deze uitgave. De flap van de stevige kaft, zowel voor- als achteraan is als een sterke en handige bladwijzer te gebruiken.

De prachtige kleurenfoto's op voor- en achtercover, geven een uiterst verzorgde en estetische indruk.

De gids zelf nodigt op een zeer overzichtelijke manier uit om b.v. in het Land van Eupen de prachtige boerderijen en kasteelhoeven te ontdekken, of... om te kuieren tussen weilanden, sparrebossen en woeste beekjes in de Hoge Venen. Met deze gids leert men ook de streek van Malmedy kennen met zijn historische gebouwen in hoog gelegen dorpen, beschud door haagbeuken. In de Ourvallei wordt de weg gewezen naar de typische gekalkte huizen, de boltorens en de statige landhuizen. En er is nog veel meer...

De gids heeft drie duidelijke en specifieke indelingen. Vooraan vindt men de *blauwe* bladzijden (blz. 1 t.e.m. 40) waar de geschiedenis en wetenswaardigheden van de streek behandeld worden. *Rood* (blz. 41 t.e.m. 146) staat voor de VIJFTIEN reistochten, die de 854 km²-grote streek doorkruisen. *Geel* (blz. 147 t.e.m. 190) biedt in een vlotte taal alle mogelijke informatie en details die men over steden, dorpen, gehuchten en buurtschappen wenst te kennen.

Een werkelijk originele gids. In alle eerlijkheid de beste en meest bruikbare die we in het ruime aanbod vonden. En dan nog voor niet eens zoveel geld.

E.B.

12e FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG

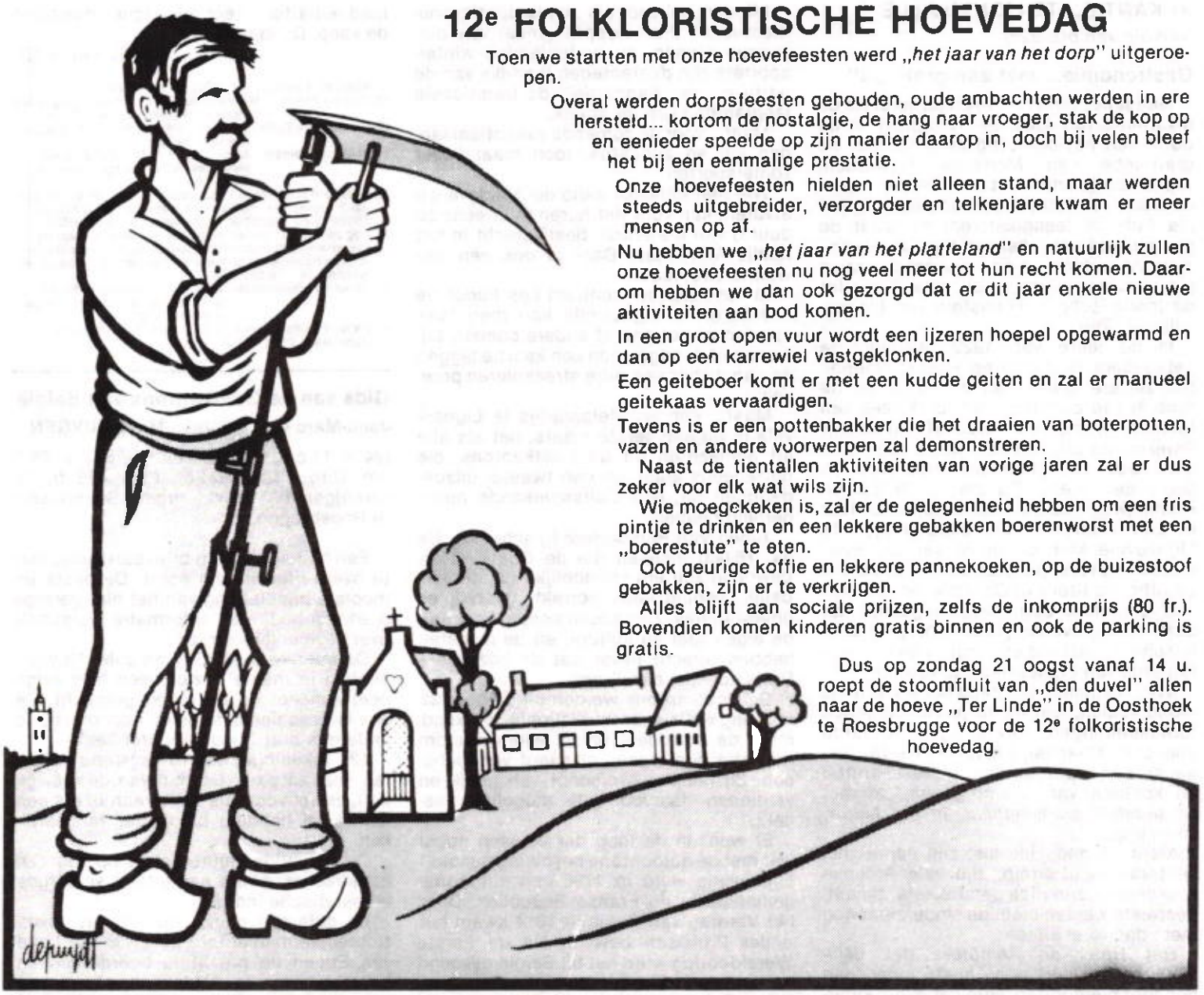

Toen we startten met onze hoevefeesten werd „*het jaar van het dorp*" uitgeroepen.

Overal werden dorpsfeesten gehouden, oude ambachten werden in ere hersteld... kortom de nostalgie, de hang naar vroeger, stak de kop op en eenieder speelde op zijn manier daarop in, doch bij velen bleef het bij een eenmalige prestatie.

Onze hoevefeesten hielden niet alleen stand, maar werden steeds uitgebreider, verzorgder en telkenjare kwam er meer mensen op af.

Nu hebben we „*het jaar van het platteland*" en natuurlijk zullen onze hoevefeesten nu nog veel meer tot hun recht komen. Daarom hebben we dan ook gezorgd dat er dit jaar enkele nieuwe aktiviteiten aan bod komen.

In een groot open vuur wordt een ijzeren hoepel opgewarmd en dan op een karrewiel vastgeklonken.

Een geiteboer komt er met een kudde geiten en zal er manueel geitekaas vervaardigen.

Tevens is er een pottenbakker die het draaien van boterpotten, vazen en andere voorwerpen zal demonstreren.

Naast de tientallen aktiviteiten van vorige jaren zal er dus zeker voor elk wat wils zijn.

Wie moegekeken is, zal er de gelegenheid hebben om een fris pintje te drinken en een lekkere gebakken boerenworst met een „boerestute" te eten.

Ook geurige koffie en lekkere pannekoeken, op de buizestoof gebakken, zijn er te verkrijgen.

Alles blijft aan sociale prijzen, zelfs de inkomprijs (80 fr.). Bovendien komen kinderen gratis binnen en ook de parking is gratis.

Dus op zondag 21 oogst vanaf 14 u. roept de stoomfluit van „den duvel" allen naar de hoeve „Ter Linde" in de Oosthoek te Roesbrugge voor de 12e folkoristische hoevedag.

Vanaf maandag 11 juli tot 31 juli

GROTE REKLAMEVERKOOP VAN BEHANGPAPIER

KWALITEITSPAPIER

100 fr. per rol

TAFELNAPPEN einde reeks

1/2 van de prijs

COUPONS GORDIJNSTOF

100 fr. per meter

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan — 8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

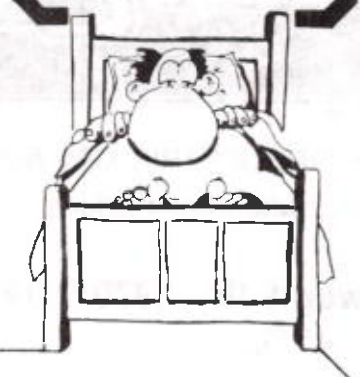

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET a.d. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL · diesel FUEL-OIL
· verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

KANTOOR RECOUR BVBA
VANWILDEMEERSCH

OPTIREND BOEKJE :
optimaal rendement en altijd beschikbaar

Kapitaal	Basisrente	Premie van aandeelhouder	Getrouwheids- of Aangroeipremie
– dan 100 000 fr.	3,75 %	+ 0,10 %	+ 0,65 %
100 000 fr. en +	3,75 %	+ 0,40 %	+ 0,85 %

LANDBOUWKREDIET: de bank waar ik me thuis voel!
ONDER STAATSWAARBORG

ROESBRUGGE, Prof. O. Rubbrechtstraat 68A - 057/30 02 70
POPERINGE, Burg. Bertenplein 23 - 057/33 70 92

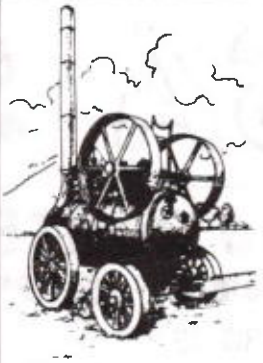

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 29 juni jl. is te Veurne overleden mevr. Clara Wullus, geboren te Roesbrugge op 2 mei 1906.

Samen met haar zuster Urbanie, baatte zij vele jaren een bekende winkel van ijzerwaren en speelgoed uit, in de toenmalige Statiestraat te Roesbrugge.

Op 24 april 1956 huwde zij Julien Cornette (weduwnaar van mevr. Martha Flament) slager te Veurne-Nieuwstad. Haar echtgenoot was zelf afkomstig van Roesbrugge en een zoon van Jerome Cornette, slager en herbergier *In den Vetten Os*, waar nu de drukkerij Schoonaert is gevestigd, terwijl zijn eerste echtgenote de dochter was van Marinus (Broere) Flament, slager en herbergier *In het Hof van Commerce*, op de markt te Roesbrugge, nu Joël Deroo.

Mevr. Clara Wullus wordt te Roesbrugge begraven op 5 juli a.s.

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

PROMOTIE VAN DE MAAND

4 l. acrylverf buiten (wit) . . .		**399 fr.**
4 l. witte terre	1711	**1495 fr.**
1 l. witte terre	450	**369 fr.**

NIEUW

3/4 l. email blinkend	**341 fr.**
satin	**341 fr.**

WERELDWIJD TOONAANGEVEND
IN LANDBOUWZADEN

SAPSA ses N.V. S.A.

Depot : **Guido BERTEN**
Provenplein 16 - 8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAANDEN JULI EN AUGUSTUS

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 2 juli
smijting voor de Handelspikkers

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 juli
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 23 juli
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 6 augustus
smijting voor de Handelspikkers

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 augustus
smijting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 27 augustus
smijting voor de leden

Dansavonden

• Leisele, zondag 17 juli
Stalijzerhoeve, Kerselaarsstraat 1
Hoevebal
Inr. : K.V.L.V., K.L.J., L.G. en Chiro

• Roesbrugge, Beverenkalsijde
Bierkelders Brouwerij Feys
zondag 14 augustus
Meersblomme-TD met „Utopia"
Inr. : K.L.J. - Beveren - Stavele - Leisele

POEZIEFESTIVAL

Beauvoorde, Driekoningenschuur

• maandag 18 juli
Tine Ruysschaert
met 'Verdriet van Belgie'

• woensdag 21 juli
Gwij Mandelinck
met 'Poëzie Nogmaals Leven' eigen werk

• vrijdag 23 juli
Prof. Piet Thomas
met 'R.M. Rilke'
declamatie door Marleen Desmet

• maandag 25 juli
Jan D'Haese
met 'Filip de Pillecijn'

• woensdag 27 juli
Jozef Geldhof
met 'Humor in de Kerk'

COUNTRY- & WESTERNFESTIVAL

• Proven, Molendreef
zaterdag 20 juli van 20 tot 02 uur
zondag 21 juli vanaf 14 uur

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Er bestaat een soort krantje waarin alle vragen voorkomen die de parlementairen richten tot de ministers en staatssekretarissen, met de antwoorden er bij. Saaie lektuur, maar af en toe staat er toch iets te lezen waar een mens van opkijkt.

In een van die krantjes, dat de duidelijke titel draagt : Bulletin „Vragen en antwoorden", *nr. 7 van de zitting 1987-1988, blz. 270, kunnen we lezen dat senator Valkeniers in een vraag gericht tot de minister van Financiën, het volgende zegde (we schrijven letterlijk af !):* „Alle parlementsleden, zelfs de leden van de commissie voor de Financiën geven volmondig toe dat zij van fiscaliteit weinig of niets afweten. Er wordt zelfs beweerd dat de ministers die deelnamen aan het laatste regeringsconclaaf evenmin uitblonken door hun kennis ter zake" *(einde citaat). En de minister heeft dat niet tegengesproken !*

Het komt er op neer dat de mensen die de fiscale wetten maken eigenlijk niet weten wat ze doen. Waar elders dan in de politiek is dat nog mogelijk ? Denk er eens over na, dat er aan een operatietafel een man zou staan, de bistoeri in de hand, die niets afweet van het menselijke lichaam !

't Is om er bij te wenen, als we b.v. zien hoe Paula D'Hondt, die een opleiding kreeg van maatschappelijke werkster, in 1981 staatssekretaris werd voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie en er daar een puinhoop heeft van gemaakt, met duizenden postmannen die hun jaarlijks verlof niet kunnen nemen en 50 000 mensen die wachten op een telefoonaansluiting. Omdat zij voor dit departement niet langer geschikt bleek heeft men haar dan maar minister van Openbare Werken gemaakt, al kent ze het verschil niet tussen cement en beton !

Toen ik bij het leger diende was er een apoteker die dienst deed als klaroenblazer en in de „infirmerie" zat een bierhandelaar ! Dat is nu ook zo in onze regering : dokter Valkeniers is staatssekretaris van het Brussels Gewest en Roger Delizé, een regent in Germaanse talen, is staatssekretaris van Volksgezondheid ! Er is een leraar-wiskunde minister van Buitenlandse Handel en een advokaat minister van Wetenschapsbeleid ! Geen wonder dat Manu Ruys schreef in De Standaard *(10/6) dat de burger „niet gerust is in de bekwaamheid van de regeerders..."*

„Als ik dat allemaal hoor", *zegt Gusta,* „dan denk ik aan al die jongens en meisjes, die in deze dagen met de angstzweet op het voorhoofd examen afleggen om aan een diploma te geraken, voor later, om iets te worden in het leven. Zeer lofwaardig, maar als het niet gaat, niet wanhopen jongens, probeer het in de politiek".

Een hart onder de riem,

Pol

affiches · afleveringsbons · boeken · brochures
bestelbons · brievenbloks · bonbloks · briefkaarten
briefpapier · chromo's · dichtbundels · doorschrijf
formulieren · enveloppen · etiketten · folders
fakturen · fiches · firmakaartjes · fotokopies
gidsen · geboortekaarten · geïllustreerde boeken
handelskatalogi · huwelijksdrukwerk · kaarten
kaften · kalenders · kettingformulieren · leverings
nota's · lidmaatschapskaarten · mappen · menu's
notarisaffiches · naamkaartjes · ontwerpen · ont
vangstbewijzen · orderbevestigingen · orderboekje
pamfletten · prijslijsten · propagandabrochures
prentbriefkaarten · reklameaffiches · reklamedruk
werk · rapporten · rouwdrukwerk · strooibrieven
schrijfmachinepapier · sets · tijdschriften · tombola
biljetten · toegangskaarten · uitnodigingskaarten
verzendingsnota's · werkfiches · zelfklevers
zelfkopiërend papier · zetten en opmaken van tekst

Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 8990 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf '78 benzine
VW Golf Diesel '84
FORD Orion Diesel '87

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

DE UITVERKOOP VAN DE ZOMERSTOCK
GAAT ONVERMINDERD VOORT

witte damesschoenen en witte kinderschoenen alles in leder **500**

kindersandalen enz... **199** **299**

op alle sportartikelen **grote afslag**

op de andere artikelen **10%** **20%** tot **70%**

SCHOENEN

I. PARENT-MOYAERT

Prof.O.Rubbrechtstraat 35, ROESBRUGGE - 057/30 03 20

OPEN : alle werkdagen van 9 tot 12 u. en van 13.30 tot 19.30 u.
De winkel zal gans de dag open zijn op ZONDAG 12 JUNI
Anders GESLOTEN de ZONDAGNAMIDDAG.

Vanaf 7 juli

Super reklameverkoop

lusters
tafel- &
staande lampen

vanaf 750 fr.

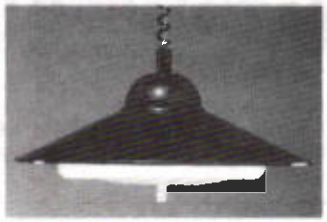

met TL-lamp
vanaf
1595 fr.

vanaf **890 fr.**

SPECIALE PROMOTIE **LE CREUSET**-KOMMEN
voor gas en elektriciteit
tot **– 30 %**

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Meneere Constant Schuttelwater, den brouwer van Adinkerke, hadde è eenige dochter van rond de dertig jaar en ze noemde Margie.

Alhoewel snel en vriendelijk van uiterlijk, wos er nooit geen spraake dat Margie in kennisse wos. Dat wos olzoo een van die gevallen da'je nog dikkers teegenkomt: den eenen wilt er niet achter gaan en d' anderen è durft niet ... Maar de reeden wos dat Margie ongehoord nerveus en lichte verleegen wos en styf benauwd in den donkeren en 't schynt da'je daarvan niet meugt weeten ols je wilt aan è vent geraaken ...

Meneere Constant wos daarover bezorgd en op è dag wos'n daarover bezig met klappen in „De Sterre", een van zyn kafees, teegen eenigte kalanten die daar binnen waaren.

„Dat is ongehoord embetant ols je olzoo bestaat!" zei'n ... „gelik nuuze Margie, ze durft niet gaan slaapen voor da'k hèn gaan kyken ols er geen vent onder heur bedde zit!"

„'t Zou misschien beteren ols er è vent zou inzitten!" lachte de Witten Sander. Meneere Constant koste daarmei niet lachen en d'andere hielden hulder meteen oek in ...

„'t Is niet om te lachen, wei" vervolgde de brouwer ... „'t is nu ol meer of è jaar dat ze olle weeke twee keeren naar è specialist gaat daarvooren en dat kost ieder keer tweeduust frank!"

„Wuk, tweeduust frank ieder keer!" riep Toone Bruinooge ... „'k wil'n ik dat verhelpen in èèn keer, voor duust frank!"

„Héwè, ols je gy dat kunt, meug je morgen ol kommen!" zei de brouwer.

„'t Is goed!" zei Toone ... „maar je moet nu betaalen en ols 't niet helpt, kryg je je geld weere!"

Meneere Constant betaalde en 's anderendaags in d'achternoene ging Toone er naartoe ...

't Wos Eufrazie, de maarte die opendeed.

„Meneere en madame en iefrouw zyn olle drie niet thuus wei!" zei ze.

„Ik hèn hulder niet noodig, Eufrazie!" zei Toone ... „je moet gy maar djuuste meigaan naar boover om te toonen waar dat iefrouws bedde staat!"

Eufrazie ging mei om dat te toonen en ging toen weere gaan voortdoen aan heur werk. 't Wos bykans è half uur laater ols Toone weere naar beneden ging. Op dat moment kwam meneere Constant en madame djuuste binnen ...

„Ha, Antoon, wel è kommen!" lachte de brouwer ... zy je ol bezig?"

„'t Is ol gebeurd, meneere Constant!" zei Toone.

„Hoe wil je zeggen, ol gebeurd?" vroeg meneere Constant verwonderd.

„Ja, ja, ze ga nu niet meer moeten verleegen zyn dat er è vent onder heur bedde zit, 'k hèn de pooten of è zaagd!"

KWAAK

18e jaargang Nr 9 september 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

KOSMOS, een gezonde en sportieve oase in het Heuvelland

Minister Breyne en senator Michel Capoen : hulde aan Lea Lamerant en Jef Peeters, rechts Yvo Hendrickx, diensthoofd C.M.

Zaterdag 10 september a.s. wordt in het C.M.-home Kosmos op de Rodeberg te Westouter feest gevierd. Aanleiding hiertoe is het feit dat vijfendertig jaar naeen tienduizenden jongens en meisjes van het Verbond C.M. Limburg in onze gastvrije Westhoek enkele dagen soelaas en ontspanning vinden, wat voor velen een reanimatie inhoudt om het nieuwe schooljaar optimaal te starten.

Het is altijd een zeer sterk geaksentueerd parool geweest van de dienst Jeugd en Gezondheid van de Christelijke Mutualiteit te ijveren voor het „mens sana in corpore sano"...

In de ongeschonden natuur waar het groen bijna zo groen is „als aan de andere kant van de heuvel", waar de ozonlaag nog niet door fabrieken noch zware industrie is aangetast, is het niet eens zo moeilijk een „gezonde ziel in een gezond lichaam" te verwerven.

Meer dan tachtigduizend kinderen (jawel !) genoten tot op heden reeds van deze betoverende streek waar de gastvrijheid hen lang blijft heugen.

Zaterdag 10 september wordt de vlag gehesen boven het C.M.-home De Kosmos : geen eindpunt maar eerder een nieuwe start om nog eens tienduizenden kinderen uit alle hoeken van het land in de Westhoek te verwelkomen. Initiatiefnemers zijn Jef en Lea Peeters-Lamerant die op deze dag alle kampleiders met hun dames van het C.M. Verbond Limburg in de bloemetjes zullen zetten. Een geste die getuigt van warme menselijkheid, spontane erkentelijkheid en... onberekende vriendschap.

LIMBURG ALLEIN

Het is al lang geweten dat Westvlamingen en Limburgers koek-en-ei zijn. Op iedere grammofoon, de C.D. uit onze kinderjaren, die in de Westvlaamse huiskamer iet of wat geluid voortbracht, werd Jo Erens uit het karnavaleske Sittard gedraaid... *Ich kèn ein aardig maedje, Het Krutske, Es de blaedjes valle...* en noem maar op. Het klonk als in de liedjes van Djoos Utendoale uit Westouter. We zongen met zware basstem mee over het Limburg allein, Jefke Mols en Treeske.

Toen we naar de troep moesten lag er altijd wel op de kamer de ene of andere Limburger waarmee wij uitgingen, Cristal Alken dronken en bevriend werden of met zijn zuster trouwden. En die Limburgers, dit taaie ras waarmee we zoveel gemeen hebben, sturen nu al vijfendertig jaar aan een stuk hun kinderen naar Lea en Jef van de *Kosmos*. Dat is niet niks. Die zaterdag dan is er te 10 uur plechtige ontvangst en receptie met woord en wederwoord van prominenten en eenvoudige luiden die daarna verzocht worden de barbecue leeg te plukken. Om de nostalgie wat op te vijzelen en de kortebroekperiode weer levendig voor de geest te roepen, organiseren de eigenaars-beheerders van het Home een sightseeing in de streek, waar het 's zomers bestendig geurt naar kampvuur en mercurochroom.

Het is niet altijd zo geweest.

Tot voor een paar decennia schuwde iedereen de verlaten meest zuidoostelijke kant van Westouter, „den berg". De grond en de pezige wroeters die er op woonden waren mager en arm. 's Avonds sleepten zij zich naar boven, langs holle donkere wegen. 's Zondags werd er flets bier ge-

➡

schonken in *D'Hope* waar hoop deed leven en waar wat nieuws werd vernomen.

Zo'n goede driehonderd jaar vroeger waren de geuzen er in die onherbergzame streek danig op hun gemak. Ze hielden er niet alleen hagepreken maar vormden gevaarlijke terreurbenden die noch voor moord noch voor plundering zwichtten (1). Wat na eeuwen wroeten zich moeizaam en langzaam begon te profileren, werd ter plekke van de kaart geveegd onder de Eerste Wereldoorlog. Toen likte men zich daar veel te lang de wonden terwijl ondertussen een nieuwe wereldoorlog alweer voor dood en vernieling zorgde. „De geschiedenis is niet mals geweest voor een gemeenschap die alleen geologisch op hoge voet kon leven", schrijft Gwij Mandelinck (2). Zo sukkelde de Rodeberg, la terre brulée, de verschroeide aarde, de te mijden achterhoek van Westouter naar de jaren vijftig. Zijn verouderde bevolking, het gebrek aan initiatiefnemers, het berusten in een zielige stagnatie van eeuwenlange ellende, de verwaarlozing vanuit Brussel, kortom een hele boel faktoren maakten van die streek een reservaat waar geen puit naar kwaakte.

Maar toen opeens gebeurde het... Inzonderheid door de initiatieven van de jonge doctor in de rechten, Jan Hardeman, veranderde er stilaan wat. Wij werden met de neus op de situatie gedrukt en langzaam maar zeker schoot men daar uit zijn slof... Het K.S.A.-heem Monsalvaet werd te Westouter gebouwd voor jonge studenten die vanuit alle uithoeken van Vlaanderen de streek kwamen ontdekken en er na korte wijle erg veel van hielden. Ik herinner me hoe ik als een der eerste gasten van dit Heem deelnam aan de Frans-Vlaamse werkkampen o.l v. E.H. Verstraete. Wij leerden er als jonge knaap Djoos Utendoale kennen waar we dagen lang mee om gingen en met de fiets van de ene naar de andere berg trokken. Maar her en der gebeurde wat. Burgemeester Emiel Hardeman kocht een paviljoen van de wereldexpo '58 en bouwde hiermee *Het Molenhof* op de top van de bosrijke Baneberg. De Lijstermolen uit Beernem zou in 1960 naast *Het Molenhof* worden opgericht. In 1957 had een Oostenrijkse firma, gespecialiseerd in „télésièges" een 700 m lange kabelbaan gebouwd tussen de Vidaigneberg en de Baneberg.

Andere initiatieven volgden waaronder een van de mooiste en hartelijkste projekten van de streek, het *C.M.-home Kosmos* waarover deze bijdrage t.g.v. de viering „Vijfendertig jaar Verbond C.M.-Limburg in de Westhoek" !

Gaston Lamerant, denker en boer.

Een der pioniers van de streekrenovatie is de veel te vroeg overleden Gaston Lamerant (+ okt '59), oud-burgemeester van Reningelst en „tabakboer" op de wijk *De Ouderdom*.

In 1948 kocht hij uit een faillissement te Knokke een groot aantal bedden. Het was nog de tijd dat de hommelboeren (hoptelers) ganse resems vreemd volk te slapen legden binst den plok (hopoogst).

Toen die bedden op 't hof Lamerant arriveerden wist het meteen de ganse streek. Gaston (Ston voor de vrienden) zou het verleggen. Hij zou de laag bij de grondse tabaksteelt ruilen en het in de hoogte zoeken. Hij zou hommelboer worden. Maar Ston wist beter.

Op een boogscheut van 't hof lag de Rodeberg, een onontgonnen terrein met *D'Hope* als enig estaminet, de Mariagrot met vrome zielen in de meimaand en een optrekje dat Verbeke uit Ieper als restaurant *De Kosmos* had gebouwd. Deze eettent bevond zich in een marginale situatie. Zeven verschillende huurders hadden gepoogd in een tijdsspanne van nog geen vijf jaar deze zaak te runnen, maar de ene na de andere mislukte in zijn opzet. Zij hadden het ook niet gemakkelijk, proberen de pot te koken voor 't volk dat niet kwam opdagen.

Maar Boer Lamerant... hij was niet dwaas. Hij trok de berg op en bedisselde het zodanig dat hij in 1949 een loods in betonplaten mocht optrekken op Verbekes grond, waar hij zo'n honderd bedden kon neerzetten. Zijn oudste dochter, Lea, die enkele jaren ervaring had in de administratie beredderde deze jonge onderneming die gastvrij kinderen herbergde uit Gent, Eeklo en Luik.

Ondertussen kweekte men op de boerderij meer varkens, kippen en konijnen om de oorlogskinderen van 't bovenste beste te kunnen voorzien. Ze gebruikten aanvankelijk de maaltijden in 't restaurant *De Kosmos* dat Ston het jaar nadien in 1950 kon kopen. Er werd gesteld dat ieder kind na verloop van een kampperiode minstens één kg in gewicht moest toegenomen zijn. En dit lukte nog ook.

In 1952 werden naast het home enkele bouwvallige werkmanshuisjes aangekocht en een gebouw van 50 op 12 m met twee etages werd, als 't weer wat minder was, door het personeel van de hoeve opgetrokken.

(vervolg blz. 343)

- Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
- Fantasiejuwelen, tijdloos, simpel van vorm, mooi, en ieder seizoen draagbaar.

KOM UW VOORKEUR AL KIEZEN... Wij maken tijd voor U.

OGGI - Obterrestraat 56 - PROVEN -057/30 06 74

OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

OGGI

- bekoorlijke eenvoud
- bruisende levensstijl
- elk seizoen een „Oggi"-seizoen

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen :
MATERAILEN UIT AFBRAAK :

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- teelaarde, geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (9)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant, op zoek naar een identiteit / Andere hypotesen omtrent van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Leven en werk van Jan Yperman / De "Cyrurgie" / De "Medicina" / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens.*

Het Cruijde-Boeck

Waar de plantkunde vroeger bijna uitsluitend steunde op het werk van de Griekse arts Dioskorides (1e eeuw na Kr.), die men kopieerde en hier en daar wel een beetje ging toelichten, was het in de eerste helft van de 16e eeuw toch wel gedaan met het, in alle gevallen, klakkeloos en kritiekloos napraten van autoriteiten. De twijfel deed zijn intrede en de wetenschap ging steunen op onderzoek. Gevolgen hiervan waren de opkomst van het protestantisme en het werk van Copernicus en Vesalius. Ook sommige botanisten gingen kruiden en planten bestuderen in de natuur.

Tot die vernieuwers behoorde Rembert Dodoens die reeds blijk gaf van een botanische belangstelling tijdens zijn studieperiode. Eens te Mechelen gevestigd bestudeerde hij de lokale flora en legde hij een eigen plantentuin aan. Hij noteerde zorgvuldig zijn waarnemingen en stelde nauwkeurige beschrijvingen op van zijn bevindingen. Hij beschreef een groot aantal tot dan toe nergens vermelde planten, zowel inheemse als exotische, die toen vaak de pronkstukken vormden van de siertuinen van de gegoede burgers, en die in een groot aantal terug te vinden waren in de fameuze plantentuin van de Antwerpse apoteker Peeter van Coudenberghe (ca. 1518 - ca. 1599).

Het *Cruijde-Boeck* zou waarschijnlijk nooit uitgegeven zijn had Dodoens' vriend, de Antwerpse drukker Jan van der Loe, er niet op aangedrongen om al die wetenswaardigheden te publiceren en ze op die manier ter kennis te brengen van apotekers en medici. Het werd een werk van 818 pagina's, en was opgedragen aan Maria van Hongarije, landvoogdes van de Nederlanden. Er waren niet minder dan 1060 planten beschreven en er kwamen 715 illustraties in voor, waarvan 200 nieuwe; de overige waren ontleend aan de *Historia Stirpium* van Fuchs.

Het werk was verdeeld in zes delen, waarin achtereenvolgens werden behandeld :

1°. de plantensoorten die schijnbaar geen bijzondere eigenschappen bezitten, met 182 figuren;
2°. de bloemen en planten die opvallen door hun bloemen, hun geuren of door hun zaadvorming, met 142 figuren;
3°. de geneeskundige planten, met 121 figuren;
4°. de graangewassen, de groenten en de voederplanten, met 79 figuren;
5°. de kruiden, de wortels en de vruchten van culinaire aard, met 121 figuren;
6° de bomen en struiken met 70 figuren.

In zijn opdracht verklaarde de auteur : „Wij hebben desen onsen Cruijde-boeck niet in Latijn, maar in ghemeyne Neerduytsche tale willen scrijven ende uytgheven, opdat hij alle cruytliefhebbers, ende al soowel den leecken van der Latijnsche tale ignorant, als den gheleerden dienstelijck ende orboorlijck soude moghen wesen".

In 1557 werd dit werk in het Frans vertaald door Carolus Clusius (1526-1609), waarbij tevens door Dodoens een uitbreiding werd gegeven aan het oorspronkelijke werk, aangezien het 1291 planten behandelde en 806 afbeeldingen telde.

In 1563 verscheen de tweede uitgave in het Nederlands. Zij besprak reeds 1406 planten en was voorzien van 848 gravuren. In 1578 verscheen een Engelse vertaling, die herdrukt werd in 1586 en 1595 en bovendien zonder illustraties o.m. nog in 1600, 1619 en 1678 heruitgaven beleefde, terwijl ondertussen in 1606 een populaire Engelse editie was gepubliceerd. De derde en vierde Nederlandse uitgave verscheen respektievelijk in 1618 en 1644. Van de uitgave van 1618 kwam in 1792 een Japanse vertaling van de pers. In 1968 werd te Leuven een anastatische herdruk van het *Cruijde-Boeck* op de markt gebracht en in 1971 verscheen in Nederland een facsimile-uitgave van het oorspronkelijk werk uit 1554.

Dat het *Cruijde-Boeck* 90 jaar na de eerste uitgave een vierde druk beleefde, laat ervan blijken dat dit werk lange tijd een grote belangstelling kende, ook wel door het feit dat met elke nieuwe uitgave het aantal beschreven planten groeide en tal van korrekties en aanvullingen waren gebeurd. Voornamelijk omdat een belangrijk deel van het werk gewijd was aan geneeskundige planten, werd het gretig aangeschaft door artsen en apotekers, bij

Titelblad van Dodoens' Cruijde-Boeck, uitgave 1554.

wie het als een soort farmacopee werd gebruikt. Maar ook in talloze burgergezinnen werd het *Cruijde-Boeck* aangetroffen en sierde het eeuwenlang de vaak bescheiden boekenkast.

Dodoens heeft met zijn *Cruijde-Boeck* en de bewerkingen die ervan zijn verschenen in het Frans, het Engels en het Latijn, naast andere belangrijke publikaties over botanica in de Latijnse taal, dank zij de nieuwe manier van indelen en beschrijven, die steunde op langdurige en direkte observatie, in feite eeuwenlang de plantkunde gedomineerd.

Hij wist zich niet alleen te ontdoen van de invloed van Dioskorides, maar verwierp ook de zinloze alfabetische rangschikking van de planten zoals die reeds lang en zeker nog in de 16e eeuw in zwang gebleven was, om een klassifikatie op te bouwen volgens de eigenschappen van de planten. Tenslotte heeft hij met zijn *Cruijde-Boeck* een grote bijdrage geleverd aan de vorming van de Nederlandse botanische terminologie. Weliswaar kon hij gedeeltelijk steunen op verzamelingen van Nederlandse plantennamen die gebruikt waren in oudere plantenglossaria en Middelnederlandse botanische werkjes, maar deze volstonden niet om zijn meer uitgebreide opgave te spijzen, en hij moest noodzakelijk putten uit andere talen en uit de volkstaal voor naamgeving en wetenschappelijke verklaring (99).

In 1975, kort voordat men de oude gebouwen van het St.-Janshospitaal, in de Mariastraat te Brugge, zou verlaten om het nieuwe St.-Jansziekenhuis op de St.-Pieterswijk te betrekken, werd door de uitbatende „Kommissie van Openbare onderstand" (nu O.C.M.W.), besloten een tentoonstelling in te richten : *St.-Janshospitaal Brugge 1188-1976*. De twee wetenschappelijke medewerkers aan deze tentoonstelling : Hilde Lobelle en Marc Goetinck werden bij het verzamelen van tentoonstellingsmateriaal, door de zusters augustinessen, waarvan de kongregatie steeds in het St.-Janshospitaal bedrijvig was geweest, gewezen op het bestaan van enkele oude boeken, die in een kast op de zolder bewaard werden. Daar werd o.m. een (her)uitgave van het *Cruijde-Boeck* van Rembert Dodoens uit 1644 aangetroffen.

In de kranten werd toen gewag gemaakt van een buitengewone ontdekking, tot de betrokken medewerkers zelf hiertegen protesteerden en een aantal lezers de redakties erop attent maakten dat er nog tal van eerste uitgaven (1554) van dit werk voorhanden waren. Dat bleek des te verwonderlijker daar een paar maanden vroeger voor een exemplaar van die eerste uitgave, niet minder dan 651.000 fr. was betaald op een veiling in Amsterdam.

Overgangsjaren

Waar het eindpunt ligt van het Middelnederlands is nergens bepaald (100). Diverse specialisten situeren dit tussen 1400 en 1600. Prof. R. Willemyns die sedert 1974 Middelnederlands doceert aan de Vrije Universiteit te Brussel en prof. Ria Jansen-Sieben die gewerkt heeft op Middelnederlandse vakliteratuur, hebben allebei teksten bestudeerd tot het einde van de 16e eeuw. Toch wordt de 16e eeuw meestal als een soort overgangsperiode beschouwd tussen Middel- en Nieuwnederlands. Wat de wetenschappelijke teksten betreft meen ik dat met het werk van Simon Stevin, het Nieuwnederlands zijn intrede doet. Van Dodoens tot Stevin hebben we alleszins een dertigjarige overgangsperiode, waarin voornamelijk publikaties van Antwerpse drukkers aan bod zijn gekomen, die werken hebben uitgegeven waarvan de auteur, de vertaler of de kompilator meestal onbekend is, maar met Lobelius' *Kruydtboeck* als hoogtepunt.

In 1554, het jaar waarin Dodoens *Cruijde-Boeck* bij Jan van Loe werd gepubliceerd, verscheen bij een andere Antwerpse drukker, Jan Roelants, een *Nieu complexie Boeck der menschen natuere* en in 1557, *Een excellent tractaet der pocken ende bijnae alle siecten. Naer Paracelsus* (101).

Bij drukker Jan van Ghelen te Antwerpen verscheen in 1556 een alchimistisch geneeskundig werk, *Van dwonderlijck nyen water dwelcke alderhande siecten ende ghebreken gheneest* (102) en in 1561 een receptenboekje dat kruidenremedies aanbeveelt en zowel voor de zomer als in de winter gedistilleerd water voorschrijft tegen alle mogelijke gebreken of om in konditie te blijven. Het was getiteld : *Tprofyt der vrouwen, in het welcke geleert wort de remedie tegen alle gebreken der Vrouwen, Weduwen, Meyskens ende alle anderen persoonen, ende om Kuysschelyck te leven. Den verdroochden Mans om hun Natuere te verstercken, ende te restaureren*. Dit boekje moet nogal wat waardering gevonden hebben want het werd te Antwerpen herdrukt door Jan van Bosselaer, in 1595 en 1608, en er kwam zelfs een uitgave in het Noorden, nl. te Utrecht omstreeks 1700 (103).

Tussen 1550 en 1570 verscheen eveneens bij Jan van Ghelen een zestiendeeeuws gynekologisch volksboek, waarvan reeds een eerste druk was verschenen te Utrecht rond 1538, *Der vrouwen natuere ende complexie...* De inhoud van het boek wordt degelijk samengevat in het vervolg van de titel : *Ende hoemen kennen sal vrouwen die van naturen vrolijck ende blijde zijn, ende gherne bi slapen / Ende wat vrouwen dat van naturen swaer zijn, ende niet bi slapen / Ende noch meer ander dingen behorende totter vrouwen / Om te sien oft een vrouwe bevrucht is oft niet / Oft si een knechtken of een meesken draecht Ende meer ander.*

Dit werk - opnieuw uitgegeven en ingeleid door prof. W.L. Braekman, in 1980 (104) - bestaat eigenlijk uit twee delen : het eerste deel handelt over de „natuere" en het tweede over de „complexie" (geaardheid, gesteldheid) van de vrouw. Beide delen zijn vertalingen van een Latijns werk, *Liber physionomiae* van Michael Scotus (1175-1235), die zoals zijn naam zegt uit Schotland afkomstig was, maar astroloog en wetenschappelijk raadsman was van Frederik II van Napels en Sicilië, en bekendheid had gekregen door vertalingen van het werk van Avicenne en Averroes (105).

In 1563 verscheen bij Jan van Waesberghe te Antwerpen, *Labyrinthus oft Doolhof vande dwalende Medecijns des hoochgheleerden Doctuers Theophrastus Paracelsus, overghesedt uiten Latijn in Nederlandsche duytsche Spraecke*. De vertaling was van de hand van de Brugse medicus en wiskundige Martin Everaert die een entoesiaste bewonderaar en verdediger was van Paracelsus. Van Everaert verscheen ook nog in 1567 bij de weduwe Hans de Laet te Antwerpen, *Tgasthuys boec Beschreven duer den vermaerden seer gheleerden ende experten Docteur inder Medicine ende Chirurgien Theophrastus Paracelsus overgheset uiten Hoochduytschen in onse Nederlandsche Duytsche sprake duer M.E.B.*, een vertaling van Paracelsus' *Spitalbuch* van 1529. In 1568 publiceerde hij opnieuw bij de weduwe de Laet *Cleyne Chirurgie*, een vertaling van Paracelsus' *Drey Bücher von Wunden und Schäden*, verschenen in 1563 en 1565 (106).

De Vlaamse geneeskundige Andreas Vesalius (1514-1564), die in strijd met de gebruiken van zijn tijd, bijzonderlijk tijdens zijn verblijf te Parijs, zelf talrijke lijken had ontleed, die hij 's nachts in het *Cimetière des Innocents* en aan de galg van Montfaucon ging ophalen, kwam tot de vaststelling dat de anatomie van Galenos, die steunde op de dissekties van honden en varkens, niet opging voor het menselijke lichaam.

Naar Italië vertrokken, begon hij te Padua aan een werk dat met prachtige anatomische platen weergaf wat hij zelf bij zijn veelvuldige ontledingen van lijken had gezien. Dit uitgebreide werk in folio van 760 bladzijden met meer dan 270 houtsneden verscheen in 1543 te Bazel onder de titel *De Humani Corporis fabrica libri septem*. Toch werd zijn vernieuwing van de anatomie en zijn afbraak van Galenos - die hij ongeveer tweehonderd maal had terecht gewezen - en van de oude dogmatische leerstellingen, niet door iedereen in dank afgenomen. Net zoals dat ging bij Copernicus, die zijn heliocentrisch wereldstelsel eveneens in 1543 had wereldkundig gemaakt, werden zijn waarnemingen niet alleen nog lange tijd betwist of genegeerd, maar hij werd zelfs door aanhangers van de oude school beschuldigd van vivisektie en Godslastering. In 1559 nog eiste het eerbiedwaardige „College of Physicians" te Londen, dat een medelid, dr. John Geynes, de bewering zou herroepen dat het werk van Galenos dwalingen bevatte.

Het was de bekende Antwerpse drukker Kristoffel Plantijn (ca. 1520-1589) die het meest heeft bijgedragen tot de verspreiding van het werk van Vesalius door de publikatie in 1566 van het werk *Vivae imagines partium corporis humani aeri expressae*, dat zijn tekst en illustratie rechtstreeks of onrechtstreeks aan Vesalius ontleende. In 1568 verscheen hiervan een Nederlandse vertaling : *Anatomie ofte levende beelden van de deelen des menschelichen lichaems. Met verclaeringhe vandien in de Neder-Duytsche Spraecke*

Vesalius had van zijn *Fabrica* eveneens een beknopte uitgave gepubliceerd onder de titel *Epitome*. In 1569 werd door de Leuvenaar Jan Wouters (1539-1605), naderhand hoogleraar aan en zelfs driemaal rector van de universiteit van zijn geboortestad, bij Peter de Clerck te Brugge, hiervan een vertaling gepubliceerd, *Dat Epitome ofte cort begrijp der anatomien Andrei Vesalii. Uit het Latijn in nederduudsch naer den oprechten zinne overghestelt* (107).

In dit werk richt hij in het Latijn een woord tot de lezer waarin hij het vertalen van medische werken verdedigt. Hij zegt o.m. : „Men schrikke er dus niet voor terug het werk te lezen in het Nederlands, dat meer dan andere volkstalen bijzonder geschikt is om de dingen goed weer te geven". Naast de reeds bestaande of zelf gevormde Nederlandse medische woorden vermeldde hij - om voor iedereen duidelijk te zijn - het Latijnse equivalent (108).

De Antwerpse dokter, David van Mauden, leraar in de chirurgie aan de Antwerpse medische school, meende dat zijn Latijnonkundige leerlingen nog niet over

➡

een anatomische handleiding beschikten in hun eigen taal en daarom liet hij in 1583, bij Plantijn verschijnen : *Bedieninghe der Anatomien, Dat is Maniere ende Onderrichtinghe om perfectelijck des menschen lichaem t'anatomizeren, na de leeringhe Galeni, Vesalij, Falloppij ende Arantij, achtervolgende de figuren ende characteren ofte letteren der Anatomie Vesalij en Valverde.* Bij de illustraties ontleend aan het werk van Vesalius had hij nog een paar platen gevoegd die betrekking hadden op eigen bevindingen. Vooraan het werk was een lijst te vinden met de „Verduytschinghe der Latijnscher namen, die in dese Boecken begrepen sijn". Zij bevat ongeveer 125 Latijnse termen die een Nederlands equivalent kregen ([109]).

Op het gebied van de wiskunde verschenen in die tijd wel enkele leerboekjes in de volkstaal, zoals het elementaire rekenboek van de bekende Antwerpse schoolmeester Peeter Heyns, gedrukt door Jan van Waesberghe in 1561. Het behandelde alleen maar de vier hoofdbewerkingen en de regel van drie ([110]).

In 1566 verscheen bij Gillis van Diest te Antwerpen een *Arithmetica. Die fundamenten seer grondelyck verclaert, ende met veel schoonder questien geillustreert, tot orbaer allen Cooplieden ende anderen handelers*, van de hand van de Maastrichtenaar Willem Raets. Daarbij kwam het volgende jaar *Practyck om te leeren visieren met de wisselroede*. Deze *Arithmetica* werd in 1580 en 1597 heruitgegeven door een vriend van de intussen overleden Raets, Michel Coignet (1549-1623), een matematicus, die naderhand als ingenieur in dienst kwam van aartshertog Albrecht ([111]).

In 1569 verscheen te Brugge bij Pieter de Clerck, geschreven door de Brugse schoolmeester Adriaan van der Gucht : *Cijfer bouck Inhoudende Vele nieuwe fraye ende gherievighe Practijcken van Arithmetica* ([112]).

R.A.B.

Volgende keer :
Pest en pestboekjes
Lobelius en zijn Kruydtboeck
De verheffing van de volkstaal

(99) F. Claes s.j., *Het Nederlands bij Dodoens*, Handelingen v.d. Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen (89) jg. 1985, Mechelen, 1986 pp. 113-123.
(100) R. Willemyns, *Het niet-literaire Middelnederlands*, Assen-Brugge, 1979, pp. 30-31.
(101) R. Jansen-Sieben, *op. cit.* (nota 80) pp. 54 en 56.
(102) *idem* p. 37.
(103) W.L. Braekman, *Der vrouwen natuere ende complexie*, Sint-Niklaas, 1980, p. 8.
(104) zie nota 103.
(105) W.L. Braekman, *op. cit.* (nota 103), p. 9.
(106) R. Halleux, *op. cit.* (nota 98) p. 45.
(107) L. van den Branden, *Het streven naar verheerlijking, zuivering en opbouw van het Nederlands in de 16e eeuw*, Verh. Kon. Vl. Acad. v. Taal- en Letterk., reeks VI, nr. 77, 1956, p. 52.
550 jaar universiteit Leuven, 1425-1975, tentoonstellingskatalog, 1976, p. 265, nr. 373.
(108) L. Van den Branden, *op. cit.* p. 53.
(109) *idem* p. 145-146.
(110) H.L.V. De Groote, *Kanttekeningen bij een bibliografie van zestiende-eeuwse rekenboeken - Een aanvulling : François Flory de Lille, arithmeticien*, Scientiarum Historia, 4e jg., 1962, p. 154.
(111) *ibidem*.
A. Smeur, *Bestaat er nog een exemplaar van de eerste uitgave van de arithmetica van Willem Raets ?*, Scientiarum Historia, 2e jg., 1960, p. 22-23.
(112) R. Jansen-Sieben, *op. cit.* (nota 80), p. 31, voetnota 6.

KOSMOS

(vervolg van blz. 340)

Gezien de kapaciteit aan verblijfsmogelijkheden hierdoor gevoelig was gestegen, werd kontakt gezocht met de Christelijke Mutualiteit die via hun dienst „Preventie luchtkuren" een potentieel kliënteel ter beschikking had.

„West-Burg, mie landj"

Waarschijnlijk..., zeg maar zeker, tengevolge van de hierboven aangehaalde bevolkingsaffiniteit voelde Limburg zich meteen, en nu al 35 jaar onafgebroken, door de bekoorlijke Westhoek aangetrokken. Dit was dan ook het eerste grote begin van een spontane en hartelijke relatie die jaar na jaar groeide naar een stevige vriendschapsband.

De legendarische zomerse karavaans, slierten van tien bussen vol Limburgse kinderen die hun vakantie in het *Home Kosmos* kwamen doorbrengen, waren toen voor de autochtone bevolking zeer indrukwekkend. Men ging er voor op de stoep staan. Bezige moederhanden werden aan de schort schoongeveegd om de Limburgers hartelijk welkom toe te wuiven. Na tien dagen werden dezelfde kinderen in weer lange rijen bussen, vaak met een krop in de keel, door onze begrijpende moeders stilletjes uitgezwaaid...

„De WESThoek-LimBURG", daar hebben wij een logo van gemaakt", zegt Jef Peeters. Een logo met een hart, een soort mystieke band : de ideale kombinatie : WESTBURG MIE LANDJ !

In 1958 bouwde Gaston Lamerant een nieuwe vleugel van 50 m bij 12 m van drie etages. Hierdoor werd de kapaciteit kinderverblijf naar zo'n vijfhonderd eenheden opgetrokken. De eerste loods die reeds in 1949, het begin van de pionierstijd, werd opgetrokken, werd verplaatst en omgevormd tot huiskapel die als herinnering aan wijlen Gaston Lamerant de toepasselijke naam van *'t Pioniertje* kreeg.

Ondertussen groeide ook het restaurant mee. Er werd een groot buitenterras en een panoramazaal gebouwd, de hotel- en restaurantakkomodatie werd uitgebreid en de steeds toenemende toeristische belangstelling gaven het slaande bewijs dat denker en boer Gaston Lamerant geen utopische droombeelden was achterna gehold. Tabak- en hopteelt ruimden plaats voor de investering in een hart voor kinderen ! De Rodeberg raakte uit zijn isolement en de tienduizenden kinderen die in het C.M.-home de *Kosmos* ooit hadden gelogeerd werden de beste ambassadeurs voor de Westhoek.

Alpineski en aqua pumpaginis...

In de winter van 1954-'55 kwam Jef Peeters, een jonge ingenieur uit Alveringem, met een trosje vrienden de lange latten aanbinden op de skiweide achter de *Kosmos* op de Rodeberg. Het werd daar een gezellige en afmattende bedoening van efkens roetsjen, een beetje glijden en lang hijgen. Van zich weer naar boven wurmen, in de sneeuw en modder ploeteren, sloven en tjolen, grote honger hebben en ontzettend veel dorst lijden. Jef had het meteen door : de Rodeberg zou geen tweede Sankt Moritz noch een glimp van La Plagne worden. Er zat meer muziek in de oudste dochter van Gaston Lamerant dan een geoefend jodelaar op skilatten ooit kon vermoeden. Jef huwde met Lea, ze leven lang en gelukkig, kregen mooie kinderen en beheren met wijsheid en liefde het C.M.-home *Kosmos*, de gezonde en sportieve oase in het Heuvelland.

Het werk in zo'n huis is nooit af en een volgende mijlpaal in het beheer was in 1963 het verwezenlijken van een zwembad dat toen een unicum was in de regio en ver daar buiten. In het najaar van 1962 opperde de jonge ingenieur samen met enkele medewerkers de mogelijkheid om aan het vakantiecomplex *Kosmos* een waterrekreatieinstallatie toe te voegen. De fysische binding met het doel „preventieve luchtkuren" zou uiteraard aantrekkelijk zijn, maar meteen rezen een bos van vraagtekens. Was dit wel haalbaar ? Mogelijkheden werden onderzocht, de ene brainstorming volgde op de andere en altijd weer werd vastgesteld dat de twee allernoodzakelijkste elementen, een terrein en voldoende water ontbraken. De intercommunale waterbedelingsmaatschappij kon geen garanties geven dat er over vijf, tien of meer jaren ooit eens waterdistributie boven op de berg zou komen.

Met een Westvlaamse koppigheid begon Jef en zijn team de ene moeilijkheid na de andere in de mogelijke kansen in te kalkuleren. Na dertien (sic) gesprekken met eigenaar Fache, die uiteindelijk overtuigd raakte van het sociaal karakter van het projekt, kon de skiweide aangekocht worden.

De eerste stap was gezet maar het skepticisme van de brave buitenstaander was groot. Hoe zou Peeters het water naar de berg brengen ? Vrouwen aan de tobbe wisten beter. Het vele water voor de wekelijkse was sloegen ze uit de regenput of haalde men met trage en gelijke tred naar de fonteinpomp. Maar wie A zegt, moet B zeggen, dacht Jef en hij ploegde voort. De Hellegatbeek werd afgedamd en een pompgemaal bracht het kristalhelder bronwater naar een hoger gelegen waterreservoir van om en bij de honderd kubieke meter.

➡

BON
Bij RIA VANDENBROUCKE
GRATIS :
1 STRIPVERHAAL
bij aankoop van 150 fr. wereldwinkelbrod.
Geldig in de kermisweek van 3 tot 9 sept. of tot einde voorraad.

Andere problemen rezen echter met het water mee naar omhoog. Het sterk hellend terrein, de slechte invalswegen voor het zwaar materiaal, de ijzerhoudende bergsteen, de gedurfde konstruktie en nog vele andere faktoren maakten van het projekt een grootse onderneming. Na de hoogmis palaberden de boeren meer over de zwemkom van de *Kosmos* dan over de prijs van de zwijns en de patatten.

Maar na verloop van tijd werd het iedereen duidelijk : het aanvankelijk onhaalbaar gigantenwerk eindigde stilaan zijn voltooiing. Zonder firma's met ronkende Franse namen uit Brussel werd Peeters' plan werkelijkheid. Stielmannen van ter plekke, zoals de Valckes van Vlamertinge, de Denuwelaeres van Reningelst, smid Maurice Capoen van Reningelst, timmerman Depuydt uit Nieuwkerke en nog andere ervaren ambachtslui lagen er 's nachts soms van wakker. En vele dagen naeen in temperaturen van meer dan 40°C. voltooiden ze in de snikhete zomer van 1963 het werk. Een meesterwerk eigenlijk dat nu nog steeds model staat voor de veiligste openluchtzwembaden die worden gekonstrueerd.

De oktopus van de Blauwe Bergparel

Zaterdag 2 juli jl. werd aan de Blauwe Bergparel, het ondertussen heinde en verre vermaarde zwembad dat een kwarteeuw jong is, een korte plechtigheid georganiseerd. Er werd hulde gebracht aan de eigenaars en bezielers Jef en Lea Peeters-Lamerant, en aan de ambachtslui die vijfentwintig jaar geleden het zwembad realiseerden. De gemeenteraad van Heuvelland, minister P. Breyne en senator Michel Capoen waren de eregenodigden. Deze beide Westhoekers zijn er van kindsbeen af bij betrokken geweest.

Michel als zoon van de dorpssmid, Maurice Capoen, hielp vader bij het werk om en rond het zwembad en de nutsgebouwen van de *Kosmos*. Voor Paul lag het enigszins anders. Vader Breyne was beenhouwer te Ieper op de Leet en onder de vakantie draaiden zijn twee zoons die niet zoveel in jaren verschilden voor zijn voeten en rond zijn kapblok of ambeteerden de vrouwen die hun lapje vlees kwamen halen. Leopold, de broer van vader Breyne was toen pastoor te Zonnebeke waar ik toen schoolhoofd was en onder de vakantie op dinsdag- en donderdagnamiddag vakantiepatronaat organiseerde. De twee sloebers kwamen bij nonkel pastoor met vakantie en om weg te zijn uit de godvruchtige pastorie trokken ze veelal mee naar 't vakantiepatronaat. Dit werd meer dan eens een uitstap naar 't kersverse zwembad van de Rodeberg waar Paul, de huidige minister, de waterpret van de Blauwe Bergparel te pakken kreeg en er nu zijn bloedeigen kinderen leert pootje baden.

Zaterdag 2 juli dan kreeg senator Capoen de eer de reuzengrote kleurrijke grabbel-en-snabbel oktopus te water te laten wat de pret en het gestoei van de kinderen in het speelbad uitermate stimuleert. Maar er is meer in dit verwarmde 33 op 20 meter zwembad. De waterglijbaan van bij de 50 meter, het dieptebad zonder duikobstakels, de duikzone van 2.65 m diepte, de veerspringplank en de romantische sfeervolle verlichting bij avond dragen er niet weinig toe bij om de toeristische ontplooiing van dit stukje Heuvelland een kick te geven.

Wat vijfentwintig jaar voor onmogelijk werd gehouden lijkt nu een alledaagse doordeweekse bedoening. Net als de meeste kinderen van zoveel jaren geleden konden toen ook de kinderen van het home niet zwemmen en peddelden zij dan maar bij de dagelijkse waterrekreatiebeurt in onderbroek of dito naaktbedekker in het kniehoge water van het veilige speelbad.

Het zwembad is gewoon niet meer weg te denken uit het Heuvelland. Het is een pleisterplaats geworden voor zonnekloppers, waterfreaks, ontspanningzoekers, schone meiskens en stoere jongens, voor moeders met kinderen en vaders die mee mogen om als de wind goed zit er tussen uit te knijpen en in de gauwte een Hommeltje, een Kerel, een Duvel of een Pater te snappen. Goed volk is dat.

Elie E. Balduck

(1) *Roger-A Blondeau*, Geuzen in de Westhoek, Het epicentrum van de Beeldenstorm. 272 blz., geïll., 22 x 15 cm, ingen. Prijs : tot eind okt. 1988, 595 fr. Daarna 650 fr. Uitgev. Reinaert-Het Volk, Forelstraat 22, 9000 Gent.

(2) *Gwij Mandelinck*, De Westhoek, Vijfmaal, 120 blz., geïll., 30 x 18 cm. Prijs 300 fr. Uitgev. Artis-Historia Brussel.

ANTWERPEN
Universiteit de Derde Leeftijd

In de „Universiteit de Derde Leeftijd" wordt in de Universitaire Cyclus voor Akademiejaar 1988/89, die betrekking heeft op China (Geschiedenis, Ekonomie, Filosofie en Wetenschap), op 24 oktober a.s. een lezing gehouden door onze medewerker Roger-A. BLONDEAU, met als onderwerp: *Ferdinand Verbiest : Chinese sterrenkunde en kalenderwetenschap.*
Plaats : Feestzaal Quellinstraat 31.
Aanvang : 14u30; duur 1u30.
Gelegenheid tot het stellen van vragen.

TE KOOP

- **KOLENKACHEL „Nestor Martin"**
  Zeer goede staat.
  Roesbruggestraat 37, Beveren-IJzer
  tel. 057/30 00 88

TE KOOP

- **FORD ESCORT** bouwjaar 1979 (wegens dubbel gebruik) - in goede staat - prijs overeen te komen.
  Blasiusstraat 52, Krombeke
  tel. 057/30 06 45

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Henk Bisschop van Roesbrugge met Hilde Beeuwsaert van Vleteren.

Huwelijksaankondigingen :

- Marc Schoonaert van Roesbrugge met Martine Neyrinck van Roesbrugge-Haringe.
- Geert Six van Roesbrugge met Karien Verfaillie van Veurne.
- Benny Huyghe van Roesbrugge met Marleen Bonduelle van Roesbrugge-Haringe.

Overlijden :

- Remi Bonnez, 88 j., weduwnaar van Godelieve Deprey.

DE GOEVERNEUR van WEST-VLAANDEREN KOMT naar ROESBRUGGE

Op vrijdag 21 oktober a.s. te 20 u. heeft in de zaal *Christen Volkshuis* (Patrick Gunst) de voorstelling plaats van het jongste boek van Roger-A. BLONDEAU: *Geuzen in de Westhoek*.

Naast Minister Breyne heeft ook de heer Olivier Vanneste, Goeverneur van de provincie, beloofd op deze voorstelling aanwezig te zijn.

Een volledig programma in het volgende nummer. Maar het weze nu reeds gezegd: iedere belangstellende is welkom !

NIEUWS VOOR DE LIJNVISSERS

In juli ll. werd in de omgeving van Roesbrugge door de bevoegde visserijkommissie van het Vlaamse Gewest, overgegaan tot het afslepen en inventariseren van het aanwezig visbestand. De uitslag werd méér dan bevredigend bevonden. Grondel, karper, voorn, zilverbrasem, baars en paling zijn in ruime mate in onze IJzer aanwezig. Door de plaatselijke visverenigingen werd aangedrongen om volgend jaar méér paling uit te zetten dan voorheen het geval was.

Helaas werden in de maand augustus reeds een paar waterbezoedelingen vastgesteld. Gezien de IJzer vanaf de Franse grens tot aan de monding door de Minister van Leefmilieu tot drinkwaterader is uitgeroepen, zal in het vervolg zeer streng opgetreden worden tegen hen die rechtstreeks of onrechtstreeks lozen in de IJzer.

Al wie meent een vervuiling van het water in de IJzer te kunnen vaststellen wordt verzocht de betrokken dienst te verwittigen onder het nummer 059/50 69 39 van WZK, Zandvoordestraat 375 te Oostende.

CM Ziekenzorg

Zondag 2 oktober : bezoek aan het Visserijmuseum te Oostduinkerke.

Het Visserijmuseum te Oostduinkerke geeft ons een beeld van het leven van de IJslandvaarder, het leven op zee en het leven van het vissersgezin in de typische vissershuisjes. Tal van scheepsmodellen worden ons tijdens het bezoek ook voorgesteld.

Wie aan dit bezoek wil deelnemen, gelieve in te schrijven bij Julien Gunst vóór 25 september eerstkomend. Wij rijden met privéwagens. Deelnameprijs : 100 fr. (vervoer + ingang museum inbegrepen). Vertrek op de Markt te Roesbrugge om 13.30 u.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Dries Butaye, zoon van Luc en Gerda Butaye (Stavele).
- Jérôme Godderis, zoon van Marc en Marie-Paule Debaere (Stavele).
- Jeroen Fleurbaey, zoon van Bernard en Kathleen Versavel (Stavele).
- Johanna Gauquie, dochter van José en Christine Vanhee (Stavele).

Huwelijk :

- Johan Dumortier van Roeselare met Sabine Wallecam van Stavele.

Huwelijksaankondigingen :

- Dirk Vanneste van Ieper met Christel Kino van Stavele.
- Frank Vandenbroucke van Vleteren met Linda Coevoet van Stavele.

Overlijdens :

- Wim Denut, 16 j., zoon van Christian en Myriam Engels (Beveren).
- Joseph Vankemmel, 86 j., echtgenoot van Irma Sweertvaegher (Stavele).
- Ernest Knockaert, 85 j., weduwnaar van Maria Gruwé (Beveren-IJzer).
- Marguerite Leny, 66 j., ongehuwd (Stavele).

BON

Bij RIA VANDENBROUCKE

GRATIS :

1 KEUKENHANDDOEK

bij aankoop van 250 fr. kaas/charcuterie

Geldig in de kermisweek van 3 tot 9 sept. of tot einde voorraad.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag kaarting augustus.

Wonnen 3 partijen :

1.	Maerten M.	352 p.
2.	Craye A.	346 p.
3.	Alleman R.	340 p.
4.	Debeer C.	301 p.
5.	Vanstraseele U.	272 p.
6.	Mernhout M.	267 p.
7.	Desmyttere G.	263 p.
8.	Claeys B.	236 p.
9.	Top R.	233 p.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

BELLE

Stichting Marguerite Yourcenar

Concert met *Capilla Flamenca* op zondag 4 september 1988 te 20 u. in de Stadsfeestzaal (Rijselsestraat) te Belle (Bailleul).

Het ensemble *Capilla Flamenca* (verbonden aan het Centrum voor Oude Muziek in Peer) brengt er liederen en muziek uit de 16e eeuw.

Toegang : 220 fr. (steunbijdrage inbegrepen voor Natuurreservaat te Dranouter). Kaarten te bekomen bij : Stichting Marguerite Yourcenar, Streekhuis te Kemmel 057/44 47 10.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE

Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 30 juli jl. is te De Panne overleden : Frans Clauw, echtgenoot van mevrouw Suzanne Dekeyser.

Frans was geboren op 4 september 1912, toevallig te Roesbrugge, nl. op de woensdag van de plaatselijke kermis, waar zijn ouders, die te Veurne woonden, een staanplaats hadden voor hun draaimolen.

Meer dan 27 jaar later - op 15 februari 1940 - kwam Frans Clauw zich met zijn echtgenote vestigen in zijn geboortedorp, rechtover de Krombekestraat, waar hij een vishandel - een nieuwigheid voor Roesbrugge - uitbaatte. Door de aanvoer van niet-gerantsoeneerde haring, hielp hij, onder de oorlog, de voedselproblemen van de plaatselijke bevolking merkelijk verlichten.

In 1963 kreeg Frans een zware hartkwaal, die hem bijna twee jaar bedlegerig hield. Toen werd de vishandel stopgezet en zijn echtgenote schakelde over op een groothandel in konsumptieijs.

Op 13 mei 1985 verliet het gezin Clauw-Dekeyser Roesbrugge en vestigde zich te De Panne.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Verhuring van onroerende goederen aan landbouwers

Wie onroerende goederen (gronden en gebouwen) verhuurt voor land- en tuinbouwdoeleinden, moest volgens de onderrichtingen verstrekt door het Bestuur der direkte belastingen, vanaf het aanslagjaar 1988 (inkomsten van 1987) opnieuw, d.w.z. zoals enkele jaren vroeger, niet alleen het kadastraal inkomen van die onroerende goederen opgeven, maar ook de inkomsten uit de verpachting (de huuropbrengst).

Volgens een bericht van voornoemd Bestuur, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 30 juli 1988, is hierin verandering gekomen, en dient alleen maar het kadastraal inkomen opgegeven en niet de ontvangen pacht !

Belastingplichtigen die hun aangifte in de personenbelasting voor het aanslagjaar 1988 reeds hebben ingediend, doen er goed aan de aanslagdienst (controle der belastingen) schriftelijk ervan op de hoogte te brengen welke van de tegenover de codes 105 en 109 aangegeven bedragen specifiek op landbouwpacht betrekking hebben.

Belastingplichtigen die hun aangifte in de personenbelasting voor het aanslagjaar 1988 nog niet hebben ingediend en die verhuren aan land- of tuinbouwers, vullen de rubriek A,2 van het vak II van hun aangifte in, zoals voorgeschreven, maar zij brengen links van dit vak, tegenover de codes 105 en 109, liefst in het rood, de vermelding „landbouwpacht" aan. Er dient echter wel verstaan dat de pachten van gebouwen en gronden verhuurd voor andere bedrijvigheden of uitbatingen dan land- en tuinbouw, wel moeten aangegeven worden !

Ook bij verhuring aan personen die in of op de verhuurde onroerende goederen niet aan een beroepsbedrijvigheid doen, dient alleen maar het kadastraal inkomen aangegeven.

Serge BLONDAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

TE KOOP

- **KINDERWASTAFEL** zo goed als nieuw tel. 057/20 55 65 (na 17 uur).

GRATIS OGENTEST

in september speciale aktie
KINDER- en JEUGDBRILLEN
– 10 % + gadget

OPTIEK LOBELLE-RYON
Burg. Bertenplein 11
Poperinge - 057/33 67 19

noteer: november: LEESBRILLENAKTIE

Bij RIA VANDENBROUCKE
BON
GRATIS :
1 pakje NATRAMSOEP
bij aankoop van 150 fr. dieetvoeding
Geldig in de kermisweek van 3 tot 9 sept. of tot einde voorraad

ALLES OM TE KNUTSELEN ...

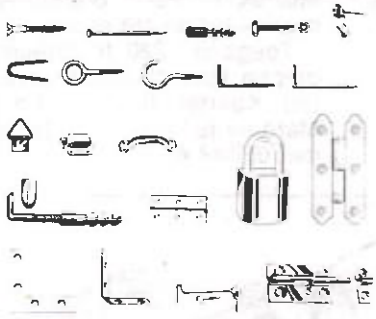

en nog veel meer, vindt U bij :
MASSA BEHANG
Bergenstraat 42 - 8991 BEVEREN (Kalsijde)
Tel. 057/30 10 20
Openingsuren : Maandag t.e.m. vrijdag : 9.30 - 12.30 u. en van 13.30 - 19.00 u. Zaterdag : tot 18.00 u. - Zondag : sluitingsdag

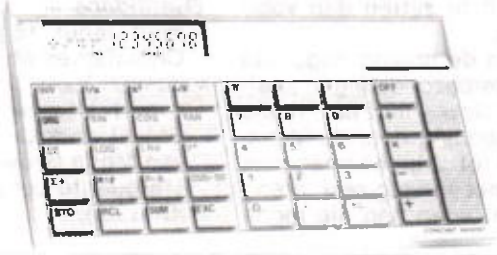

Rekenmachines TEXAS INSTRUMENTS *(met 2 jaar waarborg)*

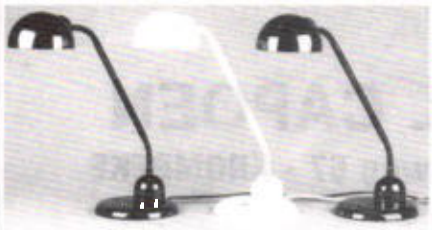

TERUG NAAR SCHOOL !

J. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Bureaulampen nieuwe gamma
– 10%

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

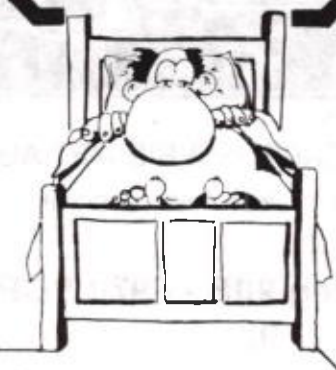

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL · diesel FUEL-OIL
· verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Biekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

TERUG NAAR SCHOOL

Boekhandel SCHOONAERT
Roesbrugge - 057/30 03 79

Vraag onze speciale folder

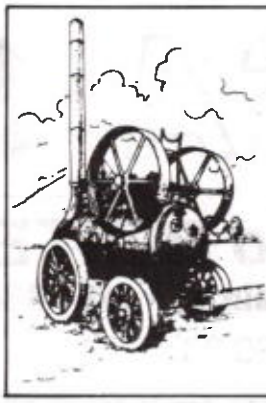

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

BON

Blij RIA VANDENBROUCKE

GRATIS :
1 zakje STUDENTENHAVER

bij aankoop van 150 fr. natuurvoeding

Geldig in de kermisweek van 3 tot 9 sept. of tot einde voorraad.

Christian DENUT en Myriam ENGELS danken eenieder die met hen, hun ouders en familie meeleefde bij het overlijden van hun zoon Wim DENUT.

In het bijzonder hartelijk dank aan de bewoners van de Casselstraat en de Bergenstraat voor de waardevolle gedenksteen.

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

PROMOTIE VAN DE MAAND

4 l. acrylverf buiten (wit) . . .		**399 fr.**
4 l. witte terre	1711	**1495 fr.**
1 l. witte terre	450	**369 fr.**

NIEUW

3/4 l. email blinkend	**341 fr.**
satin	**341 fr.**

WERELDWIJD TOONAANGEVEND
IN LANDBOUWZADEN

SAPSA ses N.V. S.A.

Depot : **Guido BERTEN**
Provenplein 16 - 8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 67

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 14 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 17 en zondag 18 sept.
boterkaarting t.v.v. „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Stavele, Gemeentelijke Zaal
vrijdag 30 september vanaf 19 uur
zaterdag 1 oktober vanaf 17 uur
zondag 2 oktober 's voormiddags
Worstenkaarting + enveloppetrekking
t.v.v. Muziekmaatschappij van Stavele

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 3 september
smijting voor de Handelspikkers

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 10 september
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
Zaterdag 10 en zondag 11 september
1e smijting voor de leden en nieuwe leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 24 september
smijting voor de leden

K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

• Beveren-IJzer, H. Hartzaal
zaterdag 10 september
Kermisbal met Studio „Veronica"

• Voetbalnamiddag te Beveren-IJzer
zondag 11 september
(pronostiekmogelijkheden)
om 14.45 u. : KLJ-meisjes - KVLV
om 15.30 u. : KLJ-jongens - LG
om 20.00 u. : Prijsuitreiking van de pronostiek in de H. Hartzaal

Kermisprogramma café „Boerenhof" · Beveren-IJzer

• Zaterdag 10 september
16.00 u.: Kriterium van de Westhoek
20.00 u.: Speciale prijskaarting

• Zondag 11 september
18.00 u.: Ballonstoet, gevolgd door de muziekmaatschappij van Leisele, daarna optreden in het café.
20.00 u.: Kermisbal met „Schudden en Beven".

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Op woensdag 14 september om 13.30 u. in de meisjesschool te Roesbrugge starten we met ons jaarprogramma met een algemene vergadering, tema „Gelukkiger door positief denken".
Verslag over Lourdesreis door Leona Geldof.

TE KOOP

• **VOLVO 240 DL** - bouwjaar 1986
61.000 km - tel. 057/33 78 67.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De ministerraad heeft de begroting voor het jaar 1989 op poten gezet, en met een bevredigend resultaat. Er is wel een tekort van 403 miljard, maar voor de rest klopt alles als een bus. Dat is nogal vlug gegaan omdat premier Martens de treuzelaars gewaarschuwd heeft dat elke dag waarop er nog moest onderhandeld worden, ook een dag vermindering van vakantie betekende.

Men heeft het tekort kunnen beperken door nieuwe besparingen, speciaal door inkrimping van personeel en het uitstellen van investeringen. Dat is net het omgekeerde van wat men de industrie aanbeveelt. Het is echter gemakkelijker te besparen en de boel te laten verkrotten, dan de fiskale fraude te bestrijden.

Maar met al die besparingen gaat de koopkracht naar beneden, krijgen we een weerbericht dat niet deugt; verlaten onze beste krachten de BRT; worden onze wegen niet meer hersteld (er worden alleen nog waarschuwingsbordjes geplaatst: „Weg in slechte staat"*); en verliezen onze wetenschappelijke instellingen naam en faam. De dopingskontroles voor de renners die deelnamen aan de wereldkampioenschappen te Gent en te Ronse mochten, op bevel van de Internationale wielerunie, niet langer te Gent in het labo van prof. Aubin Heyndrickx gebeuren: de inrichting is verouderd!*

Van doping gesproken, Pedro Delgado, de Spanjaard die de Tour de France 1988 *heeft gewonnen, had ook doping genomen, enfin, dat vermoedde men toch, omdat hij een produkt had geslikt dat de sporen van doping kan wegwerken. Men dacht terecht dat wie een ontvlekker gebruikt ergens wel een vlekje heeft gemaakt. Maar Delgado is de dans ontsprongen omdat Madrid is tussenbeide gekomen en Parijs voor de keuze heeft gesteld: Pedro blijft in de gele trui of van de voorgenomen bestelling van 25 lokomotieven en 75 treinwagons komt er niets in huis. Dat stond te lezen in* Le Canard Enchainé, *een nogal venijnig, maar doorgaans goed ingelicht Frans krantje.*

De meeste van onze ministers nemen hun vakantie in het zuiden van Frankrijk. Ze zijn er bijzonder welkom, want ze laten ongestoord toe dat onze meest florissante ondernemingen in Franse handen terecht komen. Niet alleen de Generale, *maar ook de Westvlaamse konservenfabriek* Star *en de brouwerij* Maes, *hebben o.m. daaraan reeds toegegeven.*

„Weet je", *vraagt Gusta,* „dat er een nieuwe affiche in de maak is? Een stadsbeeld, met een koe er midden in, en met, naar het schijnt, als onderschrift: VLAANDEREN LEEFT · MAAR DE KOE WORDT DOOR DE FRANSEN GEMOLKEN"

Wie zou dat peinzen?
Pol

GEUZEN IN DE WESTHOEK

een nieuw boek van R.-A. Blondeau

Een uitgave van Reinaert - Het Volk N.V.
fmt: 22 × 15 cm / 272 blz.
40 illustraties en 2 kaarten
Verschijnt halverwege oktober 1988.
Prijs : 650 fr.
(+ ev. 40 fr. verzendingskosten)
Voorintekening aan gunstprijs !
tot 10 oktober 1988 : 595 fr.
(+ ev. 40 fr. verzendingskosten)

Stort op prk. 000-0904677-55 van Boekhandel Schoonaert Roesbrugge of bestel bij DF-IJzerweelde Roesbrugge brk. 860-0028396-54.

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf Diesel '84
FORD Orion Diesel '87
VW Golf '78 benzine
CITROEN 2CV
RENAULT R5

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden

zwart leder
zool olie-, benzine- en zuurbestendig

Schoenen

Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.
Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

De nieuwe Miele wasautomaten sparen onze rivieren en uw portemonnee.

Met een Miele wasautomaat hebt u 20 % minder wasmiddel nodig. Dat is niet alleen goed nieuws voor het milieu, maar ook voor uw budget.

En dat is nog maar één van de technische snufjes van Miele, waarover wij u graag meer willen vertellen.

Miele
Investeer in kwaliteit.

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**

Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94 Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Er stoegen 'n heelen hoop kerieuzeneuzen te kyken dien zaterdagvoornoene by de kerke te Lo. Dat kwam omdat't de bruiloft wos teweege van de dochter van Tisten Schrevel, den baas van „'t Vlierhof" met Constant Tampis, è ryken boerezeune van entwaar ol De Moeren. De dochter van Tisten noemde Begga. 't Wos è geheel stik van è vrouwmens, geestig en vriendelijk, gelik da'je dat geweunlijk hèt van è goe herbergdochter ... Constant, heur vent teweege wos maar van de kleene soorte en iedereen zei „Stantje" er teegen ... Zelfs waaren er veele die zeiden „Stantje van tante Mietjes". Dat kwam omdat'n van kleens of op è kweekt è weest wos by zyn tante Marie, è ryke boerinne, die nu in è groote villa weunde in Adinkerke.

Iedereen wiste dat Begga è fermen slag ging slaan met te trouwen met Stantje, want die jongen ging olles deelen achter zyn tante, en dat wos nog 't eene en 't andere ...

Tisten Schrevel wos ongehoord preuts met dien bruiloft en è koste niet laaten van ervan te klappen teegen de kalanten.

„Ze gaan op speelvoyage voor è maand naar ... och, 'k kunnen de naame nooit onthouden, maar 't is ol d'andere kant van de wereld ..! En Stantje krygt van zyn tante Mietje heur buitenverblyf in Lampernisse voor zyn trouwcadeau!"

Inderdaad, Stantjes tante hadde daar è schoon, groot buitenverblyf staan en ze hadde dat olgeheele doen in orde doen omdat de trouwers daar gingen kunnen gaan slaapen achter de bruiloft.

De feeste wos in è chiek restaurant in De Panne, met veel volk en veel ambiance, tot in de kleene uurtjes.

Stantje die begoste moe te kommen ging è keer tot by Begga die aan 't dansen wos.

„Gaan wieder ollichte voortgaan, Begga?" zei Stantje ... „we moeten wieder nog naar Lampernisse en 'k weeten niet ofdat 't nog ga gaan om met 'n auto te rijden".

„Wel, je moet daarmei niet inzitten, ventje!" lachte Begga ... „'k gaan ik wel rijden!" en ze wos weere de piste in om te dansen ... Ze bleven tot schier de laatste man en 't kwam ol klaar buiten.

„We zyn nu weg ennée ventje" zei Begga teegen Stantje die daar halvelings in slaape zat ... „kruipt maar in den auto!"

En ze waaren weg ... Ols ze de parking opreeden aan 't buitenverblyf zei Begga teegen Stantje „haalt maar gereed je sleutel van de voordeure uit en doet de voordeure open binst da'k den auto wegzetten!".

Stantje kroop uit den auto, ging naar de voordeure met den sleutel in z'n handen, maar è bleef daar foefelen en kraamen aan dat sleutelgat totdat Begga erby kwam ...

„Wuk kraam je gy daar?" vroeg ze.

„Zwygt ennée!" kreunde Stantje ... „da'k ol foefelen da'k willen, 'k krygen dat hier niet d'r in!"

„Djemenismenschen toch!" riep Begga ... „we zyn d'r wel mei ols dat olzoo voortgaat!"

KWAAK

18e jaargang Nr 10 oktober 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Soldaten die naar vrede smachten - Nooit meer oorlog!

DE WONDERBARE KERSTDAGEN VAN 1914

Verbroedering aan de IJzer

Na acht jaar oorlog hebben Iran en Irak de wapens neergelegd. Te Genève is men op zoek naar een definitieve vredesregeling. Een 10-tal dagen voor dit wapenbestand tijdens een morgenuitzending van het nieuws hoorde ik dit berichtje „nog vooraleer het officiële wapenbestand tussen Iran en Irak is ingegaan, werden er aan de frontlijn bloemenkransen uitgewisseld tussen Irakezen en Iranese soldaten". Een fait-divers dat de dag daarop door de betrokken legerleidingen werd ontkend. Meteen dacht ik terug aan wat zich tijdens W.O. I aan de IJzer had afgespeeld.

De Monstrans van Diksmuide

In het stadsmuseum van Diksmuide hangt er een schilderij van Samuel Devriendt met als titel *Kerstnacht aan de IJzer*. Onder het schilderij (1930) staat volgende tekst: „Het werk van Samuel Devriendt verbeeldt een vredestafereel dat zich afspeelde aan de IJzer gedurende de oorlog. Op Kerstnacht 1914 te middernacht gingen de Duitsers opeens aan het zingen van kerstliederen. Na een korte wijle geluisterd te hebben, hieven de Belgen op hun beurt een kerstlied aan. Daarop vroegen de Duitsers aan de Belgen opdat zij hun geweren voor enkele ogenblikken zouden neerleggen, terwijl de Duitsers hen een kerstgeschenk zouden brengen. Zo werd overeengekomen en een Duits legeraalmoezenier overhandigde de Belgen de monstrans van het Gasthuis, die hij in de puinen van Diksmuide had gevonden".

In het standaardwerk *Histoire de Belgique* van Henri Pirenne staat er een foto van de Diksmuidse monstrans met een beknopte tekst. H. Pirenne situeert het gebeuren in de nacht van 24 op 25 december 1914. De wapenstilstand duurde volgens H. Pirenne slechts enkele minuten. De Duitser die de monstrans overhandigde was een legeraalmoezenier en alles speelde zich af in het „no man's land".

Juffrouw M.E. Belpaire, die de oorlogsjaren van 1914-18 te De Panne doorbracht en in 1947 haar herinneringen in boekvorm uitgaf onder de titel *Gestalten in 't Verleden* heeft het ook over deze gebeurtenis. Zij schrijft: „Van Louis de Mahieu hoorden wij hoe de Duitsers een gouden kelk die zij gevonden hadden te Diksmuide over het ijs geschoven hadden naar de Belgische linies toe. Waarschijnlijk stonden Beierse troepen tegenover de onze want die waren altijd merkelijk milder dan de echte Pruisen".

Het schilderij en het verhaal heeft me steeds geboeid en toen naar aanleiding van de Diksmuidse Oktoberfeesten er in 1974 sprake was van een soort rekonstruktie, was voor mij het hekken volledig van de dam. Zestig jaar na het gebeuren moesten er inderdaad nog mensen zijn die daarover iets konden vertellen. In *Het Wekelijks Nieuws* van 9.8.74 publiceerde ik een artikel *Kerstdag aan de IJzer: Waarheid of verzinsel?* Ik deed hierbij een oproep tot degenen die van deze gebeurtenis iets meer afwisten, om met mij kontakt op te nemen. Dit bleef niet zonder gevolg.

Rechtstreekse getuigen

Verschillende brieven kwamen bij mij terecht. De ene al geloofwaardiger dan de andere; de ene ook wel van een direkter bron dan de andere. Hier en daar kon ik toch een aanknopingspunt vinden om wat meer achtergrondinformatie op de kop te tikken.

Zo was er de brief van mevrouw Marie-Rose Dochy uit Poperinge (van de textielgroothandel *Popino* uit de Gasthuisstraat). Zij stelde zich voor als de dochter van hoofdopziener Dochy uit Roeselare (overleden in 1961; destijds inspekteur voor het lager onderwijs in de frontstreek die zijn bureel had te Bulskamp bij meester Butaye). Zij wist te vertellen dat haar ouders al voor W.O. I bevriend waren met de familie Therssen uit Veurne waarvan de dochter huwde met Samuel Devriendt. Haar vader had altijd verteld dat dit kerstgebeuren zekerlijk waar was, maar dat de overheid daar niet mee opgezet was en zelfs over de zaak het stilzwijgen had opgelegd.

De „Monstrans van Diksmuide" in neo gotische stijl en met een hoogte van 63 cm berust nu in het klooster te Deftinge.

Michel Luyckx uit Moeskroen zegde mij dat hij persoonlijk bevriend was met wijlen Adolf Iliano, ambtenaar bij het ministerie van onderwijs en grenadier tijdens de oorlog 1914-18 en dat deze ook hem het gebeurde, waarbij hij persoonlijk betrokken was, meermaals had verteld. Volgens deze briefschrijver had Adolf Iliano ook verteld dat voor dit feit een Belgische luitenant, die de toelating had gegeven, gedegradeerd is geweest.

Ook wijlen Médard Depuydt uit Pervijze, destijds dijkgraaf van het polderbestuur Veurne-Ambacht, zegde mij dat hij als grenadier-blazoenblazer van het bataljon d'Oultremont deze kerstviering met de Duitsers had meegemaakt en dat het gebeuren zich afspeelde aan de opgeblazen „IJzerweg-brug".

Voor mij wel het meest bruikbare, was een brief van René Pil uit Erembodegem, een gewezen Diksmuideling, die gediend

➡

had bij de 5e kompagnie van het 1e regiment karabiniers. Pil verwees me naar een andere Diksmuideling Theophiel Hosten die te Brugge woonde en over deze gebeurtenis heel wat opsporingswerk had gedaan en zelfs met de familie van de Duitse legerbevelhebber in kontakt was geweest.

Inderdaad bezorgde Theophiel Hosten mij heel wat gegevens „uit eerste hand". Ik was bij hem thuis steeds hartelijk welkom en hij wist me heel wat feiten te vertellen die niet zo „fraai" waren voor Diksmuide en bepaalde Diksmuidelingen. Hij suggereerde mij rond dit „uniek" oorlogsgebeuren misschien een kleine brochure samen te stellen. Tot een brochure is het evenwel nooit gekomen. Enkel heb ik mij beperkt, een drietal jaar terug, tot het maken van een inleiding op een etsenbundel *Vredesmijmeringen* van Vic Buys. Nu op vraag van mijn vrienden Roger Blondeau, Elie Balduck en Guido Schoonaert heb ik deze dokumentatie nogmaals doorgenomen en erin toegestemd een bijdrage voor *De IJzerbode* te schrijven.

Een ooggetuige vertelt.

Theophiel Hosten gaf me kennis van een oorlogsdagboek van de Aalstenaar Julien Smet, eveneens een soldaat uit de 5e kompagnie van het 1e regiment karabiniers. Op een soms echt ontroerende manier wordt hierin de stemming beschreven die er in deze legerkompagnie bestond op kerstavond 1914 (24 december); de avond vooraleer men opnieuw naar de frontlijn aan de IJzer moest. Op 25 december 1914 trok deze 5e kompagnie dan Diksmuidewaarts met een kort oponthoud in het reeds fel verwoeste Oudekapelle alwaar de soldaten konden rusten tegen de witgekalkte kerkhofmuren en dan een laatste halt te Kaaskerke aan Monteynes steenbakkerij (nagenoeg waar nu de Rijkslandbouwschool is gelegen).

Hier hoorden de karabiniers van terugtrekkende grenadiers voor hen ongelooflijke verhalen en ik kan niet beter dan het oorlogsdagboek van Julien Smet citeren als hij de grenadiers laat vertellen.

„Als gij in de stellingen van de Hoge Brug zult gekomen zijn en niet schiet, zal de vijand het evenmin doen. In de loop van de dag hoorden wij, zo gingen ze verder, aan de overkant van de IJzer, de Duitsers ineens kerstliederen aanheffen. Toen hun meerstemmig, vredig gezang als een dankgebed opsteeg, werd ieder van ons er zo diep door getroffen, dat niemand er ook maar één ogenblik aan dacht de stemming van het ogenblik te storen.

Daarbij bleef het niet. Enkele „Fritzen" waagden het dan eventjes over het „parapet" te komen kijken en daar alle reaktie van onzentwege uitbleef, verstoutten zij en kwamen zelfs bovenop hun loopgracht te staan. Vriendelijk met de hand wuivend, riepen ze ons van ver een „Fröhlich Weihnacht" toe. Benieuwd als wij waren, kwamen ook wij uit onze „tranchées" gekropen, wat door de Duitsers met luidruchtige blijmoedigheid werd begroet. Van over het water wierpen ze ons chocolade, sigaren, sigaretten en ook dagbladen toe. En dat alles bleef zo verder duren tot dat het volledig duister werd."

Begrijpelijk dat dergelijke verhalen ongelooflijk klonken en dat de optrekkende karabiniers erg nieuwsgierig waren. Meteen citeer ik opnieuw het oorlogsdagboek van Julien Smet om het verder verloop te schetsen.

„Op 2e Kerstdag 1914 was de vale morgenklaarte reeds een hele tijd over het half in puinen geschoten Diksmuide gekomen en nog steeds werd langs de zijde van de vijand niets ongewoons opgemerkt. Geweerschoten werden toen wel niet gelost en ook de kanonnen zwegen. Midderwijl verliep de tijd en toen schier niemand zich er nog aan verwachtte, gebeurde het. Langs de kant van de Minoterie werd boven de alsdan nog eerder primitieve, grotendeels uit kassei- en bakstenen opgeworpen borstwering een ruw houten bord opgestoken, waarop een moeilijk te lezen opschrift. Aan een stok vastgemaakt werd het heen en weer gezwaaid, terwijl met luide stem werd geroepen „Kameraden, nicht schiessen!" Daar onze soldaten daarop niet in het minst reageerden, verschenen dan, altijd op dezelfde plaats, eerst een hand, dan een arm en tenslotte het hoofd van een Duits soldaat. Geleidelijk werd zijn voorbeeld door anderen gevolgd. In gebroken Frans riep een onder hen „Bonjour, mes amis" waarop allen uit hun schuilplaats kropen om zich rustig langs de IJzer te gaan neerzetten".

Het onverwachte kerstgeschenk

Het oorlogsdagboek van Julien Smet vertelt verder hoe opnieuw onderling geschenken werden gewisseld en er als het ware een feestvreugde groeide. Omstreeks 14.30 uur in de namiddag verscheen dan plots een Duitse officier op

(vervolg blz. 355)

- Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
- Fantasiejuwelen, tijdloos, simpel van vorm, mooi, en ieder seizoen draagbaar.

KOM UW VOORKEUR AL KIEZEN... Wij maken tijd voor U.

OGGI - Obterrestraat 56 - PROVEN -057/30 06 74

OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

OGGI

- bekoorlijke eenvoud
- bruisende levensstijl
- elk seizoen een „Oggi"-seizoen

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- teelaarde, geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

GEUZEN IN DE WESTHOEK

Een nieuw boek van Roger-A. BLONDEAU

Vrijdag 21 oktober a.s. te 20 u. wordt te Roesbrugge in het Kristen Volkshuis (Patrick Gunst) het nieuwe boek van onze hoofdredakteur Roger-A. Blondeau aan pers en publiek voorgesteld.

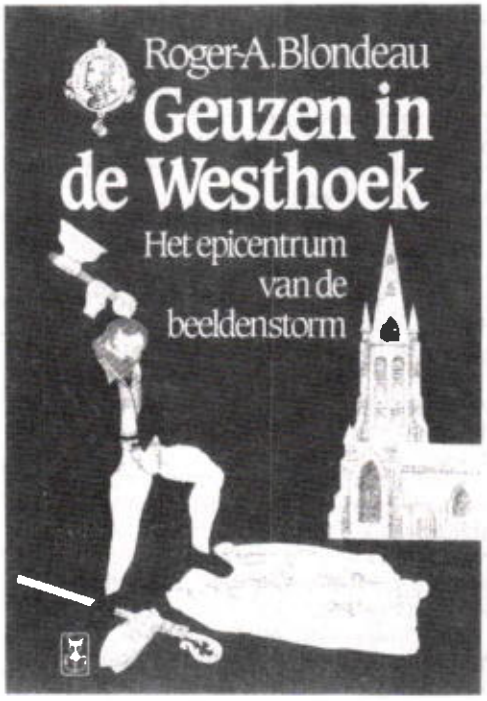

GEUZEN IN DE WESTHOEK. Het epicentrum van de Beeldenstorm.

Dit lijvig boek is in menig opzicht een merkwaardige en verhelderende uitgave, dat in voorverkoop reeds grote belangstelling kent over gans Vlaanderen. Het wordt gedrukt op de persen van drukkerij-uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge en wordt uitgegeven door N.V. Reinaert-Het Volk te Gent.

Formaat 22 × 15 cm / 272 blz. / Veertig illustraties en twee kaarten. / Linnengeperst met vierkleurenkaft en een duidelijke en grote letter die de leesbaarheid stimuleert.

In aanwezigheid van de heer O. Vanneste, goeverneur van de provincie West-Vlaanderen, de heer H. d'Udekem d'Acoz, voorzitter van de provincieraad, de heer P. Breyne, minister, en een ganse rij prominenten, die bij wijze van hulde aan de auteur die avond te Roesbrugge aanwezig zullen zijn, wordt het boek door ondergetekende voorgesteld. Het is een initiatief van het Davidsfonds en het is genoegzaam bewezen als deze organisatie dergelijke manifestaties organiseert, dan kan men er geen speld tussen krijgen. Proficiat voor het initiatief !

GEUZEN IN DE WESTHOEK is een leerzaam boek dat in geen enkel gezin van de Westhoek zou mogen ontbreken. Het verhaalt op een ongemeen boeiende en spannende manier de geschiedenis van onze voorzaten die in de woelige zestiende eeuw de speelbal waren van ontwrichting, algemene verwarring en een nog nooit eerder meegemaakte ekonomische toestand. Een gevecht zeg maar tussen voorstanders van handen- en (vinger)arbeid en deze met hersenen die in het doodgewone alledaagse wiel plots mogelijkheden ontdekten die tot een industriële revolutie avant la lettre zou leiden.

Daar bovenop en tot overmaat van ramp kwam de onverdraagzaamheid en verdrukking, hongersnood en pest, misnoegdheid en onmacht en dit alles resulterend in het einde van de oude kristenheid der Middeleeuwen, waardoor men ieder houvast in het geloof en in die kristenheid verloor.

Een boek ook dat zonder fantasiekapriolen werd geschreven maar dat aan de hand van overvloedig bronnenmateriaal feiten en toestanden, plaatsen en data op de voet volgt. Te Ieper, Poperinge, Veurne, Roesbrugge en omstreken... overal in de Westhoek zijn er Geuzen die van de ene naar de andere plaats een spoor trekken van moord, brand, plunderingen en ellende. Het boek leest als een roman en leert ons vooral twee essentiële zaken. Allereerst het mislukken van de Hervorming die tot protestantisme verviel en vervolgens de pijnlijke liquidatie van wat men „de linker vleugel" zou kunnen noemen.

De oude wereld waarrond alles draaide.

Het boek begint zoals goede schoolmeesters les geven. Met een aanloop, een inleiding of om het met bijbelse beeldspraak te zeggen, met het ploegen en gereedleggen van de akker om uiteindelijk te zaaien en te oogsten.

Na Sint-Victrix, die op het einde van de 4e eeuw reeds het evangelie in het bekken van de IJzer zou gepredikt hebben maakt men vervolgens kennis met de H. Amandus en de H. Eligius die driehonderd jaar later hun plaats in de „eeuw der heiligen" opeisten. Dan ploegt Roger verder door de vroege- en late middeleeuwen waar God en een ganse schaar heiligen als wonderdoeners en heilbrengers fungeren voor land, beesten, kwalen en tutti quanti. De vraag-godsdienst floreert !

En heel duidelijk stelt de auteur dat er vanaf de eerste vorming een eerste hervorming kwam, dat er vanaf het prilste begin heiligen en verdoemden waren, gelovigen en ketters, goeden en slechten en dat dit alles slechts afhing (zoals men dit nu zou formuleren) van de partijkaart die men op zak droeg.

De bevolking, op enkele zeer zeldzame uitzonderingen na, kon lezen noch schrijven en waren gemakkelijk voor wat zout en graan te manipuleren. „Ze waren arm, onwetend, dom, maar groot in getal, krioelend als wormen, begerig als ratten die kaas ruiken" (1).

Dit mensdom was klein van gestalte, leefde als primaten, stierf vroegtijdig en gebruikte handen en voeten enkel voor de jacht en visvangst. Het einde van de wereld lag achter iedere horizon. Zon en sterren draaiden rond hun bestaan en als ze te lang naar de maan staarden werden ze door de mare bereden, verstoten en beroofd van erf en goed. „In hun geloof hadden ze alleen tastbare dingen nodig, heiligen, relikwiën, beelden, processies en bedevaarten, kermissen en ommegangen. De mens kon geloven maar nog niet denken" (2).

In de late middeleeuwen trachtte de Kerk, bewust van haar goddelijke zending volstrekte macht, menselijke en wereldlijke, naar haar toe te halen. Maar naarmate de Kerk meer macht kreeg over de wereld, kreeg de wereld meer macht over de Kerk. Bisschoppen werden wereldlijke vorsten met maîtresses die onder het zelfde dak of next-doors woonden, het celibaat werd openlijk overtreden, kloosters werden toevluchtsoorden voor verarmde burgerij en kleine adel. Prof. Henri Pirenne schreef over deze toestanden: „De hogere clerus der Nederlanden met zijn losbandige zeden, het aanhoudend absenteïsme en zijn wereldse lekenkultuur stond op de vooravond van de Revolutie". Paleizen en katedralen werden gebouwd met gouden florijnen van de florerende aflaathandel, vierscharen en brandstapels ruimden dwarsliggers op en elimineerden verzetslieden.

Op zo'n manier belandde men in de zestiende eeuw.

Westhoek · uithoek

De wreedheden van deportaties, concentratiekampen, gaskamers e.a. waarover onze ouders na W.O. II vertelden is klein bier tegenover wat in de zestiende eeuw in de Westhoek gebeurde. Roger Blondeau die met een minutieuse zorg honderden dokumenten raadpleegde heeft er angstvallig over gewaakt dat deze wreedheden niet werden opgeschroefd, dat er geen sensatielektuur in Flairstijl werd geschreven, maar dat de feiten die zich tussen 1520 en 1620 hebben afgespeeld, in alle objektiviteit werden behandeld.

Marguerite Yourcenar, pseudoniem van Marguerite Cleenewerck de Crayencour, de erudiete vrouw en wereldvermaarde

➔

schrijfster heeft een flink stuk van haar leven gewerkt aan een roman *L'Oeuvre au Noir*, die zich voor een stuk afspeelt in de Westhoek onder de zestiende eeuw. Zeno, het hoofdpersonage in dit schitterende boek zoekt de ene keer beschermers onder de hervormers; een andere keer werpt hij zich weer in de schoot van Onze Moeder de H. Kerk van Rome, dé officiële kerk! Hierdoor is het voor de lezer een koud kunstje deze bewogen eeuw af te speuren vanuit die twee invalshoeken. Het is nuttig beide boeken (1)(2) naast elkaar te leggen. De romantieker Yourcenar en de historicus Blondeau gaan zo opvallend in de pas dat men zou zeggen dat beiden het eerder op een akkoordje hebben gegooid.

Yourcenar heeft haar boek geschreven als een geheel van short story's die ze afzonderlijk liet verschijnen in een periode van vele jaren. Ze heeft het verhaal dan herwerkt, bewerkt, geschrapt en verbeterd, maar steeds met haast angstvallige zorg en inachtname van de historische juistheid van de feiten. Daarrond heeft ze dan een verhaal gespannen van bastaard Zeno, de alchemist, ketter, ateïst, die te Brugge geboren wordt in 1510 als zoon van prelaat Alberico de'Numi, bevriend met Leonardo da Vinci en Michelangelo, die op zijn dertigste jaar tot kardinaal werd benoemd te Rome, maar vermoord werd tijdens een slempartij in een wijngaard van de Farneses.

Zij beschrijft o.a. de toestand in de Westhoek, waarvan het hoofdstuk *Feest te Dranouter* op het legendarische nog bestaande landgoed *Het Eeuwenhout* de schoonste bladzijden uit het boek vormen. (3)

En dan Roger Blondeau: met een afgemeten precisie, met oog voor het historisch perspektief en feiten, van data en plaatsen, het in vraag stellen van gebeurtenissen en weer op zoek gaan naar andere bronnen, beschrijft hij de Geuzen van de Westhoek. In een vloeiende niet te stuiten schrijfdrang neemt hij de lezer mee naar de plaatsen waar „de linksen" (Geuzen) hagepreken houden, in opstand komen, plunderen, roven of als een soort Tonton Macoutes onschuldigen vermoorden. Hij leert ons de gevreesde en beruchte inquisiteur Pieter Titelmans kennen en wijst op de gunstige ligging van Roesbrugge, het Geuzennest dat langs de IJzer met een jaagpad tot in Nieuwpoort verbonden was. Langs deze vluchtroute en „als de grond te heet werd onder hun voeten, konden zij vlug een of andere kusttreiler bereiken die hen meevoerde naar Engeland of Zeeland al naar gelang hun middelen en de windkracht het toelieten" (1).

Niet alleen over zee ging de ontsnappingsroute. Ook over land vluchtte men naar veiliger oorden. Vooral na het schrikbewind van Alva en de barbaarse wreedheden van de Raad van Beroerten, verliet het kruim van de bevolking de Westhoek. In diverse emigratiegolven ontvolkte de streek en zou nooit meer de ekonomische bloei kennen die het toen had. Voortdurende troepenbewegingen, plunderingen en terreur van de bezettende legers zorgde er voor dat onze streek totaal werd verwoest, uitgebuit en op sterven na dood was.

Door hun intellekt, hun grote technische kennis, hun werkkracht en motivatie, hun handelsgeest en ondernemingszin brachten onze bloedeigen voorvaderen uit de Westhoek in Engeland, Duitsland en Nederland een nooit eerder gekende bloei. Diegenen die naar het Noorden trokken hebben er meegeholpen aan het tot stand komen van Hollands Gouden Eeuw. In het boek staan talrijke voorbeelden hiervoor model. Te Sandwich (Eng.) in het graafschap Kent werd van 23 juli tot 27 augustus van dit jaar, in de Sint-Pieterskerk een grote tentoonstelling opgezet *Refugees from the Westkwartier in Sandwich in the XVIth century*, een hommage eigenlijk aan de Westhoekers die de streek inspireerden en profiel gaven. Deze zelfde tentoonstelling loopt momenteel in de Kredietbank te Kortrijk (Leiestraat) en daarna wordt ze opgesteld in *De Gekroonde Leerze* (K.B.) in de Steenstraat te Brugge.

Geuzen in de Westhoek

Op dinsdag 17 februari 1987 werd Roger Blondeau door BENEV (Belgisch-Nederlandse Vereniging) te Brugge in de receptiezaal van de N.V. Gistbrocades, als gastspreker uitgenodigd om zijn boek, één jaar vóór verschijnen in „avant-première" voor te stellen. De respons hierop was biezonder groot en op woensdag 18 februari 1987 blokletterde *Het Volk* boven een uitvoerige bijdrage: „Belastinginspecteur schrijft boek over Geuzen in de Westhoek!"

Er waren een paar geïnteresseerde uitgevers in de zaal aanwezig, maar na de publikatie van deze bijdrage was het hek pas voor goed van de dam. Talrijke offerten werden aan de auteur gedaan maar uiteindelijk besliste R. Blondeau het boek waar hij zo'n achttien jaar aan gewerkt had te laten uitgeven bij N.V. Reinaert-Het Volk te Gent (Forelstraat nr 22) die de drukopdracht toevertrouwde aan drukkerij-uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge.

Het is een groots en schoon boek, leesbaar en boeiend voor iedereen. Verhelderend en ontroerend. Vaak zal men verstomd staan van de wreedheden die gebeurden in naam van keizer of paap. Haat tegen roomsen, rijken en machtigen paarde men vaak met brand, moord en geweldplegingen dit alles tot liefde tot God. Wiens God eigenlijk? Die van de Hervorming of die van de Anabaptisten die de hemel reeds op aarde wilden. De God van de Calvinisten of de Malkontenten... Of die van de Gundulfianen, de Ramihrdianen, de Katharen, Pifielen, Bogomielen of was het voor ónze God, de enige, de ware en échte God. Die, waarover we zongen, nog voor we de baard in de keel hadden, op de maandelijkse bijeenkomsten van de Eucharistische Kruistocht... „te strijden voor U met het Kruis in de vuist, tot daverend dreune onze zegekreet!" Wij waren zijn soldaten, nog jonger, maar dapperder dan de Hitlerjugend... Wij droomden hoe

Protestantse spotprent uit de 16e eeuw.
Twee gereformeerde predikanten pogen een boom te vellen, waarin attributen van Roomse vroomheid zijn opgehangen, maar de paus en een monnik brengen stutten aan om de boom overeind te houden.

we Luther en Calvijn en met hen, de weggelopen nonnen op de brandstapel zouden te zien krijgen. Wij stonden trouwens met meneer de onderpastoor aan de goede kant van de barrikade.

What's the Color of Gods Skin?

Driehonderd jaar zijn voorbij... Wij zijn misschien nog niet zoveel wijzer geworden. Mocht het boek van Roger een boodschap zijn, of een „remind". De rampzalige tijd voor de Westhoek is voorbij. Men likt er tot op heden nog de wonden en een rekonversie van de streek kan de Vlaamse gemeenschap miljarden kosten, maar het is een pleister op een houten been. Driehonderd jaar geleden hebben mensen van hetzelfde volk, dezelfde stam, dezelfde familie veelal, elkaar uitgemoord in naam van de Allerhoogste. Martelaren vielen aan weerszijden van de demarkatie. Het woeste geweld van de hervormden was een uiting van een te lang opgekropte vernedering, van verraad en middeleeuwse wreedheid waarvan de inquisitie zich bediende. Toen de storm geluwd was kwam bijna twee eeuwen later een nieuwe golf van geweld de rust alhier verstoren. Abdijen, kerken en kloosters, die na al die ellende er weer bovenop kwamen werden onder de Franse revolutie weer onder de voet gelopen. Voor de meesten was dit de genadeslag. Om dan nog maar te zwijgen over de Eerste Wereldoorlog die weer een honderdtal jaren later een deel van de Westhoek van de kaart veegde.

Roger Blondeau besluit zijn boek met een vraag: „Wanneer Jezus terug op aarde zou komen, welke kerk zou hij binnengaan, de katolieke of de gereformeerde?"

En als een goede schoolmeester geeft hij een suggestie voor al diegenen die het antwoord schuldig blijven. Hij eindigt als volgt: „Het is onze diepste overtuiging dat Hij van de ene naar de andere kerk zou gaan, omdat allen die in goede trouw in Hem hebben geloofd Zijn volgelingen mogen worden genoemd."

Temeer, God heeft nog nooit voor een partijkaart gekozen, zoals Hij ook niet kiest voor de ene of andere huidskleur. De wereldbefaamde show-, dans- en zanggroep *Up with People* zingt in alle kontinenten het antwoord op de vraag *What's the color of God's skin?* Mocht dit voor de jeugd een on-ver-ge-te-lij-ke boodschap zijn.

Het boek van Roger-A. BLONDEAU is het dramatische verhaal van onze streek, eens zo welvarend dat Duitse, Italiaanse en Engelse kooplui hier vaste gasten waren. De afspanningen waren Novotels, Campaniles, Climats, Holiday Inns, waar taal en kultuur elkaar verstonden.

Maar toen kwam de engel met het brandend zwaard. Iedereen bij ons had vergeten met het bloed van het Paaslam zijn dorpel te besmeuren. Dood, vernieling en verdoemenis nestelde zich in ieder huis van de Westhoek. Sindsdien werden de wonden niet meer geheeld.

Elie E. Balduck

Voetnoten:

(1) Marguerite Yourcenar, Het hermetisch zwart, Athenaeum-Pollak & Van Gennep, Amsterdam Voor België, Kritak Leuven, 398 fr.
(2) Roger-A. Blondeau, Geuzen in de Westhoek, NV Reinaert-Het Volk, Gent.
(3) zie Marguerite Yourcenar-stichting, Streekhuis Malegijs, Kemmel.

GEUZEN IN DE WESTHOEK

Een nieuw boek van Roger-A. BLONDEAU

Het boeiende maar ware verhaal van de opkomst en de ondergang van het protestantisme in de Westhoek. De beeldenstorm, de terreur van de bosgeuzen en van de Spanjaarden.
Uit de inhoud:
Inleiding / Het religieuze leven in de Westhoek / Opkomst van het protestantisme / De verspreiding van het protestantisme / De beeldenstorm / Militaire akties / De repressie / De bosgeuzen / Invasieplannen en terreur / De Calvinistische Republiek en de Malkontenten / De veroveringen van Farnese / De emigratie / De weg terug.
Een uitgave van NV Reinaert-Het Volk
Formaat 22 x 15 cm / 272 blz. / veertig illustraties en kaarten. Prijs 650 fr.
Voorintekening voor vlugge bestellers: 595 fr. (Tot vrijdag 21 okt. '88).

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

WONDERBARE KERSTDAGEN

(vervolg van blz. 352)

het stukje ongeschonden brug over de IJzer. Hij was vergezeld van een gewoon soldaat met in de handen een blinkende monstrans.

Waar zich verder nog een tweetal Duitse officieren bij hen hadden gevoegd en zij zegden „het vaatwerk" aan de Belgen te willen „restitueren" verscheen van Belgische zijde kapitein-kommandant W. le Maire de Sart le Comte, bevelhebber van de 5e kompagnie. Hij kwam even ter plaatse poolshoogte nemen en ontbood bij zich legeraalmoezenier Vandermeiren. Deze eens ter plaatse stond men voor de opdracht het delikate en waardevol stuk over de IJzer te krijgen.

Hier citeer ik opnieuw het oorlogsdagboek van Julien Smet: „Spoedig werd een probaat middel gevonden. Langs onze zijde werd een lange koord over het ijs geworpen, waarvan echter het uiteinde de overkant niet helemaal bereikte. Met behulp van een stok slaagden de Duitsers erin het op te pikken. Dan werd door hen de monstrans zorgvuldig in een net linnen zakje opgeborgen en aan het touw vastgebonden, zodat het voor de aalmoezenier nu nog slechts kinderspel was alles naar zich toe te halen. Bewogen door dergelijk hoffelijk gebaar vanwege de vijand, bedankte hij de Duitse officieren op een even hoffelijke manier. Waarop deze na andermaal de houding te hebben aangenomen en korrekt te hebben gegroet, zich in hun stellingen terugtrokken".

„Gedaan met dat spel"

Wie dit verhaal leest, voelt de ontroering die er op dat ogenblik moet geweest zijn bij de IJzerjongens, weerszijden van de IJzer. Op dat ogenblik was er geen oorlog meer, waren er geen vijanden. Maar op dezelfde bladzijde van Julien Smets oorlogsdagboek komt ook de anticlimax. Lees zelf maar: „Pas waren ze langs de kant van de Bloemmolens verdwenen of daar kwam een Belgisch luitenant aangedraafd met het bevel van hogerhand dat „het nu met dat spel gedaan moest zijn en ter verwittiging onmiddellijk schoten in de lucht moesten worden afgevuurd". Bevel dat zonder tegenstribbelen werd uitgevoerd en meteen een einde stelde aan de „verbroedering". · Dezelfde nacht nog brak het oorlogsgeweld in alle hevigheid opnieuw los. En zo zou het verder blijven duren, zonder verpozen, bijna vier volle jaren lang".

Eens in het bezit van de monstrans ontdekte aalmoezenier Vandermeiren daarop volgend opschrift „MATER PAULINE IN NOSCOMONIE DIXMUDENSO CUM 11 SONORIBUS STI VINCENTII EX DEFTINGE EMITTANO MCMX". (Moeder Pauline in het klooster van Diksmuide met 11 zusters van de H. Vincentius uit Deftinge (Oost-Vlaanderen) kocht deze monstrans in het najaar 1910).

De monstrans hadden de Duitsers gevonden in de kolenkelder van het Diksmuidse St.-Janshospitaal (was gelegen rechtover de vroegere paterskerk, nu stadsbibliotheek). De zusters van Deftinge kwamen er de zorg op zich nemen voor bejaarden en zieken. Bij de onverwachte snelle opmars van het Duitse leger in 1914 vluchtte de kleine kloostergemeenschap (11 zusters) naar Izenberge nadat zij de monstrans in de kolenkelder hadden verborgen.

De winter 1914 was hard en bits zodat de bezettende legers de kolenvoorraad vroeg hadden opgebruikt en zo in het bezit kwamen van de monstrans. Legeraalmoezenier Vandermeiren bezorgde de monstrans terug aan E.H. Van Ryckeghem, onderpastoor te Diksmuide maar verblijvend te Alveringem. Deze overhandigde nadien de monstrans aan zuster Pauline. Als na de tweede wereldoorlog de zusters van St.-Vincentius Diksmuide verlieten, is de monstrans ook overgebracht naar het moederklooster te Deftinge, alwaar deze nog bewaard wordt.

Robert TRAVERS

Personalia:

William le Maire de Sart le Comte
Was tijdens de eerste wereldoorlog kapitein-kommandant bij het 1e regiment karabiniers. Was van adellijke afkomst en had een aristokratisch voorkomen. Autoritair van karakter, zich meestal op afstand houdend, streng voor zichzelf en zijn ondergeschikten, was hij begrijpend en inschikkelijk waar het paste. Werd zwaar gewond bij de aanval aan de „Drie Grachten" te Noordschote. Werd na W.O. I nog bevorderd tot kolonel. Overleed te Stokkel op 15 juli 1935.

Legeraalmoezenier Eduard Vandermeiren
Geboren te Berg op 20 april 1882; overleden te Kampenhout op 9 februari 1957. Bij het uitbreken van W.O. I in augustus 1914 vervoegde hij het leger en maakte aldus de gehele veldtocht mee. Was drager van 8 frontstrepen, werd tweemaal gewond en onderscheiden met de hoogste militaire eretekens. Bleef na W.O. I in dienst als legeraalmoezenier, nam deel aan W.O. II en werd tenslotte hoofdaalmoezenier van het garnizoen Brussel. Op rust trok hij zich terug te Kampenhout, waar nu nog familie van hem woont.

Eerwaarde Moeder Pauline
Geboren te Bissegem op 11 maart 1873 en er in de burgerlijke stand ingeschreven als Idonie-Marie Vantomme. Werd overste benoemd van het St.-Jansgasthuis te Diksmuide in januari 1907. Overleed te Diksmuide op 6 augustus 1948.

GEVRAAGD

- **ELEKTRICIEN A2**
  Zich wenden: Jos. Cappoen-Gantois Prof.O.Rubbrechtstr. 12, Roesbrugge tel. 057/30 05 94.

TE HUUR

- **WOONHUIS**, gelegen Bergenstraat 74 Beveren-IJzer. Zich wenden: Bergenstraat 17, Roesbrugge.

Speelgoed
Speelgoed
Speelgoed

In afwachting van het
SINT-MAARTENSFEEST
brengt de grote kindervriend
allerhande speelgoed
en nieuwigheden bij

Huis WULLUS
Prof.O.Rubbrechtstraat 65
ROESBRUGGE

Steeds voordelige prijzen
Vrije toegang

HANDELSBEURS POPERINGE

Door het extra lange weekend van Allerheiligen verwacht de NCMV-afdeling Poperinge, organisator van deze handelsbeurs, een massale opkomst van bezoekers.

De expositieruimte in de Maeke-Blydezaal is reeds jaren veel te klein zo dat bijkomende paviljoenen worden geplaatst om de meer dan 100 standen te kunnen onderbrengen.

Dit jaar wordt supplementair een autookkasiemarkt gehouden in een bijkomende expotent.

De officiële opening - gevolgd door een nocturne - gebeurt op vrijdag 28 oktober om 17 u.

De openingsuren voor het publiek zijn:

vrijdag 28 oktober:	18 tot 21 u.
zaterdag 29 oktober:	14 tot 19 u.
zondag 30 oktober:	10 tot 12 u. - 14 tot 19 u.
maandag 31 oktober:	14 tot 19 u.
dinsdag 1 november:	14 tot 19 u.

De toegangsprijs bedraagt 70 fr. Kinderen vergezeld van ouders, gratis. Traditiegetrouw zijn met de ingangstiketten een aantal interessante reisprijzen te winnen.

FILMS UIT DE OUDE DOOS

De winter staat weer voor de deur en de avonden worden lang. Om die avonden eens op een andere manier door te brengen heeft de Heemkring Aan de Schreve voor u een reeks films met beelden uit Groot-Poperinge geselekteerd.

Er wordt extra benadrukt dat het gaat om films die nog nooit eerder werden vertoond.

Uit het talrijke aanbod werden volgende films weerhouden:

1. Installatiestoet van pastoor Denys te Reningelst op 25 november 1945 (10 min.).
2. De bevrijdingsstoet te Poperinge op 21 juli 1945 (30 min.).
3. Ontvangst van Mgr. De Smedt op het Poperingse stadhuis op 6 december 1953 (5 min.).
4. Installatiestoet van pastoor Delanote op de O.L.Vrouwparochie op 4 oktober 1953 (5 min.).
5. Cyclo-cross op de Rode Berg met spektakulaire valpartijen rond 1948 (6 min.).
6. Vrouwencatch tijdens de Alexisfeesten te Proven (3 min.).
7. Verkiezing van Miss Batjes in de Ieperstraat (4 min.).
8. Delegatie van Poperingenaars en optreden van de Hoppebellen tijdens de Expo 1958 te Brussel (15 min).
9. Selektie van beelden die werden opgenomen t.g.v. de viering van 800 jaar Vrijdagmarkt in 1988 (20 min.).

Deze films worden driemaal vertoond, nl. op vrijdag 28, zaterdag 29 en maandag 31 oktober e.k. telkens om 20 u. in de bovenzaal van de Stadsschaal, Gasthuisstraat 71, Poperinge.

Toegangsprijs: voor de leden van de heemkring, CP-passen en 60-Plussers: 100 fr. Voor niet-leden: 120 fr.

De nieuwste kollektie

BEHANGPAPIER

is binnen.
Exclusieve dessins en kleuren
Aangepaste gordijnstoffen

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan 8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

ASLK
we doen met je mee

Kantoor ROESBRUGGE-HARINGE
AMELOOT EDDY
Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 08 66

VOLLEDIGE BANKSERVICE
VERZEKERINGEN

Nieuw vanaf 1.1.89
AUTOVERZEKERING

ROESBRUGGE
Zaal "Kristen Volkshuis"
Vrijdag 21 OKTOBER 1988 te 20 u.

Voorstelling van het boek
GEUZEN IN DE WESTHOEK
door Roger-A. BLONDEAU,

- Welkom door Meester Henri d'Udekem d'Acoz, Voorzitter van DF-IJzerweelde.
- Toelichting tot boek en auteur door Elie-E. Balduck.
- Voordracht „Waarom een boek over de Geuzen?" door R.A. Blondeau.
- Muzikale omlijsting met Siegfried Vervisch en Katrien Verhaeghe.

IEDEREEN WELKOM

in aanwezigheid van:
de H. P. Breyne, Minister van Huisvesting
de H. O. Vanneste, Goeverneur van de Provincie West-Vlaanderen

Org : DF-IJzerweelde m.m.v. Stichting Orde Driekoningen en Direktie Uitgeverij Reinaert-Het Volk.

Alles voor de "DOE HET ZELVER"
Behangpapier ☐ Verfwaren ☐ Gordijnen
Vloerbekleding ☐ Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan - PROVEN
Tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

SPAARKREDIET
De Spaarbank met visie
Steeds tot Uw dienst
Kantoor MOREZ-PITTILION
Prof.O.Rubbrechtstraat 95 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 76

CERA
Sparen is spannend!

CERA-kantoren
BEVEREN-Veurne
Roger Vandergucht
Roesbruggestraat 3 - 057/30 07 57
PROVEN
Jan Dedecker
Provenplein 43 - 057/30 02 32
ROESBRUGGE
Hendrik Vanstraeseele
Prof.O.Rubbrechtstraat 44 - 057/30 03 84

BBL

ROESBRUGGE - Roesbruggeplein
Kantoordirekteur: Frans Monkerhey

Ontdek bij ons
De Nieuwe Miele Klasse.
J. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

bank van roeselare
groeikracht voor
west-vlaanderen

DE BANK VAN JE LEVEN
Generale Bank
ROESBRUGGE: Roesbruggeplein 5
Agentschapsdirekteur: J. Lanssens

Zakenkantoor
P. Recour-Vanwildemeersch

ROESBRUGGE
Prof.O.Rubbrechtstraat 68A
Tel. 057/30 02 70

POPERINGE
Burg. Bertenplein 23
Tel. 057/33 70 92

LENINGEN — VERZEKERINGEN — BELEGGINGEN
Agentschap **LANDBOUWKREDIET**

Beter bij
de bank van hier

De Kredietbank, de bank die hier groot geworden is.
Samen met u.
De bank van hier die zich inzet voor de mensen van hier.
De bank die ook morgen, en iedere dag opnieuw, haar belofte hard zal maken: "Beter bij de bank van hier".

KB

alles voor de wooninrichting
F. SCHOONAERT
Bruggestraat 3-5 POPERINGE tel/ 057/ 33 40 86
vloerbekledingen, overgordijnen, behangpapier vouwdeuren, luxaflex, tapijten, tapis· plain, traplopers, oorkussens, dekens, donsdekens

DIENST 24 U. OP 24
Verzekeringen alle risico's
Beleggings- en kredietadvies
SOENEN
B.V.B.A.
Casselstr. 20
POPERINGE
057/33 41 41 (4 l.)

Agentschap Krombeke-Beveren
LEO LEPEE
Gemeentekrediet

ELEKTRO en KOELING
LEROY
De zaak waar de dienst na verkoop de beste is
Weggevoerdenstraat 26A, 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.11.16

De besturen van Davidsfonds IJzerweelde, Orde van Driekoningen en de Direktie Reinaert-Het Volk danken alle sponsors en medewerkers tot welslagen van de DF-aktiviteit op 21 oktober 1988.

VERZEKERINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PVBA **PRINZIE**
8994 PROVEN - POPERINGE
Provenplein 39A
Tel. 057/30.09.01
KREDIET - INVESTERINGEN

RIA VANDENBROUCKE
Pr Rubbrechtstr, 21 ROESBRUGGE
037-30 05 85

IK DOE MEE AAN OCTOFIESTA

IN ONZE WINKEL KRIJGT U IN DE OKTOBERMAAND LOTEN. MET DEZE LOTEN KUNT U HEEL WAT WINNEN : oa. • GRATIS MERKPRODUKTEN • AANKOOPBONS VOOR 250 fr • WEGENKAARTEN • 3 MAAND GRATIS WINKELEN VOOR 50.000 Fr • 1 WEEK GRATIS WINKELEN ENZ...

CHARCUTERIE

FILET DE SAXE
495 NU 450

GEKOOKTE BACON
360 NU 320

HESPEWORST
150 gram KOPEN EN
50 gram GRATIS

Bij 150 Fr KAAS & CHARCUTERIE GRATIS DROGE WORST

KAAS

LEERDAMMER
340 NU 310

FRANSE BRIE
320 NU 290

VERSE MAGERE PLATTE KAAS

FRUIT

2 KG FRANSE GOLDEN
VOOR
49
+1 Lot

BIJ KAAS - CHARCUTERIE - FRUIT & GROENTEN DUBBEL LOTEN – 2 LOTEN OP 150 Fr

MAES • PILS

BAK 189
+2 Loten

HAK
5 KOPEN +
1 BOKAAL WITTE BONEN IN TOMATENSAUS
+5 Loten
GRATIS

CHIPS : 3 KOPEN +
1 zakje GRATIS 30 gram
+2 Loten

SPECULOOS LOTUS 79
1 KG
+1 Lot

2x 810 gr.
74
+BON -20 Fr
+1 Lot

HALFVOLLE MELK SAVOY 1L 19
+1 Lot

CHOCOFLAN 'puddy' 2x125 gr 19
+1 Lot

TOMATO KETCHUP
855 gram
62
+1 Lot

SCOTTEX WC-PAPIER
6 ROL wit 56 +1 Lot

SCOTTEX KEUKENROL
2 stuks wit 39 +1 Lot

Libero

SUPER 30 stuks EN MAXI 26 stuks 279.-

MAXI 78 stuks 779.-

NATUUR- EN DIEETVOEDING

BIJ ONS NU OOK VERKRIJGBAAR: **SOYAMELK** 1/2 ℓ MET OF ZONDER SUIKER

SOYADESSERT: 1/2 ℓ PUDDING VOOR 31 Fr

VANILLE - CARAMEL - CHOCO - AARDBEIEN

SOYAMALT: DÉ CHOCODRINK VOOR UW KINDEREN

WORTELSAP VERSTERKEND EN GEZOND

WEDENA-MARGARINE ZONDER ZOUT

HEBT U OOK WEL EENS LAST VAN MAAGPIJN NA HET DRINKEN VAN KOFFIE?

BENT U OOK ZENUWACHTIG EN KAN NIET SLAPEN VAN KOFFIE?

WEL, ER BESTAAT EEN LEKKER EN GEZOND ALTERNATIEF

PROBEER EENS **PIONIER**

GEMAAKT VAN GRAANGEWASSEN, OLIJVEN, C

TELKENS BIJ AANKOOP VAN 150 Fr. KRIJGT U 1 1 OCTOFIËSTALOT

NIEUW UIT BOLIVIË

DE ECHTE **CACAO**

65 Fr VOOR 200 gr.

RECEPTEN

MUESLI: LAAT WAT MUESLI MET HONING, EEN NACHT WEKEN IN EEN GROTE TAS YOGHURT EN JE BEKOMT EEN HEERLIJK EN OERGEZOND ONTBIJT

MUESLI: IS EEN MENGELING VAN 4 soorten havervlokken, rozijnen, hazelnoten

BOEKWEITSPAHETTI:

KOOK 250 gr SPAHETTI GAAR. DOE 2 SOEPLEPELS OLIE, WAT SYOJOE, WAT SESAMZAAD EN WAT KAAS IN EEN PAN. DE GEKOOKTE SPAHETTI HIERBIJ DOEN EN NOG EVEN OPEEN VUURTJE.

KENWOOD

ontdek de waarde van muziek

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

GEVRAAGD: Elektricien A2

Nog DF-aktiviteiten 1988-1989

- Zaterdag 12 november 1988
  tentoonstelling „China, hemel en aarde" (5 000 j. uitvindingen en ontdekkingen) in 't Jubelpark te Brussel.
- Vrijdag 25 november 1988
  Literaire avond met Walter Vandenbrouck.
- Vrijdag 16 december 1988
  „Amnesty International", in het bijzonder: de doodstraf.
- Vrijdag 20 januari 1989
  Bevrijdingsfilm „De helse trein" (over racisme).
- Zaterdag 18 maart 1989
  Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen.
- Tweede helft april
  Pastoor J. Geldof „Humor in de kerk".

TE KOOP

- **DIVAN** (2-zit), zo goed als nieuw. 3 000 fr. Zich wenden: 057/30 08 27.

TE HUUR

- **WOONHUIS**, gelegen Bergenstraat 74 Beveren-IJzer. Zich wenden: Bergenstraat 17, Roesbrugge.

KUNSTTENTOONSTELLING HARINGE

Tijdens het Allerheiligenweekend (29 oktober - 3 november) houdt de Kultuurgemeenschap Haringe en De Vrienden van Tsjechoslowakije een uitzonderlijke tentoonstelling van Tsjechoslowaakse Kunst in het Dorpshuis te Haringe.

De introduktie vindt plaats op vrijdag 28 oktober om 20 u. door de heer Pol Grymonprez van de Vrienden van Tsjechoslowakije uit Gent.

Stellen tentoon :

- Ctirad Stehlik : 40 litografiën
- Jozef Velcovsky : schilderijen en tekeningen
- Filatelie : Tsjechoslowakije in zijn postzegels
- Keramiek - Porselein - Poppen

IN MEMORIAM
Dr. med. Jozef HOSTEN

Op 24 augustus jl. is te Baarle-Drongen dokter Jozef HOSTEN, ortopedisch chirurg, op 74-jarige leeftijd overleden (° te Leffinge 08.12.1913).

Dokter HOSTEN was de broer van pater Joris HOSTEN o.p., die van januari 1982 tot einde 1986 pastoor was te Haringe.

Jozef HOSTEN was een van de laatste voorvechters van het A.V.K.S. (Algemeen Katoliek Vlaams Studentenverbond), dat om zijn strijdend flamigantisme en de roep naar Vlaamse zelfstandigheid door de Belgicistische kerkelijke overheid werd geëlimineerd en verdrongen werd door de K.S.A. (Katolieke Studenten Aktie).

In de heftige achterhoedegevechten van het A.V.K.S. speelde Jozef HOSTEN een voorname rol. Toen in 1932 een schare K.S.A.-ers hulde brachten aan het Rodenbachstandbeeld te Roeselare, kwamen enkele A.K.V.S.-ers opdagen, onder wie Jozef HOSTEN, die een spandoek ontrolden, waarop geblokletterd stond: HANDEN AF. Zij vonden immers dat het K.S.A. het recht niet had zich op te werpen als de testamentuitvoerder van Rodenbach.

Jozef HOSTEN, die zijn leven lang zijn jeugdidealen heeft uitgedragen, heeft het toch mogen meemaken dat het „Arme Vlaanderen" van weleer, in staat is zijn plaats in te nemen in het Europa der Volken!

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

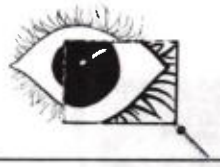

OPTIEK LOBELLE-RYON

B. Bertenplein 11 • 8970 POPERINGE • 057/33 67 19

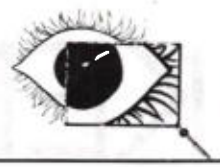

KLEINE FISKALE KRONIEK

Privé-gedeelte van de wagenkosten

Wie een personenwagen zowel voor zijn bedrijf als voor privé-doeleinden gebruikt, mag natuurlijk slechts een bepaald procent van alle wagenkosten in zijn bedrijfsrekening inbrengen.

Wie b.v. 80 t.h. heeft ingebracht, en indien dit bij het definitieve nazicht van de aangifte niet wordt gewijzigd, heeft het recht telkenjare 80 t.h. van de wagenkosten in rekening te brengen.

Door het aanvaarden van dit procent, door de administratie, is een individueel akkoord ontstaan, dat niet naar willekeur kan gewijzigd worden.

Dergelijke individuele akkoorden kunnen alleen maar **teniet** gedaan worden door een **schriftelijke** mededeling vanwege de administratie, en alleen maar voor de aangiften die betrekking hebben op de inkomsten van de jaren NA de schriftelijke mededeling.

Wanneer de administratie dan een nieuwe regeling of verhouding in de plaats wil stellen, dient die nieuwe regeling gemotiveerd en gesteund op reële gegevens. Van willekeur mag hier geen sprake zijn.

Ook voor andere z.g. „gemengde kosten" gelden dezelfde principes.

Het komt er dus op neer, dat wanneer voor een bepaald jaar het z.g. privégedeelte van bepaalde kosten door de administratie wordt verhoogd, er dient nagegaan wat er in verband daarmee vorige jaren werd aanvaard.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

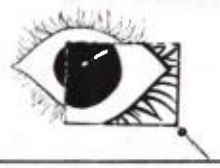

Geïnteresseerd in CONTACTLENZEN ?

Bel. 33 67 19 of liever, kom even langs, vrijblijvend !

KURSUS E.H.B.O.

Wat zou jij doen moest iemand naast U plots in elkaar zakken, een been breken of een zware verwonding oplopen zodat er veel bloedverlies is? De meesten zullen antwoorden: de Dienst 100 verwittigen. Dat is iets, maar vergeet niet dat de minuten vóór de komst van deze dienst van levensbelang zijn voor het herstel van het slachtoffer.

Daarom richt uw plaatselijke Rode Kruisafdeling Roesbrugge een basiskursus van vier lessen in om U daarin wegwijs te maken.

De kursus begint op maandagavond 3 oktober om 20 u. Wie niet aanwezig kan zijn op maandagavond, kan op zaterdagmorgen om 10 u. deze les volgen in het Rode Kruislokaal, bovenzalen Gemeentehuis Roesbrugge.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte:

- Martijn Glorie, zoon van Marc en Lutgarde Adriaens (Beveren).

TE KOOP

- **DIVAN** (2-zit), zo goed als nieuw. 3 000 fr. Zich wenden: 057/30 08 27.

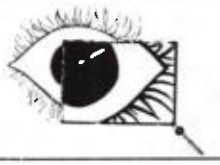

OGENTEST
(gratis)

BRILLENBAD
CONTACTLENSPRODUKTEN
VERREKIJKERS, THERMOMETERS, e.a.

GROTE KEUS
bedspreien
donsdekenovertrekken
bedkarpetten
tafelnappen
toile-cirée
bedverwarmers en donsdekens

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

't lifantje

- ★ grote keus aan dranken en aperitiefkoekjes
- ★ brood en banket
- ★ iedere dag verse koffiekoeken
- ★ verschillende soorten kaas
- ★ *ieder week-end :*
  pistolets, piccolo's, stokbrood
  koekebrood met en zonder krenten, cracklin
- ★ fantasieartikelen om op te vullen

SPECIALITEIT: koffie en thee in gewicht
fijne pralines

KRISTA FAÏNO
Houtkerkestraat 1 - 8978 Watou - 057/38 87 15

OPEN: elke dag van 8 tot 19 u. - zondag van 8 tot 17 u.

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

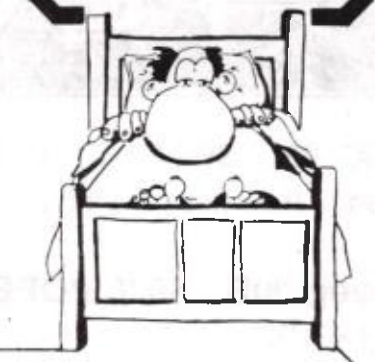

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A · 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M Massieve stijldeuren

Sint-Maarten komt...

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - ROESBRUGGE

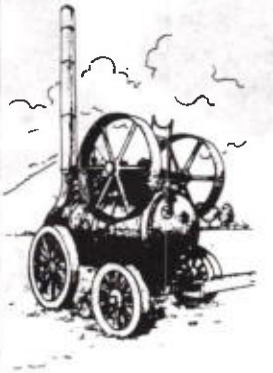

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 10 september jl. is te Brussel overleden, mevrouw Olga Lea Brutsaert, echtgenote van Charles Declercq, en geboren te Roesbrugge op 11 mei 1924.

Zij was de dochter van Achiel Brutsaert (+ 20.09.1987), destijds handelsreiziger bij de firma Camerlynck, en van mevr. Esther Marquenie (+ 05.04.1979).

Olga Brutsaert verliet Roesbrugge voor Brussel op 7 maart 1958, waar zij in het huwelijk trad. Tot aan de dood van haar vader was zij regelmatig op bezoek in de streek. Zij werd begraven te Schaarbeek op 14 september jl.

STEEDS
VERS
WITLOOF !

Witloofbedrijf
Martin MUYLLE
Haringeplein 29
(ingang : Hoogstraat)
HARINGE
tel. 057/30 05 39

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijken:

- Gino Carrein van Roesbrugge met Missiaen Sabine van Ghyvelde (F.).
- Patrick Houwen van Poperinge met Vera Gunst van Roesbrugge.

Huwelijksaankondiging:

- Kurt Decaesteker van Roesbrugge met Caroline De Crock van Ieper.

Geboorte:

- Lindsay Vandeputte, dochter van Marc en Linda Parreyn.

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

VERZEKERINGS- EN ZAKENKANTOOR

J. PYFFEROEN-HOSTE
Graaf van Hoornweg 9
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 08 24

- ☐ Agentschap Spaarbank IPPA
- ☐ Het kantoor met de betere service
- ☐ Alle verzekeringen
  Diverse maatschappijen
  Eigen schaderegeling

Kantooruren:
maandag tot vrijdag van 8 tot 12 u.
en van 18.30 tot 19.30 u.
zaterdag van 13 tot 17 u.

SINT-MAARTEN KOMT...

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - ROESBRUGGE

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND OKTOBER

Kaartingen

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 1 en zondag 2 oktober
prijskaarting voor leden en nieuwe leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 1 oktober
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 3 oktober
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 10 oktober
maandelijkse kaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 12 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 17 oktober
maandelijkse kaarting

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 22 en zondag 23 oktober
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 22 oktober
saucissenkaarting
t.v.v. Wielerklub „Onze Grens"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 1 oktober
smijting voor de Handelspikkers

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 8 oktober
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
Zaterdag 8 en zondag 9 oktober
1e smijting voor de leden en nieuwe leden

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 22 oktober
smijting voor de leden

Dansavond

• Beauvoorde, zaal „Fiesta"
zaterdag 29 oktober om 20 u.
Toetie Froetie Party
K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

K.A.V. - Jong K.A.V.

• Reis naar Voedingssalon te Brussel op dinsdag 11 oktober. Vertrek om 8 u. op Roesbruggeplein. Prijs: leden: 350 fr., niet-leden: 400 fr. (reis + ingangskaart). Inschrijven tegen 3 oktober bij mevr. Maria Maes-Ceenaeme, Dr. J. Gheysenstraat 1, Roesbrugge.

Kunsttentoonstelling Haringe

• Haringe, Dorpshuis
29 oktober - 3 november
Tsjechoslowaakse Kunst
litografiën - schilderijen - tekeningen
filatelie - keramiek - porselein - poppen
Introduktie op vrijdag 28 oktober om 20 u.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Onze ministers van de huidige regering doen buitengewone inspanningen om zich in te werken in hun nieuwe job. Paula Dhondt heeft met afgedekte ogen een blinde begeleid op de voetpaden van de Brusselse straten, om na te gaan hoeveel hindernissen er daar nog, voor blinden en slechtzienden kunnen weggewerkt worden. Louis Tobback, minister van Binnenlandse Zaken, heeft het aangedurfd om 's nachts de meest onveilige plaatsen van Brussel te verkennen. Hij was wel vergezeld van zeventien gendarmes en politiemensen, maar het blijft getuigen van doodsverachting dat hij 's avonds, het metrostation Rogier, in het hart van de benedenstad is durven binnengaan.

Men vertelt, dat minister Dewael, van de Vlaamse executieve, die ook de sport onder zijn bevoegdheid heeft, de volgende keer zal deelnemen - op de fiets - aan de Ronde van Vlaanderen.

Maar het serieuse probleem ligt wel bij Tobback, die voor de veiligheid in het land moet zorgen en die daarenboven nog een ander varkentje te wassen heeft: de schulden van de stad Luik!

Luik, onze grote Waalse stad, waar men het geld voortdurend door deuren en vensters heeft gegooid; waar een eenvoudige politieagent evenveel wordt betaald als een rijkswachtofficier, en waar elke stadsbediende een wedde krijgt, die ongeveer 30 t.h. hoger ligt dan deze van een gelijkaardige funktionaris in staatsdienst; die schone, vrijgevige stad, zit met tientallen miljarden schulden.

Onze vorige regeringen hebben altijd maar voorschotten verstrekt, om interesten terug te betalen en nieuwe uitgaven te doen, maar zo verder gaat het niet. Het blijkt telkens weer dat Luik zijn schulden NOOIT zal kunnen afbetalen en dat het dus maar normaal is dat de Nationale Regering dat doet. En omdat men te lang getreuzeld heeft met de autonomie van de gewesten, zal dat ook gebeuren.

Onze Vlaamse mensen, die smeken om een kleine verbetering van hun armzalige pensioentjes, en onze onderbetaalde ambtenaren, moeten vooralsnog niet veel verwachten. Eerst solidair zijn met Luik en daar de schulden helpen afbetalen.

Misschien later, wanneer men erin slaagt de gemeenten financieel onder de autonome gewesten te brengen, kan het beter worden, maar dat is nog niet voor morgen. De Walen zijn geen voorstanders van die regeling. Ze leven liever met andermans centen!

„'t Is allemaal waar", *zegt Gusta,* „maar we moeten ook de positieve dingen zien: we kregen toch brons, in het kleiduifschieten, te Seoel! Of niet soms?"

Waarin een klein land, groot kan zijn!
Pol

BROOD- & BANKETBAKKERIJ

W. SWAELS-POELMANS

Blasiusstraat 3
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 02 79

Men bestelt aan huis !

Broodspecialiteiten
Pralines
Zeevruchten Verdonck
Truffels

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf '78 benzine
VW Golf Diesel '84
PEUGEOT 205
VW Golf benzine '87

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden

zwart leder
zool olie-, benzine- en zuurbestendig

Schoenen
Ig. PARENT - MOYAERT
Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.
Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

SIERA

Nieuwe gamma
TV en VIDEO

Kies nu uw toestel uit een topreeks tegen ongelooflijke voorwaarden bij uw verdeler :

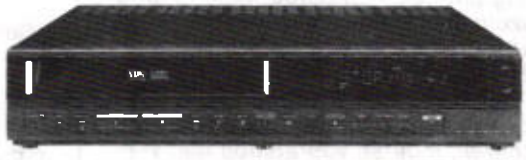

videorecorder vanaf **22.950 fr.**

JOS. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 05 94 *Eigen service*

GEVRAAGD: Elektricien A2

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Tjeppen Pratelaare van Poperinge en zyn maat Fikken Zworte waaren er twee die styf goed tegaare pasten. Ze waaren schier van dezelfde oude en geen een van de twee wos teegen 't werken, maar ze lieten 't liefst over aan de liefhebbers.

't Wos olzoo in de voornoene, achter den dop, dat ze weere in hulder stamkafee „De Groote Pinte" op de Vismarkt, aan den toog stoegen te swaatelen gelik twee die geen vel op hulderen buik 'n hadden ...

„Ik kreeg gisteren olmetnekeer goeste om te gaan werken!" lachte Tjeppen ... „maar 'k hèn mien direkt plat gaan leggen in de zetel en 't is schoone over è gaan!"

„Myn wuuf gaat olle daage gaan zoeken achter werk voor mien" ... zei Fikken ... „en 'k zyn ieder keer spytig onke thuuskommen dat ze weere nieten hèt kunnen vinden!"

Olzoo ging hulder konversatie voort totdat ze tenden hulder Latyn waaren en hulderen veeloo pakten en gingen gaan eeten van den noene ...

Van verre zag Fikken ol dat Roza, zyn wuuf in 't deuregat stoeg en dat ze lachte ... Ze verlangde teegen dat'n van zyn veeloo sprong ...

„Je gaat morgen kunnen gaan werken, wei!" riep ze.

„'t Is geen waar zeker!" zei Fikken en van 't verschot zat'n met zyn voorwiel in Roza's bloemhovige!

„Waar hè je dat è vonden?" vroeg Fikken.

„Niet verre van hier, wei!" zei Roza ... „je weet wel die villa dat ze aan 't zetten zyn op d'Abeelse route ... hèwé, 't is daar en je meugt morgen ol begunnen!"

„Z'hadden beter è hennekot è zet in de plekke van è villa, dat ging nu ol è daan zyn" grolde Fikken in z'n eigen, zonder dat Roza dat hoorde.

's Anderendaagsnuchtens wos Roza ol vroeg bezig met Fikkens ransel met zyn stuuten en zyn pulle met kaffie gereed te doen.

Ols Fikken wegreed met zyn veeloo, stoeg Roza in 't deuregat met heur armen overkruist, te glunderen van kontentement dat heur vent weere aan 't werk ging zyn ...

„Tot 't avond ennée, ventje!" riep ze nog. Fikken knikte è keer met è groen aangezichte en è wos 't op. Roza ging ol schuifelen naar binnen zeere voort gaan doen aan heur menagie ...

Maar nog geen driekwart later wos Fikken daar ol weere ...

„Héwè, wuk hapert er nu met joen?" riep Roza ... „zy je ziek è kommen misschien?"

„Nee, neen'k Roza" zei Fikken ... „maar je moet gy dat misverstaan hèn wei!"

„Wuk misverstaan?" riep Roza.

„Héwè, da'k daar meugen gaan werken, want er staat daar aan ingang è plakaat waarop dat er staat: „Verboden op het werk te gaan" ... en ik durven ik dat niet riskieren wei ... J'hoort nu geheele daagen van ontploffingen, zie dat deur myn schuld, geheel 't spel in de lucht vliegt!" KWAAK

18e jaargang Nr 11 november 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Tijd en milieu vormen de mens en zijn taal !

Soldatentaal aan de IJzer

In herinnering aan de Eerste Wereldoorlog

Zich onledig houden met zaken buiten de normale levensgang betekent eveneens een aanpassing van woord en spraak : vandaar een argot, een speciale soldatentaal aan de IJzer in 1914-1918.

Zij, die de „grote" oorlog in de bloedgrachten van de IJzerstroom doorbrachten, doorspekten hun gesprekken met zeigezegden, straattaal, oude kazernetaal, gewesttaal, uitheemse woorden die niet alleen een andere uitspraak, maar ook een andere betekenis werden meegegeven.

Méér dan een basterdtaal was de IJzertaal een mengtaal. Behorende tot de groep van de kring- of speciale talen, was zij spontaan, ongemerkt geboren uit natuurlijke, sociale drang.

„Van zohaast de noodwendigheden zich lieten voelen, daagde zij op, stuksgewijze, in een langzaam baringsprocessus. Haar opkomst was dus een normaal verschijnsel, dat zijn logische plaats vindt in de geleidelijke ontwikkelingsgang der talen. Daar waren andere dingen te noemen, daar waren andere indrukken voor de soldaat dan er voor de burger bestonden en hij vond nieuwe vormen voor de nieuwe dingen en toestanden". (1)

Waren al de lagen van de samenleving in het leger versmolten tot één enkele groep, zo bleek het haast als vanzelf dat elk zijn dialekt en uitdrukkingsvormen meebracht en duidelijk liet gelden, waardoor de taal van anderen werd beïnvloed op fonetisch en lexikologisch gebied.

„Hoe de lagere taal, met haar „verba erotica" en haar „verba sordida" dan zo gemakkelijk bovenkraaide is psychologisch gemakkelijk te verklaren : de wet van de meerderheid liet zich gelden." (2)

Bestanddelen van de IJzertaal

Een groot percentage van het leger was samengesteld met elementen uit de laagste beschavingsklassen van de maatschappij en de militaire overheid spande zich niet in om ze naar een hoger peil op te trekken. De Vlaamse soldaat moest dus alles uit de laagte halen, terwijl uit de hoogte een belachelijk klinkend produkt kwam, eufemistisch genoemd „flamand usuel" met als scherm „Ik sprêk ook de floms." (3)

Maar in de specifieke taal van onze IJzerjongens leefde de onuitputtelijke rijkdom van de Vlaamse volksziel, de spotternij van Uilenspiegel en de scherpe opmerkingsgeest van Breugel. Wat niet met het juiste woord kon genoemd, werd bekogeld met spot en brutale oprechtheid. Gesprekken werden onderlijnd met grove krachtpatsers en geile opmerkingen.

Hoe kon het ook anders ? Een uitzichtloos loopgrachtenleven moest wel leiden tot een losbarsten van wat woekert in de Vlaamse aard : zinnelijke passie. Daarnaast stond het verschijnsel dat de gewone man zich graag tooit met een opschepperij zonder gêne, dat hij in vliemende taal een minderwaardigheidscomplex tracht te verduwen. Toch, en ondanks het lage ontwikkelingspeil van de soldaat van toen, was het verbazend hoeveel opmerkingsgeest hij toonde. „Oren en ogen hield hij scherp gespannen : gevolg een eigen woord dat diende om het kind bij de naam te noemen." (4) Aldus werd de IJzertaal een stuk eigen volksaard die wegviel toen de jongens de loopgraven verlieten en het militaire uniform aan de haak werd gehangen.

Hoe ze zich uitdrukten

De hiernavolgende - uiteraard beperkte - bloemlezing (5) wil wijzen op de onverwoestbare spotgeest van de IJzersoldaat, op de plasticiteitsgave van hem die de fronttaal gebruikte. Kwam een nieuwigheid over het slagveld, dan bleef een speciaal woord niet lang uit.

Een kabelballon werd een *vet varken* dat aan de gezichtseinder zijn *snuit* opstak. Maar de lijn werd meteen doorgetrokken naar een kortstaltige, dikke soldaat die meteen een *ballon captif* werd.

- Sneuvelen was *in grote repos* gaan ofwel *een bloemhofje op zijn buik krijgen*
- Stond men op voorpost, dan kon men *ze kloppen* (benauwd zijn) als de *IJzer-vinken* (fluitende kogels) over het hoofd suisden.
- Met *Diksmuide kermis* (zware beschieting op en rond die stad) *draaiden de orgels* (draaiorgels : mitrailleusen).
- De *champetter van Houthem* was koning Albert, die in genoemd dorp zijn hoofdkwartier had.
- Het vaderland werd in *zakjes gestopt* : de aarde in zakjes diende om de verdedigingswerken op te bouwen. Een *vaderlanderke* was een ruw gevlochten zakje. Het werk van de piottenzakjesvullers werd : *'t Overschot van den Belgiek in zakjes steken* of *Den IJzer op flessen trekken.*
- Was een soldaat ziek of gekwetst, dan werd hij door een *ziekendoodnijper* of een *blankardier* naar de *pillekensmarchand* of *teinture de piot* (teinture

De weigering van de koning en de regering in oktober 1916 om een vernederlandsing van de Gentse universiteit te beloven voor na de oorlog, veroorzaakte een breuk met de frontbeweging. „Hier ons bloed. Wanneer ons recht?" geschilderd in Merkem.

➔

d'iode) (lees geneesheer) gebracht.
- Plantrekkers probeerden in een hospitaal achter het front te geraken. Wie gelukte was *door de Dardanellen geraakt*. (De Engelse en Franse vloten hadden tevergeefs getracht door de Dardanellen te varen om Turkije te bestoken.)
- Nauwelijks noemden de soldaten hun ongedierte bij de naam *luizen*. Zij waren *lichte kavalerie* of *pensionairs*.
- Een soldaat met een ledige beurs had *pijn aan de maag*.
- Het onmogelijke doen werd : *waterknopen* of *blutsen in 't water slaan* of *vliegen met zijn tenen of met zijn gat*.
- De kommandant van de kompagnie was *God de Vader*.
- De eerste-sergeant een *brulaap*.
- Een helm was een *pispot* of de *beste paashoed*.
- De aalmoezenier : een *kruiskensvent*.
- De generaal : *de platzak van achter*.
- Werd soms gehoord dat de luchtafweerbatterijen zo slecht gericht waren dat het vijandelijk vliegtuig niet werd gehinderd, dan zegde de piot : *de blankardiers staan aan de stukken*.
- De bevelen : *dorders*.
- Ransel : *kleerkast*.
- In verlof gaan : *naar de blote meisjes gaan*
- Een *Joffre* was een hard soldatenbrood, genaamd naar de Franse maarschalk omwille van zijn doortastend en manhaftig optreden.
- *Plucheren* : de karwei van het aardappelschillen naar het Franse *éplucher*.
- De Belgische soldaat was een *Jas* of een *zandstuiver*, de Duitser een *Mof*, de Engelsman een *Jampot* en zijn overzeese bondgenoten *Djekken*, de Fransman een *poilu*.
- *Lance-boulette*, samentrekking van een bol vleesgehakt en *lance-bombe* = bommenwerper. De *boulette* kwam veelvuldig voor op het soldatenmenu.
- Officier : *gesternde steenezel*

Geen taal, geen volk

Naast het Bargoensch, destijds gebruikt door rondtrekkende leurders - denk aan de Nieuwmarkters van Roeselare, de bezembinders van Kleit en de Teuten in Limburg - bleek de IJzertaal een zelfstandige taal met eigen inslag, die echter geen lang leven beschoren bleef.

Reeds in 1921 schreef Leuridan dat ze geschiedenis geworden was. We kunnen ze nog terugvinden als wij de vergeelde oorlogsdagboeken en brieven van Vlaamse soldaten naslaan. En dan komt het ons voor dat die taal een stuk was van onze eigen volksaard.

Misschien ware het toch goed er opnieuw een volledige studie aan te wijden.

JACK VERSTAPPEN

(1) Met zijn proefschrift *Soldatentaal op den IJzer* (onuitgegeven) behaalde Jeroom Leuridan in juli 1921 met onderscheiding het doctoraat in de Wijsbegeerte en Letteren, afdeling Germaanse Filologie. In het „Nawoord" schreef steller : „De IJzertaal is reeds verzwonden. Onbindig veel kostbaars ligt bedolven in Vlaanderens bloedvelden, samen met den geest en het lijk van vele jonge Vlaamse intellectuelen, die het zouden gered hebben."
(2) Idem
(3) Jeroom Leuridan : *Mijn Soldatenleven*. Betreft 15 notitieboekjes (calepins) (onuitgegeven) in 1964 door ons geraadpleegd bij zijn biograaf H.J. Demoen, auteur van *Jeroom Leuridan - Recht en Trouw*, Zulte, 1963.
(4) Door persoonlijke kontakten met Clemens de Landtsheer, ere-sekretaris van de IJzerbedevaarten, te Oostduinkerke in 1962, en Marcel Senesael, oorlogsvrijwilliger, burgemeester van en te Hoogstade in 1963, tekende ik heel wat gegevens op i.v.m. soldatentaal, in een beperkte bijdrage als deze onmogelijk in hun geheel op te nemen.
(5) Frater Evermar van Moere : *Soldatenleven - Eene bijdrage van den Vlaamschen Soldaat*, Leuven-Leiden-Brugge, 1919. Soldaten-uitlatingen vindt men ook in : Hilarion Thans, minderbroeder : *Mijn Oorlog*, Mechelen, 1926.
(6) Jack Verstappen : *Soldatenhumor, Herk de Stad, 1964*.

BOEKENBEURS TE POPERINGE

Tema : "EUROPA 1992"
22 tot en met 27 november
Zaal „Maeke-Blyde"

De grote ruimte van de Maeke-Blydezaal is uitermate goed geschikt voor een gevarieerd aanbod van randaktiviteiten :

• *Dinsdag 22 november om 20 uur :* opening van de boekenbeurs met een voordracht door Prof. Dr. A. Coppé over „Europa '92".

• *Woensdag 23 november om 15 uur :* causerie met pastoor Joris De Jaeger over de "trimards" of de seizoenarbeiders in Frankrijk.

• *Zaterdag 26 november om 14 uur :* „De computer lekt", een poppen- en speelteater voor de jeugd.

• *Twee tentoonstellingen :*
- Een fototentoonstelling 'Landschappen, vroeger en nu'.
- Een informatiestand 'De Europese Gemeenschap en Europa '92'.

De boekenbeurs is voor de scholen en het publiek toegankelijk op :
- woensdag, donderdag en vrijdag van 8.30 tot 12 u. en van 13.30 tot 19 u.
- zaterdag en zondag van 10 tot 11 u. en van 14 tot 20 u.

- Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
- Fantasiejuwelen, tijdloos, simpel van vorm, mooi, en ieder seizoen draagbaar.

KOM UW VOORKEUR AL KIEZEN... Wij maken tijd voor U.
OGGI - Obterrestraat 56 - PROVEN -057/30 06 74
OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

OGGI
- bekoorlijke eenvoud
- bruisende levensstijl
- elk seizoen een „Oggi"-seizoen

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:
- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- teelaarde, geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

Bij het verschijnen van GEUZEN IN DE WESTHOEK

Geen hagepreek in 't Kristen Volkshuis te Roesbrugge.

Vrijdag 21 oktober jl. organiseerde de plaatselijke afdeling van het Davidsfonds in het Kristen Volkshuis te Roesbrugge de vernissage van het nieuwe boek van onze hoofdredakteur Roger-A. Blondeau, *GEUZEN IN DE WESTHOEK, HET EPICENTRUM VAN DE BEELDENSTORM.*

Zo'n driehonderd aanwezigen verdrongen zich op niet eens zo veel vierkante meter en velen moesten achteraan in de toch ruime en luchtige zaal rechtstaande het verloop van deze geslaagde bijeenkomst meemaken.

Zowel burgerlijke als kerkelijke overheid, magistraten en professoren, politieke en gemeentelijke funktionarissen waren aanwezig zodat geen inquisiteur, zelfs Pieter Titelmans niet, deze manifestatie ooit als een illegale *hagepreek* zou kunnen identificeren.

Het werd een grootse hulde aan de verdienstelijke auteur. Hulde die door ondergetekende in naam van de vele aanwezigen mocht worden verwoord. Onder de talrijke menigte bemerkten we de hr. O. Vanneste, goeverneur van de provincie West-Vlaanderen, de heer H. d'Udekem d'Acoz, voorzitter van de provincieraad en van de plaatselijke Davidsfondsafdeling „IJzerweelde", minister P. Breyne, senator Michel Capoen, burgemeester-volksvertegenwoordiger M. Mahieu, de schepenen mevr. Duclos en de hh. Claeys, Dewancker en Sohier, de professoren van de RUG J. en A. Maton, de hr. A. Deschepper, ondervoorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, de hr. Yves Vanmaele, onderzoeksrechter, de hh. Inspekteurs van Financiën D. Thieren (D.B.) en H. Hessels (Douane), de hr. R. Barbry, Inspekteur L.O., de E.H. Kanunnik P. Depuydt van het bisdom, E.H. Deken P. Mol, E.H. A. Louagie, pastoor van Roesbrugge, radiojournalist Jan Lambin van Antwerpen, en verder tientallen Ridders van de „Stichting Orde van Driekoningen".

Ter gelegenheid van het eerste decennium van „De IJzerbode" werd bij wijze van hulde aan de hoofdredakteur een bescheiden *„Liber Amicorum"* aangeboden, waarin evaluaties verschenen van o.a. minister D. Coens, senator M. Capoen, abt M. Coune van Zevenkerken, V. Arickx, direkteur BRT, André Demedts, F. Gouwy, kolonel van de Rijkswacht, dr. jur. P. Kempynck, prof. dr. J. Maton, prof. dr. ir. A. Maton, dr. apr. L.J. Vandewiele, Anton van Wilderode, O. Mus, dr. med. L. Spyckerelle en vele anderen. Acht jaar later op 21 oktober jl. was de hulde hem gebracht nog indrukwekkender.

In naam van Mgr. R. Vangheluwe, bisschop van Brugge, werd de hoogste kerkelijke onderscheiding van het bisdom aan Roger toegekend. E.H. Deken P. Mol mocht als afgevaardigde het eremetaal opspelden. Een spontane en lange ovatie die hierop volgde bewees dat ieder aanwezige het met deze hoge en verdiende onderscheiding roerend eens was.

Een triestige eer

Geuzen in de Westhoek is meer dan alleen maar een historisch nauwkeurig opgezet relaas over wan- en misdaden, moord en plundering, brand en vernieling, diefstal en geweldpleging.

Het boek is in menig opzicht een verhelderend dokument dat ook voldoende aandacht besteedt aan wat de woelige 16e eeuw vooraf ging, zoals het religieuze leven in de Westhoek, de ekonomische situatie, sociale en demografische toestanden, het schuchtere eerste gewaarworden van andere tendenzen en engagementen, de opkomst van een zekere vorm van industrialisatie, het beginnend textielproletariaat, het einde van de Middeleeuwse kristenheid.

Toegegeven echter dat pest en hongersnood, banditisme en het schenden van gemeenrecht het meest tot de verbeelding spreken en niet over het hoofd kan gezien worden als men graaft in het epicentrum van de beeldenstorm.

Ik herinner me radio- en TV-uitzendingen van enkele jaren geleden, toen bekend werd, dat tegen de gangbare en algemeen aanvaardbare traditie in, de gevierde romancier Hubert Lampo, grootmeester van het magisch-realisme, er in geslaagd was na veel omzwervingen en jaren van lang en geduldig zoeken de dichter van het Comburgse handschrift „van den Vos Reinaerde" te identificeren. Mediëvisten hadden eerst aan de Dietse dichter *Willem die Madocke maecte* gedacht, al waren anderen het weer eens dat de auteur vóór 't jaar Ons Heren 1200 zijn pennevruchten de Middeleeuwen toevertrouwde. Toen kwam de klap op de vuurpijl met Lampo's verklaring dat ene *Jam Pudding* van over 't Kanaal de ware dader was geweest...

Er zijn echter nog straffere toeren. Vooral in de Fransprekende landen wordt enorm veel belang gehecht aan het episch gedicht *Chanson de Roland*, dat zowat als de grondslag van de gehele Franse taal wordt beschouwd. Een zekere Joseph Bedier schreef „dat er zonder het Roelandlied geen Franse literatuur is" (sic.). In 1986 dan bewees de gewezen Watounaar Jozef Luciaan de Prince

➡

(°Brussel 18.9.1907) dat het Roelandlied niet van Franse makelijk maar van Dietse oorsprong is. Voor deze studie ontving J. de Prince (Willem Deroolaan 16, Nieuwpoort) de Gouden Feniks, een niet te versmaden kultuurprijs.

En nu de beeldenstorm. De Italiaanse Famianus Strada (°Rome 1572) stelde in zijn werk, *De bello belgico decades* dat het begin van de beeldenstorm ergens op de grens van Artezië is begonnen. De geschiedschrijving nam deze bewering lange jaren over. Tot voor kort toen alle historici het er over eens werden dat de beeldenstorm begon te Steenvoorde op Sint-Laurentiusdag, zaterdag 10 augustus 1566. Ook de vele romanciers die hierover menig kort en lang verhaal schreven hebben zich vastgeprikt aan het begin van de beeldenstorm die op 10 augustus 1566 te Steenvoorde plaats vond.

Jaak Stervelynck schrijft dat *„op 10 augustus 1566 de Sint-Laurentiusprocessie te Steenvoorde terug op het pleintje voor de kapel was geraakt, toen twintig of dertig mannen gewapend met knuppels toegelopen kwamen en de dragers van het heiligenbeeld te lijf gingen (¹).*

Een ganse resem beeldenstormen zou vanaf dan angst en terreur over de Westhoek zaaien.

„Neen" zegt R. Blondeau, „de beeldenstorm is niet begonnen op de grens van Artezië maar ook niet te Steenvoorde. Op vrijdag 9 augustus 1566 vond de eerste beeldenstorm plaats te Krombeke !"

Een stoute verklaring regelrecht tegen iedere gangbare opinie. In hoofdstuk 4 van zijn boek (bladz. 67 t.e.m. 70) motiveert hij met klinkende bewijzen dat Krombeke de triestige eer mag opeisen de eerste beeldenstorm te hebben gehad van de lange rij in de geschiedenis van de reformatie.

Na *Willem die Madocke maecte* en het *Chanson de Roland* nu een aksentverlegging van Steenvoorde naar Krombeke.

Vraag is, zal de wetenschapper en vorser R. Blondeau met deze merkwaardige en korrekte situering de waardering krijgen wat ieder historicus normaal te wachten staat na een dergelijke herbronning in een historische kontekst. In dit geval de troebelen in onze gewesten van 't jaar 1566 en volgende.

Moord en terreur met de gekruisigde als inzet.

Bij de voorstelling op 21 oktober jl. van dit historisch en in vele opzichten uniek boek werd duidelijk gesteld, dat zonder de minste sensatiedrang de talrijke wreedheden vanwege de inquisitie in hun werkelijk perspektief werden gesteld zonder enige overdrijving. Pieter Titelmans, die als inquisiteur het meest te leper verbleef, organiseerde een reeks gewelddaden waarmee hij de ketterij in de Westhoek aanpakte. Zijn strategie van verrassingsakties typeerden zijn schrikbewind, waarbij hij vooral in 't holst van de nacht, bij storm en ontij toesloeg en op de meest onverwachte tijden geuzen of vermeende geuzen oppakte. Vele honderden ondergingen eenzelfde droevig lot als dit van Jan de Creus die levend werd verbrand, André Kieckens omgebracht met het zwaard, Pieter Pollet werd onthoofd, Hans van Ceulen geradbraakt, Marten Caes stierf aan de galg, Jan Bomson kreeg de strop...

Met Middeleeuwse wreedheden werden de gelovigen berecht en hun goederen verbeurd verklaard. Maar dit was slechts een voorspel van wat aan wreedheden zou volgen tijdens de militaire akties en de verordeningen van de *Raad van Beroerten*...

Generaal Don Fernando Alvarez de Toledo, hertog van Alva, heeft in de Westhoek een ravage aangericht die de uittocht en ontvolking tot gevolg had. Het kruim van de intellektuele bovenlaag vluchtte naar Londen, Sandwich, Norwich (Eng.) of naar Duitsland of Nederland.

Dit was echter niet het einde van de mensonterende slachtpraktijken die onze Westhoek teisterden.

Er werden wraakakties georganiseerd vanuit Engeland. Jan Camerlynck kwam van over het Kanaal terug naar de streek van Poperinge en installeerde er een verzetsgroep die zich schuil hield in de Sint-Sixtusbossen. Verzetsgroep die men achteraf de BOSGEUZEN zou noemen, een soort Tonton Macoutes avant-la-lettre.

Als een reaktie op eerder gevoerde terreur groeiden de aktiviteiten van de bosgeuzen uit tot een ware guerrilla die op een onmenselijke manier toesloeg en weer vele onschuldige slachtoffers maakte.

Te Roesbrugge huizenierde trouwens de kombatieve predikant, Sebastiaan Matte, eertijds mutsenmaker te Ieper, de werkelijke spil en aanvoerder van de beeldenstorm, wiens rechterhand en onafscheidbare lijfwacht Jan Camerlynck was. Hun hoofdkwartier verlegden zij naar de *Hagedoorn* om vandaar uit hun moord- en strooptochten te ondernemen.

Op 22 november 1567 pleegden zij hun eerste terreurdaad. Met een 12-tal drongen ze omstreeks middernacht binnen in de pastorie van Houtkerke, waar zij de 68-jarige pastoor Diederik BENTEIN overvielen. Hij werd het rechteroor afgesneden, zijn kleren afgerukt en deerlijk gekwetst over zijn ganse lichaam met dolken en zwaarden.

Men dreigde hem zijn tweede oor af te snijden als hij niet de plaats aanwees waar zijn geld verborgen zat. Op die manier kwamen de overvallers in 't bezit van 140 florijnen.

Het RELIGIEUZE verzet was ontaard in een vulgair en walgelijk BANDITISME.

Een paar dagen later trok men weer van op de *Hagedoorn* naar het aanpalende Oostkapel waar pastoor Henri Turcq hetzelfde lot onderging. Weinige tijd later vermoordden ze te Roesbrugge, in het gasthof Sint-Joris, vier soldaten van de baljuw van Bergen-Ambacht.

De terreurdaden hielden niet op : Op 12 januari 1568 vermoordden zij op beestachtige manier drie priesters uit Reningelst bij het Westhof niet ver van Zwartes molen bij Dranouter.

De ene moordexpeditie volgde op de andere. Sporen van angst en bloed lagen als een groot web over de Westhoek gedrapeerd. De vergeldingsakties die hierop volgden waren even beestachtig als de praktijken van de Bosgeuzen.

„Oog om oog - tand om tand..."

Op 28 september van ditzelfde jaar werd Camerlynck met elf gezellen, na een vreselijk lijf aan lijf gevecht met de manschappen van Pieter van Morbeke, Grootbaljuw van Belle, overmeesterd en gevankelijk naar Ieper gevoerd. Twee werden onmiddellijk opgeknoopt en, tot voorbeeld van hun spitsbroeders, werden hun lijken hoog in de bomen gehangen. Na twee maand werd Camerlynck gevonnist.

In het boek lezen wij hoe het er aan toeging: *„Het voorlezen van het vonnis in de vierschaar duurde anderhalf uur. Daarop werd Camerlynck naar buiten gebracht en analoog naar eigen praktijken werden hem de oren afgesneden. Vervolgens werd hij op een „vlake" gebonden en vanaf de markt langs de voornaamste straten rondgesleept. Op elke straathoek en ook op de hoeken van de markt werd hij met gloeiende tangen bewerkt. Daarna werd hij met kettingen aan een paal gebonden terwijl boven zijn hoofd een hellend vaatje met pek stond dat in brand werd gestoken, zodat gloeiende druppels pek voortdurend op hem neervielen. Uiteindelijk werd hij op de brandstapel gesleept, waar hij levend (zonder wurging vanwege de beul) werd verbrand."*

„En", voegt Jaak Stervelynck in zijn boek DE DAGEN VAN HONDSCHOOTE er aan toe... *„Drie dagen heeft de brandstapel op het marktplein van Ieper gesmeuld. Dan werden zijn resten opgeruimd en werden nieuwe takkenbossen voor een nieuwe terechtstelling opgestapeld..."* (¹)

Het boek van Roger is het dramatische verhaal van onze streek die nog steeds haar wonden likt van slagen, vernedering en ontbering, miskenning en verachting; wonden die tot op heden niet zijn geheeld. Dood, vernieling en verdoemenis had zich in ieder huis van de Westhoek genesteld... ALLEEN HET GROEN VAN WEIDEN EN BOMEN, HET PURPER BOVEN DE IJZER, DE STILTE VAN ONZE STREEK IS ZOWAT HET ENIGE WAT GAAF IS GEBLEVEN...

Mahieu De Cotter, prelaat, priester en griffier eindigt zijn dagboek in 't najaar van 1568 als volgt : *„Ik tuur over het glooiende land : herfstnevels verdoezelen de lijnen en verzachten de kleuren. In mantels van goudbrokaat staan de bomen, mooi als de kerkgewaden, die de priesters droegen voor dat de plunderaars door onze gewesten trokken. Het is stil. Af en toe kwetteren vogels. Zij zijn de geluiden van de stilte. Zij maken de stilte dieper, landelijker, plechtiger."* (¹).

De stilte van toen, is de stilte van nu.

Vanaf 1677 scheurde de Frans-Belgische grens de Westhoek in twee delen. De herinneringen aan het inferno en de exodus lagen nog tussen de hersenkronkels

van de berooide en schaarse bevolking toen de Franse revolutie nieuwe wonden sloeg. Kerken en abdijen werden met de grond gelijk gemaakt. Nog eens zo'n goede honderd jaar later veegde de Eerste Wereldoorlog de Westhoek volledig van de kaart.

Alleen de stilte van de Westhoek is dezelfde gebleven : diep, plechtig en *landelijk*...

Het boek van Roger zou in geen enkele huiskamer van de Westhoek mogen ontbreken. Het is enorm boeiend geschreven, er steekt vaart in en leest als een betere streekroman. En toch wordt dit werk gedragen op historische bronnen, autentieke evaluaties en processtukken. Meer dan honderddertig werken werden geraadpleegd.

Het boek telt 272 bladz., is ingenaaid, linnengeperst, meet 22 bij 15 cm en wordt door de auteur op 10 november a.s. te Antwerpen in de Grote Aula van de *Boekenbeurs voor Vlaanderen* voorgesteld. (2)

Loon naar werk

Ter gelegenheid van de voorstelling van *Geuzen in de Westhoek, Het epicentrum van de Beeldenstorm*, werd eveneens hulde gebracht aan de plaatselijke dynamische afdeling van het Davidsfonds IJzerweelde, hun voorzitter, sekretaris en trouwe medewerkers (-sters) die er maar blijven in slagen onder de verloedering van de huidige audio-visuele hoogkonjunktuur de waarde van de kultuur in 't algemeen en van het lezen in 't biezonder hoog in hun vaandel te dragen.

Voorts werd hulde gebracht aan Guido en Martin Schoonaert en het personeel van de drukkerij-uitgeverij die in het heetst van de verkiezingskampagne, toen alle beschikbare plaatsen in de drukkerij met pamfletten werden toegedekt, het boek met een uitzonderlijke zorg afwerkten. Een spontane en verre van uitgelokte ovatie mochten vader en zoon Schoonaert in ontvangst nemen.

Heel summier en onvolledig mocht ondergetekende tenslotte hulde brengen aan de auteur door enkele gegevens uit zijn curriculum vitae te lichten : *Roger, achttien jaar geleden, op vrijdag 3 april 1970, organiseerde de Davidsfondsafdeling IJzerweelde eveneens te Roesbrugge een vernissage ter gelegenheid van het verschijnen van uw eerste boek van langere adem. MANDARIJN EN ASTRONOOM, een 525 pagina's tellend wetenschappelijk werk over Pater Ferdinand Verbiest. Op zaterdag 14 december 1974 werd U op een plechtige akademische zitting in de Grote Zaal van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen te Brussel, de professor dr. Gillis-prijs voor dit werk toegekend. Ik was één van de aanwezigen en zal de hulde niet licht vergeten die U vanwege de leden van de akademie, professoren en doctors, wetenschappers en vorsers, werd gebracht.*

Twee jaar later schreef U De geschiedenis van de wetenschappen van de 17e tot de 20e eeuw, *in opdracht van de Encyclopedie TWINTIG EEUWEN VLAANDEREN.*

U publiceerde monografieën over Jehan Yperman, Andries Vesalius, Rembert Dodoens, Jan Baptist van Helmont, Jan Palfijn, Leo Hendrik Baekeland, Jan-Baptist Denucé en Léon Bekaert. U verzorgde honderden bijdragen in tal van wetenschappelijke periodieken.

In 1983 schreef U het lijvig boek Ferdinand Verbiest, Als Oost en West elkaar ontmoeten. *Verleden jaar schreef U een fel opgemerkte apologie over Verbiest n.a.v. valse aantijgingen die de missionaris Verbiest ten laste werden gelegd.*

Momenteel werkt U aan een nieuw levenswerk De Wetenschap in de taal der Vlamingen *en dan hebben we het nog niet gehad over Uw troetelkind... het hooggewaardeerd maandblad „De IJzerbode" dat momenteel jaargang 18 nr. 11 als insigne meekrijgt... „De IJzerbode" waarvan U de auteur, korrektor, hoofdredakteur en duivel-doet-het-al bent.*

Roger, U bent afgevaardigde beheerder van het Mariaziekenhuis te Poperinge, U bent lid van de Raad van Beheer van M.P.I. De Lovie te Proven, lid van de Stuurgroep voor de bouw van het klooster van de Zusters van het O.L.V.-Gasthuis te Poperinge. Ik zou zo kunnen doorgaan...

Beste Vriend, om deze vele niet geringe verdiensten werd U veelvuldig gelauwerd tot Officier en Ridder van verscheidene hoge burgerlijke onderscheidingen. Als appreciatie voor wat U voor de Westhoek betekent werd U Ridder geslagen in de Orde van de Witte Ranke en bent U erevoorzitter en Ridder van de Stichting, Orde van Driekoningen.

Konfrater, Monseigneur Eugeen Laridon, Ridder van de Orde van Driekoningen kan wegens een belangrijke konferentie die hij moet leiden in het I.P.C. van 't bisdom Antwerpen, hier vanavond onmogelijk aanwezig zijn. Hij laat zich hiervoor niet alleen verontschuldigen, maar drukt zijn spijt uit, de samenkomst en hulde van vanavond hier te moeten missen en op die manier niet in de mogelijkheid verkeert om Monseigneur R. Vangheluwe, bisschop van Brugge te vertegenwoordigen.

Roger, Mgr. Vangheluwe heeft beslist U de hoogste kerkelijke onderscheiding van zijn bisdom toe te kennen. Hij verleent U het GOUDEN ERETEKEN VAN SINT-DONATIANUS. Op de akte lezen wij de motivatie voor deze hoge onderscheiding : „Het volk Gods van het bisdom Brugge wil U vandaag openlijk zijn erkentelijkheid betuigen en schenkt U een blijvend aandenken voor Uw grote verdiensten. In naam van onze kerkgemeenschap wordt U het GOUDEN ERETEKEN VAN SINT-DONATIANUS verleend".

Tacent, satis laudant

En zoals het meer gebeurt, over de vrouw des huizes, de sterke vrouw, de rechterhand, het onvervangbare „binnennest", de trouwe metgezel, de onmisbare hulp, de-eerste-en-de-laatste, over mevrouw Roger Blondeau-Suzanne Pyfferoen werd niets gezegd. Zo bescheiden als zij is, zo bescheiden was zij die avond. Onopmerkelijk eigenlijk, een beetje in de schaduw, minzaam en onopvallend. Zij deelde het geluk van haar man, beleefde de eer die hem werd gebracht. Zij zoog zich die avond ook vast in haar trots en haar trouw. Op 19 oktober jl. waren zij veertig jaar getrouwd. Proficiat !

Over haar werd die avond niets gezegd. Tacent, satis laudant... (Zij zwijgen, en dat is al lof genoeg).

Elie E. Balduck

(1) J. Stervelynck, *De dagen van Hondschoote*, (Uitgev. De Clauwaert, Leuven).

(2) Roger-A. Blondeau, *Geuzen in de Westhoek, Het epicentrum van de Beeldenstorm*, kost 650 fr. en is verkrijgbaar bij druk.-uitgev.-boekh. Schoonaert, Bergenstraat 14-16 te Roesbrugge.
Gelieve niet vooraf te betalen. Eerst bij het toesturen van het boek wordt u uitgenodigd het verschuldigd bedrag te gireren. Het boek is een uitgave van NV Reinaert-Het Volk, Forelstraat 22 te Gent.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Aftrekbare uitkeringen aan familieleden

In sommige gevallen zijn bedragen die men rechtstreeks heeft betaald aan een instelling (bv. een BEJAARDENTEHUIS), ten voordele van een familielid, aftrekbaar op de aangifte in de personenbelasting, maar slechts voor 80 t.h.

Het moet gaan om personen :

a) die men onderhoud verschuldigd is;
b) die geen deel uitmaken van uw gezin.

Aan deze beide voorwaarden dient tegelijk voldaan.

Wie is men onderhoud verschuldigd ?

a) de echtgenote waarvan men gescheiden leeft, van tafel en bed gescheiden is, of uit de echt gescheiden is;
b) wettige bloedverwanten in rechte opgaande of afdalende lijn (ouders, grootouders / kinderen, kleinkinderen);
c) ten volle geadopteerde kinderen, of pleegouders als men zelf hun geadopteerd kind is;
d) schoonzoons, schoondochters en schoonouders.

(Let wel : niet zussen, broers, ooms of tantes).

Wat is NIET deel uitmaken van het gezin ?

Men behoort niet tot het gezin van diegene die onderhoud verschuldigd is, als men bij hem niet inwoont en dit o.m. kan bewijzen door een afzonderlijke inschrijving bij het ziekenfonds (dit is van grotere bewijskracht dan de domiciliëring op een ander adres).

Ook bedragen die door het OCMW worden ingevorderd, ten voordele van een persoon waarvoor men onderhoud verschuldigd is, zijn op dezelfde manier aftrekbaar.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

Speelgoed
Speelgoed
Speelgoed

In afwachting van het
SINT-MAARTENSFEEST
brengt de grote kindervriend
allerhande speelgoed
en nieuwigheden bij

Huis WULLUS
Prof.O.Rubbrechtstraat 65
ROESBRUGGE

Steeds voordelige prijzen
Vrije toegang

DF-IJZERWEELDE

• Zaterdag 12 november

Bezoek aan de tentoonstelling *„China, hemel en aarde"* (5000 jaar uitvindingen en ontdekkingen) in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Jubelpark te Brussel.

Het is de bedoeling het geslaagd bezoek aan de expositie over de Azteken in april jl. over te doen, dit met een treinreis vanuit Poperinge om 8.24 u. te vertrekken en er de tentoonstelling *„China, hemel en aarde"* te bezoeken onder leiding van een gids te 11 u. Mogelijkheid zit er in om in de namiddag eveneens een bezoek o.l.v. gids van het centrum van Brussel aan te vragen en te organiseren (Grote Markt, het nabijgelegen centrum) zo de meerderheid van de eerste 15 ingeschreven medereizigers voor de tentoonstelling **„China, ..."** dit ook verlangen.

Juiste prijs van trein, metro en toegangsticket wordt aan de belangstellenden medegedeeld. We konden maar één gids bekomen. De eerste 15 ingeschrevenen genieten ervan.

• Vrijdag 25 november :
Walter Van den Broeck te Krombeke

Om de traditie voort te zetten een literaire lezing te organiseren heeft Walter Van den Broeck toegezegd om op vrijdag 25 november te 20 u. een literaire avond te verzorgen en de liefhebbers van literatuur te woord te staan, dit in 't Parochiezaaltje te Krombeke.

Walter Van den Broeck hoeft niet meer voorgesteld te worden. Hij kreeg bekendheid met zijn toneel „Groenten uit Balen", terwijl hij nog veel andere literaire werken op de markt bracht. De lezers zullen zich herinneren : „Aantekeningen van een stambewaarder", „Brief aan Boudewijn", „Het beleg van Laken", terwijl toneelliefhebbers nog „Au Bouillon belge" in het geheugen hebben, opvoering die plaats vond te Proven door de plaatselijke toneelkring.

Een volledige biografische nota wordt opgemaakt en zal door de deelnemers kunnen bekomen worden op de lezing van 25 november a.s., alwaar ook vragen door de aanwezigen verwacht worden aan de auteur met duidelijke antwoorden hierop.
Toegang : 120 fr.
DF-leden en houders PCP : 100 fr.
Org.: DF-IJzerweelde m.m.v. Stedelijke Openbare Bibliotheek Poperinge.

De nieuwste kollektie
BEHANGPAPIER
is binnen.
Exclusieve dessins en kleuren
Aangepaste gordijnstoffen
JACQUES BERQUIN
Couthoflaan 8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

Podologe GERDA
Mevr. D. Ryckeboer-Vanderhaeghe
MEDISCHE VOETVERZORGING AAN HUIS
Prof. Dewulfstraat 63
8970 Poperinge
Na afspraak : **Tel. 057/33 42 52**

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47
HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS
OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.
LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60
Gemeentekrediet
de bank op z'n best

STER-AANBIEDING ...

LEESBRILLEN MET GLAZEN*

voor slechts **1.995,- BF.**

Het loont de moeite.
Een aantrekkelijke prijs voor het geheel
* gewone montuur

* SF. tot +4.00 Cyl. tot +2.00 / Geldig tot einde voorraad.

OPTIEK Stefaan en Martine LOBELLE-RYON

Specialiteit : montage van dubbelzichten en multifocale glazen.

GRATIS GEZICHTSTEST

- LEESBRIL
- TV-BRIL
- ZONNEBRIL met aangepaste sterkte
- RUSTBRIL

Centrum voor CONTACTLENZEN

★ Proefperiode mogelijk
★ Zachte en harde lenzen
★ Volledige aanpassing met na-controles
★ Vraag inlichtingen, volledig vrijblijvend. Weer SCHERP ZIEN zonder bril, dat is een ervaring die U kunt meemaken

PRAKTISCHE EINDEJAARSGESCHENKEN

BAROMETERS, VERREKIJKERS, THERMOMETERS, HYGROMETERS

OPTIEK LOBELLE-RYON, B. Bertenplein 11, Poperinge - 33 67 19

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

TONEELGROEP WATOU WESTHOEK

Watou Westhoek bestaat 10 jaar, 10 jaar werd er gewerkt aan produkties die met sukses het grote publiek op de been brachten. Dit jaar wordt er een eerste stap gewaagd in de richting van het moderne teater die dankzij de bewerking van het regisseursduo Debruyne-Pauwels tot verstaanbaar toneel omgevormd werd en aangepast aan het doorsnee publiek.

Watou Westhoek brengt dus Bertold Brechts *Bruiloft*, een jeugdwerk van deze omstreden Duitse toneelschrijver. Het publiek wordt dan ook uitgenodigd op een huwelijksfeest, een feest die zovelen onder ons reeds meermalen hebben meegemaakt en dat steeds gepaard gaat met plezier, geklets, eten en drank maar tevens kan uitmonden in sarkasme, ironie en jaloersheid en dekadentie, ... Brecht legt in dit stuk dan ook vooral het aksent op deze realiteit. Het huwelijk van de Klein-Burger (Die Kleinbürgerhochzeit) is dan ook een spiegel van de mens, in al zijn aspekten, hetgeen we niet willen zijn... maar ja.

Watou Westhoek staat klaar om zijn gasten te ontvangen, in de Parochiezaal te Watou die voor de gelegenheid zal baden in feestlicht en een sfeervol dekor. Iedereen staat dus op de genodigdenlijst op 26 en 27 november, en op 2 en 3 december. De deuren worden stipt gesloten om 20.22 u. Kaarten kunnen gereserveerd worden bij D. Parret, Vijfhoekstraat Watou of telefonisch 057/38 82 57.

DROGEN IN DE REGEN

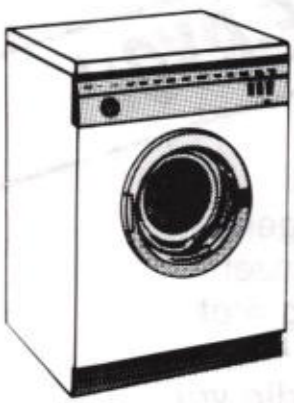

VERWEN UZELF MET DE ZUINIGSTE LINNENDROGER !

vanaf **12.750 fr.** (AWC 355)

Met SIERA hoeft U het nog slechts weg te bergen !

J. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Dit Westhoeks poëzieboekje, een verzamelwerk van Djoos Utendoale (Joris Declercq), kwam tot stand dank zij de nauwe samenwerking van H. Berquin, notaris te Brussel, en W. Maeckelbergh, direkteur van de Fiskale Hogeschool te Brussel en A. Gailliarde. Deze laatste maakte ook de tekeningen en de koördinatie van de teksten.

Formaat: 11,5 x 21 cm — 144 blz.
Genaaid — kaft in 4-kleurendruk
Geplastificeerd.

Dit boekje kan besteld worden door storting van 445 fr. (+ 55 fr. verzendingskosten) op rekening 385-0055761-49 van Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge.

de grootste keus
behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
PVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A · 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 · 30 02 58

KREDIET a.d. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL · diesel FUEL-OIL
· verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Biekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Unieke wandkalender
Roesbrugse Hoevefeesten
geïllustreerd met tekeningen van
Luc AMEEL
Mieke CORNETTE
Antoon COUTTENYE
Jan DASCHOT
Romain DEPUYDT
Stefaan SAMPERS
Te koop vanaf begin december bij
Drukkerij-Uitgeverij SCHOONAERT
Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge
Prijs : 100 fr. (+ ev. 55 fr. verzendingskosten)

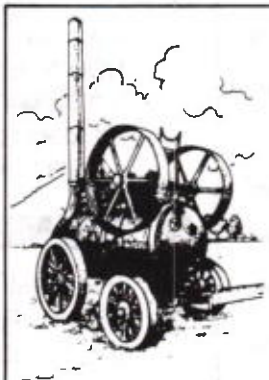

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijden :

- Maria Huyghe, 84 j., weduwe van Camiel Dewulf.

Huwelijk :

- Dominique Albrecht van Kortemark met Sabine Deloz van Roesbrugge-Haringe.

Huwelijksaankondiging :

- Filip Busschaert van Watou met Sabine Delmaere van Roesbrugge.

DIAMANTEN BRUILOFT

Op 23 oktober jl. vierden Achiel Gyssels en zijn echtgenote, Marguerite Vandenbussche, hun diamanten huwelijksjubileum.

Achiel werd geboren te Jabbeke op 16 juli 1903 en werd pasteibakker. Marguerite zag het levenslicht te Poelkapelle op 7 juli 1905. Na hun huwelijk vestigden zij zich te Roesbrugge, „tussen de bruggen" als pasteibakker-winkelierster, terwijl Achiel met zijn gebak nog een paar wekelijkse markten deed.

Het echtpaar heeft 5 kinderen, 15 kleinkinderen en 22 achterkleinkinderen.

NIEUWS VAN SINT-MAARTEN

Zojuist heeft Zwarte Piet nog een telefoontje gegeven met de laatste schikkingen in verband met het feest van Sint-Maarten.

Sint-Maarten komt met paard en koets op donderdag 10 november om 17.30 u. aan de kerk van Haringe. Naast een zakje snoep krijgen alle kinderen die een verlichte biet mee hebben een geschenkje.

Om 18.30 u. vertrekt de stoet dan aan de Molenwal, richting Roesbruggedorp. Wie een uitgeholde en versierde biet mee heeft, neemt deel aan de tombola in de zaal „Kristen Volkshuis" bij Patrick Gunst.

De Sint en Zwarte Piet rekenen erop dat alle kinderen onderweg flink meezingen... dan zal hij jullie zeker ook niet vergeten !

UITSLAG BALLONWEDSTRIJD

Op zondag 13 november om 11.30 u. (na de hoogmis) kunnen de winnaars van de ballonwedstrijd hun prijs komen kiezen in het gemeentehuis te Roesbrugge. We hopen dat iedereen op post is !

1.	Myny Sarah (Dorcel-Adenau)	363 km
2.	Montero Maribel (Raeren)	247 km
3.	Benauwt Stefaan (Malmedy)	245 km
4.	Monkerhey Liselot (Sourbrodt)	225 km
5.	Braem Aaron (Fraipont-Trooz)	221 km
6.	Veryser Steven (Jupille-Liège)	212 km
7.	Viaene Emely (Koersel-Beringen)	187 km
8.	Neyrinck Elodie (Grace-Hollogne)	182 km
9.	Pluym Lindsay (Gingelom-Niel)	176 km
10.	Myny Sarah (Hannut)	173 km
11.	Schoofs Evelien (Beauvechain)	151 km
12.	Michiels Stijn (Hoeilaart)	130 km
13.	Rondelé Björn (Ukkel)	120 km
14.	Recour Bart (St.-Pieters-Leeuw)	113 km
15.	Storme Sylvia (Lennik)	108 km
16.	Samyn Katia (Waregem)	56 km
17.	Vansevenant Wannes (Ooigem)	51 km
18.	Leupe Erika (Zwevegem)	50 km
19.	Elslander Lucia (Ingelmunster)	43 km

OP DE BOEKENBEURS

Op donderdag 10 november a.s. te 11 u. spreekt Roger-A. BLONDEAU, over zijn jongste boek, GEUZEN IN DE WEST-HOEK, in het auditorium van de Boekenbeurs te Antwerpen.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Robin Demeulenaere, zoon van Roger en Mia Temperville (Stavele).
- Thys Pauwelyn, zoon van Dries en Lieva Dejonckheere (Stavele).

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

Bakker
Ivo VANDENBROUCKE
wil dit jaar weer *Sint Maarten* helpen met het bakken van *SINT MAARTENSKOEKEN*
Donderdag 10 november open.
Bestel liefst vooraf
Weggevoerdenstraat 1
8990 ROESBRUGGE
tel. 057/30 09 24
Tijdig bestellen !

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN
R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

VERKOOPAKTIE
'Koop in uw dorp'
476 waardebons
3 dec. - 1 jan.
Watou
Proven
Beveren-IJzer
Stavele
Haringe
Krombeke
Roesbrugge
St.-Jan-Ter-Biezen
Trekking op zaterdag 7 jan. '89
met **HOGER-LAGER-show**
Org.: NCMV afdeling IJzerbode

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND NOVEMBER

Kaartingen

• Roesbrugge, in „De Gouden Arend"
zaterdag 5 november
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 7 november
maandelijkse kaarting

• Haringe, in de schollokalen
woensdag 9 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 14 november

• Krombeke, zaal „Witsoone"
Kippebillenkaarting
t.v.v. motocrosser Willy Laureys
vrijdag 18 november
zaterdag 19 november
zondag 20 november

• Haringe, in de schoollokalen
Kaarting
t.v.v. Minivoetbal D'Heybeke
zaterdag 19 november
zondag 20 november

• Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat"
maandag 21 november
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Proven, zaal „St.-Elooi"
Groentenkaarting
t.v.v. TSC Proven
vrijdag 25 november
zaterdag 26 november
zondag 27 november

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 26 en zondag 27 november
maandelijkse kaarting

• Stavele, in de Gemeentezaal
vrijdag 2 december
zaterdag 3 december
Worstenkaarting
t.v.v. „De Slussschutters Stavele"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 5 november
smijting voor de Handelspikkers

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 12 november
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
Zaterdag 12 en zondag 13 november
Smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Op woensdag 23 november in de Meisjesschool te Roesbrugge om 13.30 u.: algemene vergadering met als tema : mijn huishoudelijk werk goed organiseren ... toch niet zo alledaags.

TE KOOP (wegens sterfgeval)

• **BESTELWAGEN FORD TRANSIT**
Bouwjaar 1975 - 43.348 km
Prijs overeen te komen.
Adres ter drukkerij.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Ik kwam een paar dagen geleden, in de late avond, terug uit Antwerpen. Het was helder en zacht weer en de hele weg baadde de autoroute in de weldoende veiligheid van overvloedige klaarte. Een ontelbare rij verlichtingspalen, in grijze uniform, brachten in stramme houding de Romeinse groet over het wegdek. Licht, symbool van leven en welvaart ! Ik peinsde zo bij mezelf, we zitten, net als keizer Karel, in zijn tijd, in een rijk waar de zon nooit ondergaat. Maar amper was ik voorbij Kortrijk, ergens in de omgeving van Menen, daar waar de Westhoek begint, of ik kwam in een helse duisternis terecht. Het was net of daar de beschaving had opgehouden te bestaan en de brousse begint. Die duisternis trof mij geweldig. Ook dat was een symbool !

En ik dacht er toen aan dat, precies zeventig jaar geleden, de Eerste Wereldoorlog hier werd opgedoekt, nadat de streek in een maanlandschap was herschapen. Dit stuk grond, waar eens het vaderland werd gered en miljoenen, tegen hun goesting, hun jong leven hebben gelaten, heeft geen verlichting nodig. Het vlammetje op het graf van de onbekende soldaat volstaat. Moesten ze het weten, zij die daar gevallen zijn of verminkt werden, we zouden er nog wat ruige soldatentaal bijleren.

Er wordt met ons toch weinig rekening gehouden. Bij de verruiming van de Vlaamse regering werd minister Paul Breyne, een man van de Westhoek, na amper acht maanden - bijna niet genoeg om zich in te werken - de laan uitgestuurd. Van Rompuy moet het weten, dat we daarmee het allerminst gediend zijn. Omdat een andere Westvlaming, minister Coens, terugkwam om de leiding op zich te nemen van het departement van Onderwijs - we kunnen die terugkeer alleen maar toejuichen - wil dat niet zeggen dat minister Breyne moest verdwijnen. Waarom zou West-Vlaanderen slechts over één minister mogen beschikken, terwijl Limburg er drie heeft !

Dat ze niet afkomen met te zeggen dat wij ook nog Jean-Marie (olé, olé), ik bedoel Jean-Luc Dehaene, die toch ook een Westvlaming is, in de nationale regering hebben, want daar hebben we geen boodschap aan. Immers, hoewel Dehaene afkomstig is van Brugge, woont hij nu al jaren in Vilvoorde en gaat zijn interesse naar zijn kiezers in Vlaams-Brabant. De Westhoek kan hem waarschijnlijk gestolen worden.

Van Rompuy, die ekonomist van opleiding is, zou moeten weten dat de Westhoek een ekonomisch probleemgebied is, en als hij er de volledige ontvolking wil van tegengaan, dat er iets moet gedaan worden: en liefst door iemand van ter plekke !

„'t Is", *zegt Gusta*, „met de ministers lijk met de verlichting op de autoweg: geen voor de Westhoek!"

Jammer genoeg !
Pol

BROOD- & BANKETBAKKERIJ

W. SWAELS-POELMANS

Blasiusstraat 3
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 02 79

Men bestelt aan huis !

Broodspecialiteiten
Pralines
Zeevruchten Verdonck
Truffels

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf Diesel '84
VW Golf benzine '87
FORD Fiesta '88

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

Schoenen
Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.
Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

OPENDEURDAGEN
van 17 tot 20 november

★ **Demonstratie MICROGOLFOVENS**
op donderdag 17 november om 19 u.

★ **Doorlopende demonstratie van**
VIDEO + CAMERA

HIFI-KETENS
KENWOOD

Jos CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94
Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos ol jaaren lang dat Fonten Galloche en Tisten Neudt olle daage tegaare mei gingen met è autobus in Cappel om te gaan werken op è travoo entwaar niet verre van Duinkerke.

Geen een van de twee wos è trouwd, want Fonten weunde by z'n zuster op de Beverenkalsie teegen Roesbrugge en Tisten wos daar niet verre van, alleene bluuven huizenieren in 't huizetje van zyn vader en moeder op d'Hooge Seine. 's Nuchtends gingen ze osan tegaare deure met hulderen veelo en ze zetten hem te Vonne Charmants in „ Het Bronzen Peerd" aan de kant. 's Avonds gingen ze natuurlijk binnen om è pinte, maar 't gebeurde fraai dikkers da'ze aan 't kaarten of aan 't veugelpieken gerochten.

Dat ging misschien olzoo nog jaaren è bleeven hèn, hadde't niet è weest dat Tisten Neudt olmetnekeer d'occasie kreeg van te trouwen met è vrouwmens van Killem. Ze bleeven weunen op d'Hooge Seine en kwestie van 's nuchtends tegaare naar hulder werk te gaan, wos er voor Fonten en Tisten nieten veranderd. Maar 's avonds wos dat hetzelfde niet meer, want Tisten wos oltyd è preseert om naar huis te gaan ...

„'k Moeten nog 't eene en 't ander kraamen thuus„ zei Tisten.

„'k Zou dat gelooven!" grinnikte Fonten ... „we kennen dat! Maar ondertussen laat je my hier in plan!"

„Je gaat oek moeten trouwen, me man!" lachte Vonne.

„Ikke trouwen!" riep Fonten ... „ik gaan maar trouwen onke d'ocassie krygen van è styve ryke ... Ze meugt anders te leelyk zyn om 't helpen dunderen, maar ze moet kluuten hèn, da'k niet meer moeten gaan werken en da'k myn stuutemeuzel kunnen schoppen dat'n ol d'andere kant van de straate vliegt!"

Tisten en Vonne hadden daarmei ferme leute.

"Ik gaan olzoo een zoeken voor joen!" riep Tisten ol wegryden.

Waarachtig, Tisten wos van z'n woord. 'n Weeke laater, op è avond ols ze binnengingen te Vonnes, begoste Tisten daarover ...

„'k Hèn entwot è vonden dat gaat passen, wei!" zei Tisten ... „Maar 'k hèn eerst è keer heur portret è vraagd om te toonen!"

„Laat myn è keer kyken!" zei Fonten.

Fonten ging gaan zitten, dronk è teuge van zyn pinte en keek ...

„Maar milledjuu toch!" riep Fonten „ik ken dat schepsel! dat is Mirza van Riesten Calles!... Dat is begot geen ryke ... ze bezit geen roste kluite!"

„'k Weeten 't wel!" zei Tisten „maar je moet horkten, 't is een waarmei dat er geld te verdienen is!"

„Hoezo datte?" vroeg Fonten.

„Héwè, kyk ... 'k zat zaterdag laatst op 'n autobus naar Veurne en onder route kwam Mirza op en 'k hoorde è heere bachten myn zeggen teegen è anderen „Dat is een om op de foore te gaan staan, je zoudt er je fortuine mei maaken ... en 'k peinsde dat waare entwot voor Fonten zi!...

KWAAK

18e jaargang Nr 12 december 1988 Jaarabonnement 190 fr.

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE
Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren
Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Bij een bezoek aan de Boekenbeurs te Antwerpen

BESCHOUWINGEN BIJ DE EVOLUTIE VAN HET WETENSCHAPPELIJK DENKEN

Naar aanleiding van de T.V.-uitzending „GOD IN VLAANDEREN"

Max Wildiers — Vlaamse kultuurfilosoof
"De eeuw der onwetendheid"

Ik heb dit jaar een hele dag doorgebracht op de Boekenbeurs te Antwerpen. 't Was niet de eerste keer, maar toch lang geleden.

Ik moet zeggen dat de nogal benepen show van vroeger, in de stadsfeestzaal, die intussen reeds heel wat jaren verhuisd is naar het Nationaal Bouwcentrum, een enorme expansie heeft gekend. De 350 000 uitgestalde boeken, scheppen een kleurige mozaïek, die je echter overweldigt en verplicht tot een selektieve kennismaking. Het is onmogelijk alles te bekijken en te keuren. De meeste bezoekers wandelen of stappen er doorheen, op zoek naar een wel bepaalde publikatie, of ze maken een slenterende wandeling als in een overdekte winkelstraat, waar de kultuur te grabbelen ligt. Zich tussen boeken en kultuur bewegen, geeft nog altijd allure, is nog steeds een elitaire bezigheid, ook al komt men maar naar huis met een strip !

Ik heb het daar kunnen merken, de produktie en de afzet van strips, is enorm. En wie dat allemaal koopt ! 't Zijn niet alleen de kinderen. Vergrijsde, kaarsrechte eminenties, die laatdunkend op het publiek neerkijken, bestellen hautain een strip !

Maar ik heb nog een ander fenomeen opgemerkt. De wijziging in de interesse. Toen ik vijfentwintig jaar geleden de Boekenbeurs bezocht, zaten we in de gouden jaren, maar tevens in de nogal dubieuse tijd van na het concilie. De oude vertrouwde zekerheden in ons geestelijk leven, gebonden aan vaste vormen en rituelen, waren losgeslagen. Er was toen veel belangstelling voor boeken die het allemaal poogden uit te leggen, maar nog meer onzekerheden schiepen. Ambo was daarin gespecialiseerd. Het resultaat van die lektuur was zo vaak ontgoochelend, omdat geloofskwesties behandeld werden met koele rationele beredenering en afgewogen werden met wiskundige logika. Men hanteerde het verkeerde intrumentarium. Daartegenover stonden de verbazende prestaties van het welvaartsysteem, gegrondvest op de uitbouw van de toegepaste wetenschappen en een nieuwe vorm van ongenadig ekonomisch management. De keuze was niet moeilijk, Auguste Comte en zijn volgelingen schenen gelijk te krijgen.

Auguste Comte en zijn leer

Auguste Comte werd geboren te Montpellier op 19 januari 1798. Hij volgde secundair onderwijs in zijn vaderstad en vervolgens de leergangen van de Ecole Polytechnique aldaar, maar wegens zijn leidend aandeel in een protestaktie tegen een leraar, werd hij er weggestuurd. Hij trok naar Parijs, waar hij wiskundeleraar werd maar ook leerling en sekretaris van de Franse filosoof Saint-Simon.

Saint-Simon was een avontuurlijke vertegenwoordiger van de *Verlichting*, een leer die de 18e eeuw domineerde en een voortzetting was van het 17e eeuwse rationalisme, maar bovendien nog een ware afschuw had van de metafysica. De filosofie van Saint-Simon, die ook nog beïnvloed was door de encyclopedisten, was fundamenteel reeds positivistisch. Zijn sociaal-ekonomische visie was een

➡

verheerlijking van de industrie, ten koste van andere maatschappelijke waarden. Hij eiste dat „les faiseurs des phrases", nl. de politici en de literatoren naar de achtergrond zouden geschoven worden om de industriëlen op de voorgrond te brengen. Die ideeën en inzichten hebben Comte sterk beïnvloed, des te meer daar ze pasten in het kader van die tijd. Filosofen inspireren het denken, maar het maatschappelijke levenspatroon vormt de filosofen.

Hoewel streng katoliek opgevoed had Comte reeds zeer vroegtijdig gebroken met het voorvaderlijke geloof. Terwijl hij zijn eigen filosofie opbouwde, werd hij getroffen door een vlaag van waanzin en poogde hij zelfs een einde aan zijn leven te maken. Na zijn herstel publiceerde hij het eerste deel van zijn wijsgerig hoofdwerk, *Cours de philosophie positive* (1830). Het zesde en laatste deel kwam in 1842 van de pers. Zijn naam als wijsgeer was gevestigd en voor de rest van zijn leven werd er door bewonderaars in zijn onderhoud voorzien.

Toen hij aan zijn filosofisch werk begon, zocht hij in de geest van het rationalisme, alleen naar erkenning van de *feiten*. Geloven en steunen op een dogmatische leer scheen hem verouderd, en een overwonnen standpunt. De wetenschap had merkwaardige resultaten geboekt en met de 18e eeuw was blijkbaar de verlossing, uit de greep van de Middeleeuwen, voltooid. De ontdekking van de stoommachine lag aan de basis van een nieuwe industriële ontwikkeling, en tal van uitvindingen zouden de wereld blijkbaar een nieuw aanzien geven. Ook het kosmologische wereldbeeld was intussen gefixeerd. Copernicus had de lang ontbeerde wetenschappelijke bewijzen gekregen voor zijn geocentrisch stelsel; Kepler had de wetten geformuleerd waaraan de planeten waren onderworpen en Newton had in 1687 het waarom van die beweging gevonden. Immanuel Kant, de zoon van een Pruisische zadelmaker uit Koningsbergen, had in zijn *Theorie des Himmels* (1755) een poging gedaan om niet alleen het ontstaan van het zonnestelsel, maar van het heelal terug te brengen op de mechanische wetten van de levenloze stof : „Geef mij materie, en ik bouw u een wereld". Al zag hij nog steeds in de schone orde en regelmaat van het universum een goddelijk plan. De materie en de daarmee inherente mechanische wetten, die blijkbaar doelgericht waren, hadden een Schepper, een God nodig.

Maar veertig jaar later publiceerde de Franse matematicus Pierre Simon de Laplace, zijn groot werk : *L'Exposition du système du monde* (1796), gevolgd door zijn *Mécanique Celeste* (1799), waarin hij het meende te kunnen doen zonder God. Matematisch-wetenschappelijk was hij wel geniaal, want hij wist voor de planeten, de langzame maar bestendige verandering in vorm en ligging van de banen, de secundaire storingen, voor duizend jaren in de toekomst, maar ook in het verleden, te berekenen. Laplace heeft eigenlijk het werk van zijn voorgangers, van Copernicus tot Newton, voltooid, maar anderzijds was ook hij een kind van de *Verlichting*, waarin de rationalistische wijsgerige richting bleef hoogtij vieren. Toen Napoleon aan Laplace vroeg, welke rol hij in zijn systeem toebedacht had aan God, antwoordde de geleerde overmoedig : „Sire, je n'avais pas besoin de cette hypothèse" (Sire, ik had deze hypotese niet nodig). Daarmee had de *Verlichting* haar definitie gekregen !

In die gedachtengang formuleerde Comte zijn filosofische leer. Het gouden tijdperk van de wetenschap was aangebroken. De eindfase van de moeizame ontwikkelingsgang van de mensheid lag in het verschiet. Drie stadia moest de menselijke geest doorlopen, waarvan op dat ogenblik het tweede stadium zo goed als voorbij was. Het was begonnen met de *teologische periode*, waarin de mens zichzelf en de buitenwereld, alle levens- en natuurverschijnselen, slechts kon verklaren als werking van bovennatuurlijke wezens (fetischisme, polyteïsme, monoteïsme); daarop volgde de *metafysische periode*, waarin alle verschijnselen hun oorzaak vonden in de werking van allerlei principes en krachten, die zich tenslotte gingen manifesteren in één oerkracht, de natuur; de derde en laatste periode die volgens Comte voor de deur stond was de *positieve of wetenschappelijke periode*, die alleen steunt op ervaring en waarneming en alles verwerpt wat niet natuurwetenschappelijk kan aangetoond of bewezen worden.

Al vormde Comtes positivisme geen eigen school, toch zijn er meerdere filosofen, als E. Littré, J. Bentham, J.S. Mill en H. Spencer, die zich erdoor lieten inspireren. Ook de Franse historicus Hippolyte Taine was sterk door hem beïnvloed. De toenemende wetenschappelijk-techni-

(vervolg blz. 384)

- Pulls en kleedjes, sweaters voor volwassenen en kinderen, joggings, jeansbroeken en -rokken, sjaals, vesten in daim...
- Fantasiejuwelen, tijdloos, simpel van vorm, mooi, en ieder seizoen draagbaar.

KOM UW VOORKEUR AL KIEZEN... Wij maken tijd voor U.

OGGI - Obterrestraat 56 - PROVEN -057/30 06 74

OPEN ALS U VRIJ BENT : ma, wo, do, vr, za : 10-20 u. — zo : 10-12 u.

OGGI

- bekoorlijke eenvoud
- bruisende levensstijl
- elk seizoen een „Oggi"-seizoen

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- 1 lot WC-potten, open model + 1 met spoeling
- allerlei dakpannen, enz...
- hondehok in beton : 3 500 fr.
- konijnenhok in beton : 2 000 fr.
- lot Eternitplaten
- steenbrokken, geleverd met kamion
- teelaarde, geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

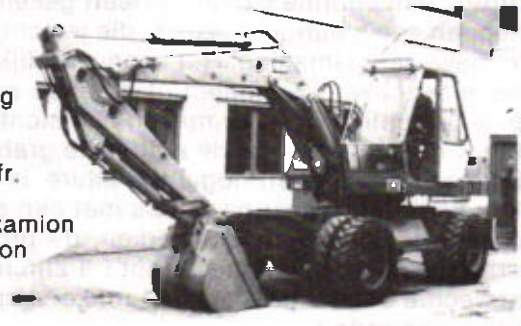

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (10)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / De "Cyrurgie" / De "Medicina" / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens / Het Cruijde-Boeck / Overgangsjaren.*

De pest en pestboekjes

De pest heeft na de kruistochten herhaaldelijk Europa geteisterd. De felste aanval deed zich voor in de 14e eeuw (de *Zwarte Dood*, met 25 miljoen slachtoffers in Europa), maar ook twee eeuwen later sloeg deze besmettelijke ziekte hard toe in steeds weer opduikende epidemieën. Dat was een voortdurende bron van angst en onzekerheid voor de bevolking en de overheid. Men vindt in stadsrekeningen veel gegevens waaruit maatregelen blijken ter bestrijding van deze vreselijke kwaal. Maar veel hielp het allemaal niet, wegens de hoge graad van besmetting en een gebrek aan hygiëne. De ziekte maakte bovendien heel wat slachtoffers onder de geneeskundigen, zodat er onbevoegden zich opdrongen of moesten aangenomen worden.

Men meende dat de pest ontstond ten gevolge van venijnige dampen, uitwasemingen van vervuilde grachten en drekputten, die bij bepaalde weersomstandigheden bijzonder aktief waren. Voornamelijk warm en vochtig weer, werd als zeer gevaarlijk beschouwd. Wel kende men het gevaar van de besmetting door kontakt met pestlijders en door het inademen van bezoedelde lucht. De voornaamste maatregel hiertegen was, tot omstreeks het midden van de achttiende eeuw, het verdampen van azijn op een hete plaat of steen. Pestboekjes met recepten en voorbehoedsmiddelen in de volkstaal werden overvloedig samengesteld, gedrukt, en aan de man gebracht. Men was erop gebrand, uit de teksten van geleerde doctoren, het juiste middel te vernemen om de gevreesde ziekte te genezen of buitenhuis te houden. Er waren inderdaad geneeskundigen die heel wat ervaring met de pestziekte hadden opgedaan, en hierover geschriften opstelden, onder hen Jan Pelsers, chirurgijn en pestmeester te Brugge.

Reeds in 1565 was van Pelsers een soort vraagbaak verschenen, bedoeld als studieboek voor diegenen die zich wilden toeleggen op de chirurgie. Het werkje dat gepubliceerd werd bij Hubrecht Goltz te Brugge, droeg als titel:
Examen chirurgorum. Inhoudende claer onderwiis, op rechte, geschicte, ende naecte leeringhe der Chirurgienen ende Barbiers, ghemaect by M. Ian Pelsers van Diest, ghezworen Chirurgien ten pensioene der stede van Brugghe.

Jan Pelsers was inderdaad te Diest geboren, in het begin van de 16e eeuw. Hij zou op verschillende plaatsen zijn geneeskundige praktijk uitgeoefend hebben, voordat hij zich blijvend te Brugge ging vestigen, waar hij in maart 1581 is overleden. Tijdens de telkens weer opduikende pestepidemieën van de 16e eeuw, waaraan ook Brugge een zware tol betaalde, was Pelsers er reeds in 1545 adjunkt-pestmeester.

Pelsers schreef zijn leerboekje over chirurgie in het Nederlands, omdat „de meestendeel der Chirurgienen, inde Latijnse, Griecsche, Hebreeusche, oft Arabische talen niet gheleert en es". Maar of het zijn doel wel bereikte en de Latijnsonkundigen van veel dienst is geweest, is een andere kwestie, want het was een door elkaar gehaspel van Nederlandse en Latijnse woorden en uitdrukkingen, die tal van chirurgijns-barbiers niet veel wijzer zal gemaakt hebben.

Veel beter was zijn tweede leerboek, over de pest, dat verscheen in 1569, en dat gedrukt was te Brugge, bij Pieter de Clerck. Het heet:
Van de Peste. Een generale Methodus om te cureren die contagieuse Zieckte der pestilentiaele. Cortse met haer Sympthomata. Ghecopuleert duer Jan Pelsers ghezwooren Chyrurgien ten pensioene der stede van Brugghe zoo hy de zelve practijcke vande Peste t'zijnen tijde gheuzeert ende ghebruuct heeft ende wordt ghedeelt in vier deelen.

In het derde deel van dit boek, komen in het Latijn gestelde recepten voor, die alleen maar door een apotecaris kunnen klaargemaakt worden, maar de aanwijzingen voor het gebruik zijn opgemaakt in het Nederlands ([113]).

In 1571 verscheen bij Antoon Tielens te Antwerpen een kompilatie van eenvoudige middeltjes tegen de pest, verzameld door Hugo Favolius: *Corte ordinantie in houdende ghemeyne remedien ende lichtelijck om te maken, dickmaels beproeft ende gheexperimenteert, nootlijck in desen weecken tijdt, teghens die besmettelijcke sieckte, als nu grasserende, ghenaemt de peste. Uit diversche authoren by een vergaderd door H.F.* ([114]). En tien jaar later verscheen van dezelfde auteur, bij

Voorpagina van het "Kruydtboeck" van Lobelius (1681).

Cornelius de Rekenaere te Gent: *Tractaat ende regiment preservatijf, jeghens de haestighe sieckte ofte de pestilentie: by laste en ordonantie van mijn Heeren Schepenen van der Keure der Stede van Ghendt. Nu wederom van nieus overzien* ([115]).

In 1584 werd door dokter David van Mauden een werk over de pest gepubliceerd bij Plantijn te Antwerpen: *Examen der Peste, In het welck gheleert wort wat Peste is, haer oorsaecken, teeckenen ende toevallinghen, met de cure oft ghenesinghe der selve. Voort hoemen daer voor bewaert can worden. Niet alleenlick nut den Pastmeesters, maer oock allen menschen, die daer vry af begheeren te sijn, oft ghenesen te worden* ([116]).

Lobelius en zijn Kruydtboeck

Lobelius die zijn naam vereeuwigde in het plantengeslacht Lobelius, werd geboren als Matthias de L'Obel, in 1538, in de toenmalige Vlaamse stad Rijsel.

Hij studeerde geneeskunde te Leuven en wellicht ook te Parijs en verbleef een tijdlang te Antwerpen. Daarop ondernam hij studiereizen in Duitsland en Italië, waar hij in 1564 maandenlang te Padua vertoefde. In die jaren kwam hij in kontakt met de meest vooraanstaande botanici van zijn tijd. Op 22 mei 1565 liet hij zich inschrijven aan de universiteit van Montpellier, waar hij anderhalf jaar bij de befaamde naturalist Guillaume Rondeletius inwoonde en er bevriend werd met Pierre Pena, medicus en plantkundige.

➡

Met deze laatste reisde Lobelius naar Engeland, waar zij verbleven van 1565 tot 1571. Op het einde van deze periode verscheen bij Thomas Purfoot te Londen, een door hen gezamenlijk opgesteld Latijns herbarium: *Stirpium Adversaria Nova* (1570). De plantbeschrijvingen, die erin voorkwamen, en die o.m. verwezen naar Dodoens en Fuchs en waarin er sprake was van de krachten, de werkingen en het nut van de planten, lieten wel te wensen, maar de plantennamen kwamen er voor in het Grieks, Latijn, Frans, Engels, Hoog-en Nederduits (Nederlands). Hoewel dit werk, voornamelijk tengevolge van de schaarse en gebrekkige illustratie, geen sukses kende, was hierin toch een nieuwe klassifikatie gevolgd, waarbij de planten gegroepeerd werden naar de gelijkenis in uiterlijk voorkomen.

Terug op het vasteland vestige Lobelius zich te Antwerpen als medicus en daar verscheen in 1576, bij Plantijn, zijn *Plantarum seu stirpium historia*. Na de uitwijking van Dodoens naar Wenen in 1574, zat Plantijn met een groot aantal planttekeningen, die grotendeels voor het ontworpen herbarium van Dodoens reeds uitgevoerd waren, en die hij kombineerde met de tekst van de *Adversaria*, aangevuld met, door Lobelius vervaardigde, korte bindteksten. Dit werk kende wel sukses [117].

In 1581 verscheen bij Plantijn het door Lobelius in de volkstaal gestelde *Kruydtboeck*, een herbarium bedoeld voor het grote publiek dat Latijnonkundig was. Het ging eigenlijk om de tekstvertaling en de overname van illustraties uit zijn Latijnse werken.

Het *Kruydtboeck* is verdeeld in twee delen, een van 994 pagina's, met 1619 gravuren, en een tweede deel van 312 bladzijden met 562 illustraties. En al zijn de beschrijvingen die erin voorkomen zeker de mindere van die van Dodoens, toch bracht dit werk, nu ook in het Nederlands, bepaalde verbeteringen op het gebied van systematische klassifikatie, waardoor een beter overzicht werd verkregen.

Lobelius had dit boek - waarvoor hij van zijn geboortestad Rijsel, een aanmoedigingsprijs kreeg van 50 pond - opgedragen aan Willem van Oranje, wiens lijfarts hij was, en aan de stadsmagistraat van Antwerpen. Hij zou tengevolge van zijn funktie aan het prinselijke hof, te Delft verbleven hebben van 1581 tot na de moord op de Zwijger (14 juli 1584). Daarop is hij naar Antwerpen teruggekeerd, waar hij een jaar stadsmedicijn werd, een ambt dat hij vervolgens van 1585 tot 1596 uitoefende te Middelburg. Kort daarop trok hij naar Engeland, waar hij in 1604 de eretitel kreeg van koninklijke botanograaf van Jakobus I. Hij overleed in Engeland op 3 maart 1616 en werd begraven in de Sint-Donisiuskerk te Londen.

Lobelius was niet alleen na Dodoens en Clusius de belangrijkste botanicus van zijn tijd, maar ook een plantkundige die evenals Dodoens het aanzien van onze taal heeft versterkt [118].

De vereffening van de volkstaal

Hoewel bepaalde geschriften in de volkstaal reeds tijdens de Merovingische en Karolingische perioden zouden bestaan hebben, is niets daarvan tot ons gekomen. Karel de Grote liet, naar de getuigenis van zijn biograaf Einhard, oude volkse heldenliederen optekenen, maar ook deze Oud-Nederlandse (Dietse) geschriften zijn verloren gegaan. De volgende eeuwen vormden blijkbaar een tijd van gestage, zij het moeizame taalgroei, want de oudste teksten die bekend zijn, en die dateren uit de 12e eeuw, getuigen reeds van een taalbeheersing waaraan onbetwistbaar heel wat vingeroefeningen zijn voorafgegaan. Van een standaardtaal was er natuurlijk nog lang geen sprake en de manier om zich uit te drukken en te schrijven was ook in het Middelnederlands (na 1100) verschillend voor ieder gewest, voor iedere stad en zelfs voor elke schrijver [119].

Ook in de ons omringende landen groeide er in de late-Middeleeuwen een literaire volkskultuur. In Frankrijk wat vroeger dan elders. Bij onze zuiderburen waren er reeds in de 10e en 11e eeuw enkele uit het Latijn vertaalde religieuze teksten te vinden. De 12e en 13e eeuw brachten er met de menestrelen, de ridderromans (*chanson de geste*), verhalen op rijm. Het woord roman betekent ten andere, ingebeeld verhaal in het *Romaans*, d.i. de volkstaal. Langs Bretagne kwamen in Frankrijk eveneens de Arthursagen en de Parceval- en Graalmythe terecht, terwijl naderhand er de fel gesmaakte maatschappijkritische dierenverhalen (*Roman de Renart*) ontstonden.

Frankrijk was vanaf het begin van de 13e eeuw de machtigste staat van Europa en zijn invloed op onze gewesten was zeer groot, tengevolge van onze ekonomische betrekkingen (jaarmarkten), de politieke gebondenheid en de religieuze kontakten (de bisdommen Kamerijk en Doornik, bestreken uitgebreide gebieden boven de taalgrens).

Ons oudste literair werk was dan ook sterk beïnvloed door de dominerende en zich opdringende Romaanse kultuur en blonk niet uit door oorspronkelijkheid. Het bestond hoofdzakelijk uit vertalingen en bewerkingen van Franse en soms van Latijnse teksten.

Evenwel, met de opkomst van de vrije poorterstand, d.i. de rijk geworden burgerij - de derde stand naast adel en geestelijkheid - ontstond er behoefte aan een nieuwe literaire vorm. De Vlaamse poorter voelde zich niet thuis en werd ook niet aanvaard in de besloten kring van de edelen en was dan ook vlug verzadigd van de aan hen gewijde hoofse verhalen. Hij wilde door kennis en geestelijke ontwikkeling primeren boven de in dat opzicht weinig benijdenswaardige ridderschap. Daarop speelde Jacob van Maerlant in, door een einde te maken aan zijn bewerkingen van „walsche valsche poëten, die meer rimen dan si weten".

Dat was het begin van een aantal z.g. didaktische geschriften in de volkstaal, gevolgd door werken die betrekking hadden op de vakliteratuur en rechtstreeks op het praktische leven waren gericht. Het ging in hoofdzaak om geneeskundige of daaraan verwante traktaten, zoals geschriften over plantkunde en zelfs over magisch-astrologische invloeden, omdat de mens in de eerste plaats bekommerd is om zichzelf. Dat was niet alleen bij ons het geval: de voornaamste papyrussen van het oude Egypte behandelden eveneens medische onderwerpen. Doch ook andere praktische wetenswaardigheden kwamen aan bod, zoals cijferen, meten en wegen, d.i. de wiskundige basis van het opbloeiende ekonomische leven.

Maar afstand nemen van het Latijn in wetenschappelijke materie, ging niet gemakkelijk, immers de wetenschap lag besloten in Latijnse geschriften, en bij velen leefde nog de overtuiging dat wetenschap iets was dat in oude tijden al eens had bestaan en dat nu teruggevonden of opgediept moest worden. „De weg daartoe zou studie van oude geschriften zijn. Men voelde het niet als taak, nieuwe wegen op te sporen, nieuwe metoden te verzinnen en daarvoor nieuwe taalmiddelen te scheppen. Men bleef zich bedienen van het overgeleverde begrippen- en termenapparaat. Dat beduidde echter vasthouden aan de taal die door de traditie gegeven was" [120]. Bovendien, aan de universiteiten, die van het midden van de 12e eeuw af, in navolging van Parijs en Oxford, in alle Europese landen waren tot stand gekomen, maakte het Latijn een internationaal kontakt mogelijk. Wat ergens in het Latijn geschreven stond, kon overal gelezen worden en onder de geleerden van de meest verschillende landen bestond er geen taalbarrière. Blijkbaar had het Latijn vele voordelen, maar het had het enorme nadeel dat de universitaire wereld buiten de maatschappij kwam te staan, waar in het dagelijkse werk van Latijnonkundigen de grondslagen van nieuwe wetenschappen werden gelegd. Er kwam een niet meer te overbruggen afstand tussen de teorieën van de geleerden en de ambachtelijke praktijk. De uitsluiting van het gespecialiseerde onderwijs voor de jeugd die geen schoolse vooropleiding had genoten verwekte bovendien wrevel en anderzijds, begrepen sommigen die gingen twijfelen aan het traditionele denken, dat er een wisselwerking moest bestaan tussen teorie en praktijk.

De bruikbaarheid van de landstaal begon men in Italië te demonstreren in de 14e en 15e eeuw, en in Frankrijk werd reeds door Charles V, de Wijze (1337 -1380), de opdracht gegeven een aantal werken van Aristoteles in het Frans te vertalen. Geïnspireerd door het voorbeeld van Italië werden in Frankrijk steeds meer pogingen ondernomen om de landstaal op de voorgrond te brengen. Eveneens in Engeland en Duitsland kwam een zelfde beweging op gang die gevoed werd door de nationale fierheid, die het volkseigenen wilde stimuleren. „Na Frankrijk zouden ook de Nederlanden die weg opgaan.

➡

Het kontakt met de zuidelijke landen zette aan tot navolging en in het licht van hun voorbeeld ging men beseffen dat het Nederlands even goed als het Italiaans en het Frans, een rol kon vervullen naast het Latijn" (121). J.G. Becanus (1518-1572) meende zelfs dat het Nederlands de oudste en beste taal ter wereld was. Maar ook bij sommigen die minder chauvinistisch aangelegd waren, werd het Diets van een hogere waarde geacht dan het Italiaans en het Frans, die alleen maar als verbasterd Latijn werden beschouwd (122).

Met de taalvorm van het Middelnederlands was het echter zowel in literaire als in didaktische werken niet zo best gesteld. Het was duidelijk niet gemakkelijk om andere dan gewone dingen in de volkstaal te vertolken, omdat ze eerst moest geschikt gemaakt worden om wetenschappelijke materie te verwerken, aangezien de termen ontbraken, terwijl die in het Latijn voor het grijpen lagen. Maar de voorstanders van het gebruik van de landstalen konden erop wijzen dat ook Latijn eens had moeten bijgewerkt worden. Titus Lucretius (1e eeuw v. Kr.) beklaagde er zich, in zijn tijd, inderdaad over, in het leerdicht *De rerum natura*, dat het zo bijzonder moeilijk was Griekse wijsgerige gedachten in het Latijn over te zetten, wegens de armoede van de taal en de nieuwigheid van de dingen.

Toch werden er door sommigen inspanningen gedaan om een gedegen en sierlijke taal te schrijven. We hebben gezien hoe het in 1514 verschenen *Boeck ghenoemt tregement der ghesontheyt*, in een voor die tijd uitzonderlijk zuiver Nederlands was geschreven. Maar dat was een uitzondering. Bij de noodzakelijke uitbouw van de geschreven taal waren steeds meer vreemde elementen ingesijpeld, voornamelijk onder Latijnse en Franse invloed. „Die voortschrijdende verbastering moest vroeg of laat verzet uitlokken" (123). En inderdaad in 1541 werd een boek gepubliceerd door de Antwerpse drukker Jan Gymnick, een vertaling uit het Latijn, waarin hij een pleidooi hield voor de ontwikkeling van de volkstaal.

Die oproep was niet tevergeefs en in de volgende jaren werd heel wat aan de verheffing en de verrijking van het Nederlands gewerkt. In 1553 verscheen van de hand van de Antwerpse jurist Jan van den Werve *Het Tresoor der Duytsscher talen*, met bijna vijfduizend Nederlandse termen of verklaringen voor toen gebruikte bastaardwoorden. Een jaar later bewees Dodoens met zijn *Cruyde-Boeck* waarin zoveel Nederlandse namen voorkwamen, en waarin een nauwkeurige uiteenzetting voor elke plant gegeven werd, dat wetenschappelijk werk van formaat in de volkstaal mogelijk was. En Jan Wouters, die Vesalius vertaalde, toonde in 1568 op voldoende wijze aan dat ook de geneeskunde in het Nederlands kon behandeld worden (124). Naderhand zou, zoals we zagen, David van Mauden, in zijn *Bedieninghe der Anatomien* (1583) een lijst van Nederlandse anatomische termen publiceren. Maar de doorbraak van het Nederlands in de wetenschap kwam er met Simon Stevin van Brugge.

R.A.B.

Volgende keer:
Simon Stevin van Brugge
Weerdicheyt der Duytsche taei
Van Stevin naar Van Helmont

(113) L. Elaut, *Twee boekjes van Jan Pelsers chirurgijn en pestmeester te Brugge in de 16e eeuw*, Biekorf (61), 4, 1960 p. 97-102.
(114) R. Jansen-Sieben, *op. cit.* (nota 80), p. 55.
(115) *idem*, p. 55 en 56.
(116) L. van den Branden, *op. cit.* (nota 107), p. 146, voetnota 72.
(117) A. Louis, *op. cit.* (nota 95), p. 484.
(118) L. van den Branden, *op. cit.* (nota 107) p. 145.
(119) J. Jacobs, *De „Middelnederlandsche" schrijf- en spreektaal*, Versl. & Med. Kon. Vl. Acad. v. Taal- & Letterk., 1922, p. 288.
(120) E.J. Dijksterhuis, *Taalstrijd in de geschiedenis der wetenschap*, De Gids, 122, (jg. 1959), p. 308.
(121) L. van den Branden, *op. cit.* (nota 107), p. 2.
(122) idem, p. 3.
(123) idem, p. 12.
(124) idem, p. 53.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Niet-verhuurde woonhuizen

Huizen zijn onroerende goederen en dus onderworpen aan de onroerende voorheffing.

Die onroerende voorheffing wordt gevestigd op het kadastraal inkomen van het onroerend goed en bedraagt ± 30 % (dat wijzigt van gemeente tot gemeente). Hoe kleiner het kadastraal inkomen, hoe kleiner dus de onroerende voorheffing.

Wie een huis verhuurt en wanneer dit ten minste 90 dagen in het jaar niet kon verhuurd worden, dan kan er bij de Directeur der belastingen te Brugge, een vermindering van het kadastraal inkomen (en dus van de onroerende voorheffing) aangevraagd worden met een bezwaarschrift.

Let wel : het moet gaan om ongemeubelde huizen, die men gepoogd heeft te verhuren, maar daar gedurende ten minste 90 dagen niet in geslaagd is. Die 90 dagen moeten geen aaneengesloten periode vormen, maar het moet gaan om ten minste 90 dagen in hetzelfde kalenderjaar.

De periode van niet-verhuring kan bewezen worden door een attest van het gemeentebestuur of van de politie.

Er kan geen vermindering bekomen worden als de eigenaar die woning vrijwillig tot zijn beschikking wil houden; het goed te koop stelt, of onbewoond laat om er herstellings- of verbeteringswerken uit te voeren.

Al het voorgaande geldt ook voor een handels- of nijverheidsgebouw.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

TE HUUR

- **GARAGE** (vooraan in de Waaienburgseweg (vanaf 1 dec. '88)
tel. 058/41 40 81

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Evolutie v. Wetenschappelijk denken

(vervolg van blz. 380)

sche ontwikkeling leidde bovendien tot daarop inspelende volkse inzichten. Al was de leer van Comte niet dominant, toch drongen flarden van zijn ideeën door in de tijdsgeest van de 19e eeuw, die eigenlijk uitliep tot een heel eind in de 20e eeuw.

Na de jongste wereldoorlog kwam er een breuk met de Victoriaanse conventionele levenswijze. In alle wetenschappelijke disciplines boekte men resultaten, die al het vorige in de schaduw stelden. De Amerikaan Lewis Thomas, medicus en kultuur-filosofisch essayist, schreef in zijn *The Youngest Science* (1982), dat de moderne, op wetenschappelijke grondslag beoefende geneeskunde, pas rond het midden van deze eeuw was begonnen, en dat al wat daar vóór ligt als prehistorie moet beschouwd worden. Het onderwijs werd aangepast aan de noden van de tijd en leidde, met een overzicht van de fundamentele begrippen, tot een semi-intellektualisme dat in die beginselen van de wetenschappen en de evolutie van hun toepassingen (techniek) een bevestiging vond van wat Lord Kelvin of Max Planck vroeger dachten, namelijk dat wij inzake fysica ongeveer alles wisten, en dat er op dit gebied niet veel nieuws meer te verwachten was. Het neo-positivisme kende een doorbraak. Het leek wel op een nieuwe *Verlichting* ! En God ? Die hypotese had men niet meer nodig !

Van zekerheid naar chaos

In het begin van deze eeuw geloofde Albert Einstein - een van de grote wetenschappelijke vernieuwers - in een samenhangende harmonie van de natuur, en een groot deel van zijn leven was hij eigenlijk, met overtuiging, op zoek naar de overkoepelende formulering. Zijn eerste stap in die richting had hij gezet in 1905 met zijn speciale relativiteitsteorie, door de twee basisgegevens van de klassieke natuurkunde, de mechanika en de elektrodynamika in een gemeenschappelijk kader onder te brengen, maar daar kregen ruimte en tijd, massa en energie een betekenis die nog moeilijk te snappen viel. Slechts weinigen waren in staat de konklusies van Einsteins teorieën te volgen. Zij weken inderdaad volkomen af van al wat de klassieke fysika had bijgebracht.

In 1917 zei een natuurkundige tegen professor Eddington, een van de grootste Engelse geleerden van deze eeuw : „ U is één van de drie mensen die de relativiteitsteorie begrijpen". Toen op het gezicht van Eddington een uitdrukking van twijfel verscheen, zei de natuurkundige : „Maar professor Eddington u moet niet verlegen worden, u is te bescheiden". Maar Eddington antwoordde : „Neen, ik ben zeker niet verlegen, ik denk er alleen maar over na, wie de derde zou zijn".

Ook ontdekte men in de subatomaire wereld weldra verschijnselen die niet meer te beschrijven vielen in termen van klassieke begrippen. Zo was het begrip materie niet meer zo duidelijk. Subatomaire deeltjes waren niet langer „dingen", maar relaties, die konden voorkomen onder diverse vormen. Einstein zelf schreef : *„Al mijn pogingen om de teoretische fundamenten van de natuurkunde aan deze kennis aan te passen liepen op niets uit. Het was alsof de grond onder je voeten was weggevallen, alsof er nergens meer een fundament te bekennen was, waarop je zou kunnen bouwen".* Deze onzekerheid die in de jongste jaren steeds is toegenomen, is niet alleen voorgekomen in anorganische strukturen, maar ook in de organische wereld, in de biologie, in de wereld van het leven. Wat men in de jongste halve eeuw, aan wetenschappelijke teorieën en inzichten heeft moeten herzien, aanpassen of zelfs binnenste buiten keren, is niet meer te tellen. En in plaats van overkoepelende teorieën en formules krijgen we chaos. We hebben in feite alleen maar deze zekerheid dat we in „weten" en „begrijpen" te kort schieten.

Onomkeerbare en niet te vermijden onzekerheden in metingen en vaststellingen, die noodzakelijk leiden tot onzekerheden van de inzichten, dringen de herziening op van de oude kausaliteitswet, waardoor metafysische problemen betreffende vrije wil en de verantwoordelijkheid van de mens weer aan bod komen. Er ontstaat op die manier een nieuwe wereldbeschouwing, waarin naast en boven de „levenloze materie", het leven, het bewustzijn, d.i. de *geest* opnieuw een rol gaat spelen. Auguste Comte krijgt ongelijk en op de *positivistische periode* volgt blijkbaar weer een *metafysisch stadium*.

En nu terug naar de Boekenbeurs. Sporen van het nieuwe metafysische stadium waren er duidelijk te zien. De belangstellenden verdrongen zich rond de boeken van Fritjof Capra (*Het Keerpunt, Het Nieuwe Denken*), Gribbin (*Het punt Omega*) en van onze Vlaamse kultuurfilosofen : Max Wildiers (*De Eeuw der Onwetendheid, Afscheid van Los Alamos, Kosmologie in de Westerse Cultuur*); Gerard Bodifée (*Het Vreemde van de Aarde, Ruimte voor Vrijheid*), enz. Die werken werden gretig uit de rekken gehaald en driftig doorbladerd, net alsof men de hele inhoud filmisch in zich wilde opnemen. Er was geduld voor nodig om te wachten tot de samengepakte liefhebbers van de „nieuwe visie" gekeurd, gekozen en gekocht hadden, om dan eindelijk zelf eens te kunnen toeslaan. Hier zat het verschil ten opzichte van vijfentwintig jaar geleden.

Maar ook wat vandaag wordt geponeerd brengt alleen maar een voorlopige situatie. De weg naar het juiste inzicht is niet alleen lang, zwaar en moeilijk, maar de top, van waaruit het totaalbeeld te zien is, is voorzeker niet te bereiken, omdat deze prestatie het menselijk (geestelijk) vermogen overstijgt.

Er waren, er zijn en er komen nog vele teorieën, maar de éne allesomvattende waarheid berust op de plaats van waaruit eens een stem tot Mozes sprak : „Trek je sandalen uit, vooraleer nader te treden, want deze plaats is heilig : IK BEN, DIE BEN !"

Roger-A. BLONDEAU

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

COIFFURE mark
Hondschootestraat 5. BEVEREN(IJZER) - Tel. 057/30 02 79

Jezelf
stijlvol verwennen
met de feestdagen

ZONNEBANK: 10 + 2 gratis

1.600 fr.

IS DE WESTHOEK DAN TOCH ZO BELANGRIJK ?

Uit recent onderzoek blijkt de Westhoek in de Keltische en Romeinse periode een belangrijke geschiedkundige rol te hebben gespeeld. Tot deze konklusie kwamen archeologen bij vergelijking van de perceelskonfiguratie in onze streken, met een Frans wetenschappelijk werk omtrent het ontstaan van Heirwegen. Dat de vonsten hierbij de aanleiding zijn geweest is slechts te danken aan het jarenlang zoekwerk van Remi Delerue uit dit kleine Haringe.

Het begon allemaal heel toevallig toen Remi Delerue en Mark Paelinck enkele potscherven vonden in de Heidebeek, deze bleken van Romeinse oorsprong te zijn. Na verdere prospektie van de aanpalende landerijen werd, met behulp van verschillende deskundigen, een Gallo Romeinse nederzetting ontdekt. Tal van wetenschappers kwamen de grote hoeveelheden archeologisch puin onderzoeken en kwamen allen tot dezelfde konklusie : de vonsten van Haringe zijn belangrijk en moeten in de globale kontekst van de Romeinse okkupatie worden gesitueerd. Door het vinden van enkele stenen werktuigen ging de wagen helemaal aan het rollen.

Reeds van meet af aan stelden amateuronderzoekers uit de streek zich vragen rond het stedebouwkundig patroon van de verschillende dorpen en verbindingswegen rond de IJzervallei. Johan Termote (archeoloog) en prof. A. Vandoorselaer (KUL) hebben nu een tipje van de sluier opgelicht.

Het blijkt namelijk dat de perceelsindeling van de landerijen in Noord-Frankrijk identiek is aan deze van onze streken. Alle percelen staan loodrecht op elkaar en zijn ongeveer 20 graden naar het Westen gericht. De stelling als zou de perceelsindeling slechts ontstaan zijn NA de Romeinse overheersing wordt hiermee aan het wankelen gebracht. Deze ontdekking zou kunnen betekenen dat reeds VOOR de komst van de Romeinen een uitgebreide en goedgeordende Keltische maatschappij in de IJzervlakte gevestigd was, de nabijheid van de Kemmelberg zal hier wel niet vreemd aan zijn. Verder onderzoek is zeker noodzakelijk en duidelijk wetenschappelijk afgebakende stellingen zijn nog niet ingenomen, toch mogen de eerste wetenschappelijke studies binnenkort worden verwacht.

Het begint er meer en meer op te lijken dat Albert Delaheye uit Zundert - die stelt dat onze geschiedenis tot de 10e eeuw niet in Nederland te situeren valt doch in de Westhoek en Noord-Frankrijk (boek te verkrijgen bij Druk. Schoonaert Roesbrugge) - gelijk zal krijgen. Eén feit is duidelijk, na de ontdekking van twee uitgebreide archeologische sites in Haringe en de diverse geslaagde opgravingen van F. Despriet in Noord-Frankrijk dient er dringend werk te worden gemaakt met de verdere bestudering van beide landstreken. Enkele voorzichtige stappen worden nu ondernomen.

Mark Paelinck

BOND ZONDER NAAM

Kerstkaarsen zijn tekens !
Tekens van vriendschap, van aandacht en zorg voor de minstbedeelden.

Een beetje licht voor mensen in de nacht, wat warmte voor zoveel mensen in de kou.

Kaarsen zijn te verkrijgen bij :
Vandergucht Roger, Beveren-IJzer
Vande Lanotte M., Stavele
Vandenberghe Roza, Krombeke
Lamaire Raf, Proven
Claeys Jan, St.-Jan-ter-Biezen
Blanckaert Roger, Haringe
Menu Paul, Roesbrugge.

POTTENBAKKER
KOPERBEWERKER

RIK RYON

Blokweg 2
8994 PROVEN
Tel. 057/30 10 67

Gebruiks- en
geschenkartikelen

OPEN :
woensdag en zondagvoormiddag
andere dagen op afspraak

Grote keus

EINDEJAARSGESCHENKEN

sierkussens
napperons
tafelnappen
toile-cirée
bedkarpetten
bedspreien
donsdekens + -overtrekken

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan 8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20
Gezinszegels • Valoiszegels • Eindejaarsloten

GESCHENKBON
VOOR DE KERSTBOOM

Aangeboden door:

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 03 79

BBL 385-0056156-56

GESCHENKBON

★ ***GEUZEN IN DE WESTHOEK***

R.A. BLONDEAU

595 F.

(na 1 jan.: **650,—**)

(+ ev. 40 fr. port)

GESCHENKBON

★ ***WESTHOEKSE POËZIE***

DJOOS UTENDOALE

★ ***AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE***

ROMAIN DEPUYDT

samen **595** F.

(+ ev. 50 fr. port)

GESCHENKBON

★ ***WESTHOEKSE POËZIE***

DJOOS UTENDOALE

445 F.

(+ ev. 40 fr. port)

GESCHENKBON

★ ***WESTHOEKSE POËZIE***

DJOOS UTENDOALE

★ ***PATER JORIS DECLERCQ***

MARK DELTOUR

★ ***AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE***

ROMAIN DEPUYDT

samen **710** F.

(+ ev. 60 fr. port)

GESCHENKBON

★ ***WESTHOEKSE POËZIE***

DJOOS UTENDOALE

★ ***PATER JORIS DECLERCQ***

MARK DELTOUR

samen **560** F.

(+ ev. 50 fr. port)

de grootste keus behangpapier

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING
schoonaert
Tel. 057/33 40 86
Bruggestraat 3 - 5 **8970 POPERINGE**

VERZEKERINGEN **PRINZIE**
LENINGEN **PRINZIE**
BELEGGINGEN **PRINZIE**
PVBA ZAKENKANTOOR **PRINZIE**

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M Massieve stijldeuren

Unieke wandkalender
Roesbrugse Hoevefeesten
geïllustreerd met tekeningen van
Luc AMEEL
Mieke CORNETTE
Antoon COUTTENYE
Jan DASCHOT
Romain DEPUYDT
Stefaan SAMPERS
Te koop vanaf begin december bij
Drukkerij-Uitgeverij SCHOONAERT
Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge
Prijs : 100 fr. (+ ev. 55 fr. verzendingskosten)

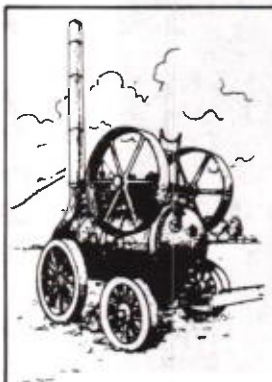

Michel BAELDE
Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE
CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS- EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

MAG HSA U EEN GLAS AANBIEDEN ?

In december en januari is sparen nergens zo feestelijk als bij HSA, een van de grootste spaarbanken van het land. Zodra u 15.000 fr. op een vrij spaarboekje plaatst krijgt u daar al drie elegante glazen kado. En naarmate u meer spaart, groeit uw servies aan met glazen voor aperitief, witte en rode wijn en champagne. Stap in december of januari dus eens binnen bij uw HSA-agent; hij zal u graag een paar glazen aanbieden.

Geert VANDENBUSSCHE
Haringestraat 37
8990 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

Gratis loten verkoopaktie

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Wesley Decroo, zoontje van Johnny en Dorine Temperville (Beveren).
- Dieter Leuridan, zoontje van Hugo en Christiane Boussemaere (Beveren).
- Wouter Theunynck, zoontje van Bernard en Marijke Fieu (Stavele).

Huwelijksaankondiging :
- Ludwig Leys van Beveren-IJzer met Nancy Pyck van Ieper.

Overlijdens :
- Maria Depoorter, 76 j., weduwe van Joseph Wydoodt (Stavele).
- Remi Berquin, 85 j., weduwnaar van Germaine Vandenbunder (Stavele).
- Gabriella Beun, 89 j., weduwnaar van Emiel Parmentier (Stavele).

K.B.G. - Beveren-IJzer

Hebben 3 partijen :
1. Debeer Clara
2. Goussey Maurits
3. Vercruyce Raphaël
4. Cerdobbel André

DJOOS UTENDOALE WESTHOEKSE POEZIE

In de jaren 1979 en 1982 verschenen bij de drukkerij-uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge, twee boeken WESTHOEKSE POEZIE van Djoos Utendoale (pater Joris Declercq), met zijn vele gedichten en spreuken in de volkstaal.

Deze bundels die nog voortdurend worden gevraagd, zijn echter reeds lang uitverkocht.

Nu zijn de voornaamste gedichten, uit die bundels, verzameld in een nieuwe uitgave, die te Brussel is verschenen. Pater A. Gailliaerde die de verzameling ontwierp, is een bekende kunstschilder en hij illustreerde het werkje met prachtige tekeningen.

Dit boek, formaat 11,5 x 21 cm, van 144 pagina's, met geplastificeerde kaft in vier kleuren, kost 445 fr.

Te bekomen in de drukkerij-uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge.

Een aangepaste verlichting maakt de lange winteravonden gezellig en sfeervol.

Kies uit ons prachtig gamma

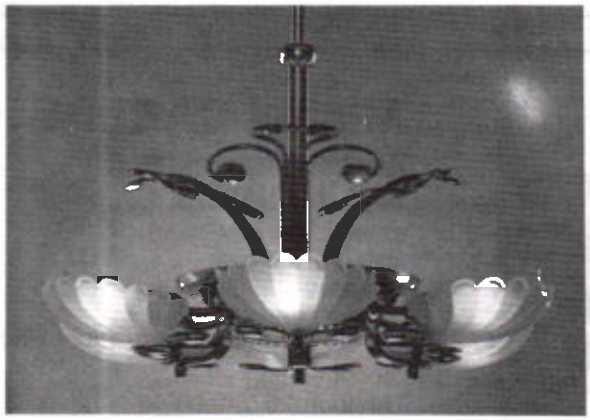

★ **MODERN**
★ **KLASSIEK**
★ **STIJL**

J. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Op zondag 11 en 18 december
's voormiddags open.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND DECEMBER

Kaartingen

- Roesbrugge, in „De Gouden Arend" zaterdag 3 december maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys maandag 5 december maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst maandag 12 december maandelijkse kaarting
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 14 december puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon zaterdag 17 en zondag 18 december maandelijkse kaarting
- Beveren-IJzer, in „De Kruisstraat" maandag 19 december maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 27 december puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen zaterdag 3 december smijting voor de Handelspikkers
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 10 december smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon Zaterdag 10 en zondag 11 december Smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Donderdag 8 en donderdag 15 december om 13.30 u. in „St.-Jozef" te Haringe : kooklessen : feestmenu's
- Woensdag 28 december om 19 u. in zaal „Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : Kerstfeest met bezinning.

Bondsnieuws voor alle grootouders

Onlangs las ik in „Vrouw en Wereld" een artikel over REUMA door de reumatoloog prof. Dr. J. Dequeker van Leuven, waarin hij op de noodzaak wijst om veel meer te bewegen.

Het is niet noodzakelijk lessen in lichamelijke opvoeding te volgen of speciale zware inspanningen te doen, om lenig en fit te blijven.

Mevrouw Kristien Delaporte, vrijgestelde van Bloso, zal ons op dinsdag 13 december om 14 uur in het „Kristen Volkshuis" te Roesbrugge een korte uiteenzetting geven en enkele praktische oefeningen aanleren die we staande of zittend in de loop van de dag kunnen uitoefenen om zo fit en lenig te blijven of het opnieuw te worden. Speciale kledij is helemaal niet nodig.

Daarna hebben we bij een geurig kopje koffie de gelegenheid een gezellig babbeltje te slaan.

Wij verwachten alle grootouders, ook niet-leden zijn heel welkom.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Ik ken geen politieker die in de jongste maanden een groter gedaanteverandering heeft ondergaan dan Louis Tobback.

Vóór de jongste verkiezingen stond hij jarenlang, als voorzitter van de socialistische fraktie, regelmatig op het spreekgestoelte van de Kamer, met krakende, irriterende stem, alle echte of vermeende onrechtvaardigheden aan te klagen, en iedereen met venijnige spot te bestoken, die hij hiervoor verantwoordelijk achtte. Hij was voornamelijk de grote verdediger van de kleine man, zoals het een rasechte socialist past. Klein maar dapper !

Waarschijnlijk om van zijn treiterige tussenkomsten af te zijn, heeft men hem, in de jongste regering, Minister van Binnenlandse Zaken gemaakt. Een funktie die Louis dankbaar heeft aanvaard, en de metamorfose was voltrokken. Het is echt niet te geloven hoe een ministerportefeuille en een bijkomende wedde van meer dan één miljoen een mens kan veranderen.

De staatsambtenaren, die reeds zeven of acht jaar geen salarisverhoging meer hebben gekregen, die integendeel 2,7 t.h. van hun bruto-wedde hebben moeten inleveren, en de politieagenten die een nachtvergoeding krijgen van 18 fr. bruto per uur, om hun leven te riskeren (cfr. Zellik), worden nu door Louis aangemaand zich koest te houden en tevreden te zijn met hun lot. Met sussende gebaren zet Louis uiteen dat een salarisverhoging niet te verenigen is met de regeringsafspraak dat het begrotingstekort en de rijksschuld verder moeten worden teruggedrongen.

Louis die altijd de regering heeft verweten dat de Staat een slechte werkgever is en de wetten en reglementen niet volgt die hij anderen voorschrijft, is dat nu vergeten en houdt dat potje gedekt !

Ik vraag mij af hoe het zou aflopen moest een werkgever uit de privé-sektor, aan zijn medewerkers vertellen dat hij in 1988 onvoldoende winst heeft gemaakt om hun normaal loon te betalen, en dat ze dus met 10 of 20 t.h. minder moeten tevreden zijn ?

En wat zou Louis vroeger gezegd hebben als een CVP-Staatssekretaris voor Pensioenen - deze keer was het de socialiste Leona Detiège - triomfantelijk voor de T.V. was komen aankondigen dat het gewaarborgd minimum op 1 januari 1989 met 2 t.h. zal verhogen, zonder erbij te vertellen dat na die verhoging dat gewaarborgd minimum voor een alleenstaande, slechts 16.305 fr. per maand zal bedragen ? Nu zwijgt Louis in alle talen !

„Ja", *zegt Gusta,* „Louis peinst zeker "elk zijn pijp en elk zijn toebak en alles op zijn tijd", als we later weer eens in de oppositie zitten zal ik niet nalaten van op al die onrechtvaardigheden kardjas te geven!"

Zo gaat dat,
Pol

BROOD- & BANKETBAKKERIJ

W. SWAELS-POELMANS

Blasiusstraat 3
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 02 79

Men bestelt aan huis !

Broodspecialiteiten
Pralines
Zeevruchten Verdonck
Truffels

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '88
SKODA '76
FORD Orion '88

FORD Fiesta '88
VW Polo station

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

Schoenen

Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.
Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

Droogt u nog aan de lijn ?
Wij hebben een betere oplossing
MIELE DROOGAUTOMATEN

Miele
Investeer in kwaliteit.

De eindejaarsfeesten
tegemoet met een
HI-FI keten
KENWOOD

Dé digitale
geluidsinstallatie
voor de ware
levensgenieter !

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**

Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Eigen service

Fotozet, lay-out en druk : Schoonaert Roesbrugge

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Prosten Carette van Izenberge voelde hem weere niet goed en è bleef weere geheel den dag in den zetel zitten flokken.

„Gaat 't niet dè?" vroeg Gusta, zyn wuuf.

„'k Gelooven da'k entwaar entwot bekwellen!" jaamerde Prosten ... „'k hèn overal zulk è zeer!"

„Ja, is 't weere datte!" grolde Gusta ... „je ga nog olgeheele imaginaire kommen! Begint eerst met te laaten van drinken en smooren!"

„Maar 'k doen ol da'k kunnen om dat te laaten en 't helpt niet!" zei Prosten.

„Je moet zwygen wei, je laat gy nieten!" riep Gusta ... „je wilt naar geen dokteur gaan voor de kosten, maar om te gaan zuipen is 't nooit te veele!"

Met veele klappen kon Gusta heuren vent toch overhaalen om 's anderendaags naar den dokteur te gaan.

„Meneere dokteur" zei Prosten ... „ik hèn in 't geheele geen fut meer en Gusta zegt dat 't komt omdat ik niet kan laaten van drinken en smooren ... wuk moe'k daarteegen doen?"

„'k Gaan begunnen met joen è pikeure te geeven!" zei den dokteur, we gaan toen zien!"

Prosten kreeg è pikeure. „En gaat dat daarmei nu è daan zyn!" vroeg Prosten.

„Ha neen't ennée, man!" zei den dokteur ... „die pikeure is om joen è beetje op te monteren ... Maar kwestie van dat drinken en smooren, ga je je zelven moeten genezen!"

„'k Peinsde wel dat 't verlooren ging zyn!" grolde Prosten.

„Jamaar, je verstaat niet goed wuk da'k willen zeggen!" zei den dokteur ... „'t is gy die moet meiwerken en joen zelven overtuigen ... en daarom moet je, als je teegen entwien klapt, zooveele meugelijk het woordje 'niet' gebruiken!"

„Oei, oei, dat verstaan 'k niet wei ... Dat moet je klaarder uiteen doen, meneere!" riep Prosten.

„Héwèl, ols je nu byvoorbeeld met entwien aan 't klappen zyt, moet je van nu voort zeggen: „ik drink NIET meer" of ik smooren NIET meer ... en ols er joen entwien è pinte presenteert moet je zeggen: „liever NIET ... Versta je wuk da'k willen zeggen?"

„Ha, nu hèn 'k het vast!" knikte Prosten.

„Jamaar, dat is nog zoo gemakkelijk niet wei!" lachte den dokteur ... „peins je da'je dat ga kunnen?"

„Wel meneere dokteur!" riep Prosten ... „ik zou NIET weeten waarom NIET ... moeilijk is dat toch NIET, je moet daarvooren NIET lange peinzen ... 'k weeten da'je gy vroeger NIET uit wos om entwiens geld of te doen en voorzeker nu oek nog NIET en daarom zou 't mien NIET verwonderen da'je gy NIET ga rekenen voor deze visiete en voor die pikeure oek NIET!"

KWAAK